



# KOMÜNAR



*Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun  
Geleceğinden Kuşku Duymaktır*

Aralık-Ocak-Şubat 2012  
Yıl-7 Sayı 51

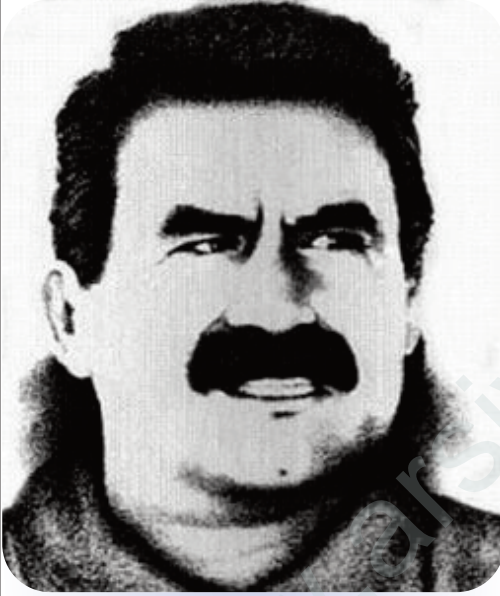
Üç Aylık İdeolojik-Teorik Dergi



SOYKIRIMA  
KARŞI:  
VARLIĞINI  
KORUMA  
VE

ÖZGÜRLÜĞÜNÜ  
SAĞLAMA!!!

# İÇİNDEKİLER...



**Tarihte felsefe ve ahlaki  
öğretiler, tüm erdemli  
bilgelikler,  
dönemlerindeki modernite  
sorunlarına yanıt olmak için  
geliştirilmişlerdir**

SOYKIRIM GERÇEKLİĞİNE KARŞI DEMO-  
KRATİK MODERNİTE ÇÖZÜMÜ HAYATI  
İHTİYAÇTIR.....3

DEVLETÇİ UYGARLIĞIN SOYKIRIM  
GERÇEĞİ.....11

KÜRTLER NEDEN VARLIK-YOKLUK  
SORUNU YAŞAR?.....34

SOYKIRIMA KARŞI KOMÜNAL  
DİRENİŞ.....54

KIRIMA UĞRATILMIŞ TOPLUMDAN SAĞLIKLI  
TOPLUMA YENİDEN  
DÖNÜŞ.....64

KÜRDİSTAN'DA EKONOMİK  
SOYKIRIM.....72

KÜLTÜREL DİRENİŞ.....88

FELSEFİK VE İDEOLOJİK  
ANLAMDA ÖZ SAVUNMA.....95

BİR İNSANLIK MÜCADELESİ,  
AYAKLANMA.....105

KADIN SOYKIRIMINA  
TOPLU BİR BAKIŞ.....120

# KOMÜNARDAN

Merhaba

Bağrında halkların özgürlük ve eşitlik ideallerinin gerçekleşmesi için büyük fırsatları ve umudu barındıran 2012 yılında dergimizin 51. sayısı ile yine siz değerli yoldaşlarla olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Yoldaşlar,

Büyük bir mücadele yılı biçiminde geçen 2011 yılı, çözemediği pek çok sorununu 2012 yılına havale etmiş durumdadır. Hareketimizi tasfiye etme amacına ulaşamayan kapitalist modernitenin AKP ve Gülen cemaati öncülüklü İslamcı Evangelistleri bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için; Önderliğimizi koyu bir tecride tabi tutmakta, halkımız üzerindeki soykırım politikalarını daha da ısrarlı bir şekilde yürütmekte ve seferberlik ruhuyla hareketimizi bitirmeye çalışmaktadırlar. AKP hükümetinin ve ardındaki güçlerin 2012 yılında da tasfiyeden ve soykırımdan öteye herhangi bir şeyi düşünmedikleri daha şimdiden her yönüyle açığa çıkmış durumdadır.

Hareket olarak da sistemin tüm planlarını boşa çıkarmanın yanı sıra, hem demokratik siyaset alanında hem askeri alanda hem de toplumsal örgütlenme alanında çok büyük başarılar elde ettiğimiz bir yılı geride bıraktık. Ancak Önderliğimizi özgürleştiremedik, alternatif bir sistem olan demokratik özerkliği demokratik ulusun bedeni olacak şekilde henüz istedik ölçüde örgütleyemedik, halkımızın varlığını ve özgürlüğünü henüz garanti altına alamadık, sömürgeciliğin iradesini kıramadık. Bunlar da bizim 2011 yılında başaramayıp başarmak üzere 2012 yılına devrettiğimiz görevlerimiz oluyor. Her iki taraf açısından varlık-yokluk denklemine oturtulabilecek bu görevlerin gereklerini en iyi yerine getirecek olan gücün başarıya ulaşacağı, diğerinin ise büyük kaybedeceği açıktır. Bizim açımızdan 'varlığını koruma, özgürlüğünü kazanma' şiarına göre hareket ederek, devrimci halk savaşını başarıyla yürütmekten başka bir yol kalmamıştır.

İşte biz de bu sayımızı tarihi olduğu kadar güncel bir sorun olarak karşımızda duran soykırım'a ayırdık. Dergimizde hiyerarşik devletçi sistemin tüm maskelemelerine rağmen tam da bir soykırım sistemi olduğunu değişik örnekler üzerinden ortaya koyduk. Bağlantılı olarak merkezi uygarlık sistemiyle yapısal olarak çelişik olan Kürtlerin soykırımın her türüne neden ve nasıl maruz bırakıldıklarını ve buna karşı direnişin nasıl olması gerektiğini ele aldık. Yine özsel olarak merkezi uygarlık sisteminin karşıt kutbunda bir sistem olarak duran kadının nasıl soykırıma uğratıldığını ve buna karşı yapılması gerekenleri işledik. Son sayımızın güncelde yaşananların tarihselliğini kavratmada ve tüm soykırımların atası olan merkezi uygarlık sistemine karşı mücadele azmini arttırmada katkısının olmasını umuyor ve tüm yoldaşlara başarılar diliyoruz...

Devrimci Selam ve Saygılarımızla

## SOYKIRIM GERÇEKLİĞİNE KARŞI DEMOKRATİK MODERNİTE ÇÖZÜMÜ HAYATİ İHTİYAÇTIR

Abdullah ÖCALAN



Batı Avrupa'da yükselen kapitalist hegemonyanın Ortadoğu kökenli merkezî uygarlık sisteminin önderliğini ele geçirmesi ve Ortadoğu kültürü üzerinde kendini yeniden inşa etmeye çalışması büyük felaketler pahasına gerçekleştirilmiştir. Maddî kültür ve zihniyet kültürü üzerinde yürüttüğü hegemonik inşa ile binlerce yıllık toplumsal kültürleri kendi ajan kurumlarının en başta geleni olan ulus-devletçiler hegemonyasında, sürekli bir savaş ortamında sık sık gerçekleştirilen katliam, sömürgecilik, asimilasyon, soykırım ve zoraki entegrasyonlarla tasfiyenin eşğine getirmiştir. Ne yazık ki, Ortadoğu'nun son iki yüz yıllık tarihinde bünyesel çelişkileri de kullanılarak inşa edilen ajan hegemonik kuruluşların daha bilince çıkarılması bile düşünülmemektedir. Kapitalist modernitenin sadece oryantalizmin düşünce tarzında değil, tüm yaşam üzerinde egemen kılınması ancak çok kapsamlı çözümler ve 'demir kafes' içinde olma

metaforuyla açıklanabilir.

Bir toplum kurumsal olarak dağıtıldıktan sonra artık onun anlamından, dar kültüründen bahsedilemez. Bu durumda kurum bir tas su gibidir. Tas kırıldıktan sonra açık ki suyun varlığından bahsedilemez. Bahsedilebile, o artık tasın sahibi için su değil, başka topraklar veya kapların sahiplerine akmış bir yaşam unsurudur. Toplumsal anlam, zihniyet ve estetik yitiminin sonuçları daha da vahimdir. Böylesi bir durumda adeta başı uçurulmuş canlı varlıklar gibi bir varlığın ancak çırpınmasından bahsedilebilir. Zihniyet ve estetik dünyasını yitiren bir toplum çürümeye, vahşice parçalanmaya ve yenmeye terk edilmiş bir leşe benzemektedir.

### *Soykırım Farklılıkların Fiziki Ve Kültürel Tasfiyesini Öngörür*

Asimilasyon uygarlık toplumlarında iktidar ve sermaye tekellerinin kölelik statüsü altına aldıkları toplumsal gruplar üzerinde uyguladıkları ve bu grupları kendi ekleri, uzantıları durumuna indirgemek için başvurdukları tek taraflı ilişki ve eylemi ifade eder. Asimilasyonda esas olan, iktidar ve sömürü mekanizması için en az maliyetle köle oluşturmaktır. Asimile edilen grubun öz kimliği ve direnci dağıtılıp kırılarak, hâkim elit içinde hizmetlerine en uygun kölelerin derlendiği bir konuma düşürülür. Burada asimile edilen köleye düşen temel işlev efendisine mutlak benzeşmek, onun eki ve uzantısı olma uğruna her tür çabayı göstererek kendini kanıtlamak ve böylelikle sistemde kendine yer yapmaktır. Başka hiçbir çaresi yoktur. Yaşayabilmek için eski toplumsal kimliğini bir an önce terk etmek ve kendini efendilerinin kültürüne en iyi şekilde adapte

etmek kendisine tek seçenek olarak sunulmuştur. Asimilasyonu yaşayan toplum en uysal, en çalışkan ve uşaklıkta yarışan vicdansız, ahlâksız ve zihniyetsiz insan taslaklarından oluşur. Özgürce aldığı hiçbir karar ve gerçekleştirdiği eylem yoktur. Tüm toplumsal kimlik değerlerine ihanet ettirilmiş, sadece midelerini doyurma peşindeki insan kılıklı bir hayvana indirgenmiştir. Hâkim elit, asimilasyon toplumuna bu kimliksizliği dayatmak için iki temel silah kullanır: Birincisi, çıplak fiziki zor'dur. En ufak isyan ve başkaldırısında imha kılıcı başında sallanmaktadır. İkincisi, açlık ve işsizlikle karşı karşıya bırakmaktır. Şu demirden kanun geçerli kılmaya çalışılır: Eğer kültürel kimliğinde ısrar eder ve efendinin dilediği gibi bir hizmetçi olmazsan, ya başın gider ya aç kalırsın!

Asimilasyon olgusunun devamı niteliğindeki soykırım, asimilasyon yöntemiyle üstesinden gelinemeyen halkların, azınlıkların, her türden dinsel, mezhepsel ve etnik grupların fiziki ve kültürel olarak tamamen tasfiyesini amaçlar. Duruma göre bu her iki yöntemden biri tercih edilir. Fiziki soykırım yöntemi genellikle hâkim elit kültürüne, yani ulus-devlet kültürüne göre üstün konumda olan kültürel gruplara uygulanır. Bunun tipik örneği Yahudi kültürüne ve halkına uygulanan jenositlerdir. Tarih boyunca Yahudiler hem maddi hem de manevi kültür alanında en güçlü kesimleri oluşturduklarından, karşıt hâkim kültürlerin fiziki darbe ve imhalarına maruz kalıp, sık sık pogrom denilen soykırımlara da uğratılmışlardır.

İkinci soykırım yöntemi olan kültürel soykırım denemeleri ise, daha çok hâkim elit ve ulus-devlet kültürüne göre zayıf ve gelişmemiş durumda bulunan halk, etnik topluluk ve inanç grupları üzerinde uygulanır. Temel mekanizma olarak kültürel soykırımla bu halkların, etnik ve dinsel grupların hâkim elit ve ulus-devletin dil ve kültürü içinde tümüyle tasfiye edilmesi amaçlanır; başta eğitim kurumları olmak üzere her türlü toplumsal kurumun cenderesi içine alı-

arak varlıkları sona erdirilmeye çalışılır. Kültürel soykırım fiziki imhaya göre daha sancılı ve uzun sürece yayılmış bir soykırım türüdür. Yarattığı sonuçlar fiziki soykırımdan daha felaketlidir; bir halk veya herhangi bir topluluk için yaşamda karşılaşılabileceği en büyük felaket niteliğindedir. Varlığını, kimliğini, toplum doğasının tüm maddi ve manevi kültürel unsurlarını terk etmeye zorlanmak, uzun sürece yayılmış kitlesel çarmıha gerilmekle özdeştir. Burada soykırıma yatırılmış kültürel değerleri için yaşamaktan değil, ancak inim inim inlemekten bahsedilebilir. Kapitalist modernitenin azami kârını gerçekleştirirken tüm halklara, ezilen ve işsiz bırakılan sınıflara çektiği asıl acı sadece maddi olarak sömürülmelerinden değil, diğer tüm kültürel değerlerinin çarmıha gerilmesinden duyulan acıdır. Örneğin binlerce yıllık yerel otantik kültürlerin başında gelen Asurî, Ermeni, İon ve Gürcü mirasının neredeyse müzelik duruma gelmesinde kapitalist modernitenin rolü eleştiriye bile açılmamış, yaşadıkları katliamlar ve soykırımlar diyalektik düşüncenin ışığında aydınlatılamamıştır. Kaldı ki, kendilerini ulus-devlet olarak inşa eden hâkim Arap, Fars ve Türk kökenli iktidarların kendi öz toplumsal kültürleri üzerinde de birer soykırım makinesi gibi işlev gördükleri daha da karanlıkta bırakılmış gerçeklikler konumdadır. Ulus-devletin resmi kültürü dışındaki tüm maddi ve manevi kültürel değerlerin yaşadığı gerçeklik, çarmıhta can vermedir. Zaten başka türlü insanlığın ve ekolojik çevrenin kaynak durumuna dönüştürülerek tüketilmesi mümkün değildir.

### ***Devletçi Uygarlık Bir Soykırım Sistemi-dir***

Homojen toplum soykırımından geçirilmiş toplumdur. Homojenleştirme ile toplum gerçek tarihinden kopartılır, fiktif (kurgusal, en içeriksiz din) bir ideolojik kurgulamayla tüm farklı kültürler yok edilir. Böylece ekonomi üzerinde azami kâr kanunu geçerli kılınır-

ken, iktidar üzerinde de ulus-devlet tekelliliği gerçekleştirilmiş olur. Halklar tarihlerinin en felaketli dönemini yaşarken, toplumsal kültürün son kalıntıları ulus-devletin çarklarında eritilmektedir. Sözde bireysel haklar ve özgürlükler çağında, birey onurunun son kırıntılarına da elveda demektediriz. Soykırım kavramını çözümlerken, daha genel ve sistemik özü yakalayarak bunu başarabiliriz. Yahudi soykırımı için 'bircik' sözcüğü özenle korunur. Gerçek bunun tersidir. Kapitalist modernite sisteminde 'bircik' soykırımlar yoktur. Her toplumda, halkta ve de ulus-devlette az veya çok soykırımlar vardır. Kiminde fiziki uygulamalarla yürütülür, çoğunlukla örtülü ve kültürel olarak gerçekleştirilir. Tarihsiz, ekonomisiz, yönetimsiz ve zihniyetsiz bırakılmak, en az fiziki ve kültürel soykırımlar kadar etkili ve acımasızdır.

Etnik yapıların temizlenmesinde **ilk soykırım** denemeleri Asur belgelerinde iftiharla anlatılmaktadır. Asurluların ileri düzeyde talan, işgal ve soykırımdan arta kalanların göç ettirilmesine dayanan politikaları buna fırsat vermemektedir. Roma'nın yaptığı gibi, egemenliğine aldığı halklara yaşam şansı bırakarak imparatorluk sürdürmüyor. Yasası olmayan, sınırsız ve keyfi bir otorite uygulaması esastır. Zaten beklenmedik biçimde son bulması bu politikasıyla bağlantılıdır. Salt zora dayanan tüm politik sistemlerin sonu benzer olmaktadır. Bu emperyalist politikanın Sargon'dan miras alınmış Babilli Hammurabi'yle yetkinleşmesi ve en acımasız uygulamasının Asurlularca yürütülmesi, tüm Ortadoğu halkları ve köleci beylik düzenleri için bir cehennem anlamına gelmektedir.

Hiçbir örnek ulus-devletçiliğin bir soykırım rejimi (genel olarak tarihi yadsıma, yerel kültürü ve demokratik otoriteyi yok etme) olduğunu Ermenilerle Türkçü ulus-devlet çatışmasından daha öğretici biçimde gösteremez. Ermeni halkının trajedisi, erken kapitalleşen bir burjuvaziye ve komşularının

üstünde bir kültürel gelişme düzeyine sahip olmasından ve kapitalist hegemonyacılığın acımasız oyunlarından (küçük günlük bir menfaat karşılığında binlerce yıllık bir kültürü gözden çıkarmalarından) kaynaklanmaktadır. Ermeni soykırımını sadece Beyaz Türk Faşizmine (İttihat ve Terakki Cemiyeti ile CHP'nin resmi ideolojisi ve siyasi programlı hareketi) bağlamak dar bir yaklaşım olur. Bu soykırımın kökeninde çok gerilere giden bir tarih ve daha karmaşık toplumsal etkenler vardır. Ermeni kabilelerin üst tabakası da, Yahudi sermayesi kadar olmasa da, Ortadoğu kültüründe sermayenin oluşumunda önemli bir yer tutar. Ermenilerin kentleri kendilerine erkenden merkez edinmeleri, zanaatçılıktaki ustalıkları ve üstün ticari nitelikleri, daha Hitit Devleti zamanından beri onları sermayenin sahibi kılmıştır. Özellikle Anadolu ve Mezopotamya kentçiliğinde temel aktör konumundaydılar. Hıristiyanlıkla birlikte (M.S. 300'ler) hem bu rolleri daha çok farklılaştı, hem de varlıkları görünür hale geldi. Kapitalizmin Ortadoğu'da bir nevi erken doğumunu gerçekleştirdiler. Erken derken, sistematik bir doğuştan bahsediyoruz. Yoksa kapital birikimi Sümerlerden beri her kültürün marjinal unsurlarınca gerçekleştiriliyordu. Ermeni burjuvazisi Hıristiyanlıkla birlikte ilk defa bu birikimi etkili ve sistemik hale getirdi. Zanaat ve ticaretteki etkili konumları bunu mümkün kılıyordu. Sermaye birikimi her zaman komünal düzenli kabile ve aşiret toplumlarının öfkesine ve karşı koyuşuna yol açar. Çünkü kendi eşitlikçi kültürleri üzerinde devamlı tahribat yapar. Kent, sınıf ve devlet oluşumlarını geliştirerek kurumsal çelişkilere yol açar. Ermeni soykırımının kökeninde bu yönlü bir çelişkinin varlığını hep göz önünde tutmak gerekir. Trajedinin altındaki diğer önemli bir tarihsel etken, Hıristiyanlıktan da etkilenen ve karşıt etkilere yol açan Ermeni milliyetçiliğiydi. Hitler Yahudi soykırımı deneyimine girişirken, İttihat ve Terakki Hükümetinin gerçekleştirdiği Er-

meni soykırımı deneyiminden etkilendiğini bizzat itiraf etmiştir

Süryani-Keldani soykırımı da aynı mekânizma tarafından bu kez Kürdistan'ın iç güneyinde gerçekleştirilecektir. Asurlular ve Babilliler ile (Mardin Mahalmilerinin kendilerini Akadlara dayandırmalarını hesaba katarak) Akadlardan kalma bu üç Hıristiyan kültürün ve diğer versiyonlarının tüketiliş öyküleri de son derece trajiktir. Bir dönemler üç görkemli imparatorluk (Akad, Babil, Asur) kültürünü yaşayan bu halklar, tarihin belki de ilk tüccar ve zanaatkâr kavmiydiler. Kentle doğmuş, kentle büyümüşlerdi. Mitolojinin, dinin ve sanatın büyüleyiciliğini derinliğine yaşamışlardı. Sümer kültürünü dünyaya taşımışlardı. Uygarlığı dünyaya taşıyan kavimlerdi. Beş bin yıllık bu görkemli tarihten geriye ancak müzelik bir miras kalmış gibidir: Biraz özgün kilise kalıntıları, birkaç zanaat ve biraz da mimari eserleri ve moda sanatı. Öyküleri Ermenilerinkine benzer. M.Ö. 2000'lerden başlayan ilk kapital sahibi olmaları, ilk kârhaneleri (Kâr = kârüm, ilkçağın acentesi anlamındadır) açmaları, ilk kervan sahipleri olmaları asli özellikleriydi. Ticaret kolonilerini ilk kuranlardı. Güzel dokumanın ticaretini yapanlardı. Telkârî zanaatının öncüleri, gümüşün ve altının en güzel işlemecileriydi. Ticari muhasebenin, binlerce tuğla tabletlile mektubun yazıcılarıydı. Tarihin gurur veren yönü kadar hüznü veren bu yönleri hep iç içe var olageldi.

### ***Kürtlere Uygulanan Kültürel Soykırım En Çarpıcı Ve Trajik Olanıdır***

Kürtlerin durumu kültürel soykırımın en çarpıcı ve trajik örneğini temsil eder. Kürt halkı hâkim ulus-devletlerce tüm maddi ve manevi kültürel değerleri üzerine kurulu çarım mekanizmasında inin inin inletilirken, başta emek değerleri olmak üzere tüm toplumsal birikimleri, yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları açık bir talana uğrattılır; geri kalanı da imhaya terk edilir, işsiz bırakılır, çürütülür; çirkin kılınarak yaşanmaz,

Ortaçağdaki beyliklerinden günümüzdeki bireysel ve ailesel kalıntılarına kadar Kürt işbirlikçilerinin ezici bir çoğunluğunun Kürt kültürel varlığı karşısındaki inkârcılığı, saygısızlığı ve onu gelişmekten alkoymaları sınıfsal karakterleri, ideolojik ve iktidarcı yapılanmalarıyla bağlantılıdır.

yüzüne bakılmaz duruma getirilir. Kürt insanının önünde artık tek yol bırakılmış gibidir: Hâkim ulus-devlet içinde erimek, tümüyle temel değerlerinden vazgeçmek! Bundan başka yaşam yolu yoktur. Zaman zaman fiziki soykırımlara da varan Kürt kültürel soykırımı belki de kapitalist modernitenin gerçekliğini tüm çıplaklığıyla gösteren en çarpıcı ve trajik örneklerin başında gelmektedir.

Ortaçağdaki beyliklerinden günümüzdeki bireysel ve ailesel kalıntılarına kadar Kürt işbirlikçilerinin ezici bir çoğunluğunun Kürt kültürel varlığı karşısındaki inkârcılığı, saygısızlığı ve onu gelişmekten alkoymaları sınıfsal karakterleri, ideolojik ve iktidarcı yapılanmalarıyla bağlantılıdır. Bir sınıfsal varlığın ideolojik ve yapısal olarak oluşum tarzı toplumun bütünsel kültürel varlığı üzerinde derin etkiler bırakır. İslam'ın Arap, Fars ve Türk egemen sınıf oluşumundaki tarzı, bu kesimlerin kendi toplumlarıyla ilişkilerini de belirlemiştir. İşbirlikçilikleri sınırlı olduğu ve iktidarın inisiyatifli güçlerini teşkil ettikleri oranda, toplumsal kültürlerini de olumlu ve olumsuz yönleriyle etkilemişlerdir. Daha az

asimilasyonist olmalarına karşılık, alt tabakalarına karşı daha etkili bir baskı ve sömürü geliştirmişlerdir. Daha çok işbirlikçi olan Kürt egemenleri asimilasyona daha yatkın olurken, Kürt toplumsal varlığı üzerinde daha zayıf bir egemenlik tesis etmişlerdir. Egemenliklerindeki zayıflık ve asimilasyona yatkın özellikleri, toplumsal dil ve kültür karşısında inkârcı ve yararsız olmalarına yol açmıştır. Günümüze doğru bu eğilimleri, asimilasyondan öteye kültürel soykırıma varan bir işbirlikçiliğe kadar tırmanmış göstermiştir. Kendi öz toplumlarını kemirerek beslenen yaratıklara dönüşmüşlerdir.

Söz konusu Kürtler olunca varlık, oluş ve bilinç kavramları hayli aydınlatıcı olacaktır. Kürtleri varlık, oluş ve bilinç halinde tanıtmaya çalışmak, konunun köklü kavranmasının temelidir. Yakın döneme kadar belki de çoğu toplum ve devlet kesimi açısından Kürtlerin varlığı tartışmalı bir konuydu. Kürtlerin varlığını kanıtlamak için belki de kapitalist modernite bağlamında son iki yüzyılda hiçbir toplumsal varlığın yaşamadığı şiddette, içerik ve biçimde baskılar, inkârlar ve imhalar yaşandı. Kültürel ve fiziki soykırımlar uygulandı. Ana mekânlarında (Kürdistan) gerek fiziki parçalama, gerekse kültürel (zihnen) parçalama ve yok sayma için her tür zor ve ideolojik araçlar devreye sokuldu. Denilebilir ki, kapitalist modernitenin soykırıma varana dek uygulanmayan hiçbir baskı ve talan mekanizması kalmadı. Kürtlük bu açıdan benzeri olmayan bir olgudur. Yahudiler yaşadıkları soykırım için 'benzeri olmayan, biricik' kavramını özenle korurlar. Kürtler için sadece uğradıkları soykırım açısından değil, varlık olmaktan çıkarılan diğer tüm uygulamalar nedeniyle 'biricik halk veya toplumsal varlık' tabirini kullanmak yerinde olacaktır.

Mustafa Suphi'lerle başlayan sosyalistlere yönelik soykırım günümüze kadar sürdürüldü. Ermeni soykırımı sadece bir başlangıçtı. Kürtler üzerindeki kültürel soykırım ise halen devam etmektedir. Diğer

azınlıklar, kültürler, Süryaniler ve Türkmenler Türkçülüğün dehşeti ve uyguladığı karmaşık küçük soykırımlarla kendiliklerinden, kendilerinden vazgeçirildiler. Türkiye'nin son iki yüz yıllık tarihi dış hegemonik güçlerden bağımsız değildir; sıkı bağlılık içinde özenle oluşturulmuş 'özel valilik' statüsündedir. Türkiye'nin kritik kavşak noktasındaki konumu, uluslararası hegemonik dengenin özgün bir yansımasını gerekli kılmaktadır. Keskin bağımsızlık idealarına rağmen, hegemonik sistemin en çok tahkim edilen ve sarsılmamasına özen gösterilen bağımlı ülkesi, ulusu ve ulus-devletidir. Kapitalist hegemonik sistem doğru çözümlenmeden Türkiye doğru çözümlenemez. Terside geçerlidir. Sistemin evrensel çözümü Türkiye çözümüdür. Böylelikle soykırım gerçekleri de doğru çözümlenebilir.

Kapitalist modernitenin yenilenmiş bu Leviathan'ı Kürtler söz konusu olduğunda en görünmez kılıklara girmekte, her tür ikilemler inşa etmekte ve gittikçe yoğunlaşan kültürel soykırımı 'ilerlemecilik' adı altında dayatmaktadır. Şüphesiz Kürt kültürel soykırımının Ortadoğu kökenli merkezî uygarlık sisteminde köklü nedenleri vardır; sadece kapitalist moderniteye bağlanamaz. Ama Batı Avrupa kökenli kapitalist modern hegemonyanın bölgedeki son iki yüz yıllık rolünü açıklığa kavuşturmadan, ne Kürt gerçekliğini ne de kangren halini almış Kürt sorununu kavramlaştırabilir ve kuramlaştırabiliriz. Osmanlı imparatorluk geleneğinin kalıntıları üzerinde vücut bulan Türk gerçekliğiyle ancak dar iktidarcılık bağlamında ilişkisi kurulabilecek olan ve Türk'ten çok her tür iktidar hastası milliyetsizlerden inşa edilen 'Beyaz Türk' faşist elidinin, Türk halkı da dahil, tüm Ortadoğu halk kültürleri üzerinde bir soykırım makinesi gibi çalıştırılmasında, başta İngiltere olmak üzere Almanya, Fransa ve diğer önde gelen Avrupalı hegemonik güçlerin sorumluluğu belirleyicidir. Çokça gündemleştirilen Ermeni soykırımında bu Beyaz Türk Faşizminin sadece bir alet gibi



rol oynadığı rahatlıkla açıklanabilecekken, bu hegemonik güçlerin kendi sorumluluklarını açığa vurmaktan kaçınmaları ve tüm suçu Türklere yıkmaları ancak bilinçli bir saptırma ile izah edilebilir.

Sömürgecilik ve soykırımın yaşandığı bir vatan gerçekliği olsa da, Kürdistan'ın varlığı inkâr edilemez. Üzerinde tarihine ve toplum gerçekliğine bağlı ve layık şekilde özgür yaşamak isteyenlerin son ferdi durdukça varlığı devam edecektir. Yalnız Kürtlerin değil, Ermenilerin, Süryanilerin, Türkmenlerin, Arapların ve özgür yaşamak isteyen her birey ve kültürün demokratik, özgür ve eşitçe paylaştığı bir ortak vatan olacaktır. Ulus-devlet olmaması şanssızlığı değil şansı olacaktır. Bu sefer yeni bir sınıflı, ekoloji düşmanı kentleşmenin ve ulus-devletçi uygarlığın değil, Ortadoğu'da demokratik modernitenin şafak vaktinin doğuş yaptığı ve beşiğinde büyüdüğü vatan olacaktır.

### ***Uygarlık Toplumu Anlambilimin En Çok Zorlandığı Yapısalıklar Yığıdır***

Soykırım en büyük insanlık suçudur. Bunlar tartışılmaz insani, toplumsal gerçekliklerdir. Yahudi aydınlarının insanlığın soylu özgürlük, eşitlik ve demokratik toplum mücadelesindeki konumları da küçümsenemez. Peygamberleri bir tarafa bırakalım, yeniçağda Spinoza'dan başlayan, Marks, Freud, Rosa Luxemburg, Trostky, Adorno, Hannah Arendt ve Einstein'a kadar giden çok sayıda entelektüel ve devrimcinin durumu bellidir. Yahudi entelektüelindeki demokratik sosyalist boyutların çok güçlü olduğunun farkındayım. Adorno'nun yargısını yinelemeyeceğim. Ama soykırımda Yahudiliğin (hem maddi hem manevi kültür alanında) objektif konumunu çözümleyici ve politik sonuç alıcı bir konuma taşımak için gerekli eleştiri-özeleştireyi ne zaman yapacak ve eylemine geçecekler? İdeolojik güç olarak, hem de öncülük konumları itibariyle Yahudi milliyetçiliği doğru çözümlenmedikçe, ne Yahudi soykırımının anısı layıkıyla değerlendirile-

bilir, ne de yeni soykırımlar, katliamlar önlenemez. Yahudi milliyetçiliği küçük bir ulusun milliyetçiliği değil, dünya milliyetçiliğidir. Bütün milliyetçiliklerin, ulus-devletçilerin babasıdır. Ne acıdır ki, milliyetçiliğin en büyük ve tarihte eşine az rastlanır kurbanı da Yahudiler olmuştur.

Çok önemsemediğim için üzerinde hep düşünürüm; tıpkı benzerleri üzerinde olduğu gibi. Bilgeler çoktan "Ateşi ateşle söndüremezsin" demişlerdir. Uygarlık ateşinden küçük uygarlık ateşleri (ulus-devletler, genelde tekeller) yakarak kurtuluş sağlanamaz. Tarih boyunca uygarlık güçlerine karşı savaşan tüm kabile, kavim yoksullarının, mazlumlar ve kölelerin önderleri ya öldürüldüler ya da kazandılar. Ölenlerin anısı unutulamaz. Ama kazananların ilk yaptıkları, kendilerini de uygarlık yapmak oldu. Çünkü başka türlüünü bilmiyorlardı. Bilimsel sosyalizmin zafer kazanmış önderleri bile kapitalist modernitenin demir kafesli örneği olmaktan kendilerini kurtaramadılar. Soykırıma uğrayanlar hiçbir zaman böylesinin başlarına geleceğini düşünmemişlerdi. Ama oldu.

Benim yapmaya çalıştığım, bu 'CÜRET'in kaynaklarını ve olası aşılma biçimlerini sornsallaştırıp cevap verme yeteneklerimizi açığa çıkararak anlam ve eyleme kavuşturmadır. Sürüp giden modernitenin gittikçe kurumlaşmış soykırım odaklarına yol açtığını hiç göz ardı edemeyiz. Gözümüzün önündeki Irak gerçeği, açık veya örtük, Ortadoğu'nun tüm rejimlerinin soykırımsal niteliğini ve suç ortaklığını gayet açık ve dehşet içinde, sadece içerisinde yanarak eriyenlere değil, gözlemleyenlere de hissettirmektedir. Ama diğer yandan muazzam bir özgür yaşam arayışı da vardır. Ya özgür yaşam ya soykırım, asla birlikte yaşanacak bir ikilem olamaz. Böyle yaşayarak bu suça asla ortak olamayız. Nasıl oldu da yaşamın en zengin anlamına yol açan bu topraklar, bu tarih bu hale geldi? Bir tarafında yaşamın ilk anlamına yol açmış etnisitelerin savaşı, diğer

yandan modernitenin son büyük tanrısının önderliğindeki savaşlar? Demek ki, konuya döne dolaşa yüklenmekten, cevabını vermek ve eylemini gerçekleştirmekten kaçınılamaz.

Uygarlık toplumu anlambilimin en çok zorlandığı yapısallıklar yığındır. Bu yığın varlığı bizzat anlambilimin saptırılması ve anlambilim olmaktan çıkarılmasıyla yakından bağlantılıdır. Elde tüm silahlarını kuşanmış olarak, varsa can çekişmekte olan bir kurbanına son söz olarak 'YALANI' itiraf ettirmek, aksi halde her tür yöntemle 'İMHA' etmek olan garip bir varlık, bir Leviathan'dır o. Bu varlık, yani uygarlık, yerinde bir tavır olarak her tür canavara benzetilebilir. Fakat bu çok geri bir yaklaşımdır. Hele bilim adamı hüviyetimiz varsa, bu bizi çocukluk hayalinden (canavarlık hayalleri) öteye götürmez. Canavarın yetkin bir teşhisi de yetmez. Acilen yapılması gereken tedavidir. Bütün tedavi denemelerinin boşa çıktığı ortadadır. En son aşamasında oluk oluk akan kan, korkunç acılı ve soykırımlı geçen yaşamlar, beterin beteri açlık, işsizlik, her tür hastalıklar ve eko-çevrenin (mutlak gerekli olan yaşam çevresi) yıkımı en son durumun bir cümleye sığdırabileceğim raporudur. Eğer yapısal ve özgürlük sosyolojimiz sosyal bilim yaptığıını iddia eden binlercesinin yaşadığı bir çöp yığını olmaktan kurtulmak istiyorsa, teşhis ve tedavisindeki gücünü kanıtlamak durumundadır. Aksi halde Adorno'nun söylediği gibi, "Soykırım kamplarından sonra, tüm gökteki tanrıların -sözcü bilim adamlarının- söyleyecekleri tek bir sözcükleri olamaz."

### ***Diğer Kültürlerle Sentezlenen Ortak Yaşam Projeleri Geliştirilmelidir***

Uygar toplumun gelişiminde gözlemlenen temel bir olgu, bağrında geliştiği toplumu zor ve sömürü aygıtları içinde giderek yutması, eritmesi ve bu olguya bağlı olarak Birinci Doğa ile ekolojik-simbiyotik ilişkiyi çözüp yıkararak onu sadece kaynağa dönüştürüp sömürmesi ve giderek tüketmesidir. Bu durumda toplumun iç çelişkilerle mi, yoksa

ekolojik çelişkilerle mi dağılacağı güncellik kazanmış bir sorudur. Doğru olan da, uygarlıkta köklü ve olumlu bir dönüşüm yaşanmazsa, her iki çelişkinin hükümlerindeki Birinci ve İkinci Doğaların büyük felaketleri yaşamaktan kurtulamayacaklarıdır. Toplamların uygarlıksız yaşayamayacağı, uygarca yaşayan toplumların zengin ve güçlü toplumlar olduğu türündeki değerlendirmeler ideolojik olup, daha çok tahakkümcü ve sömürgeci tekeli elidin paradigmasını yansıtır. Sınıflaşma, kentleşme ve devletleşmenin vardığı düzey tüm etkili bilim çevrelerince toplumsal kanser (Biyolojik kanser de bu gerçeklikle bağlantılıdır) olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda fazlasıyla gösterge mevcuttur. Nükleer silahlanma, çevre yıkımı, yapısal işsizlik, tüketim toplumu, aşırı nüfus artışı, biyolojik kanser, cinsel hastalıklar, artan soykırımlar bu göstergelerin belli başlılarıdır. Dolayısıyla mevcut çelişkili ve kanserli uygarlığı tahakkümcü ve sömürgeci karakterinden çıkarıp dönüştürecek olan demokratik uygarlık-modernite, çıkış yolu olarak kendini gittikçe alternatif kılmaktadır. Doğru olan, eski uygarlığın çöküşünü tüm insanlığın çöküşü olarak görmek yerine, demokratik uygarlığın gelişimi ve başat hale gelmesi olarak değerlendirmektir. Bu durumda toplumsal kültürlerin daha kalıcı olduklarını, kültürlerin uygarlıkları dönüştürme gücünde olduklarını, uygarlıkları hem farklılaştırıp geliştirdiklerini hem de köklü dönüşümlere uğratma kabiliyetinde olduklarını bilmek önemlidir. Bir toplumdaki uygarlığın yıkılmasını köklü kayıp olarak değerlendirmek şurada kalsın, eğer kültürün hem yapısal hem de anlamsal olarak gelişmesine yol açmışsa, bu yıkılışı son derece olumlu bir gelişme olarak yargılamak gerekir. Eğer uygarlık dönüşümüne yol açmışsa, bu gelişmeyi köklü kurtuluş ve özgür yaşama kavuşma olarak da yorumlayabiliriz.

Dilin kendisi bir toplumun kazandığı zihniyet, ahlâk ve estetik duygu ve düşüncenin toplumsal birikimidir; anlam ve duygunun

bilince çıkmış, ifadeye kavuşmuş kimliksel ve ansal varoluşudur. Dile kavuşan toplum, yaşamın güçlü gerekçesine sahip olmuş demektir. Dilin gelişkinlik düzeyi yaşamın gelişkinlik düzeyidir. Bir toplum anadilini ne kadar geliştirmişse, o kadar yaşam düzeyini geliştiriyor demektir. Yine ne kadar dilini yitirme ve başka dillerin hegemonyası altına girmeye karşışlaşmışsa, o denli sömürgeleşmiş, asimilasyona ve soykırıma uğramış demektir. Bu gerçekliği yaşayan toplumların zihniyet, ahlâk ve estetikçe anlamlı bir yaşamlarının olamayacağı, hasta bir toplum olarak silininceye dek trajik bir yaşama mahkûm kalacakları açıktır. Anlam, estetik ve ahlâk yitimini yaşayan toplumların kurumsal değerlerinin ancak sömürgeleştiren değerlerinin hammadde olarak işleneceği de bu açık olmanın bir gereğidir.

Toplumdaki esnek zekâli anlamsal doğanın gelişmiş hali, yönetim erkinin gelişkin olmasını beraberinde getirmektedir. Toplumsal beyne yönetim demek mümkündür. Bu durumda özyönetim ile yabancı yönetim kavramlarının çözümlenmesi önem taşır. Özyönetim kendi toplumsal doğasındaki erki düzenleme ve denetlemeyi, böylece toplumun sürekliliğini sağlamayı ve beslenip korunmasını güvence altına alırken, yabancı yönetim kendini iktidar olarak 'doğallaştırıp' ilgili toplumu baştan çıkarmayı (beynini koparmayı), böylelikle kendisi için bir sömürge haline getirerek yönetmeyi mümkün kılar. Dolayısıyla bir toplum için özyönetim hayati önemdedir. Özyönetimden yoksun kalmış bir toplum sömürge olmaktan kurtulamayacağı gibi, bunun doğal sonucu olarak asimilasyon ve soykırımla süreç içinde yok olması kaçınılmazdır.

Öze yabancı yönetimler iktidarın en zor-baca ve sömürge biçimini temsil ederler. Dolayısıyla bir toplum için en hayati, ahlâki, bilimsel ve estetik görev, özyönetim gücüne erişmektir. Bu görevi başaramayan toplumun ahlâki, bilimsel ve estetik gelişimi mümkün olmadığı gibi, siyasal ve ekonomik

kurumlaşma ve gelişmesi de yok olur. Önemli olan, yönetim erkinin bir yandan kendini iktidar biçimine taşırmaktan alıkoy-ması, diğer yandan yönetimsizliğe karşı sonuna kadar direnmesidir. Yönetimi iktidarlaştırmamak kadar, iktidarın yönetim ayrıcalıklarını elinden almak da büyük önem taşır. İktidar ne denli anti-toplumsalsa, yönetim de o denli toplumsal erktir. Toplumsal erksiz ahlâki, estetik ve bilimsel gelişme olmaz. Böylelikle dar anlamda kültürleşme olmayınca, geniş anlamda ekonomik ve siyasal gelişme de olmaz. Bu durumda yaşanacak olan sömürgeleşme, asimilasyon ve soykırımsal tükenmedir. Sosyolojik bilim iktidar ve demokratik yönetim kavramlarını odağına alıp çözmedikçe ve bununla bağlantılı olarak çözümünü tarihe ve diğer bilimlere yaymadıkça, bilimsel alandaki krizin, dolayısıyla toplumsal krizin yeni bir yapısal ve anlamsallık olarak aşılması mümkün olmayacaktır.

Resmi kültürel kimliğin dışında yaşayan tüm kültürler son tahlilde marjinalleştirilerek, ya kendiliğinden ya dolaylı baskı ve kapitalist sömürü yöntemiyle ya da ulus-devletin resmi homojen toplum yaratma politikalarıyla tasfiye edilme ve soykırımla tükenme gerçeğiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Buna karşı durmanın en doğru yolu, kültürel varlığını korumak ve özgür kılmak için açık uçlu bir kültürel kimlik anlayışını benimsemek, bunu diğer kültürlerle sentezleyerek daha üst bir aşamada ortak yaşam projeleri geliştirmektir. Demokratik ulus, anayasal vatandaşlık, demokratik cumhuriyet, çoğulcu bir vatan ve kültür anlayışı bu tür projelerin belli başlı olanlarıdır. Demokratik siyaset, sivil toplum örgütlenmeleri ve demokratik özerklik yöntemleri bu projelerin temel uygulanma araçlarıdır. Hem geleneksel kültürlerin korunup özgürleştirilmesi, hem de çağdaş kültürlerle bir sentez halinde yaşamaları için, demokratik modernite çözümü hayati ihtiyaçtır.

## DEVLETÇİ UYGARLIĞIN SOYKIRIM GERÇEĞİ



Tarih adına söylenmiş en büyük yalanlardan biri devletlerle halkları özdeşleştirmektir. Oysa devletlerin tarihi halkların-toplumların egemenlik altına alınması ve bunun için soykırımı varan uygulamaların tarihidir. Özgürce bir yaşam sürmek emelinde olan toplumlar, kapitalist uygarlık ve soykırım gerçeğini yakından tanımak ve buna göre alternatifini oluşturmak dışında bir seçeneğe sahip değildir. Yöntemlerine ve çeşitli tarihsel kesitlerine bakıldı-

ğında, devletlerin tarihiyle soykırım tarihinin oldukça iç içe geçmiş olduğu ve ancak alternatif sistem oluşturulduğunda soykırım gerçeğine son vermenin mümkün olabileceği görülecektir.

Kavram olarak yakın tarihlerde kullanılmaya başlanmış olsa da soykırımın tarihi ilk emperyalist devlet olan Akadlara ve ilk defa etnik soykırım uygulamış olan Asur İmparatorluğu'na kadar uzanmaktadır. Bir iktidar sihirbazlığıyla sadece Hitler veya Saddam gibi diktatörlere mal edilmek istenen soykırım gerçeğinin ne olup olmadığını iktidar ve devlet olgusuyla bağlantısı içinde görmek gerekir. Bununla birlikte dünyanın soykırımı uğramış halklarının hazine sonlarının sebeplerini veya direnişle gelen kurtuluşlarını bilmek, tarihin son büyük soykırım kıskacından kurtulma mücadelesini yürüten Kürt halkı açısından büyük önem taşımaktadır.

### Soykırım Kavramının Yaratıcısı

Devlet uygulamalarının katliam, cinayet, talan, terör, tecrit, asimilasyon, hukuksuzluk, çetecilik vb. adlarla anılmasında hiçbir gariplik yoktur. Fakat tanımlama eksiklik taşırsa sonuçları da halklar adına vahim olabilir. Dolayısıyla ortada bir soykırım gerçeği varken bunu doğru adlandırmamak "soykırımı kurban gitmek" gibi ciddi sonuçlar doğurur.

Devlet egemenliği adına istenildiği

kadar teoriler ve stratejiler çizilsin, istenildiği kadar farklı adlar ve şekiller icat edilsin hiçbir şey toplum üzerindeki egemenliğinin toplum kırımlardan geçtiği gerçeğini değiştiremez. Çünkü egemenlik toplumun ahlaki-politik niteliklerinin kırılması üzerine kurulmuş ve tüm devletli uygarlık bu koşulla var olmuştur.

Toplumun etnik, dinsel, mezhepsel vb. temellerde uğradığı kırımlar soykırım olarak tanımlanır.

Kavramın ortaya çıkışı ve uluslar arası hukuk metinlerinde yer edinmesi, tüm ailesini soykırımda yitirmiş olan Yahudi asıllı Polonyalı hukukçu-savcı *Rafael Lemkin* sayesinde olmuştur. Lemkin, Yahudi Soykırımı üzerine 1944 yılında yayınladığı kitabında ilk kez soykırım (genocide) kavramını kullanmıştır. Eski Yunancadan uyarlamalı olarak kullandığı Genocide (Jenosit) kavramı, genos (soy, kavim) ve cidus (öldüren) kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Yahudiler "Pogrom", Yunanlılar "Holokost", Ermeniler "Büyük Felaket" adlarını vermişlerdir.

Lemkin henüz Almanya'da hukuk öğrenimi görürken Ermeni soykırımından etkilenmiş ve bu konu üzerine araştırmalar yaparak uluslararası hukuk düzenlemeleri için bu yönlü suç-ceza önermelerinde bulunmuştur. 1933 yılında *Barbarlık ve Vandalizm Suçu* başlıklı bir makale ile soykırım kavramını kullanmadan soykırımı tarif eder ve bunun uluslararası hukukta cezalandırılması gerektiğini anlatır. Ekim 1933 yılında makalesinin bazı bölümlerini, Polonya Uluslararası Hukuki İşbirliği Komisyonu sekreteri olarak katıldığı 5. Ceza Hukukunu Birleştirme Konferansı'na (Madrid) sunar. Devletlerin suç ortaklığının olduğu konularda karar alması zor olduğu gibi konferans bileşimi de Lemkin'in önerilerini kabul etmez.

Lemkin'i derinden etkileyen ve Yahudi soykırımının sürdüğü yıllarda bu tür olayları soykırım olarak adlandırmaya sevk

eden gerçek Ermeni soykırımıdır. Dolayısıyla kavramın esas yaratıcısı, Ermeni Soykırımı'nın mimarı olan İttihat-Terakki Partisi ve soykırım gerçeğini inkâr eden Türk devlet geleneği olmaktadır. Rafael Lemkin sadece bu gerçeğin dile getiricisidir. Tıpkı Guernica adlı resmin yaratıcısının İspanya ve Almanya'nın faşist iktidarının olması gibi...

26 Nisan 1937 tarihinde Bask'ın Guernica kenti İspanya faşist yönetimini destekleyen Alman uçaklarınca bombardımana tutulmuş ve kadın, çocuk binden fazla sivil hayatını kaybetmiştir. Bu olayı konu alan Picasso ünlü resmine Guernica adını vermiştir. İkinci dünya savaşında Nazi işgali altındaki Paris'te bir gestapo subayı resme bakıp Picasso'ya sorar: *Bu sizin eseriniz mi? Picasso Nazi subayına tarihi bir cevap verir: Hayır, sizin eseriniz!*

### Soykırım Kategorileri

Rafael Lemkin Soykırımı açıklarken sadece savaş süreçlerinde değil barış ortamında da soykırımın uygulanabileceğini, ayrıca soykırımın belli bir hazırlıkla ve sürece yayılarak uygulandığını ifade etmiştir: *"Soykırım, sadece bir milletin aniden yok edilmesi anlamına gelmiyor. Tabii eğer bir milletin hızlı bir biçimde topyekûn yok edilmesi durumu varsa bu zaten soykırımdır. Ancak soykırım daha çok, yaşamın esasına kasteden çeşitli aksiyonların koordineli bir biçimde ulusal bir gruba uygulanarak, bu grubun yok edilmesinin hedeflenmesi anlamına geliyor. Bu politikanın hedefleri, grubun siyasi ve sosyal örgütlerinin, kültürlerinin, dillerinin, ulusal bilinçlerinin, dinlerinin, ekonomik varlıklarının, güvenliklerinin, sağlıklarının, özgürlüklerinin, insanlık onurunun ve hatta yaşamlarının yok edilmesi anlamına geliyor. Soykırım, bir gruba karşı yapılır, o gruptaki kişinin şahsına karşı olarak değil, o gruba ait olduğu için gerçekleştirilir.*

*Soykırım iki aşamadan oluşur: Ezilen gruba has özelliklerin ve niteliklerin ortadan*

*kaldırılarak yok edilmesi; ardından ezen güçlünün ulusal niteliklerinin ezilen gruba zorla kabul ettirilmesi. Bu durum yaşamasına müsaade edilen ezilen gruba uygulanır; ya da bu grubun yaşadığı bölge tamamen boşaltılarak, ezen gruba ait kişiler buralara yerleştirilerek kolonileştirme başlatılır.”*

Lemkin'in tarif ettiği Soykırım yöntemleri(kategorileri)sekiz başlıkta toplanmıştır:

*1-Siyasi Soykırım: Bölgedeki sokaklar, caddeler, yerleşim yerleri, ilçeler ve illere kadar adlarının değiştirilmesini öngören politikaların uygulanması. (Kürt gerçeğinde bunlara insanların kendi dilinde ad almasının yasaklanması, Kürt ve Kürdistan kelimelerinin yasaklanması, parti kapatmalar, tutuklamalar vb eklenmiştir.)*

*2-Sosyal Soykırım: Özellikle entelektüeller ve grubun aydınları hedeflenir; çünkü onlar grubun önderleri olarak direnişin fikrî örgütçüleridir. (Kürt gerçeğinde sosyal yaşam tümünden felce uğratılarak insanlar düşünemez hale getirilir, fuhuş, uyuşturucu, hırsızlık, çetecilik devlet eliyle örgütlenir, eğitim ve sağlık hizmetleri bitirilir...)*

*3-Kültürel Soykırım: Yerel halkın dilini okullarda konuşması ve kendi dilinde yayıncılık yapması yasaklanır. (Kürt gerçeğinde tarihte eşine kolay rastlanmayacak düzeyde bir halkı tümünden yok sayma, dilini, tarihini, müziğini, zılgıtını bile yasaklama ve cezalandırma yaşanır.)*

*4-Ekonomik Soykırım: Grubun ekonomik gücünü elinden alınca, sadece hayatta kalabilmek için yaşama hedeflenir, böylelikle ulusal grubun kültürel gelişmesi önlenir, düşünme kapasitesi azaltılır ve ulusal problemlerle ilgilenmeleri engellenir. (Kürt gerçeğinde açlıkla terbiye etme şeklinde en vahşi halini alır)*

*5-Biyolojik Soykırım: Hedef, grubun nüfusunu azaltmak, doğumları engellemektir; diğer taraftan aileleri yetersiz beslenmeye zorlamak, gıdasız bırakmak da hem doğumların azalmasına yol açar, hem de ye-*

*tersiz beslenen ailelerden doğan çocukların hayatta kalma şansları ciddi olarak azalır. (Kürt gerçeğinde Genelkurmay Başkanlığı konuya el atar ve ordu gücü bile kullanılır.)*

*6- Fiziki Soykırım: Fiziki güçsüzlüğe yol açmak, hatta grubu ortadan kaldırmak için üç yöntem uygulanır.*

*a) Beslenme kısıtlanması ile ırkçı ayrımcılık: Örneğin grubun üyelerine hiç et verilmez ve protein kısıtlanması uygulanır.*

*b) Sağlığın ciddi tehdit altında olması: İlaç vermemek, grubun üyelerini insanlık dışı koşullarda telef olmaları amacıyla bir yerden bir yere nakletmek.*

*c) Sistematik yok etme (öldürme): Gruba ait üyelerin sistematik olarak öldürülmeleri. Entelektüellerin ortadan kaldırılmaları öncelikli uygulamadır; böylelikle direnişin örgütlenmesi kırılacaktır.*

(Kürt gerçeğinde kültürel imhanın yanında fiziki imha destekleyici ve bazen de esas unsur olarak sistematik uygulanır.)

*7- Dinsel Soykırım: Toplumda etkin olduğuna inanıldığı için dini yasaklama, kiliselerin sistematik tahribatı. (Kürt gerçeğinde din istismar edilir, devlet memurları ve imamları eliyle sömürgeci silaha dönüştürülür, mezhepler ve farklı inançlar dışlanır.)*

*8- Moral (ahlaki) Soykırım: Ulusal bir proje peşinde koşmak yerine, grubu çok daha kolay alanlara çekmek, alkolizme alıştırmak pasifize etmek gibi. (Kürt gerçeğinde moral değerlere saldırının binlerce yöntemi ve aracı devreye konulur.)*

Lemkin'in tarif ettiği kategorilerin tümü Kürt halkına uygulanmış ve uygulanmaktadır. Fakat dünyanın gözleri önünde cereyan eden bu soykırım, çıkarlar gereği görmezden gelinir ve desteklenir.

Böyle bir dünya sisteminin merkezinde olan BM Lemkin'in çalışmalarından yararlanmış ve 12 Ocak 1951'de yürürlüğe giren soykırım suçu kararını çıkarmıştır. Bu karara göre:

*“Ulusal, etnik veya dinsel bir grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak ama-*

ciyla aşağıdaki fiillerden herhangi biri, Soykırım suçunu oluşturur:

a) Gruba mensup olanların öldürülmesi;

b) Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi;

c) Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracak hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek;

d) Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbir almak;

e) Gruba mensup çocukları zorla başka bir gruba nakletmek.”

Bu kararlar çerçevesinde soykırım suçunun uygulandığı gruplar, milli, etnik, dini, ırki gruplar ile istikrarlı ve sabit gruplar, ekonomik ve sosyal gruplar, dilsel gruplar, cinsel gruplar, yaşlılar, bedensel veya zihinsel engelliler kategorileri olarak belirlenmiştir.

BM Soykırım tanımı kapsamını dar tutmuştur. Çünkü kutuplara bölünmüş ve çatışmalı halde olmalarına rağmen devletler, soykırım suçunu kendilerine dokunmayacak tarzda dar tutma konusunda uzlaşmışlardır. Siyasi, kültürel, ahlaki ve ekonomik soykırım ve doğa ile kadın kırımını BM soykırım tanımı arasında ya ötelenmiş, dar tutulmuş ya da yoruma açık bir şekilde yer almıştır. Çünkü bu yöntemler farklı düzeylerde de uygulanırsa, neredeyse tüm devletlerin toplum üzerinde iktidar olabilme gerçeğini yansıtır ve en büyük suçlarını oluşturur.

Hukuk, devleti koruduğu ölçüde kabul edilir ve buna göre şekillendirilir. Nitekim soykırımın uluslararası hukukta suç olarak tanımlanmasında başrolü oynayan Rafael Lemkin 59 yaşındayken (1959 yılında) kalp krizinden öldüğünde cenaze törenine sa-

dece yedi kişinin katılmış olması, devletlerin hukuk karşısındaki tutumunun bir tezahürü gibi manidar olmuştur. Sonraki yıllarda toplumsal haklara ilişkin yapılan hukuk düzenlemeleri de devletlerin inisiyatifinde kaldığı gibi toplumsal olmaktan ziyade bireysel haklar üzerinde yoğunlaşarak toplumsallığın inkârı sürdürülmüş ve soykırımların çeşitli düzeylerde uygulanabilmesine prim sunulmuştur.

Soykırımı karşı hukuk yeterli güvenceyi sağlayamazken, toplumsal direniş ve öz savunma dışında toplumun kendini koruyabilmesinin başka yolunun olmadığı tarihsel gerçeklikle kanıtlanmıştır.

### Soykırımın Hazırlığı Anlaşılmasından Soykırım Anlaşılabilir

Hiçbir soykırım aniden gerçekleştirilmez. Bir hazırlık aşaması vardır ki sonraki uygulama aşamaları için belirleyici olmaktadır. Soykırım için yapılan hazırlıklar anlaşılmasızdan soykırımın da anlaşılamayacağı, tecrübelerden çıkarılan sonuçlarla genel kabul gören bir kanıdır. Soykırım için yapılan hazırlıklar soykırımın niteliğini de belirler. **En eski soykırım uygulamalarından beri işletilen bir kural vardır: Soykırımı uğratılacak olanları tehdit olarak göstermek!** Bunun için gerekli olan psikolojik zemin, propaganda çalışmalarıyla hazırlanır.



Siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel vb. hazırlıklar tehdit tanımına göre yapılır. Önemli olan husus, tehdit söylemlerinin arkasında yatan hedefler, planlar, ilişkiler ve kararlarıdır. Tehdit söylemleri ve diğer hazırlıklara bakılarak soykırım yöntem ve kapsamı hakkında bir fikir shibi olunabilir. Fakat çoğu zaman soykırım uygulamasından sonra gerçekler açığa çıkar. Bu durumda bile gerçeği tam anlamak için hazırlık süreçlerinin iyi anlaşılması gerekir. Çünkü soykırımın şifreleri hazırlık argümanlarında gizlidir.

Tarihte ilk planlı insan katletme ve emperyalist yayılmayı gerçekleştiren Akadlar Zagros dağlarında yaşayan Gutileri tehdit olarak göstermişlerdir. Bunun için dağlarda

Kürt tehdit olarak gösterilmiş ve hedef haline getirilmiştir.

Devletlerin stratejik yönelim ve planlamaları genellikle “dış düşman” veya “iç düşman” tanımlarına göre şekillenmiştir. Emperyalist yayılma durumunda bir dış düşman icat etmek temel taktik olmuştur. Fazla güçlü olmayıp risklerden kaçan ve içe kapanmacı olan devletler iç düşman tariflerine daha çok başvurmuştur. İç-dış tehditlere yakın-uzak tehdit algı ve tanımlamaları eşlik etmiş ve birbirini tamamlar şekilde kullanılmıştır.

Düşman algısı ve tehdidin büyüklüğü ne oranda inandırıcı şekilde yansıtılmışsa, soykırımlar da o oranda büyük olmuştur.

## **Düşman algısı ve tehdidin büyüklüğü ne oranda inandırıcı şekilde yansıtılmışsa, soykırımlar da o oranda büyük olmuştur.**

yaşayan Kürtleri çekirge sürülerine benzetmişler; günümüzde terörist dedikleri gibi o dönemde de ‘dağların cinleri’, ‘dağların ejderhaları’ biçiminde adlandırmalara tabi tutmuşlardır. Böylece saldırı ve katliamlarına zemin hazırlamışlardır. Fakat tarihin tekerleği istedikleri gibi dönmemiş, Akad saldırılarından bıkan Gutiler varlıklarını sürdürebilmek için Akad üzerine yürümüş ve egemenliklerine son vermişlerdir.

Asur İmparatorluğu ticari ve askeri egemenliğini katliamlar eşliğinde asimilasyon yöntemini ve etnik soykırımı devreye koyarak sağlamaya çalışmıştır. Dağlarda yaşayan Kürtleri en büyük tehdit olarak görmüş ve her fırsatta katliam seferleri düzenlemişlerdir. 150 bin Kürt’ü dağlardan ovalara indirip asimile etme yoluna gitmişler; buna rağmen sonuç alamayınca soykırıma yönelmişlerdir. Dağlar direniş mekânı olurken ovalar-kentler Kürtlerin boğdurulduğu alanlar olarak kullanılmıştır. Dağdaki

Ortaçağın ‘Cadı Avı’, korkunç bir kadın kırımıdır ve bu kırımın yaygınlığı aleyhteki propaganda ölçüsünde olmuştur. Amerika yerlilerinin soykırımı onların ‘insanlıktan, medeniyetten nasibini almamış barbarlar, dinsiz cahiller’ oldukları ve Yeni Dünya’nın keşfi önünde engel oldukları propagandası üzerine kurulmuştur. Ermeni soykırımı Ermenilerin Türkleri katledeceği propagandası üzerine oturtulmuştur. Yahudi soykırımında propaganda için özel bakanlık kurulmuştur. Hitlerin Propaganda Bakanı Göbbels, faşist partisinin tabandan gelen bir halk hareketi olduğunu sıkça vurgulamıştır. Gerçekten de Naziler öncelikle sivil toplum içinde örgütlenmiş ve şiddet kullanmakla birlikte esasen Alman halkına hitap etmiş; Yahudileri Alman halkını yok etmek isteyen bir tehdit olarak göstermişlerdir. Aynı şekilde Slavları, Çingeneleri, komünistleri, eşcinselleri, engellileri Alman ırkını tehdit eden unsurlar olarak gösterip soykırım kap-



samına almışlardır.

Soykırım zihniyeti, karşısındaki tüm toplumu tehdit olarak görür. Tehdit propagandası bir soykırım propagandası ve hazırlığıdır. Toplumsal psikolojiyi yönetmenin yöntemlerine sarf edilen enerji soykırım uygulaması için sarf edilen çabadan daha az değildir. Toplum terörize edilir, militarist zihniyet aşılır ve soykırıma hazır hale getirilir.

Yazıda, şarkıda, havada, suda, her taşın altında terör vardır! Bunun anlamı soykırımın her alanda uygulanacağıdır. Bir ses, bir bakış, bir işaret bile soykırım için kolaylıkla gerekçe olur. Küçük-büyük, kadın-çocuk, yaş-kuru demez; sonuç alınincaya kadar hiçbir ahlaki, hukuki ve siyasi engel tanımaz. Propagandayla başlayan hazırlık süreci komplolarla ve şiddet uygulamalarıyla sürdürülür. Okullar, kitaplar, gazete ve televizyonlar, ibadethaneler, hastaneler, hapishaneler vb her şey bunun için kullanılır.

Tehdit algısı ve tanımı soykırım yöntemleri açısından belirleyici olur. Fiziki, kültürel veya diğer soykırım yöntemleri buna göre belirlenir. Devletlerin amaç ve hedefleri görünenin ötesinde analiz edilebilirse, soykırım tehlikesi çok önceden görülebilir. Soykırım hazırlığı sadece propagandadan oluşmaz. Karar süreçleri uygulama safhasında genellikle komplocu bir tarza bürünür. Genellikle de hazırlık süreci birçok soykırım uygulamasını kendi içinde barındırır. Kimi zaman doğrudan fiziki soykırım uygulanırken kimi zaman diğer yöntemlerle sonuç alınmaya çalışılır ve eğer sonuç alınamazsa tüm uygulamalar fiziki soykırımın zemini olarak kullanılıp imha aşamasına geçilir. Aslında soykırım geliyor der fakat yapılan hazırlıkları anlamayanlar soykırım uygulamaları kapısına dayanmayana kadar ne olup bittiğini de anlamaz, hatta çoğu zaman katledilirken bile niçin katledildiklerini anlamazlar. Şeyh Sait İsyanı'na katılmış ve soykırımdan kurtulmuş yaşlı bir Kürt'ün anlattıkları bu durumu ifade etmektedir:

*"Geldiler, köyümüzü yaktılar. İnsanlarımızı öldürdüler. Biz askerlere bir şey yapmamıştık. Köyümüzü niye yaktılar, bizi niye öldürdüler anlamadık. Sonra insanları tutuklayıp idam etmek için Elazığ'a götürdüler, kimisini yolda öldürdüler. Ben de dağa çıktım. Sonradan öğrendim ki bir isyan başlatmışız!"*

Gerçekten bir isyan mıydı yoksa soykırım için zemin oluşturmayı hedefleyen bir provokasyon muydu? Yıllarca tartışıldı ve 15 Şubat 1925 tarihinin Kürt soykırımının başladığı tarih olduğu açığa çıkarıldı. İngilizlerin onayı ve desteğiyle, Kürtler inkâr edilmeye başlanmış ve imha sürecine tabi tutulmuştur. Buna karşı isyan geliştirmekten daha doğal ve meşru bir yöneliş olmazdı. İsyanı kışkırtan devlet planlamaları da önemli ölçüde açığa çıkmıştır.

Tüm yetmezliklerine rağmen isyanlar tarihi soykırıma karşı direnişin tarihi olmuştur. Tehdit gösterilen Kürtler Cumhuriyetin kuruluşunda yer almışlardı, fakat nasıl olduğunu anlamadan kendilerini soykırım kışkırtıcısı bulmuşlardı. Soykırım geliyor dememiş miydi? Eğer Ermeni soykırımından dersler çıkarılmış olsaydı, Lozan Antlaşması'nın amacı ve İngiltere'nin Musul-Kerkük planlarından haberdar olsaydı, 1924 Anayasası'nın Kürt inkârı çözümlenebilseydi, soykırımın ayak sesleri erkenden duyulabilirdi. Fakat soykırımın başladığı dönemde soykırımı anlamak bir yana 85 yıldır sürdürülmesine rağmen bugün bile soykırımı herkes anlayabilmiş değildir. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan ve PKK direnişi soykırımı gözler önüne sermemiş olsa, kimse niye öldürüldüğünü anlayacak durumda değildir. Soykırım için yapılan hazırlıklar Osmanlı İmparatorluğu'nun hasta yatağına düştüğü döneme denk gelmektedir. Osmanlı'yı 'hasta adam' olarak tanımladıktan sonra İngiliz ve Rus devlet adamları biraraya gelip tartışılar; bu hastaya doktor gibi mi mirasçı gibi mi yaklaşılmalı, şeklinde sorular sorarak cevap ararlar. İngilizler soruyu "mirasçı olmak" bi-

çiminde yanıtlar ve Ruslar da bu konuda hemfikir olur. 'Hasta Adam' Birinci Dünya Savaşı sonunda ölünce, Türkler küçük bir Türkiye ulus devletine mahkûm edilirken, diğer halkların boynuna soykırım yaftası asılır. Önce Ermeniler ve Rumlar, sonra Kürtler...

Tek tip bir ulus yaratmayı, ulus-devlet kurmayı hedeflemek halklara karşı soykırım hazırlığı yapmak demektir. Fakat bin yıllık kardeşlikten soykırım beklemeyenler yanılmışlardır. Hazırlığı anlamadıkları için soykırımı da anlamamışlardır. İnkalar İspanyolları karşılarken çok saftılar; konuşarak anlaşabileceklerini sanmışlardı, oysa onlar soykırımı gelmişlerdi. 'Medeniyet getiriyoruz' diyerek girdikleri ülkelerde soykırım yapan sömürgecilere başlangıçta kucak açanlar sonuçta soykırım kurbanı olmuşlardır. Soykırım anlaşılmadan karşısında durulamaz ve boşa çıkarılamaz. Bu durumda soykırımın zihinlerde yarattığı etki milyonlarca insanın öldürülmesinden daha korkunç ve silinmez izler bırakır. Bu izlerin ne kadar derin olduğunu, siyah derili bir insanın sorusu basitçe anlatır: **"Hiç kendine beyaz diyen bir beyaz derili insan gördünüz mü? Neden beyazlar kendine beyaz demez?"**

Beyazlar kendine beyaz demez ama siyahlara, kızillara, dünyanın ötekilerine isimler takarak kendisini farklı kılar, dünyanın efendisi ilan eder. Bu çok önemli değildir. Asıl önemli olan 'ötekilerin' kendini öteki görmeye başlaması, kendini 'beyazların' gözüyle görmesidir. En büyük soykırım budur işte! Zihinsel kırım, öz benlik kırımı, öz irade kırımı, öz bilinç kırımı...

Kırımların tarihi devletli uygarlık tarihi kadar eski olsa da kapitalizm çağı baştan başa soykırımlar çağı olmuştur. Kırımların her türlü en kapsamlı şekilde uygulanmıştır. Kapitalizm bir kırım sistemidir. Kapitalizmin dayandığı ulus-devlet aracı soykırımsız var olamaz.

### Kapitalizm Çağı Soykırımıyla Başlamıştır

Soykırımın kökleri insanlığın doğal toplum aşamasında uğradığı hiyerarşik yapılaşma ve ardından devletli sistemin egemenliğine kadar dayanmaktadır. Soykırım demek doğal topluma saldırı demektir. Doğal topluma karşı yapılan her saldırı bir soykırım uygulaması olarak değerlendirilebilir. Soykırımın tarihi kökeni bu kadar eskilere gider, fakat kapitalizmin uyguladığı soykırım karşısında geçmişin en gaddar kralları bile şaşakalır. Hiçbir çağda kapitalizmin uyguladığı kadar büyük ve kapsamlı soykırımlar yaşanmamıştır.

Kapitalizmin kökleri ilk devletlere kadar dayansa da başat hale gelmesi, Avrupa kıtasında 16. yüzyıldan itibaren gerçekleşmiştir. Başlangıçta ağırlıklı olarak ticaret üzerinden gelişme de toplumun değerlerine el koyma sistemi olduğu için nerede bir zenginlik varsa oraya göz dikmiştir. Haçlı Seferleri bunun çarpıcı bir tarihsel kesittir. İngilizlerin deniz korsancılığı sermayenin nasıl bir hırsızlıkla biriktirildiğine örnektir. Sınıf, din, ulus adına dayatılan bitmez tükenmez savaşlar kapitalizmin nasıl bir yıkım sistemi olduğunu anlatmaktadır. Fakat kapitalizm kendi çağının başatlığını en çok da soykırımlar üzerinden geliştirmiştir. Azami kar hırsı, ulus-devlet sistemi ve endüstriyalizm silahıyla kurulan bir sistemden doğa ve toplum üzerinde soykırım geliştirilmesinden başka bir şey beklenemez.

Kapitalizmin başatlığına zemin hazırlayan unsurlardan biri olan ve 'coğrafi keşifler dönemi' denilen dönem boydan boya soykırımlar dönemidir.

Birkaç yüz silahlı Avrupalının binlerce Amerikan yerlisini imha edebilmesinin sırrı genellikle ellerindeki barutlu silahlara bağlanmaktadır. Fakat ondan daha önemli bir unsur vardır ki kapitalizmin gerçek karakterini yansıtmaktadır. Bu da hiçbir ahlaki sınır tanımayan bir istismar sistemi olmasıdır. Bu gerçeği Kristof Kolomb'un Amerika

kıtasına ulaştığında İspanya Kraliçesi'ne yazdığı not çok yalın bir şekilde göstermektedir:

*"Yeryüzünde bunlardan daha iyi bir ulus bulunmadığına Majestelerinin önünde ant içebilirim. Kötülüğün ne olduğunu hiç bilmiyorlar, çalmıyorlar, öldürmüyorlar. Komşularını kendileri kadar seviyorlar, son derece tatlı ve kibarlar, konuşurken hep gülümsüyorlar. Elli adamla bu halkın hepsini boyun duruk altına alabilir ve onlara her istediğimizi yaptırabiliriz."*

Kolomb'un dile getirdiği gerçek doğal toplumun ahlaki bir toplum olduğu ve soykırımı yabancı olduğu için de buna karşı savunma tedbirlerini geliştirmemiş olduğudur. Bu durum yerlilerin geri olduğu anlamına gelmiyordu, aksine yetenekleriyle Avrupalıları şok edecek kadar ileriydiler ki bu yüzden fiziki soykırımı uğratıldılar. Amerika kıtasının işgali ve soykırım vahşeti ahlaksızlık üzerine kurulu bir talan sisteminin ilanı oluyordu. Önce talan amaçlı soykırımla başlayan süreç kısa sürede tüm toprakların ele geçirilmesini hedefleyen etnik soykırımı dönüşmüştür. Bu vahşetin hedefindeki halkların trajik öyküsü kapitalizmin halk düşmanlığının en açık örnekleri olarak dünyanın utanç tarihinde yerini almıştır.

### **EFSANEVİ AZTEK, İNKA VE MAYA HALKLARININ TRAJEDİSİ**

Soykırım tarihinin en kanlı sayfaları Amerika kıtasında yazılmıştır.

1492 yılında Kristof Kolomb San Salvador adasından Amerika kıtasına ayak bastığında İspanya İmparatorluğu için talanla elde edilecek sınırsız maddi zenginliğin, yerliler için ise tarihin en büyük soykırımlarını yaşama dönemi başlıyordu. İlk on yıl içinde Taino yerlilerinden yüz binlercesi katledilmiştir. 20 yıl içerisinde 8 milyona yakın Arawaks yerlisi katliamdan geçirilmiştir. Kıta halklarının zenginliklerini görenlerin gözünü altın ve kan bürümüş, soykırımlar sü-

reci başlamıştır.

Bugünün Orta Meksika'sında yaşayan 13 milyon nüfusa sahip Aztekler soykırımı hissetmiş olsalar da tedbirsiz davranmışlar ve ancak krallarının esir düşmesiyle direnişe geçmişlerdir.

İspanya adına 500-600 kişiden oluşan özel ordusunun başında Aztek başkenti Tenochtitlan'a gelen Hernan Cortes misafir gibi karşılanmıştır. Nüfusu 300 bini bulan başkentin misafiri olan Cortes birkaç gün sonra Aztek Kralı Montezuma'yı tutsak almıştır. Halk, esir alınan kralına bağlıdır ve bu nedenle rahatlıkla ezip geçebilecekleri Cortes ve az sayıdaki adamlarına karışmamışlardır. Cortes bu sayede rahatlıkla kentte kalabilmiş ve birkaç aylık gözlemlerinden sonra Avrupa'ya dönmüştür. Ancak kente başka İspanyol ordu gruplarının saldırıları başlamıştır. Bu saldırılar karşısında Aztekler direnişe geçmiştir ve başlarında da yeni bir kral vardır. Cortes tekrar döndüğünde kralın değiştiğinden habersiz olduğu için Montezuma'yı bir kez daha esir alıp onunla birlikte halkın karşısına çıksa da halk savaşmaya devam etmiştir. 4 ay süren savaş sonucunda Aztek direnişi kırılmıştır.

İnka halkının yaşadıkları da Aztekler ile benzerlik göstermiştir. İspanyollar tıpkı Azteklere yaptıkları gibi İnkaların kralını da esir alarak halkın direnişini kırmak istemişlerdir. İnkaların ülkesi eski Roma İmparatorluğu'yla kıyaslanabilecek kadar geniş ve zengindi. İnkalar komünal bir ekonomik sistem kurmuş ve yaşam tarzlarıyla Avrupa aydınlarının hayallerini süslemişlerdir. Fakat zenginlikleri de İspanyolların başını döndürmüştür. İnkaların altından yapılmış bina çatılarını gördükten sonra aç gözlü İspanyol fatihlerini hiçbir güç tutamamıştır.

1532 yılında, İspanyolların sonradan Peru adını verdikleri Eldorado kent merkezine gelen küçük ordunun başındaki Pizarro, İnka Kralı Atahualpa'ya tuzak kurar. Müzakere için görüşmek istediğini söyleyip dostça bir tavır takınır. Çevredeki tepelerin

tümünü İnkalar kuşatır ve kralları vadide görüşmeye iner.

Onlar ülkelerine gelen yabancıların bir kompo hareketi geliştirebileceklerini, bir hile yapabileceklerini düşünmemişlerdi. Özel mülkiyetin olmadığı ülkelerinde bu kadar büyük bir kötülük nedir tanıyamıyorlardı.

İnkalar az sayıdaki İspanyol ile gerçekten baş edebilecek durumdadır. Fakat Azteklerin başına gelen İnkaların da başına gelir. Görüşme sırasında Pizarro Kral Atahu-alpa'yı esir alarak İnkaların hareket etmesini önler. Daha sonra da kralı öldürür. Bundan sonrası ard arda gelen İspanyol akınlarıyla 8 milyonluk İnka nüfusunun soykırımı uğratılması süreci olur. İnkalar gerilla tarzına benzer şekilde direnişe geçerler, fakat nüfusun yarısından fazlası katledildikten sonra 1560'lı yıllarda direnişleri kırılır.

10 bin yıldan fazla bir tarihe ve zengin bir kültüre sahip olan Maya halkları da soykırımdan paylarını almış ve yüzlerce yıla yayılmış bir soykırımdan geçmişlerdir. Meksika'nın güneydoğusunda beş ayrı devlet kurmuş olan Maya halklarının başına gelen felaketlerin hiç biri Avrupa'dan gelenlerin yarattığı felaket kadar acı verici olmamıştır. Maya kent devletleri uzun süre birbiriyle çatışarak siyasi kargaşaları yaşarken, güçten düşmüş ve böyle bir zamanda İspanyol istilası başlamıştır. Buna rağmen Maya kentlerinin istilası kolay olmamıştır. Direniş mücadelesi içerisine girmelerine karşın Mayaların içindeki birlik sorunları uzun vadede İspanyol işgalcilerine yaramış ve soykırımdan kurtulamamışlardır. En son Maya kentleri de 1697'de işgal edilmiştir.

Maya soykırımı sadece fiziki soykırımla kalmamış, yüzlerce lehçeye sahip olan Maya dillerinin önemli bir kısmı yok olmuştur. Edebi eserleri de bu yıkımdan sonra kaybolmuştur. Mayalardan günümüze sadece dört tane el yazması kalmıştır. Bunların da biri ABD, biri Fransa, biri Almanya ve biri de Meksika müzelerindedir. Üstün mi-

marileri, sanatları, yaşam tarzlarıyla büyüleyici olan ve sırlarına henüz tam erişilemeyen bu efsanevi halktan geriye kalanlar, varlıklarını yeni soykırımlardan geçerek günümüze kadar sürdürmüşlerdir. 20 yüzyıl ortalarından sonra Maya başkaldırısından korkanlar Guatemala'da yüz binlercesini katletmişlerdir.

**“Doya doya yenecek aşları  
Kana kana içecek suları vardı  
Ama o gün toz duman sardı her  
yanı  
O gün sarardı soldu toprak  
O gün bir bulut çöktü tepesine  
O gün bir dağ geldi üzerine  
O gün güçlü adamın eline geçti  
toprak  
O gün tütmez oldu bacalar  
O gün dalından koparıldı körpe  
yapraklar  
O gün ölüme kapandı gözler  
O gün üç işaret belirdi ağaçta  
O gün üç nesil asıldı oracıkta  
İşte o gün baş koydular savaşa  
Ve dağıldılar dip bucak ormanlar  
arasına”**

*(Bir Maya Ağıdı - Popolvuh Maya Kut-sal Kitabından)*

Coğrafi keşiflerden yararlanıp soykırımı girişenlerin kanla çizdikleri tablo ibretliktir. Soykırımlarla elde edilen altın ve gümüşler İspanya hükümdarlarınca yüz yıl içinde tüketilmişlerdir. Yüz yıllık sefahat uğruna on binlerce yıllık kültürler yok edilmiş, milyonlarca insan katliamdan geçirilmiştir. Ki kapitalist soykırımcı zihniyet, bunu bir günlük zevk için yapabilecek karakterdedir.

Soykırımcılar yok ettikleri kültürlerin büyüklüğü karşısında şaşkınlıklarını gizleyemedikleri halde onların yok edilmesi gereken vahşiler olduklarını sık sık dillendirmişlerdir.

Kızılderili halklardan kıtanın diğer bölgelerine yayılmış olanları da sonraki yıl-

larda yok edilmesi gereken vahşiler kategorisine alınmışlardır. Çünkü Avrupa egemenleri Haçlı Seferleri'yle elde edemedikleri zenginliği yeni bir kıtayı kendilerine vatan yaparak elde etmeye çalışmışlardır. Bunun için ikinci Haçlı Seferleri Amerika'nın gerçek sahibi olan Kızılderili halklara karşı yapılmıştır.

### KIZILDERİLİ HALKLARA UYGULANAN SOYKIRIM YÖNTEMLERİ

*“İnsan tabiattan uzaklaştıkça kalbi katılaştır” (Kızılderili vecizesi)*

Resmi makamlarca katledilen insan sayısı ve soykırım reddedilse de saygın tüm tarihçelerin ortak kanısıdır ki, Amerika tarihinin, hatta dünya tarihinin en büyük soykırımında yerli halktan milyonlarca katledilmiştir. Güneydeki halklar da buna dâhil edildiğinde Kolomb'un ilk adımıyla başlayan süreç 70 milyon yerli halkın öldürülmesiyle tamamlanmıştır. Bunların 25 milyondan fazlası Kızılderili halklardır ve onlardan da geriye bir buçuk milyondan az bir nüfus bırakılmıştır. Amerika'nın sonraki egemenleri soykırım karşısında vahşice ve utanç verici bir savunma yapmaktadırlar: **“Sonuna kadar öldürmedikçe soykırım sayılmaz!”**

Bu kadar büyük bir soykırımın izlerini silmek için Hollywood sinemalarının yaptığı kahraman kovboy ve vahşi Kızılderili filmleri yeterli olmamış, bir de o kültürlerden geriye kalan isimleri kendilerine mal etmişlerdir. Kimi kabilelerin ve şeflerinin isimlerini helikopterlerine, jeeplerine, televizyonlarına, hatta lokantalarına takmış-

lardır; Apache, Black Hawk, Cherokee, Fox, Kentucky gibi...

Kızılderililer yani Kuzey Amerika'nın yerli halklarının binlerce yıldır yaşadıkları topraklardan koparılışı büyük bir soykırım süreciyle gerçekleşmiştir. Kıtanın Avrupa kâşifleri tarafından ilk keşfedilişiyle birlikte başlayan soykırım süreci ABD'nin bağımsızlığını ilan etmesiyle hızlanmış ve yüz yıl kadar bir süre içerisinde tamamlanarak **“Amerika Amerikalıdır!”** sloganı altında “Beyaz adamın” zaferi ilan edilmiştir.

### Önce Şükranlarını Sundular Sonra Katlettiler!



Avrupa'dan ilk yerleşimcileri getiren geminin adı sempatikti (May Flower, yani Mayıs Çiçeği) ve Kızılderililer de onları sempatiyle karşılamışlardı. Pilgrimler denilen yerleşimci ve hacılar aylarca süren deniz yolculuğundan sonra hasta ve aç haldeyken yerlilerle karşılaşırlar. Kızılderililer misafirperverliklerini gösterip onları

kurtardığı gibi onlara mısır yetiştirmeyi ve hindi avlamayı da öğretirler. Bu ilk karşılaşma olayının etkisiyle üç yıl sonra bu kez İngiliz vali yerliler için bir yemek töreni düzenler ve şükranlarını sunar. Yemek geleneği sonraki yıllarda devam ettirilirken, 1941 yılında ABD Kongresi bu geleneği karara bağlar ve her yılın kasım ayının son perşembesi ŞÜKRAN GÜNÜ adıyla ulusal bayram ilan edilir. Şükran Günü bayramı yerli halklarla kardeşleşme adına önemli bir adımdır, fakat araya soykırımlar girmiştir!

Kızılderili soykırımı için yapılan hazırlık Avrupalı kapitalistlerin uzak kıtanın zenginlikleri için kralları teşvik etmeleriyle başlamıştır. Kraliyet himayesindeki kâşifler,



gezinler, din adamları, gemiler ve silahlar hazırlık sürecinin temel araçları olmuştur. Portekiz, İspanyol ve İngilizleri diğer Avrupalılar takip etmiştir. Oralarda yaşayan vahşilere medeniyet götürülecektir! Daha sonra medeniyet götürme propagandası yerini “vahşiler yok edilmelidir” e bırakacaktır.

-Korku salmak, boyun eğdirmek için işkence ve katletmeler sınırsızca geliştirilerek bazen cesetlerini köpeklerle yem etmişlerdir.

-Yerlilerle ilk karşılaşmada yapılan katliam denemeleriyle birlikte uygulanan temel yöntem göç ettirme olmuştur. Göçe zorlanarak topraklarından kovulan yerlilerin çoğu yollarda hayatını kaybetmiştir. Gittikleri yerler de daha sonra ellerinden alınarak vatansızlaştırılmışlardır.

-Yok etme işleminin hızlı olması için yerlilere salgın hastalıklar bulaştırılmıştır. Battaniyeler, yiyecek-ıçecekler yoluyla bulaştırılan hastalıklar biyolojik silah rolünü oynamış ve toplu kıyımlara yol açmıştır. Bunu bilinçli yapmadıklarını, hastalıkların kendilerinden bulaştığını ama yerlilerin bağışıklık sistemi olmadığı için etkilendiklerini iddia etseler de hiçbir tedavi çabasına girişmemiş olmaları bile nasıl planlı bir soykırımın geliştirildiğini göstermeye yetmektedir.

-Öldürmelerin yaygınlaşması ve ortada hiçbir tehdit kalmaması için toplumun tümü cinayete teşvik edilmiştir. Yerli avcılığı geliştirilmiş, kelle başına dolar ödenmiştir.

-Apaçi, Siyu ve Komançi gibi direnen kabilelere savaş açılmış, askeri teknikler sonuna kadar kullanılmıştır.

-Kara ve demir yolları hızla açılarak binlerce kilometre uzaklıkların işgali geliştirilmiştir.

-Bazı toprakların parayla satın alınması yoluna gidilmiştir.

-Madencilik teşvik edilmiş ve altına hücum seferleriyle topraklara yerleşim sağlanmıştır.

-Büyük baş hayvanlarını yok ederek, hububat depolarını yağmalayarak, doğanın sunduğu nimetlerden yararlanmasınlar diye doğa katliamına girişerek ekonomik kaynaklarını kurutmuş ve açlıkla terbiye etmişlerdir.

-Kıtalar arası köleciliği geliştirmişlerdir. Esir aldıkları yerlilerin bir kısmını kaçırıp Avrupa’da köle olarak satarken, Afrika kıtasından kaçırdıkları yerlileri de Amerika’ya köle olarak getirmişlerdir.

-Savaşçı ve direngen kabilelere boyun eğdirmek için küçük bir parça toprak rüşvetiyle yerleşik bir alanda yaşamalarına fırsat vermişlerdir. Düzen içine çekmek için teslim olanları ve kendilerine benzeşenleri desteklemişlerdir. Bir nevi “itirafçılık” ve “koruculuk” sistemini geliştirmişlerdir.

-Dinsiz oldukları propagandasıyla onlara yardım edilmesini önlemiş, katledilmeleri için “fetvalar” çıkarmış ve öte yandan okuma-yazma ve din eğitimi adı altında asimilasyon tekniklerini kullanmışlardır. Kendi dillerini ve kültürlerini korumaya çalışanların cezalandırıldığı okul sistemleri ile soy-

kırımından arta kalan on binlerce Kızılderili çocuğuna asimilasyon eğitimi verilmiştir.

-Doğumla nüfusları artmasın diye kadınlara kısırlaştırıcı yöntemler uygulanmıştır.

-Çocuklar yasa yoluyla zorla hizmetçi yapılmış ve alınıp satılmıştır.

-“En iyi Kızılderili ölü Kızılderili’dir!” sözü zihinlere işlenerek toplumda korku ve nefret duyguları uyandırılmıştır.

-Soykırımdan geriye kalanlar Rezervasyon denilen toplama kamplarına alınmıştır.

### Özgürlük Ruhu Yitirilirse Soykırım Amacına Ulaşır

Soykırım, özgürlük ruhunu bitirmeyi hedefler. Bu gerçeği direnen son kabilenin katliamdan geçirilmesinden sonra yaşlı bir Kızılderili çarpıcı ifade etmiştir. Bu son katliam Lakota Siu’larına uygulanmış, 29 Aralık 1890’da 44’ü kadın, 18’i çocuk 150’den fazla Kızılderili öldürülmüştür. Tarihe Yaralı Diz Katliamı olarak geçen bu olayın gerekçesi yerlilerin yaptığı HAYALET DANSI olmuştur. Kızılderililer yitirdikleri her şeyi bu dansla tekrar kazanacaklarını umut ediyorlardı. Amerika yönetimi ise bunun bir savaş dansı olduğundan şüphelenmiş ve isyan hazırlığı olarak yorumlayıp bu dansı yapanların tutuklanması kararını çıkarmıştır. Yerliler tutuklama amacıyla gönderilen askerlere teslim olmamış ve çıkan çatışmada katliam yapılmıştır.

Katliamdan sağ kurtulan Kara Geyik isimli Kızılderili’nin ifadeleri soykırımın en son olarak hayalleri ve özgürlük ruhunu öldürdüğünü anlatmaktadır:

*“O zaman kaç kişinin öldüğünü anlayamadım. Şimdi kocamışlığımın şu yüksek tepesinden gerilere baktığımda, yerde birbirleri üzerinde yığılı duran boğazlanmış kadınları ve çocukları hâlâ o genç gözlerimle görebiliyorum. **Ve orada, o çamurun içinde bir şeyin daha öldüğünü ve o kar fırtınasına gömüldüğünü görebiliyorum. Evet,***

*bir halkın düşü öldü orada...”*

### Direnen Son Kişi Kalıncaya Dek...

Soykırıma karşı direnişin sembolü olan ve direnen son savaşçı, gerçek adı Gokhlayeh olan Geronimo’dur. 1858 yılında eşi, annesi ve üç çocuğu İspanyollar tarafından katledilmiş ve o günden sonra Apaçilerin en yılmaz savaşçısı olmuştur. Defalarca yakalanmasına rağmen her seferinde kaçmayı başarmış ve savaşmaya devam etmiştir.

Ömrünün 40 yılını soykırımcılara karşı savaşmakla geçirdikten sonra beş bin Amerikan süvarisi karşısında 24 arkadaşıyla birlikte Dumanlı Dağlar’a sığınmış; askerlerin çevredeki köylerde kadın ve çocukları katletmeye başlaması üzerine halka daha fazla zarar gelmemesi için teslim olmuştur. Geronimo 1909 yılında Oklahoma’da işkence altında katledilmiştir. Halkı onun halen Dumanlı Dağlar’da yaşadığına inanmaktadır...

Soykırım, direnen son kişiye kadar devam ettirilmiştir.

Bir kez geldikten sonra bir daha gitmemişlerdir.

Bir soykırımın özetini Baba filmindeki rolünden dolayı, 1973’te Oscar Ödülü verilen Marlon Brando, Kızılderili soykırımını protesto edip ödülü reddettiğinde dile getirmiştir. Amerikalı bir sanatçının tavrı ve hakikati dile getirmiş olması sebebiyle önemli olan bir sunumdur. Ödül törenine, kendi adına konuşma yapması için genç bir Kızılderili kadını göndermiş ve hazırladığı metnin bir bölümünde şunları yazmıştır:

“200 yıl boyunca toprağı, ailesi ve özgür olma hakkı için savaşan Yerli halka şöyle dedik: **‘İndir silahını arkadaş, gel birlikte oturalım. İndirirsen eğer silahını arkadaş, senle barıştan söz ederiz, senin hayrına anlaşırsız birlikte.’** Silahlarını indirdiklerinde onları katlettik biz.

Onlara yalan söyledik. Onları topraklarından koparmak için kandırdık. Onları aç-

lığa mahkûm ettik ki antlaşma dediğimiz ama hiçbir zamanda andımıza sadık kalmadığımız o hileli anlaşmaları zorla imzalasınlar. Onları, yalnızca yaşamın anımsayacağı kadar uzun bir süredir yaşam vermiş bu kıtada dilencilere döndürdük.

Ve tarihi istediği kadar çarpıtılmış dahi olsa nasıl yorumlarsanız yorumlayın: Biz doğru yapmadık. Ne adil davrandık ne de dürüst. Onlara karşı ne haklarını iade etmek zorundaydık ne de anlaşmalarımıza sadık kalmak, çünkü gücümüzün üstünlüğü bize diğerlerinin haklarına saldırma, mallarını gasp etme, yalnızca yaşamlarını ve özgürlüklerini savunmaya çalışırken, onların yaşamlarını ellerinden alma hakkını sağlıyordu ki onların erdemleri suça dönüşürken bizim ahlâksızlıklarımız erdem oluyordu...

Fakat öyle bir şey var ki bu sapkınlığın ulaşamayacağı, o da tarihin büyük hükmü. Emin olun ki tarih bizi yargılayacaktır. Ama umurumuzda mı? O nasıl bir ahlâki şizofrenidir ki tüm dünyanın işitmesi için ulusumuzun en tepesindeki sesle ciğerlerimiz patlayana kadar bizim taahhütlerimizi tuttuğumuzu haykırırız da tarihin tüm sayfaları, Amerikan Yerlilerinin yaşamındaki son 100 yıl boyunca geçirdikleri tüm o aç, susuz günler ve geceler bu sesin dediklerinin tam zıddını söyler..."

## IRKÇI SOYKIRIM VE SİYAH ANA'NIN DİRENİŞİ

*"Doğduğumda Siyahtım. Büyürken Siyahtım. Güneşe Çıktığımda Siyahtım. Korkunca Siyahtım. Hastayken Siyahtım..."* (Siyah Çocuğun Şiiri)

1488 yılında Portekizli kâşif Bartolomeu Dias Ümit Burnu'nu keşfetmiş ve 1497'de yine Portekizli olan Vasco da Gama bu yoldan Hindistan'a kadar ulaşmıştı. Deniz yollarının keşfi Afrika kıtasındaki soykırımların işaret fişeği olmuştu...

Portekizlileri Hollandalılar, İngilizler ve Fransızlar takip etti. Önceleri Hindistan gibi uzak ülkeleri egemenliklerine almak için kullandıkları Afrika yolunu zamanla yerleşim alanına dönüştürdüler. Yol güzergâhında karaya çıkıp yerlilerden sığır satın alırlarken 1652'de Hollandalılar Cape Town'da küçük bir koloni kurarak sığırları kendileri yetiştirmeye başladılar. Depo ve levazım işlevini gören çiftlikler çoğaldıkça, yerli halk katledilmeye başlandı. 1700'lerin sonlarına gelindiğinde yerleşimcilerin sayısı 15 bini bulmuştu. Afrikalı yerlilerin sayısını azaltıp tehdit olmaktan çıkarmak için onlarla savaş topraklarından sürdürdükleri gibi tıpkı Kızılderililere yaptıkları gibi salgın hastalıkları getirip toplu ölümleri gerçekleştirdiler. Sağlıkları, ekonomileri ve toprakları ellerinden alınan yerlileri kendi yanlarında çalışmaya mahkûm ettiler.

Avrupalı yerleşimciler (sömürgeciler) Afrika'nın doğusuna yönelip oradaki yerlileri esir aldılar ve köle haline getirdiler. Güneye getirdikleri köleleri de yanlarında çalıştırmaya başladılar. Kölelere ve tüm yerlilere aşağılık gözüyle bakmaya başlayıp bu dönemde ırkçılığın tohumlarını attılar. Bir süre sonra tarımcı kabilelerle karşılaştılar ve onlara savaş açtılar. Barutlu silahlar ve korkunç katliamlar karşısında tarımcı kabileler de topraklarını yitirdi ve kalanlar sömürgecilerin verdikleri işlerde çalışarak yaşamını sürdürmek zorunda kaldı.

Hollandalı işgalcilere çiftçi anlamına gelen Boer deniliyordu. 1820 yılında Boerlerin çevresine 5000 İngiliz geldi ve İngiliz sömürgeciliğinin tohumlarını attılar. İngilizlerin etkisi arttıkça Hollandalılar biraz daha kuzeye doğru çekildiler ve bu alanlarda iki cumhuriyet kurdular: Güney Afrika Cumhuriyeti ve Oranj Bağımsız Devleti...

İngilizler her iki iç sömürge devletle uzun süre savaş halinde olduysa da 1902'de üstünlüğünü sağladı. Bunları tazminata mahkûm etmekle beraber iki devleti de resmen tanıdı ve buralarda Siyah yerli halka oy





hakkı tanınmayarak ırkçı siyaset yürütülmeye başlandı. Bu arada iki ayrı devlet daha kurularak Güney Afrika dört devletli bir federasyona dönüştürüldü.

Bu döneme gelinceye kadar soykırımların en önemli bölümü gizli tutulmuştur. Bu da köle olarak Afrika'dan Amerika ve Avrupa'ya gemilerle taşınan siyahların trajedisidir. Çoğu yollarda ölen bu insanların sayısı bugün bile tam netleştirilebilmiş olmayıp 10 ile 30 milyon arasında bir büyük ulus nüfusu yok edilmiştir. (1891 yılında Güney Batı Afrika'yı (Namimba) Alman sömürgecileri işgal etmiş ve 132 bin yerlinin 117 binini katliamdan geçirmiştir.)

1924 yılında Güney Afrika'da iktidarı ele geçiren General Herzog ırkçı kanunlar çıkartarak soykırımı meşrulaştırmaya çalışmıştır. 1948'de Dr. Molan döneminde ırkçı uygulamalar, dünyadaki tepkilere rağmen en üst seviyeye ulaşmıştır.

### **Soykırım Kıskaçını Parçalayan Direniş**

Apartheid denilen ırkçı yönetime karşı halkın örgütlü güçleri belli bir aşamadan sonra silahlı direnişin kaçınılmazlığını görmüş ve bu yönlü kararlar almışlardır. Özellikle bir dönüm noktası olan, 1960 yılındaki Sharpeville Katliamı silahlı direnişin tetikleyicisi olmuştur. 21 Mart 1960 tarihinde 7 bin civarında gösterici ırkçı rejimin paso yasasını pratesto etmek için tutuklanma talebiyle karakola başvurmuş, göstericilere saldırılmış ve 69 kişi katledilmiştir. Katliamın ardından halk ayaklanmaları gelişmiş ve buna karşı da iktidar 30 Mart günü olağanüstü hal ilan ederek 18 bin kişiyi tutuklamıştır. Çok geçmeden ANC ve diğer örgütler yasaklanmıştır. Bu durum karşısında direniş güçleri pasif direnişten aktif direnişe geçmeyi kararlaştırmıştır. ANC'nin askeri kanadı olan Umkhonto we Sizwe bu aşamadan sonra güçlü eylemlerle sahneye çıkmıştır.

İrkçi soykırımı karşı geliştirilen örgütlülüğü dağıtmak için 1962'de hareketin öncüsü Nelson Mandela tutuklanmıştır.



*kaybettik!"*

### BAŞLANGIÇTAN GELEN "DÜŞ ZAMANI" İNSANLARI ABORJİNLERE NE OLDU?

Avustralya Kıtası ve çevre adalarda yaklaşık olarak 50 bin yıldır yaşadıkları tahmin edilen yerli halklara 'kökenden' veya 'başlangıçtan gelen' anlamında Aborjin (Latince-Aborigine) denilmektedir. Tüm doğal toplumlar gibi tabiatın koynunda sömürsüz, savaşız yaşayan ve ruhlarını şarkılarla koruyan Aborjinlerin tarihi, sömürgecilikle birlikte, felaketler tarihine dönüşmüştür.

İngilizler 1770 yılında kıtayı keşfetmiş ve çok geçmeden sömürgeci yerleşimcileri göndermeye başlamıştır. Tıpkı Afrika'da olduğu gibi sömürgeciler salgın hastalıkları beraberlerinde getirmişler ve bu hastalıkları tanımayan Aborjinlerin kırımdan geçme sürecini başlatmışlardır. Bununla birlikte topraklarına ve su kaynaklarına el koyup çoğunu kurak bölgelere ve çöllere sürmüşlerdir.

Sömürgeciler soykırım uygulamalarını kendilerince 'akla ve ahlaka uygun' hale getirmek için Aborjinleri toprağa bağlı olmayan, dinsiz, cahil, her yerde yaşayabilecek sürü halindeki insanlar olarak değerlendirmişlerdir. İşi ırkçı bir anlayışla Sosyal Darwinciliğe vardırıp Aborjinleri, doğa kanunları gereği yok olması gereken, aşağı bir ırk olarak tanımlamaya dek vardırırmışlardır. Oysa onlar neolitik toplumun en neşeli, sevecen, doğacı inancılarına sahiptiler.

Aborjinler inançlarına DÜŞ ZAMANI adını vermişlerdir. İbadetleri sanatla iç içe geçmiştir. Düş zamanında şarkılar söyleyerek ata-ana ruhlarıyla buluşurlar. Bir anlamda şarkılar ölüleri diriltir. Şarkılarla ata-ana ruhları canlanır. Toplumdaki barış hali korunur. Bereket eksik olmaz. Bu kadar

Mandela'nın tutuklanmasından sonraki ilk kapsamlı tepkiler 1968'de öğrencilerin öncülüğünde geliştirilmiş ve din adamlarınca da desteklenmiştir. Buna karşı ırkçı rejim güvenlik güçlerini daha fazla güçlendirme yoluna gitmiş ve 1976'da ırkçılık karşıtı hareketlere saldırarak yüzlerce insanı katletmiştir. Fakat direniş önlenemediği gibi ırkçı rejim uluslar arası alanda da teşhir olmuş ve nihayetinde BM ile ilişkileri kopma noktasına gelmişken siyahilere sendika kurma hakkı tanınmıştır.

1989 yılında Cumhurbaşkanı olan Frederik W de Klerk döneminde direniş tüm Güney Afrika'yı sarmış ve 1990'da örgütler üzerindeki yasaklar kaldırılarak Nelson Mandela serbest bırakılmıştır. Mandela'nın özgürlüğüyle ırkçı soykırım sürecine son veren halkın direnişi tarihe başarıyla geçmiştir.

Fakat siyahilere karşı geliştirilen ırkçı politikalar Amerika başta olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde uygulanmış ve kültürel açıdan büyük sonuçlar elde etmiştir. Direnişin güçlü temellerde gelişmediği alanlarda sonuç trajik olmuştur. Bu alanlardaki sonucu şu çarpıcı sözle özetlemişlerdir: **"Derimizin renginden başka her şeyimizi**

doğal olan ve insanlığın komünal özünü teşkil eden toplumsal yaşamlarıyla üstün bir maneviyata sahiplerken, daha fazla kâr hırslının hedefi haline gelecekler ve onlar için: 'yok olmalarından dolayı yas tutmaya değmez!' denilecektir. Bu nedenle Aborjinler üzerindeki soykırım vahşeti sınır tanımamıştır.

Fiziki ve ekonomik soykırımı biyolojik soykırım izlemiş, gerek ilaçlarla gerekse kendi doğal dini inançlarından uzaklaştırılmaları sonucu doğum oranları bir hayli düşürülerek toplam nüfus yok edilmeye çalışılmıştır.

Süreç içerisinde arazilerini, su kaynaklarını, sahilleri kullanmak için mücadele eden her Aborjin grubu katliamla karşılaşmıştır. Resmi kayıtlara 50-60 kişilik grupların ölümü olarak geçse de gerçek olan, tam bir soykırımın uygulandığıydı. Yüz yıl gibi bir süre içerisinde Aborjin nüfusunun % 90'lık bölümü yok edilmiştir.

Sömürgeci ve ırkçı uygulamalarla Aborjinler sadece fiziki katliamdan geçmemiş, aynı zamanda kaynağını yaşam alanlarından alan kültürleri de tehdit altına girmiştir. Kültürel soykırım uygulamasına en fazla çocuklar maruz kalmıştır. Ailelerinden koparılan Aborjin çocukları için oluşturulan çiftliklerde asimilasyon programları uygulanmıştır. Günümüzde Gülen Cemaati ve AKP'nin gündemleştirdiği 'Sevgi Evleri' projesinin esin kaynağı olan 'kültürel soykırım evleri' İngiliz sömürgeciliğinin en acımasız Aborjin uygulaması olmuştur.

Aborjinlerden günümüze kalan nüfus 500 bin kadar olup kıtanın toplam nüfusu-

nun ancak % 2,4'lük bölümünü oluşturmaktadır. Bunlar arasında geleneksel Aborjin dine bağlı kalanların oranı binde üçlere düşmüştür. Bu da soykırımın sonuçlarını gözler önüne sermektedir. Ayrıca yaşam standartlarına bakıldığında halen ayrımcılığa maruz kaldıkları görülmektedir. İşsiz kalmak veya en ağır işlerde çalıştırılmak, hapisanelere tıklamak, eğitim ve sağlık hizmetlerinden mahrum olmak, adeta yenilginin kaçınılmaz sonuçları gibi yaşanmaktadır. Aborjinleri adeta bir turizm nesnesi gibi sunan dünya sistemi, soykırımın ortağı olmuş ve hükümetler bir özü bile onlara çok görmüşlerdir; en sonunda

Avustralya Başbakanı Kevin Rudd tüm Avustralyalılar adına Aborjinlerden özür dileyene kadar... Özür konuşmasında "ÇALINMIŞ NESİL" ifadesi dikkat çekmiştir.

İnsanlığın büyük bölümü doğal toplum özelliklerini özümsemiş olup Aborjin halkların çalınmış neslini ve düş zamanını Demokratik Uygurluk Paradigması altında yaşatma iddiasındadır. Bu sayede Aborjinler ve düşleri yaşayabilecektir. Fakat esas olarak, insanlığa bıraktıkları dualarında

olduğu gibi, soykırımlara son vermek için Aborjinlerin kendi öz çabalarıyla, kültürlerini ahlaki-politik temelde canlandırmaya ihtiyaçları vardır:

*"Her şey yeterli olsun! Seni ayakta tutmaya yetecek kadar güzelliklerle dolu bir yaşam sürmeni diliyorum. Aydınlık bir bakış açısına sahip olmana yetecek kadar güneş diliyorum. Güneşi daha çok sevmene yetecek kadar yağmur diliyorum. Ruhunu canlı tutmaya yetecek kadar mutluluk diliyorum. Yaşamdaki en küçük zevklerin daha büyükmüş*

**Günümüzde  
Gülen Cemaati ve  
AKP'nin gündemleştirdiği 'Sevgi Evleri' projesinin esin kaynağı olan 'kültürel soykırım evleri' İngiliz sömürgeciliğinin en acımasız Aborjin uygulaması olmuştur**

*gibi algılanmasına yetecek kadar acı diliyorum. İsteklerini tatmin etmeye yetecek kadar kazanç diliyorum. Sahip olduğun her şeyi takdir etmene yetecek kadar kayıp diliyorum. Son 'elveda'yı atlatmana yetecek kadar 'merhaba' diliyorum."*

## NE İLKTİLER NE DE SON: ERMENİ VE YAHUDİ SOYKIRIMI

### Ulus-Devlete Giden Yolda Ermeni Soykırımı

*"Rahatım yok, huzurum yok, uyum yok,*

*Gözlerimi kapayınca, hep ölüler görüyorum,*

*Milletimi, dostlarımı, toprağımı ve evimi kaybettim"*

24 Nisan 1915 tarihi, Ermenilerin deyişiyle BÜYÜK FELAKET'in yani soykırımın başlangıç tarihi olarak kayıtlara geçmiştir. Bu tarihin önemi nedir ve o gün ne olmuştur?

1.Dünya Savaşı'nın yaşandığı yıllardır ve Osmanlı Devleti savaş halinde olduğu Rusya'ya Ermenilerin yardım edeceğinden ve isyan çıkaracaklarından şüphelenmekte-

dir. Görüntüdeki bu gerekçeyle iktidardaki İttihat-Terakki Partisi'nin Dâhiliye Nazırı (İç İşleri Bakanı) Mehmet Talat imzasıyla Ermeni siyasetçileri, aydınları, sanatçıları, iş adamları ve din adamlarının tutuklanması kararı çıkarılır. İstanbul'da yaşayan Ermeni önde gelenlerinden 2.345 kişi tutuklanıp Anadolu'ya sürgüne gönderilir. Bunların çoğu sürgünde katledilir.

27 Mayıs 1915 günü ise TEHCİR KANUNU çıkarılarak Ermenilerin zorla göç ettirilmesi genelleştirilir. Türk Devleti'nin Osmanlı kayıtlarına göre kabul ettiği göç ettirilen Ermeni sayısı 400 bin civarındadır. Resmi kabule göre bir soykırım değil, güvenlik tedbiri olarak göç ettirme uygulanmıştır. Ölümler ise (56 bin kadar) göç sırasında, hastalık, çete saldırıları vs. sebeplerle olmuştur. Tarihteki soykırımları inkar etmek, yeni soykırım planlarına sahip olmakla ilgilidir.

Resmi inkârın aksine Ermeni halkına soykırım uygulanmış ve 1 ile 1,5 milyon arası insan katledilmiştir. Soykırım kronolojisine bakıldığında bu kanıya ulaşmak zor olmamaktadır. Fakat daha önemlisi Osmanlı'nın içinde bulunduğu durum ve hedeflerinin neler olduğudur ki hakikat bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu Balkan Savaşlarında toprak kaybetmiş ve bu yenilgiden sonra imparatorluğun birliği Panislamizm ve Pantürkizm akımlarıyla korunmaya çalışılmıştır. Bir başka kanlı siyasetin temsilcisi olan Abdülhamit döneminin İtti-



hat-Terakki egemenliğiyle son bulmasından sonra Türkçülük akımının ilk hedefi Ermeniler olmuştur. Bahanesi bir yana aslında Türk milliyetçiliğinin Ermeni soykırımına yönelmesi, kaybedilen toprakların alınmasıyla birlikte Çin'e kadar uzanan bir egemenlik hayal etmeleriyle başlamaktadır. İngiltere gibi emperyalist devletler ise Türkleri bir küçük ulus-devlete mahkûm etmenin hesaplarını yapmaya başlamıştır. Her iki hesabın ortak noktası Türk unsurlar hariindeki kesimlerin tasfiyesidir.

Türk ulus-devleti sadece 1. Dünya Savaşı'nda alınan mağlubiyetinin ardından birdenbire ortaya çıkmış bir fikir değildir. Bunun yolu çok önceden döşenmeye başlanmıştır. Ulus-devletçi sistemlerin tüm dünyada yaptıkları bu kez Anadolu'da yapılacak ve Ermeniler başta olmak üzere Türk eliti dışındaki unsurlar yok edilecektir. Ulus-devletin soykırımcı karakteri sayesinde 20. yüzyıl, halkları boğan kan deryalarının oluşturulduğu bir yüzyıl haline gelecektir. Ermeni Soykırımı bu kanlı yüzyılın ilk büyük trajedisi olacaktır.

Soykırımın acı hatıraları, bizzat yaşayanlarca günümüze aktarılmıştır. Bu anlatılar soykırımda başvuru yöntemleri çarpıcı olarak göstermektedir. Ermenilerin tehdit olarak gösterilmesiyle Müslüman komşusu tarafından ailesi katledilenler ya da Müslüman komşu tarafından saklanarak katliamdan kurtarılan çocuklar; göç yollarında çekilen açlık, hastalık ve uğranılan saldırılar; toplu katletmeler, güya yanlışlıkla öldürülenler; geride kalan Ermeni çocukların "Türk Öksüzler Yurdu"nda Türkleştirilmesi...

Ermeni soykırımına giden süreçte Ermeni milliyetçiliğinin kışkırtıcı rolünün olduğunu ve bazı yerlerde Ermeni çetelerinin Müslümanları katlettiğini kanıt göstermek, soykırıma ne gerekçe olabilir ne de haklılık payı kazandırabilir. Ancak dönemin Ermeni milliyetçiliğinin soykırımı önleme kabiliyetinde olmadığı ve zemin sunduğu belirtile-

bilir.

Ulus-devletin inşa sürecinde Ermeniler kadar Kürtler, Rumlar, Çerkezler, Aleviler, Süryaniler, Sosyalistler ve batı ile bütünleşme adı altında Müslümanlar hedef alınmış, özünde Türklükle bağı olmayan ithal bir Türkçü milliyetçilik ya da diğer deyişle Beyaz Türkçü Faşizm Türkiye'yi soykırımlar ülkesine çevirmiştir. 1980'li yıllardan sonra yavaş yavaş devreye İslami kılıflı Yeşil Türkçü Faşizm sokulmuş ve soykırım bayrağını devralarak, soykırıma karşı direnen en örgütlü güç halindeki Kürt halkını yok etmeyi en temel görev olarak bellemiştir.

20. yy tarihinde Büyük Soykırım olarak bilinen Yahudi Soykırımı'ndan önce Kürt Soykırımı başlamış, fakat yüzyılın sonuna dek dünya kamuoyunun gözlerinden kaçırılmış, halen uygulamada olduğu halde büyük bir direnişle karşılaşarak sonuca gidememiştir.

### **Madalyonun İki Yüzü: Soykırım Gerçeği Ve Siyonizm**

*"Faşizmin birçok tahlili yapılmıştır. Başta Marksistlerce. Liberal, muhafazakar, anarşistçe yapılanlar da dahil hepsi fena yanıltıcıdır. Hiçbiri olup-biteni dürüstçe ve doyurucu olarak açıklamak gücünde veya niyetinde değildir. Soykırımın kurbanı Yahudilerin müthiş entelektüelleri de bu yanıltmada başta gelirler. Çünkü Hitler hepsinin ortak entelektüel pislği, siyasi pratiklerinin ortak "kusmuğudur"..."(Reber APO)*

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Hitler ordularının işgal ettiği Avrupa ülkelerinde Yahudiler soykırımdan geçirilmiş ve 6 milyona yakın insan bu amaçla katledilmiştir. Tüm dünyanın kabul ettiği bu gerçeğin arka planı, tarihi-toplumsal koşulları, psiko-sosyal zemini, hazırlanışı, bağlantıları ve sonuçları günümüzde kapsamlı araştırmalara konu olmakta ve tartışılmaktadır. Özellikle Siyonist Yahudilerle Hitler iktidarının yakın temas içinde olduğu ve ittifak yaptığı iddiası

çeşitli komplo teorilerinin ana maddesi olmaktadır. Bu konuda, Siyonistlerin vurucu askeri güçlerinden biri olan, Avraham Stern'in kurduğu LEHI (Lomamei Herut Yisrael—İsrail'in Özgürlüğü Savaşçıları) adına 1941 yılında Hitler yönetimine yapılan işbirliği teklifi gibi temaslar kanıt olarak gösterilmektedir: *"Alman düşüncesine uygun olarak Avrupa'da kurulacak olan Yeni Düzen ile Yahudi ulusal hedefleri arasında ortak çıkarlar oluşturulabilir... Yeni Almanya ile İbrani âlemi arasında bir işbirliği mümkündür..."*

Bir soykırımı sadece komplo teorisyle izah etmek tarihsel-toplumsal gerçeklerle bağdaşmaz. Fakat ideolojik kurgular, iktidar hedefleri ve dünya tahayyülleri açısından Nazizmin ve Siyonizmin kesişen noktalarını birleştirerek soykırım resmini bütünlüklü olarak ortaya çıkarma arayışlarının temelsiz olduğu söylenemez. Bunu tek düzlemdeki bir resim değil de bir madalyonun iki yüzü gibi algılamak daha gerçekçi bir yaklaşım olabilir. Çünkü sonuçta soykırımı uğramış bir halk gerçekliği ile soykırım uygulayıcılarını aynı düzlemde ele almak mümkün değildir. Ancak bu halkın içinde bir kesimin en uçta milliyetçiliğin sembolü olan Siyonizm fikriyle ortaya çıkması ve tüm milliyetçiliklere ve ulus-devlet zihniyetine örneklik oluşturması, soykırım madalyonunun öteki yüzünde bulunmasını gerektirecek kadar sorumluluk yüklemektedir.

Hitler 1. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Almanya'yı yeniden tarihinin büyük krallıklar dönemine ulaştırma, Üçüncü Reich'i dönemini kurma iddiasıyla ortaya çıkmıştı. Daha önce kurulmuş ve yıkılmış olan iki Alman Krallığı dönemine atfen ortaya atılan III. Reich (Üçüncü Krallık) dönemi Nazi iktidarıyla kurulacak, tüm Avrupa'yı hâkimiyeti altına alacak ve bin yıl sürecektir. Bunun için saf üstün ırk olan Almanlar dışındaki herkes yok edilmelidir. İşte soykırımın işaret fişeği bu emperyal hedefle çakılmıştır. Nazi Almanyası Yahudilerle kültürel olarak boy

ölçülebilecek ve baş edebilecek durumda değildir. Bunun için temelde fiziki soykırım esas alınmış ve hazırlığı yıllar öncesinden büyük propagandalarla başlatılmıştır.

Hitler henüz 1925 yılında, Alman ırkını tehdit eden ve her türlü kötülüğün kaynağı olan esas hedefin Yahudiler olduğunu "Kavgam" adlı kitabında vaaz etmiş ve soykırımın temellerini oluşturmaya başlamıştır. 1938'e geldiğinde Yahudilerin dükkânlarından alış-veriş, tiyatro ve filmlerde oynamaları yasaklanmış, benzeri birçok uygulamayla tecride alınarak hedef yapılmışlardır. Böylece soykırım politikalarına Alman toplumunun destek vermesi için psikolojik temeller oluşturulmuştur. Tehdit o kadar büyük gösterilmiş ki, toplama kamplarında işkencelerle katletme yanında gaz odaları ve fırınlarda topluca imha etme yöntemine gidilerek insanlık tarihinin en büyük utanç sayfaları yazılmıştır.

Soykırım karşısında Yahudi toplumunun sergilediği kültürel direniş ile siyonizmin milliyetçi siyasal çizgisi arasına kalın bir hat çekmek gerekir.

Yahudi soykırımının en büyük derslerinden biri milliyetçiliklerin buluşma, kesişme, çatışma ve birbirini yok etme potansiyelini göstermesi bakımından olmuştur. Önder APO savunmalarında iki milliyetçiliğin buluşmasını çarpıcı ifade etmiştir:

*"Hitler'i doğuran Alman milliyetçiliği nasıl Alman ideolojisi, dolayısıyla aydınlanma ideolojisinde (pozitivizm ve biyolojizm) köklerini buluyorsa, Yahudi ideolojisinin aydınlanmadaki rolü ve Yahudi milliyetçiliğiyle bağlantılarıyla da bu vesileyle (aydınlanmacı ortak kök) diyalektik ilişki içindedir. Yani nasıl Yahudi kabile ve kavimciliği, Yahudi milliyetçiliğinin köklerini oluşturuyorsa, Alman kabileciliği ve kavimciliği Alman milliyetçiliğinin köklerini oluşturuyor. Almanya'daki iç içe gelişmeleri aralarında ekonomik ve siyasal tekeller nedeniyle de girift ilişkilere yol açmıştır. Tüm bu tarihsel-toplumsal gelişmeler*

*iki milliyetçilik arasındaki bağı gayet açıkça göstermektedir. Her iki milliyetçilik aşılmadıkça soykırım anlamlı anılamaz ve yeni türlerinden kurtulamaz.”*

Kökenleri üç bin yıllık egemenlik arayışına dayanan fakat 19. yüzyılda siyasi bir çizgi halinde gündemleşen Siyonizm kendi karşıtını üretme konusunda tüm milliyetçiliklere emsal olmuştur. Siyonizmin babası sayılan Theodor Herzl, Avrupa'daki Yahudileri Filistin'e göçme konusunda isteksiz görünce, adeta antisemitizmi imdada çağırıştır. Körüklenecek Yahudi karşıtlığı Yahudileri göçe zorlayacaktır! Kendi karşıtını objektif oluşturma potansiyelini yeterince taşıyan Siyonizm, Herzl'in elinde bilinçli bir karşıtlık yaratmaya dönüşüyor ve ileride Hitler şahsında cisimleşiyordu.

Herzl'den sonra Siyonizmin en etkili isimlerinden olan, Dünya Siyonist Örgütü (World Zionist Organization) WZO'nun lideri ve İsrail'in ilk Devlet Başkanı Chaim Weizmann'ın 1912 yılında Alman Yahudilerine yaptığı konuşmada sarf ettiği sözler madalyonun bir yüzüne yazılmak durumundadır. Şöyle diyordu Weizmann: *“Her ülke, eğer mide ağrıları çekmek istemiyorsa, ancak belirli sayıda Yahudi'yi hazmedebilir... Almanya'nın zaten gereğinden çok fazla Yahudi'si var!”*

Bu görüşü tamamlayacak şekilde, Hitler'in akıl hocalarının başında gelen Nazi ideologu Alfred Rosenberg ise 1920 yılındaki bir yazısında şöyle demiştir: *“Siyonizm, Almanya'daki Yahudilerin ülke dışına çıkartılarak Filistin'e gönderilmesi için aktif şekilde desteklenmelidir.”*

Birbirine zıt görünmesine rağmen, Yahudi Milliyetçiliğiyle Alman Irkçılığının kesişmesindeki mantığı Siyonist hareketin ideologlarından olan Jacob Klatzkin'in 1925 yılında (Hitlerin “Kavgam” ı yazdığı aynı yılda) yazdıkları açıklamaktadır:

*“Eğer bizler antisemitizmin haklı bir hareket olduğunu kabul etmezsek, kendi milliyetçiliğimizin haklılığını reddetmiş oluruz.*

*Eğer bizim halkımız kendi öz kimliğini korumak ve kendine ait yaşam tarzını sürdürmek istiyorsa, o halde aralarında yaşadığı uluslar içinde bir yabancısıdır. Dolayısıyla, kendi ulusal bütünlüklerini korumak için bize karşı savaşmak onların hakkıdır... Bize düşen görev, Yahudilerin sosyal haklarını azaltmak isteyen antisemitlere karşı mücadele etmek değil, Yahudilerin sosyal haklarını arttırmak (dolayısıyla onları asimile etmek) isteyen dostlarımıza karşı mücadeledir...”*

Kültürel soykırıma karşı durmak ile milliyetçilik aynı kulvarda olamaz. Milliyetçilik her koşulda soykırım kulvarlarında koşar ve karşıtını yaratmakla hız ve güç kazanır. Fakat aynı karşıtlıkla da vurulma riskini her zaman taşır. Yahudi soykırımı ve Siyonizm gerçeği açısından; görünüşte kültürel soykırıma karşı durmak adına fiziki soykırım tercih edilmiştir, demek abartılı bir yargı olsa da, ideolojik kesişmelerle katliamlara davetiye çıkartıldığı rahatlıkla belirtilebilir. Siyonist fikir kimi şahsiyetlerde öylesine çarpık hal almıştır ki Yahudileri kendilerine getirdiği, öz benliklerine dönmelerini sağladığı için Hitler'i minnetle anaçağını söyleyecek kadar alçalmışlardır.

Yahudiler soykırımdan geçtiler, fakat yaşadıkları tüm ülkelerde dillerini ve kültürlerini koruyarak yok olmadılar. Esasen fiziki soykırıma tabi tutuldular, fakat büyük fiziki yıkım, ruhsal ve kültürel yıkımı da beraberinde getirebilirdi. Buna karşı Yahudi toplumu başarılı olmuştur. Fakat sorunlar çözülmemiş ve zamanla yeniden Ortadoğu'ya taşırılmıştır. O halde esas başarının, soykırım sistemine son verecek demokratik zihniyet dönüşümü ve demokratik uygarlığa katılımı sağlanabileceğini belirtmek gerekir. Önder APO çıkarılması gereken dersi şu şekilde ifade etmiştir:

*“Soykırıma nasıl gelindi? Soykırımın anısı ancak başka soykırımların olmamasına bağlı olduğuna göre, bu nasıl gerçekleştirilecek?”*

*Savunmamda Yahudi örneği temelinde*

**Ya özgür yaşam, ya soykırım birlikte yaşanacak bir ikilem asla olamaz. Bu suça asla böyle yaşayarak ortak olamayız**

varabildiğim tüm sonuçları şöyle formüle edebilirim:

*Yahudi kabilesi Sümer ve Mısır uygarlığına özendi. Karşılık sürgün oldu. İnatçı küçük kabile (sanki tüm kabilelerin yapmak istediğine öncülük edercesine) kıskançlığından kendi kabilecilik ideolojisini (dinini) inşa etti. Kudüs Krallığı'nı kurdu. Yıkıldı. Daha da inat etti. Dünyaya yayıldı. Kabilesine sonra kavmine yer aradı, vermediler. Sürdüler. Yenilmemek için atoma kadar indiler, uzaya kadar gittiler. Kabile bu sefer küçük ulus-devletle uygarlık önderliğine oynuyor. Belki de ebelik ettiği tüm Ortadoğu ve hatta dünya uygarlık ve devletini yıkabilir. Ama o zaman kendisi de kalmaz. Çünkü küçük Yahudi uygarlığı, dünya uygarlığının özüdür. Dünya uygarlığı olmadan Yahudi uygarlığı, Yahudi uygarlığı olmadan dünya uygarlığı olmaz. Yahudi soykırımının en büyük dersi budur."*

Tüm soykırım uygulamalarına karşın Nazi iktidarı bin yıl değil birkaç yıl sonra yıkılmıştır. Geride tüm Avrupa çapında büyük yıkımlar bıraksa da Avrupa bu yıkım savaşlarından çıkardığı derslerle belli ölçülerde

demokrasiye yönelirken Yahudiler ise sahip oldukları köklü kültüre dayanarak varlıklarını sürdürmeyi başarmışlardır. Varlıklarını sürdürmedeki en önemli manevi unsur, umutlarını ve düşlerini yitirmemiş olmalarıdır. Bununla birlikte çocukların eğitimine verdikleri önem oldukça belirleyici olmuştur. Her şart altında çocuklarına İbraniceyi öğretmeleri, dini duygularını tarih bilinciyle iç içe vermeleri; iradeli, zeki ve bilgili yetişmelerini sağlamaları soykırım karşısında varlık mücadelesinde başarılı çıkmalarını sağlamıştır. Uçak bombardımanı altındayken bir sığınakta çocuklarının eğitimini, daktilo öğrenimine kadar aksatmamaları var olmanın sırrını açıklamaktadır. Siyasal boyutta yaşananlar ancak ikincil nedenler olarak anlam kazanabilir.

Geçmiş yüz yıllardaki sürgünler, savaşlar ve en son yaşanan soykırım sonrasındaki Yahudi varlığının günümüze dek sürdürülmesini ise tek kelimeyle özetlemek mümkündür: UNUTMAMAK!

## SONUÇ

***"Ya özgür yaşam, ya soykırım birlikte yaşanacak bir ikilem asla olamaz. Bu suça asla böyle yaşayarak ortak olamayız." (Reber APO)***

Kan kurur izi kalır. Diller ve kültürler katledilirse geriye kalan kan izi konuşur. Ağıda dönüşür. Gün gelir destan olur, direnişe dönüşür. Zapata ormanlarından Kürt dağlarına gerillalaşır ve intikama durur...

Soykırımlar karşısında dünya halkları tek yürektir. Hunharca katledişlerden bıkmayan egemenler karşısında halkların birbirini anlaması, empati kurması ve birlik olması için yeterince gerekçe vardır. Soykırımlarla yitirilen tüm değerleri yeniden kazanmak ve yeni soykırımlara engel olmak için kan, can, emek sömürüsü üzerinden yükselen kapitalizmin sefahatine dur demek



gerekir.

Burada birkaç örnekle tanımlamaya çalıştığımız soykırım gerçeği egemenlik kurmanın temel yöntemi olarak devletli uygarlığın diğer adı olmuştur. Cezayir, Libya, Hindistan, Vietnam, Ruanda, Bosna ve daha birçok ülke halklarının karşılaştığı soykırım uygulamaları unutulmamış ve insanlığın direnen hafızasına kazınmıştır. Afganistan'da, Irak'ta yaşananlar kapitalist hegemonyacılığın soykırım gerçeğini günlük olarak gözler önüne sermektedir. Kürt halkı ise maruz kaldığı soykırımla kendine yabancılaştırılmışken, PKK direnişi sayesinde kendi gerçeğiyle buluşmuş ve yeniden dirilişi yaşamıştır. Derim'de, Ağrı'da, Zilan'da katledilen yüz binlerin çığlıkları kulaklardayken halen soykırım dayatılmaktadır. Ancak Kürt halkı artık soykırıma karşı donanımlı hale gelmiş ve bu kıskaçı tümünden parçalayacak bir sürece girmiştir.

Soykırımın başlangıç süreçlerinde bugüne yarattığı tahribatlar az olmamıştır. Soykırım gerçeğini unutan, katiline sevdalanan bir tipolojinin ortaya çıkması soykırım tahribatının en çarpıcı sonucudur.

Uzun tarihi süreç açısından bakıldığında, "unutmak" kendine yabancılaşmak ve düşmanına benzemek anlamına gelir. Soykırımın bu yönlü hayli sonuç aldığı da bilinmektedir. Bugünkü esas sorun ve tehlike "unutmak" değil "farkında olmamak" tır! Katliamlara, hapsilere, sürgünlere, işsizliğe,

açlığa mahkûm edilen toplumun, tüm bunlara alıştıırılarak, olayların birbiriyle bağlantılarını kuramaz, düşünemez ve tepki veremez hale getirilerek; kırıntılarla, vaatlerle, iyi polis-kötü polis oyunları, beklentili ruh halleriyle, kafa karışıklıklarıyla soykırımın farkında olmaması hedeflenerek soykırım yürütülmektedir.

"Demokrasi söylemini kullanan bir iktidarın katliamlar yapması kendisini zora sokar, dolayısıyla katliam yapmaz!" gibi saptırmacı fikirlere sahip olanlara, Irak'a demokrasi söylemiyle giren ABD'nin birkaç yıl içinde bir milyondan fazla insanı öldürmüş olmasını hatırlatmak yeterlidir.

BOP kapsamında "Genişletilmiş Ortadoğu"da Kürt halkı Güney'de bir ulus-devletçiğe mahkûm edilmek istenmektedir. Bunun için diğer parçalardaki tüm Kürtlerin tasfiyesi hedeflenmiştir. Direnen Kürtleri devre dışı bırakırlarsa, Güney'e biçtikleri misyon ortadan kalkacağı için kolay lokma olarak görmekte dirler.

Kürt ve Kürdistan adına tüm toplumsal değerler hedeftedir. Bunun için Kürt ve Kürdistan adını sahiplenip, "himayeci" rolere soyunmaktan, bireysel haklar aldatmacasını kullanmaya dek her yöntem kullanılmaktadır. Özcesi, soykırım kararı örtülü veya açık tüm boyutlarıyla devrededir. Her uygulama soykırımın bir parçası olarak algılanmalı ve buna göre tutum geliştirilmelidir.



Ancak önemle belirtmek gerekir ki Önder APO'nun belirttiği gibi, yanlış yaşamın tek suçlusu kapitalist modernite ve onun soykırım sistemi değildir. Özgür akıldan ve doğadan kopmak, çevreye karşı duyarsızlaşmak, kadını egemenlik altına almak, eril zihniyeti sürdürmek, diline-kültürüne yabancılaşmak, sınırsız cinsellik, bilinçsiz doğumlar; soykırım varken normal bir yaşam sürmeye kalkmak, soykırım yapıldığına inanmamak... Tüm bunlar soykırımlardan beter sonuçlar doğuran durumlardır. Dolayısıyla önce kendimizle ve yanlış yaşamla savaşmak zorundayız. Soykırımın farkında olan insan, tüm yaşamını soykırıma karşı durmaya ve mücadele etmeye göre oluşturmazsa soykırımın acınacak kurbanı ya da suç ortağı haline gelir.

Soykırımın farkında olmak kıyametler koparmayı ve direnişsiz, savaşsız bir tek nefes bile almayı reddettir. Farkında olmak yanlış yaşama tavır almak; soykırım ve yaşamın birarada olamayacağı gerçeğiyle özgürlüğe kilitlenmektir.

Özgürlük olmadan kabul edilen yaşam kapitalist-sömürgeci modernitenin her türlü çirkinliği barındıran sahte yaşamıdır. Özgürlük ise en üst düzeyde İmralı Adası'nda soykırıma maruz tutulan Önderliğimizin özgürlüğüyle özdeşleşmiştir. Bunun için bir konuda çok net olmak gerekiyor: Hapishane koşullarının iyileştirilmesi, tecridin kaldırılması gibi çoktan aşılmış olan taleplerle özgürlük sağlanamaz. **Farkında olmak, Önder ÖCALAN üzerindeki tecride son verilmesini istemeyi değil derhal özgürlüğünü istemeyi gerektirir.** Önderliğin dediği gibi "KİTLESEL ÇARMIHA

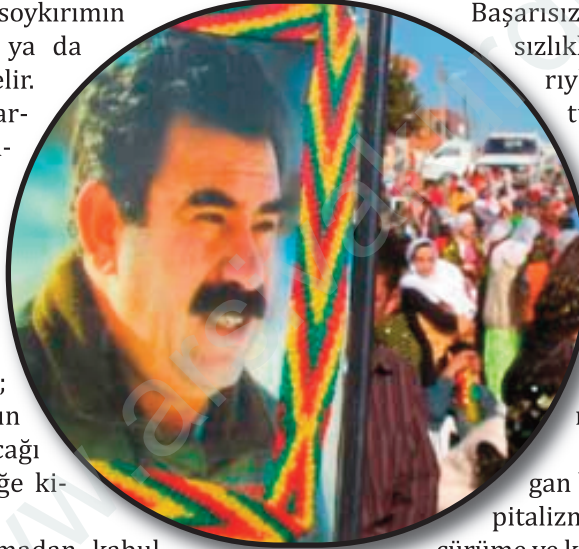
GERİLİŞ" ten kurtulmanın yolu özgürlüğü sağlamaktır. Farkında olmak, süreçleri doğru takip etmeyi ve direniş hamlelerini zamanında gerçekleştirmeyi gerektirir. Bu gereklilikler soykırım kışkıracı parçalamasının olmazsa olmazlarıdır. Halk hareketi ve askeri alanda öz savunma temelinde bir konumlanış soykırımcıları zorlamaktadır. Fakat tam sonuca gidebilmek için kültürel, siyasal, diplomatik, sosyal, ekonomik ve diğer direnişler de güçlü temellerde geliştirilmek ve tüm boyutlarıyla alternatif sistem kurulmak durumundadır.

Elindeki tüm olanakları kullanmasına rağmen soykırımcı sistem özgürlük ruhu karşısında başarılı olamamaktadır.

Başarısızlığın yarattığı hazımsızlıkla, halkı savaş uçaklarıyla bombardımana tutacak kadar pervasızlaşabilmektedir. Fakat halk direnişini sindirebilmeleri bir yana Hitlerin "bin yıl sürecek egemenlik" hedefinin birkaç yılda yok olduğu süreci yaşamaktadırlar.

Ne denli kudurgan bir hal alırsa alsın kapitalizm gelişme çağını değil çürüme ve kaos çağını yaşamaktadır. Buna karşı, demokratik uygarlık sistemini tüm boyutlarıyla yaşamsallaştırmanın zamanıdır.

Psikolojik üstünlük ve inisiyatif kazanmak için son kozlarını oynayan soykırımcılık karşısında direnen örgütlü ve özgür halk gerçekliğinin zafer kazanacağı kesindir. Yeter ki her uygulamanın farkında olalım ve zamanında tedbirimizi-tavrımızı geliştirelim. Bunun için gerekli zihinsel ve örgütsel paradigma ve öncülük vardır, gerisi, direniş sonuç alıcı düzeyde ilerletmemize kalmıştır...



## KÜRTLER NEDEN VARLIK-YOKLUK SORUNU YAŞAR?

Daha doğmamış çocuğun haklarından tutalım, hayvanların haklarına kadar çok geniş bir yelpazede hak tanımlamalarının yapıldığı ve herkesin hak sahibi kılındığı bir dönemi yaşamakta, insanlık. 'Üç kuşak insan hakları' diye formüle edilen bu hakların toplumsal talepler arttıkça ve mücadele verildikçe, daha da artacak olması toplumsal diyalektik gereğidir.

Kürtler ise kırk milyonu bulan nüfuslarına rağmen hâlâ sömürgeci işgalci devletlerin tahakkümü altında tutulmakta, imha edilmesi gereken ve varlığı inkâr edilen bir halk olma özelliği taşımaktadır. Bu nedenle de Kürtler herkese var olduklarını, kendilerinin de bir tarihlerinin olduğunu kanıtlamak zorunda kalmaktadırlar. **"Şüphesiz bir birey ve toplum için kendi varlığını tartışmak çok tehlikeli ve alçakça bir konumu ifade eder ki, bu da yaşam ve ölüm arasındaki ince bir çizgiye işaret eder."** Belki de en zor olan şey, maruz kaldıkları kırımını fark

etmeyenlere, kırıma uğratıldıklarını anlatma ve kavratma çabasıdır.

Kürtlerin durumu 'Yaşar yaşamaz'ın durumunu bile geride bırakmış haldedir. Kürtlerin ölüm fermanının imzalandığı ve bunun dünyayı yönetme iddiasındaki güçler tarafından da onaylandığı söylemi, bir propaganda değil, hiç kuşkuyla yer bırakmayacak denli gerçektir. TC Başbakanı Tayyip Erdoğan'ın meşhur "düşünmezseniz yoktur!" söylemi ne yazık ki Kürtler için söylenmiş bir sözdür. Ortadoğu halklarına kurtarıcı, özgürlükçü ve lafını sakınmayıp herkese çatan model olarak sunulan nevi şahsına münhasır zat bir halkı, bir oluşu yok saymanın ötesinde, insanın en ayırt edici ve belki de tek sermayesi olan 'düşünme'yi bırakmasını ondan istemektedir. Yani düşünmeyin diyor, hayvanlardan özür dileyerek söyleyelim, hayvanlaşın diyor. Bu tanımama hali, elbette ki Kürtlerin tanımsızlığından, ne idüğü belirsiz bir şey

olmalarından kaynaklanmıyor. Tam tersine egemenlerin alçaklığından, lanetliliğinden, her şeyi tersyüz etmelerinden ve insandan daha farklı bir yaratığa doğru başkalaşıma uğramış olmalarından kaynağını almaktadır.

Bir taraftan devletli uygarlığın eritmek, yok etmek istediği, tanıtmak için binbir dereden su getirdiği; Türk sömürgeciliğinin "Dağ Türk'ü", Arap sömürgeciliğinin "Yemen Arabı", Fars sömürgeciliğinin "bizden biri" dediği ama tüm bunlara rağmen yılmayan, yola gelmeyen ve kendi kök-



leri üzerinde biten bir halk; diğer taraftan alçaklığın tarih yapıcısı hiyerarşik devletçi sistem ve onun her türden versiyonu... Sınıflı devletli uygarlıkla yapısal olarak çok da uyuşmayan, ona hep mesafeli duran, devlet merkezlerinin uzağında, kıyısında, köşesinde yaşayan bu halkın duruşunu ve bu halka karşı var gücüyle mücadele yürüten egemenlikçi duruşu sistemlerin temsili olarak ele almak yürütülen mücadelenin diyalettiği gereğidir.

Görkemli direnişle dehşet verici acımasızlık sarmalını nasıl anlamalı? Var kalmak ya da var olmak için bu kadar didinmek ile yok etmek ya da Fethullah Efendi'nin deyişiyle 'kökünü kazımak' için bu kadar didinmek nasıl biraraya geliyor? Tüm bunlar neden? Daha da arttırabileceğimiz bu soruların cevapları önemlidir. Vereceğimiz cevaplar, devletli olmanın geçer akçe olduğu bir dönemde devletsiz olan ve devletleşmeye karşı duran, devletleşmeyi tüm toplumsal sorunların hem kaynağı hem de bu sorunların çözümü önündeki esas engel olarak gören bu halkın, hem tarih içinde hem de günceldeki özgürlük mücadelesi içinde ifadesini bulan duruşunu doğru anlamak açısından gereklidir. Bunun yanısıra Kürt halkının gerçekliğini görmezden gelen, onu tanımak istemeyen ve onu yok etmek isteyen hiyerarşik devletçi sistemin gerçek yüzünün doğru anlaşılması açısından gereklidir.

### **Kürtlerin Yapıtaşları**

Kuşkusuz ki tüm toplumlar açısından ortak ve evrensel olan formlar, değerler vardır. Örneğin her yerde ilk toplumsal form klandır. Klan öncesi, hayvanlık aşamasyken, insana geçiş klanı yaşamayı gerektirir. Yine etnisite halinde yaşam evrensel bir gerçekliktir ve her toplumda görülmüştür. Bu örnekler daha da arttırılabilir. Ancak kimi toplumlar bu tarihsel akış ve gerçekleşmede temel yaratıcı toplumlar olurken; kimi toplumlar da bunları kültürel etkilenme, trans-

fer yoluyla başka toplumlardan alırlar. İnsanlık özüne uygun gerçekleşmeyi böyle sağlarken, insan ve toplum tarihi de böyle oluşur.

*"(Kürtlerin) Bir kültürel kabileler halkı olarak kalmaktaki ısrarı salt uygarlık güçlerine karşı savunma durumunda kalmasıyla izah edilemez. Kültürün kendisi çok derin köklere sahip olmazsa, ya kendisi bizzat uygarlaşır ya da oluşumuna yataklık ettiği uygarlıklar içinde erir. Bu biçimde eriyen binlerce kabile toplumuna tanıklık etmekteyiz. Kürtler bu yönüyle örneği olmayan bir halk topluluğudur."*

### **Neolitik Halkı Olarak Kürtler**

Bu çerçevede Kürtler için bir tanımlama yapılacaksa, Kürtlerin tam da bir neolitik halkı olduğu en çarpıcı tanımlamalardan biri olabilir. İnsanlığın milyonlarca yıl klan toplulukları halinde yaşadıklarının ardından yeni bir toplumsal sıçramaya her yönüyle elverişli olan Kürdistan coğrafyasında, yerleşik yaşama geçtiği, tarımcılık yapıp hayvan evcilleştirdiği, kendi kendine yeten bir ekonomik üretimi gerçekleştirdiği; çanak-çömlekçilik, dokumacılık, madencilik vb pek çok buluşla yeni bir toplumsallık ve yaşamın adı olan neolitiği yarattığı eldeki veriler ışığında kanıtlanmıştır. Etnolojik, etimolojik ve arkeolojik verilerden ve günümüzde de hâlâ çok güçlü bir şekilde yaşanan örneklerinden çıkan da şu oluyor: Kürtlerin anaları ve ataları bu dönemde bölgenin asıl kültür ve dil yapıcısıdır. Proto-Kürtlerin tarihin ilk dil ve kimlik kazananları olduğu gelinen aşamada ortak kanıdır.

Neolitik boşuna insanlık tarihinin en büyük devrimi olarak tanımlanmamıştır. Eğer klan döneminin insanı zorlu doğa koşullarında yaşam mücadelesi vererek ayakta kalmasaydı insan, tür olarak yok olup giderdi. Aynı şekilde neolitik devrimler de olmasaydı, insanlık milyonlarca yıl yaşadığı ve kendini hep tekrar eden klan tarzı toplum-

sallığı aşamaz, daha ileri bir aşamaya geçmezdi. Neolitik bu yönüyle insanlığı bir tekrardan, sıradanlıktan kurtarmış, insanlaştıran, geliştiren, toplumsallığı büyüten en temel toplumsal gerçekleşme olmuştur.

Neolitik dönemde etnik kimlikler oluşurken, daha önceleri oluşmaya başlamış olan dilsel gelişmeler, yaşamdaki kompleksliğe, zenginleşmeye paralel olarak daha da olgunlaşmıştır. Günümüzde hâlâ en yaygın kullanılan dil grupları olan Hint-Avrupa, Semitik ve Sinik dil grupları bu dönemde kimlik kazanmış dil gruplarıdır. Önderliğimizin 'temel kültür sosyolojisi' olarak ele aldığı ve tarihte 'en uzun süre' etkili olan toplumsal gelişmeler için kullanılan bir durumla karşı karşıyayız. Bu açıdan bakıldığında, tarihte en uzun süre etkili olan dil ve kültür neolitik kaynaklıdır ve toplumsallığın özünü de bu oluşturmuştur.

Neolitik toplumun da içinde yer aldığı doğal toplum, toplumsal sorunların henüz yaşanmadığı bir toplumdur. Doğal toplum; iktidarcılığın, cinsiyetçiliğin, tahakkümün, eşitsizliğin, özel mülkiyetçiliğin kısacası uygarlık hastalıklarının bulunmadığı ve daha sonraları Sümer mitolojisinde 'altın çağ', dini düşünüşte 'cennet', devletçi uygarlığa karşı mücadele yürütenlerce de tekrardan ulaşılması istenen ve gerekli bir 'amargi (anaya dönüş, özgürlük)' dönemidir. Bu dönemden insanlığa kalan yardımlaşma, dayanışma, kolektivizm ve toplumsallığa dayalı birbirini tamamlayan, doğayla uyumlu yaşayabilen, doğayı ve içindekileri kendisi gibi canlı gördüğünden bir uygarlık hastalığı olarak doğan ve tüm toplumsal sorunların odağına yerleştirebileceğimiz özne-nesne ayırımına girmeyen, nesneleştirmeyen bir zihniyet ve paradigmadır. Daha da detaylandırabileceğimiz doğal toplumu; ilk, bozulmamış, öze uygun gerçekleşen gerçek bir toplum; ondan kopuşu da insanlıktan bir uzaklaşma, bir sapma ve her türden toplumsal sorun olarak belirlemek yeterli olacaktır.

Afrika'dan çıkıştan sonraki sürecin tümünü yaşayan -Paleolitik, Mezolitik ve son olarak Neolitik- Kürdistan coğrafyası üzerinde yaşayan otantik halk olan Kürtler, neolitiği çok derinlemesine yaşamıştır. Neolitiğin temel yaratıcı unsurlarındandır. Öyle ki, adeta neolitiğe çakılıp kalmışlardır. Bu onların bu kültürü derinlemesine yaşamalarından ve temel yaratıcısı olmalarından kaynaklanmaktadır. Zira özümsemiş bir yaşamın etkisinden kurtulmak imkansız değilse de kolay olmamaktadır. Sınıflı-devletli uygarlığın olumsuz etkilemelerinden dolayı kimi aşınmaları yaşasa da Kürtlerin toplumsal yaşamlarında yardımlaşmayı, dayanışmayı, toplumsallaşmayı esas aldığı, barışçıl bir halk olduğu rahatlıkla söylenebilir.

### Köylü Kürtler

Neolitik, bir köy-tarım devrimidir ve Kürtler de hâlâ köylü bir halktır. Köy-kır yaşamında doğayla iç-içe olma durumundan ötürü bu aynı zamanda doğaya da yakın durma anlamına gelmektedir. Elbette ki Kürtler de tarih boyunca kentler kurmuşlardır, ama bu hakim bir form olmaz. Kürtlerde hem yerleşke anlamında hem de toplumsal bağlar ve yaşam tarzı anlamında hakim olan köydür. Köy daha çok kan bağının esas olduğu bir niteliğe sahiptir. Kan bağı keskin bir sınıflaşmanın, eşitsizliğin olmasına imkan tanımaz. Kan bağının hakim olması, toplumsallaşmanın, komünalitenin en genel anlamda da demokratik-komünal değerlerin güçlü olması anlamına gelir. Demokratik toplumun kendini var ettiği esas yaşam kaynaklarıdır. Tarihte insanlık değerlerinin esas aktığı kanaldır. Buna karşın kentler kan bağının aşıldığı, bu nedenle de sınıflaşmanın hakim olduğu, komünal özden ciddi bir uzaklaşmanın ve yabancılaşmanın yaşandığı ve devlete beşiklik eden bir mekan olmaktadır. Köylülük bir sınırlılıktır, ufuk darlığıdır, bu hele hele günümüz gelişmeleri karşısında çok daha böyledir. Ama köylülüğü geri gören, aşağılayan yaklaşımların da toplum-

sal özden sapkının bir biçimi olduğunu belirtmek gerekir. Bu tür yaklaşımların altında şehri dolayısıyla devletli yaşamı daha ileri gören bir zihniyet yatmaktadır. Şehirde gözü olmak, ona yönelmek esasında devlete, onun aslında insanları sürüleştirmek için topluma iyi bir yiyeceğin içinde verdiği zehire doğru koşmaktır. Köy ve köylülük eğer demokratik-komünal değerler esas alınırsa –ki alınmalıdır, zira toplumsallık insan türünün var oluş koşuludur, yaşatan temel öge toplumsallık ve komünalliktir, bunun pratikleşmesi olarak ahlakır- şehrin sınıfsallık, egemenlik, iktidar ve her türden istismar üreten devletin beşiğinden daha ileri ve insanidir. Bu nedenle de Kürtlerin köylü bir halk olması belki bazı yönleriyle onları sınırlı ve yaratıcılıktan yoksun kılabilir, ama toplumsal özü daha fazla temsil ettiklerinden dolayı daha ileri olduklarından kuşku duyulamaz.

#### Kabile Kimlikli Kürtler

***“Kürtlerin kendi varlıklarını halen kültürel karakterleriyle korumaları, dayandıkları tarihsel kültürün gücünden ileri gelir. Kültürel yaşamı uygarlık yaşamına tercih etmeleri basit bir gericilik veya illiklikle izah edilemez. Yaşadıkları kültür bir kent, sınıf ve devlet kültürü değildir; kendi içinde otoriterleşmeye, sınıflaşmaya yer vermeyen ve kabile demokrasisinde ısrar eden bir kültürdür. Kürtlerin kolay zapturapt altına alınmaları bu kültürel demokrasileriyle ilgilidir.”***

Kürtler klan toplumuyla kent merkezli uygarlık arasındaki süreçte evrensel tarihte başat toplumsal form olan kabile kültürünün inşa edilmesinde ve sürdürülmesinde en belirgin rolü oynayan bir kimliktir. Önderliğimizin klan ve ulustan bile daha evrensel ve aşılabilir olarak ele aldığı kabile formu ve ona bağlı gelişen kültür, neolitikteki gelişmelerle bağlantılı olarak **“toplumsal insanın temel formu”** olacaktır.



Neolitikteki gelişmelere paralel olarak Kürtleri ilk kabile topluluklardan biri olarak tanımlamak tarihsel verilerle örtüşmektedir. Zira etnisitenin temel zemini tarım ve köy devrimidir. Klan toplumu ise, hiçbir dönem geniş aile grubu olmanın ötesine geçemez. Üretim teknolojisi bu sınırı belirler. **“Tarımsal devrim etnisite hareketi için varlık koşuludur. Aksi halde klan toplumu halinde kalınmaktan kurtulamaz.”** Bu devrimlerin ilkin Kürdistan’da gerçekleştiği ve Kürtlerdeki hâlâ da en temel formun kabile formu olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, Kürtlerin ilk etnik topluluklardan, dolayısıyla ilk halklardan olduğu belirtilebilir. Kürt etnisitesinin MÖ.10 binlerde kabile biçiminde oluştuğu, 6000’lerde aşirete doğru evrilmeye başladığı ve 3000’lerde ise aşiret konfederasyonları biçiminde örgütlenerek Sümer koloniciliği karşısında daha bilinçli bir hal aldığı görülmektedir.

Etnisite toplumsal form olarak hiye-

rarsık aşamayı geçmeyen, devletleşmeyen, devletleştiğinde artık kabile veya aşiret olmaktan çıkmış bir toplumsal formdur. Belli ölçüde farklılaşmaları taşısa da esasında sınıflaşmayı yaşamamış ve yaşamaya kapalı bir toplumsal örgütlenmedir. Zira sınıflaşmanın devletle bağı açıktır. Kan bağının esas olması, sınıflaşmanın ve kabile-aşiret içinde iktidar eksenli bir tahakkümün ve ciddi eşitsizlik ve özgürlüksüzlüklerin yaşanmasını engellemektedir. Doğal toplumun bir formu olduğundan, komünalite ve toplumsallık hakim olduğundan, toplumsal sorun diyebileceğimiz, altından kalkılamayan sorunlar henüz yoktur. Herkesin ahlaklı oluşu ve politik davranması üzerine kurulu kabile demokrasisiyle tüm sorunlarına çözüm getirmektedir. Başlangıçta anaerkillik hakim iken 6000-4000 yılları arasında gelişen hiyerarşiyle paralel bir şekilde, ataerkilliğin de gittikçe geliştiği hem tarihi bulgulardan hem de güncel yaşananlardan görülmektedir. Kürtler bu toplumsal formu hâlâ da çok güçlü yaşayan bir halk gerçekliğine sahiptir. Bu hem Kürtlerin ilk etnik yapılardan olmalarından hem de dışa karşı özgürlüklerini ancak bu tarzda koruyabildiklerinden kaynaklanmaktadır. Zaten aşiret bilincinin daha çok da dışın saldırıları karşısında özgürlükte ısrarın ve kendini savunmanın sonucunda geliştiği görülmektedir. Kürtlerin derinlemesine yaşadığı bu toplumsal form aynı zamanda Kürtlerin çok parçalı olmasının, genelleşmemesinin, kapsamlı örgütlemeleri oluşturamamasının da nedenlerinden biri olmuştur.

### **Kadın Toplumu Olarak Kürtler**

En belirgin bir diğer özellik de Kürt toplumsallaşmasının kadının başatlığında ve renginde gerçekleşmiş olmasıdır. Kürtlerin neolitiğin temel yaratıcı halkı olduğunu yukarıda belirtmiştik. Neolitik kültür bir kaynaktan çıkmış, zamanla her tarafa kültürel yönü önde olan bir tarzda yayılmıştır. Dolayısıyla her topluluk neolitiğin yaratıcısı

değildir. Verimli Hilal dışındaki topluluklar kendi renklerini katarak daha çok dışarıdan almışlardır. Bu nedenle de katkıları sınırlıdır. Bunun için de neolitiğin esas yaratıcılarında bu dönemin ve yaşam tarzının bırakacağı etkiler, geliştireceği özellikler başka topluluklarından farklı olacaktır.

Neolitik devrimde bir kadın devrimidir. Kadının öncülüğünde ve başatlığında gerçekleşen bir devrimdir. Kadın ana-tarıca kültüründen de anlaşılacağı gibi en kutsal varlıktır. Döneme ait ortaya çıkan kadın heykelleri bunun tarihi kanıtları olmaktadır. Dil, dişil öğeleri yoğun barındırırken kadının yaratıcılığını da ortaya koymaktadır. Bugün de Kurmanci lehçesinde her kelimenin dişil-eril özelliği mevcudiyetini korumaktadır. Çekimlendiğinde -a eki alan kelimeler dişillik gösterirken, -ê eki alan kelimeler de eril özellik taşımaktadır. Bölgelere göre farklılık taşısa da dişil ögenin hayli başat olduğu görülmektedir. Ayrıca her ne kadar hiyerarşik devletçi etkilemelerden dolayı kimi aşınmalar görülse de toplumsal yaşamda Kürt kadının hayli güçlü bir pozisyonunun olduğu açıktır. Bu, kadının toplumsallaşma açısından taşıdığı önemden ötürüdür. Toplumsallaşmanın daha çok kadın etrafında gerçekleştiği, çocuğun topluma alıştırılmasının, eğitilmesinin, terbiye edilmesinin toplumun geneliyle birlikte daha çok kadın eliyle gerçekleştiği bilinmektedir. Kadın toplumsal ahlak çerçevesinde terbiye eden, alıştıran, toplumsallaştıran ve toplumsallığı daha da geliştiren dönemin öncü gücüdür. O bir cins olmanın ötesinde bir sistemdir. Onda dile gelen ilk, gerçek ve kötü ellerce kirletilmemiş toplum olan doğal toplum yaşamı ve değerleridir. Dönem toplum-doğa, insan-toplum arasında olduğu gibi cinsler arasında da simbiyotik (karşılıklı beslenmeyi esas alan ilişki) ilişkinin hakim olduğu bir dönemdir. Bu aslında kadın-erkek arasındaki var oluşa özgü ikili yapının dışa vurumudur, öz halidir. Bunda bir anormallik yoktur, bilimsel verilerin de kanıtladığı gibi

merkez olan, esas olan kadındır. Toplumsal cinsiyetçiliğin ortaya çıkmadığı bu dönemde iktidar, tekelcilik ve tahakkümden uzak her şeyi ve herkesi değerli ve özne gören komünalist zihniyet ve yaşam tarzı nedeniyle bu bir toplumsal sorun halini almaz. Cinsler de dahil toplumun uyumu daha sonra şaman, bilge ve avcı arasındaki koalisyon sonucu ana-kadının evcil düzeninin hedeflenmesi ve alt edilmesi sonucu bozulacak ve toplum parçalanacaktır. Kadının şahsında saldırı doğal toplumun demokratik komünal değerlerindedir. Zira geliştirilmek istenen sistem hiyerarşik olan, toplumu parçalamayı amaçlayan, toplumda kimilerini değerli kimilerini de değersiz, kimilerini hakim, kimilerini de güdülmesi gereken sürüye dönüştürmeyi amaçlayan, özelleştirmeyi, hükmetmeyi, elde etmeyi arzulayan toplumun ve insan olmanın özünden kopan bir sapkınlıktır. Kadının bu yönüyle verdiği mücadele esasında insan olmakta ve gerçek toplum olarak kalmakta ısrarın mücadelesidir. Bu dar anlamda bir cins mücadelesi olmayıp bir sistemsel mücadeledir. Köleleştirilmesi, alt edilmesi de tüm köleliklerin kapısını aralamak anlamına gelip, insanlıktan düşmek demektir. Onun şahsında kaybeden toplum olur, insanlık olur. Çünkü yaşanan, toplumun özünden bir kopmadır, bir düşme halidir. Sonrası, tüm toplumsal sorunların yaşanması halidir, sapkın toplumsallık, kölelik üreten tarihtir. Zira Önderliğimiz hiyerarşinin doğuşu için “köle toplumun doğuşu”, köleci dönem için “köle toplumun oluşumu”, feodal devlet toplumu için “olgunlaşmış kölelik”, kapitalist aşama için de “genelleşmiş ve derinleşmiş kölelik” tanımlamalarını yaptı. Kadının geçmişte insanlık adına gerçekleştirdiği bu direniş çabaları günümüzde aynı amaçla Kürt özgürlük mücadelesi tarafından hiyerarşik devletçi sisteme karşı hızından hiçbir şey yitirmeksizin sürmektedir.

### **Sınıflı Uygurluk ve Kürtler**

Toplumun komünal özünden bir

kopuş sonucu gelişen hiyerarşi (ataerkillik)'nin açtığı yolda ana-kadının evcil düzenine karşı sistematik bir şekilde gerçekleştirilen mücadeleyle kent devletçikleri ilki MÖ.3500'lerde olmak üzere Uruk'ta oluşur.

Devlet toplumun eşitlikçi, komünal ve birbirini tamamlayan doğal yapısını bozacak, toplumu parçalayacaktır. Toplumun üstünde bir devletli toplum yaratarak ezilen-egemen, köle-köleci, değerli-değersiz, canlı-cansız, özne-nesne, karı-koca ve daha da detaylandırılabilir pek çok sapkınlıkla toplumun ahengini bozacaktır. Böylelikle de toplumun eko-sistemiyle oynayarak uygarlık hastalıklarının, yani toplumsal sorunların babası olacaktır.

Devlet bir defa ortaya çıktıktan sonra yerinde durmaz bir gerçekliğe sahiptir. Zira onun temel dokusu, doymak bilmez bir bencilik, toplumun ve rakiplerinin küçültülmesinde ve onlara boyun eğdirilmesinde aranan bir büyüme ve hakimiyettir. Her devlet oluştuğu andan itibaren içte hakim olduğu alt toplumu (halk) ahlaksızlaştırarak ve politika dışı bırakma yoluyla güçsüzleştirerek, dışta da sınırlarını ve hakimiyet alanlarını büyüterek kendini en temel güç yapma arayışında olur. İlk devletler topluluğu olarak Sümer dünyası bunun genetik yapısını oluşturmuştur.

Sümerlerden başlamak üzere tüm devletler çevrelerine karşı olduğu gibi sınırları içinde yaşayan halklara karşı da tam bir savaş halinde olmuşlardır. Kendi aralarında da savaşmaktan bir an için bile vazgeçmemişlerdir. Bu, beş bin yıllık sınıflı uygarlığın en temel özelliği olmaktadır. 'İnsanın insanın kurdu olduğu' tespitleri Hobbes'un yaptığı gibi doğal toplum için değil, tam da devletli uygarlık için geçerli bir husustur. Sümer devletlerinin dışa açılma, hükmetme seferleri Gılgames Destanı'nda da görüldüğü gibi bir tarihi gerçekliktir. Yine Akadlı Sargon döneminde çok yaygın bir şekilde dışa yönelik askerî seferlerin yapıldığı bilinmektedir. Bu



seferler de Sümer'in çevresi pozisyonundaki zengin Kürdistan coğrafyasına yapılmaktadır. Boyun eğdirme, sömürü amaçlı bu saldırılara karşı tarihin adı konulmamış en görkemli özgürlükçü duruşları gerçekleşir. Aryenler sistemin dışında etnik yapıda ısrar ve karşı saldırılar biçiminde bunu yaparken; Semitikler sistemin içinden peygamberlik geleneği temelinde bunu yapmışlardır.

Sümerlerden başlamak üzere devletlerin çevre topluluklara karşı geliştirdiği sömürü amaçlı saldırılara karşı özgürlükçü, direnişçi duruşun sahibi etnik topluluklar olacaktır. Sümer ve Asurların sırasıyla Hurri, Guti, Kassit, Mitani, Lori, Nairi, Urartu, Med biçiminde adlandırdıkları ve aynı etnik top-

dele ederek devletli sisteme karşı özgürlükçü duruşunda ısrarlı olacaktır. Kaybedilmek istenmeyen, doğal toplumdan getirdikleri özgürlükçü duruşlarıdır. Köle olmak, boyun eğmek istememektedirler. Kürtlerin etnisite olarak direnmelerinin de özgürlük tarihi açısından çok büyük önemi vardır ve asla küçümsenemez. Önderliğimiz **"Aslında gelişmişlik kriterlerini özgürlük olarak belirlersek, Kürtler belki de tarihin en ileri halkı, etnik grubudur."** belirlemesiyle bu gerçekliğe dikkat çekmektedir.

Kürtler özgürlüklerini güvence altına almak için zaman zaman da karşı saldırılarda bulunacaklardır. Gutiler olarak Sar- gon'un kurduğu ve tarihin ilk merkezi

---



---

## ***Aslında gelişmişlik kriterlerini özgürlük olarak belirlersek, Kürtler belki de tarihin en ileri halkı, etnik grubudur***

---



---

luluğun değişik zamanlardaki farklı isimleri olan bu özgürlükçü duruşlar olmasaydı, tarihin seyrinin farklı olacağı kesindir. Bu topluluklar kölelik üreten ve boyun eğdirmek isteyen hiyerarşik devletçi sistem karşısında etnik kimliklerine daha fazla sarılarak ve birliklerini daha da yetkinleştirerek durabilmişlerdir. Önderliğimiz tarihteki etnik hareketlerin devletli uygarlık karşısındaki pozisyonunu 20. yüzyılda özgürlük ve bağımsızlık için emperyalizme karşı mücadele veren ulusal kurtuluş hareketlerine benzetmektedir.

Köylü ve dağlı bir neolitik halk olan Kürtler, devletli uygarlık olan Sümer dünyasının ve sonrasında gelişecek olan Akad, Babil, Asur imparatorluklarının yanibaşında olduğundan onlarla hep ilişki ve çelişki içinde olacaktır. Onların dışı karşı açılımlarında saldırılarına maruz kalan ilk topluluk olma özelliğini taşımaktadır. Ve bu konuda tarihin en görkemli direnişlerinin sahibi olacaktır. Kabile-aşiret örgütlenmesiyle müca-

krallığı olan Akad Devleti'ne son verecek, Mitaniler olarak Hititlerle birleşerek Babil İmparatorluğu'nu ortadan kaldıracak, Urartular olarak tarihin en vahşi ticaret ve zor imparatorluklarından olan Asur İmparatorluğu'na karşı müthiş direnecek, Medler olarak Kaldelilerle ittifak yaparak despot Asur İmparatorluğu'na son verecektir.

### **Kürtler Merkezi Uygarlıkla Yapısal Olarak Çelişiktir**

Toplum dışı olan ve ona karşı hep suç işleyen devlete karşı duran tarihin tüm mücadelelerini demokratik komünal değerlerin dolayısıyla doğal toplumun bir savunucusu olarak saymak, zihinde düzeltme yapmak açısından bir zorunluluktur. Zira tarih ege- menlerin değildir, yine tarihi sadece sınıflar değil, halklar yapar. Genelde tüm etnik unsurların özelde de Kürtlerin devletli yapılar karşısındaki duruşlarını doğru anlamak bu açıdan oldukça önemlidir.

Kürtlerin diğer toplumlarda olduğu

gibi sıklıkla devletleşmemeleri ve devletlere mekan teşkil eden kentlerden uzakta kalmayı tercih etmeleri, onların yeteneksizliklerinden veya zekalarının kıt olmasından kaynaklanmamaktadır. Kürtler esasında devletli değerlerle yapısal olarak bir zıtlık içindedir. Zira onlar kök toplum olan doğal toplumun özellikle de neolitik aşamasının bizzat yaratıcıları olduklarından, bu değerler bütününe çok güçlü ve derinlemesine yaşamışlardır. Bu anlamıyla devletin ezmek, bastırmak, geriletmek suretiyle karşısında güçlenebileceği toplumsal değerler, en fazla da bir Kürt gerçekleşmesidir. O nedenle de Kürtler ve uygarlık çelişiktir, çatışmalıdır. Kürtlerin devletlere karşı bu kadar amansız direnmesinin altında bu gerçeklik yatmaktadır. **Nasıl ki kadının hiyerarşik devletçi sistemle yapısal ve sistemsel olarak çelişkisi bir gerçeklikse aynı şey, esasında bir ana-kadın öncülüklü toplum olan Kürtler için de geçerlidir.**

Kürtler bu kadar karşıt oldukları devletlerin merkez üslerinin kent olduğunun çok iyi bilincindedir. Kürtler kentlerde Sümer'i, Babil'i, Asur'u, Pers'i, Helen'i, Roma'yı, Bizans'ı, Osmanlı'yı ve daha sonraları da ulus-devleti görmektedir. O nedenle de kentlere karşı hep mesafelidir. Kürtler yaşam mekanı olarak kıyı, köyü ve özgürlüklerini korumada büyük bir sığınak olan dağları tercih etmektedirler. Kent hâlâ da Kürtler için dağılan aile, aşiret ya da en genel anlamda dağılan toplumsallık, kendine yabancılaşma demektir. Bu bakımdan Kürtlerin uygarlık güçleriyle yaşadığı çelişki ve çatışma bir yönüyle de kent-kır çelişki ve çatışmasıdır. Şu rahatlıkla belirtilebilir ki Kürtlerin bu kadar saldırı ve işgal altında olmalarına karşın varlıklarını hâlâ sürdürmelerinin ve sisteme hâlâ teslim olmamalarının nedeni Kürtlerin çok yiğit olması veya ülkelerinin çok dağlık olması değildir. Bunların etkisi olsa da esas neden, Kürt toplumsallaşmasının devletli uygarlıkla yaşadığı yapısal çelişki ve çatışmalarda aranmalıdır. Diğer

yorumlar kendini aldatmak anlamına geldiği gibi olgunun tam kavranmasına da hizmet etmez.

### **Parçalanın Kürtlük, Devşirilen İşbirlikçiler ve Oluşan Yeni Sosyal Yapı**

Kürtlerdeki uygarlık karşıtlığı hakim yaşam formu olsa da uygarlık, zamanla Kürt toplumsallaşmasında yarıklar oluşturmayı da başaracaktır. Pek çok etnisite şefinin uygarlıkla kurulan ilişkiler içinde onlara benzettikleri, devletli sisteme dahil oldukları görülmektedir. Böylesi durumlarda şefler, etnisitenin ileri gelenleri devletleşirken veya devlete eklemelirken, etnisitenin çoğunluğunu teşkil eden diğer üyeleri de dağılmakla, köleleşmekle yüz yüze kalır.

*“Uygarlıkların etkisine girdikçe ahlakları ve aşiret düzenleri bozulmaktadır... İslamiyet'in doğuşuna kadar Kürt sosyal yaşamında dağ yerini korumaktadır. Bununla birlikte önce Pers, daha sonra Part ve Sasani İmparatorluğu'nda bir Kürt aristokrat sınıfının yer edindiği tahmin edilebilir. Etnisiteden ayrışan bir aristokrasi kendi başına bir sınıf olmaktan uzaktır. Belki Pers öncesi bu yeteneği vardır. Ama imparatorluk işbirlikçisi olduktan sonra daha çok bende, kul tarzı bağlılıkları beklenebilir. Eldeki veriler aristokrat sınıfın bu niteliğini iyi yansıtmaktadır. Kürt etnisitesi ne kadar özgürse, aristokrasisi de o kadar silik ve işbirlikçidir. Bu temelde sınıflaşma çarpık ve soy inkârcılığıyla iç içedir. Bir Grek, Roma, Pers aristokrat sınıfı Kürt toplumunda öne çıkamamaktadır. Daha çok hakim aristokrasilerin içinde, onlara özenerek şekillenmektedir. Kraldan çok kralcı nitelemesi Kürt işbirlikçiliği için kullanılabilir.”*

Gilgames Destanı'ndaki Enkidu, Kürtler açısından bilinen ilk devlet işbirlikçisi olacaktır. Ana-kadın toplumunun bir çocuğu olan Enkidu, kölelik düzeninde önce düşürülen, sonra da tapınak fahişesi haline geti-

rilerek erkeği düşürmede ustalık kazandırılan kadın eliyle devletli sistemin ağına düşürülür. Kente, devlete bağımlı hale getirilen Enkidu, sembolik olarak işbirlikçi Kürt "egemen" sınıfının da atası olacaktır. Enkidu kraldan daha kralcı bir yaklaşımla mensup olduğu topluluğa karşı harekete geçmekte Gılgames'i bile geride bırakan bir performans sergileyecektir. Büyümesini, güçlenmesini geldiği kaynağın kurutulmasına bağlayacak denli insanlıktan ve özünden bir yabancılaşmayı yaşayacaktır. Onda temsilini bulan bu gerçeklik, daha sonra Kürt egemen ve işbirlikçi sınıfın adeta genetik kodlaması biçiminde kendini her dönem gösterecektir. Bu durum günümüzde Kürt egemen sınıf gerçekliğinin anlaşılmasında oldukça yararlı veriler sunmaktadır.

Kürtlerde sınıflaşma, Kürt toplumu içinde adeta alt toplumun üzerinde bir üst toplum oluşumu, dışın etkisiyle ve aşiretin ileri gelenlerinin işbirliği temelinde gerçekleşmektedir. Kürt toplumsallaşmasının parçalanmasının esasında da bu olgu vardır. Kürt etnisitesinde kimi bozulmaların Helenlerin hakimiyeti döneminde gerçekleştiği görülse de esas bozulmanın, aşiretten kopmaların yoğunca yaşandığı dönem İslamiyetin Kürdistan'a girmesiyle gerçekleşecektir. ***"İslamiyet'in Kürt etnisitesi ve aristokrasisi üzerindeki etkisi çok yönlü olmuştur. Etnik işbirlikçiler ve kent aristokratları ilk biat eden kesimlerdir. Teslimiyetleri köklüdür. Ortaçağ sınıflaşmasındaki rolleri günümüze kadar süren ihanetlerin temelidir. Kırsal alan Kürtlüğünden kendilerini ayrı sayıp hakim iktidar grupları içinde örgütlenmektedir."***

Kürtlerde işbirlikçiliğin, sınıflaşmanın ve toplumsal parçalanmanın en yoğunluklu bir şekilde yaşandığı dönem İslamiyet'in Kürdistan'da hakim olduğu dönem olmaktadır. Kısa sürede Habeşistan'dan Endonezya'ya, Yemen'den Endülüs'e kadar yayılan İslam uygarlığı, 2. Halife Ömer döneminde 'kutsal cihad' anlayışıyla Kürdistan'a da çok

yıkıcı seferler yapmaya başlar. Neolitik toplumun özgürlükçü kültürünü derinlemesine yaşayan, sınıflı uygarlık boyunca hep bir direniş içinde olan Kürtlerin dıştan işgalci bir temelde gelen bir ideoloji ve siyasi egemenliği kabul etmemeleri doğaları gereğidir. Aşiretlerin geleneksel üst tabakası ve toprak beylikleri fetihçi İslam ile hemen uşak olma temelinde bir birlikteliğe girerken, halk kesimi direnmeye devam edecektir. Direnen kesim daha çok kırdan ve dağda yoğunlaşırken, kent ve ovalık alanlar teslimiyetin ve işbirlikçiliğin mekanı olur. Bu ayrışım Kürtlerde belli yönleriyle oluşmuş olan toplumsal parçalanmışlığı daha da büyütecek ve farklı mezheplere inanan bir topluluğa dönüşecektir. Sünnilik teslim olmuş Kürtlük olarak ortaya çıkarken, Yezidilik doğacı ve ahlaki yönü önde olan Kürtlerde, en dirençli din inancı olarak varlığını, dağların kuytuluklarında zamanla yasaklanmış bir halde sürdürecektir. Yine İslamiyet'ten çok az şey alarak esasında da Kürtlerin eski inancı olan Zerdüştlüğün bir devamı olarak tanımlanabilecek olan Alevilik, direnenlerin inancı ve ahlakları olarak varlığını günümüze kadar sürdürecektir. Halk tabanında İslamiyet'e karşı asırları bulan bir direniş devam edecektir. Zamanla bu karşı koyuşlar daha sistematik ve ideolojik yönü önde olan bir temele oturacaktır. Mazdekiler, Babekler, Ebu Müslim Horasani vb bunlara örnek gösterilebilir. Özcesi halk bu işgal altında tümünden asimile olmamış, teslimiyeti kabul etmeyerek kendi yerel özgünlüklerini de önemli oranda korumayı bilmiştir.

Egemen kesim ise artık Sünni İslam ile kader birliği yaparak kendini tamamen dış güçlerin uşaklığına yatırmış bir pozisyondadır. Tüm egemen sınıflarda olduğu gibi dönem Kürt egemenlerinin de temel yaklaşımı gücün dışta aranması olmuştur. Yabancıya ve hakim olana benzeşme, secereyi onlara dayandırma en temel bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Kürt egemenleri artık secerelelerini Ömer, Halid bin Velid,



ile Kurmanc arasında fark bulunmaktadır. Aşiret hiyerarşisiz düşünülemez, Kurmanc ise ailesi iledir. Bir nevi bir Kürt işçisidir. İşçi sınıfıdır. Karker bu grubu doğru nitelendirmektedir.”

Ağalığın Kürt aristokrasisi içinde gelişimi dönemin bir diğer dik-

Abbas soyuna dayandırmada yarış halindedirler adeta. Özüne yabancılaşmanın en belirgin bir ifadesi olarak dil-kültür anlamında kendi değerlerini küçümseme, egemene özenme temel bir özellik olmaktadır. Sümerleşmenin, Persleşmenin, Helenleşmenin bir devamı mahiyetinde şimdi de Araplaşma gerçekleşmektedir. Kürtlükten, Kürt dili ve kültüründen müthiş bir kaçış gerçekleşirken, dil ve kültür başta kadın olmak üzere sisteme direnen halk kesimince korunacak ve günümüze taşınacaktır.

Dönem yoğun bir şekilde aşiretlerden kopmaların görüldüğü ve buna bağlı olarak Kurmanlaşmanın yaşandığı bir dönemdir. Kurmanc ‘aşiret dışı kalmış Kürtler’ anlamına gelmektedir. Dağılan aşiret formu bu sonucu doğurmaktadır. Bu durumun daha sonra özellikle 19. yüzyılda daha da yaygınlaşması gerçekleşecektir. Önderliğimiz aşiret Kürt’ü ile Kurmanc arasındaki ayrımı şu şekilde tanımlamaktadır: **“Kurmanc tam Kürtlüğe denk düşmektedir. Aşiret Kürt’ü**

kat çeken özelliğidir. Aşiretin özüne ters olsa da ağalık aşiretten serf (xulam) yaratmıştır. Tarımsal olanakların daha yoğunlukta olduğu köylerde görülen ağalık sistemi, daha çok da Osmanlılar döneminde gelişim göstermiştir. Etnisitenin tarımsal bir köye yerleşmesi durumunda etnisitedeki hiyerarşiyi ağalık biçiminde bir dönüşüme uğratmıştır. Aşiret reisinden farkı, sert ve sömürücü olmasıdır.

10. yüzyıldan itibaren siyasi olarak Arap egemenliği zayıflar, Türkler İran’a girer, Bizans ise gittikçe güç kaybına uğramış ve Malatya civarına kadar çekilmiştir. Ermeniler uzun dönem Araplarla savaştıklarından kuzeye çekilmişlerdir. Kürtlerin bu dönemdeki pozisyonları beylikler (Ziyar Beyliği, Şeddadi Beyliği, Büveyhoğulları, Kakuveyh Beyliği, Gor Beyliği, Hursidoğulları Beyliği, Hamadi Beyliği, Büyük ve Küçük Lor Beyliği vb) halinde bir yaşama devam olacaktır.

1071’de Türklerin Kürt işbirliği ve ittifakı temelinde Bizans’a karşı savaşmaları-

nın ardından Anadolu'ya girişlerinin ve yerleşmelerini pekiştirmelerinin sonrasında bu defa siyasi olarak Türklerin etkisi altında olurlar. Arapların dini ağırlığı ve etkisi zaten devam etmektedir.

Kürdistan açısından bundan sonraki dönemde, daha çok 14. yüzyılda gelişen Osmanlılar ile 16. yüzyılın başında güçlü bir çıkış yapan Şah İsmail yönetimindeki Safevi Devleti arasındaki çelişki ve çatışmalar etkili olacaktır. Kürdistan'ın resmi olarak ikiye bölündüğü 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması'na kadar süren ve yüzyılı bulan savaşlarda Kürdistan bir tampon bölge rolündedir. İnanç farklılıklarından dolayı parçalı bir görünümle kimileri Osmanlı'dan kimileri de Safevilerden yana tavır takınsalar da Kürtler bu dönemi özerk beylikler halinde yaşayarak geçirmişlerdir. Kendi kimlikleriyle, kendi dilleriyle, kendi özgünlükleriyle dağa, göçebelğe, aşiret-kabile formuna dayanarak varlıklarını korumuşlardır. Bu süreç, Osmanlı'nın Batı karşısında geriye düştüğü, zorlandığı ve bu nedenle de yönünü Doğu'ya yani Kürdistan'a çevirdiği 19. yüzyıla kadar sürmektedir.

### **Kürt Sorununun Çağdaş Haliyle Belirlenmesi**

19. yüzyılda Osmanlı'nın merkezileşme çabaları Kürdistan açısından yepyeni bir süreci başlatacaktır. Osmanlı ekonomik ve siyasi olarak yaşadığı zorlanmayı ve zayıflamayı Doğu'ya özellikle de Kürdistan'a yönelerek aşmaya çalışacaktır. Kürdistan'da hakim olan mirlerin hakimiyetine son vererek, onları birer memuruna dönüştürmek, böylelikle de merkezileşme ayağını tam oturtmak isteyecektir. Ayrıca ekonomik rahatlamayı sağlamak için de mirleri vergilere tabi tutarken, askeri olarak da hizmet yükümlülükleri getirmek ister. Bu durum eski statülerini kaybeden Kürt mirleri açısından ciddi bir rahatsızlık kaynağı olur ve 19. yüzyıl Kürtler açısından tümenden bir isyan yüzü olacaktır.

*“Osmanlılarla Şerefhanlıların (Bitlis Emiri İdris-i Bitlisi manevi önderleri olmaktadır) işbirliği etmesinde çıkar sağlayan bu hakim tabaka, 19. yüzyıldan itibaren çıkarlarını yitirince isyan sürecine girmiştir. Merkezi devletin ağır vergi ve askerlik talebi eski statüyü aşınca, 19. yüzyıl boydan boya isyanlar ile geçmiştir... Yenilmeleri halk üzerinde bile olumsuz etki bırakmıştır. Özgürlük düzeyinin düşmesine neden olmuştur. Kürt kavmini bir ulusal harekete taşıyamamışlardır. Geleneksel rolü pek aştıkları söylenemez.*

*Kürtler için baş aşağı gidişi bu 19. yüzyıl isyanlarıyla başlatabiliriz. Tarihte ilk defa Kürt statüsü silinmekte, herhangi özgün siyasi bir rolü kalmamaktadır.”*

Özerk statülerini kaybetmeler de Kürtler kültürel ve gittikçe siyasal örgütlenmelerle Osmanlıdan kopmadan, kendi renkleriyle var olma mücadelesini değişik şekillerde vermişlerdir. Özellikle de 2. Meşrutiyet döneminde dernekleşmeler ve cemiyetler benzeri örgütlenmeler geliştireceklerdir. Birinci Dünya Savaşı sürecinde Osmanlı'nın safında savaşta yer alırlarken, savaş sonrası siyasal talepler konusunda parçalı bir görünüm oluştursalar da hakim eğilimlerinin birlikte yaşam olduğu söylenebilir.

### **Birlik Dönemi**

Ne Osmanlı İmparatorluğu sürecinde ne de Lozan öncesi Ankara hükümeti sürecinde Kürtlerin inkâr edilmesi gibi bir yaklaşım yaşanmamıştır. Dönemin belgelerine baktığımızda, iki halkın kader birliğiyle karşılaşıyoruz. Kurtuluş Savaşı'nda aynı ordu safalarında, sırt sırta, omuz omuza mücadele etmişlerdir. Ankara Hükümeti'nin henüz hükümet olmadığı, İstanbul Hükümeti'nin tek temsilci olduğu, Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçtiği ve kurtuluş mücadelesini başlattığı ilk günlerde ve ilk belgelerde mücadelenin birlikte yürütüleceği kararının

yanı sıra, hakların düzenlenmesi de yer alır. Türkiye'nin ilk anayasası olarak da kabul edilen Amasya Tamimi'ndeki yaklaşımlar, eşitlikçiliği ve birlikteliği savunur. İnkarcı bir yaklaşım yoktur. Erzurum ve Sivas Kongrelerinin aldığı kararlar da aynı temeldedir. Dolayısıyla bir inkâr yaklaşımı buralarda da yoktur. Zaten bir inkâr, yok sayma durumu olsa, Kürtlerden destek alınması bir yana, Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşması da mümkün olmayabilirdi. Mustafa Kemal bunun bilincindedir ve bundan dolayıdır ki, Kürt milli kıyafetlerini giymiş, Kürt ağa, bey ve şeyhlerinin desteğini almak için ne gerekiyorsa onu yapmıştır.

Hukuksal zemin itibarıyla da benzer bir durum yaşanmıştır. TBMM'ye alınan üyeler yerleşik oldukları alanların ya da etnik yapıların adlarıyla çağrılmış, meclise üye alınmışlardır. Lazlar Mecliste 'Laz Mebusları' olarak yer aldığı gibi, Kürtler de 'Kürt Mebusları' ya da 'Kürdistan Mebusları' olarak yer almışlardır. Bu herhangi bir soruna yol açmamış, tam tersine hükümetin demokratik yapılanmasını sağlamıştır. Kurtuluş Savaşı'na Anadolu'da yaşayan her halkın gönüllü, istekli ve çekincesiz katılmasını sağlamıştır. 1920'de kurulan meclisin bu yaklaşımı, ilk anayasanın da çerçevesini oluşturmuştur. 1921 Anayasası bu demokratik zemin üzerinde gerçekleşmiş, dolayısıyla her halkın kendisini temsil etme özelliği, bu anayasada ifadesini bulmuştur. Yine aynı dönem ve tarihlerde Mustafa Kemal'in Kürdistan'daki il ve ilçe yöneticilerine gönderdiği telgraflarda Kürt sorununu demokratik ve özerk yaklaşım temelinde ele aldığı görülmektedir. Lozan Konferansı'na da bu birlikteliğe uygun olarak iki halk adına tek heyet biçiminde gidilmiştir. Heyet Başkanı İsmet Paşa (İnönü) "*Biz Türkler ve Kürtlerin temsilcileriyiz*" derken, görüşmelere Kürtlerin temsilcisi olarak katılan Diyarbakır Mebusu Zülfü (Tigrel) Bey de "*Biz Kürtlerle Türkler kardeşiz, ayrılmak istemiyoruz*" demiştir.

M. Kemal'in Kurtuluş Savaşı sürecinde

Kürtlerle birlikteliğe çok büyük bir önem verdiği ve aslında savaşta başarılı olmasının Kürtlerle kurduğu ilişkiler sonucu gerçekleştiği bilinmektedir. Bu ilişkilendirme biçimi, tarihte Kürtler ve Türkler arasında hem Alparslan hem de Yavuz döneminde gerçekleşen ilişkilendirme biçimine de uygundur ve kazandıran temel etkidir. M. Kemal bu konuda resmi kaynaklarca sansüre uğrasa da onlarca belgede Kürt ve Kürdistan'dan bahsetmiş ve temsiliyetin nasıl gerçekleştirileceğine değinmiştir.

### İplerin Koptuğu An

1924 yılına kadar yaklaşım böyleyken, cumhuriyetin kurulması ve yaşanan Kürt isyanlarından sonra yaklaşım tamamen değişecektir. Kürtlerle ilişkiler bozulacaktır. Halifeye bağlı olan Kürtler M. Kemal'in de tüm çabasının halifeye hizmet olduğunu düşünmüştür ilkin. Ancak özellikle cumhuriyetin ilanıyla birlikte esas amacın halifeliliği daha güçlü yaşatmak olmadığı anlaşılınca, Kürtlerde rahatsızlıklar yoğunlaşır.

Cumhuriyetin modernizasyonu ve çağdaşlaşması temelinde gerçekleşen Halifeliliğin Kaldırılması (3 Mart 1924), Şeriye ve Evkaf Vekâletinin Kaldırılması (3 Mart 1924), 20 Nisan 1924 tarihli ikinci Anayasa'nın kabulü, Öğretimin Birleştirilmesi (3 Mart 1924), Şapka ve Kıyafet Devrimi (25 Kasım 1925) Tekke Zâviye ve Türbelerin Kapatılması (30 Kasım 1925) ve daha pek çok yenilikle geleneksel yönü ağır basan Kürtler pek çok imkândan mahrum kalacaktır. Anayasada Kürtlerden ayrı bir halk olarak bahsedilmeyecek, özerklikten de son olarak Ağustos 1924 yılında söz edilecektir. Kürtler bu yeni dönemde daha önce klasik dini medreselerde ve Kürtçe gördükleri eğitimlerinden de olacak, Kürt hakim kesimleri de geleneksel olduklarından ve bu ayrıcalıklar da tümenden yasaklandığından Kürt üst tabakasının rahatsızlıkları da iyiden iyiye artacaktır. Yenilikler nedeniyle önemli oranda ayrıcalıklarını yitiren ve anayasada da hak-

ları güvence altına alınmayan Kürtler, yeni cumhuriyete karşı ayaklanacaklardır. Tarihe Şeyh Sait İsyanı diye geçen isyan sonrasında çok sert önlemlerin alındığı, Kürt muhalefatinin yanı sıra aralarında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası üyelerinin de bulunduğu pek çok kişinin cezalandırıldığı yeni bir süreç başlatılacaktır. Bu yeni süreç Türk Devleti'nde tekliğin hakim olduğu, demokratikleşme maharetinin gösterilemediği, totalitarizmin ağırlık kazandığı bir dönemdir. Artık Kürt ve Kürdistan kavramları yasaklanacak, Kürtler asimile ve katliamlardan geçirilerek yok edilmek istenecektir.

Halkları güç yapmayan, 'böl-parçala-yönet ve yok et' politikası ile cumhuriyetin demokratik olmayan yapısı sonucu Kürtler, 1940'a kadar hep isyan eder. Güney'de Şeyh Mahmut Berzenci, Doğu'da Simko, Kuzey'de Şeyh Sait, Ağrı gibi büyük çaplı isyanlar ile Dersim gibi önemli direnişlerin yanında onlarca küçük çaplı isyandan bahsetmek mümkündür.

İsyanlar bahane edilerek her türden muhalefetin tasfiyesini öngören bir süreç başlatılır. Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarılır, muhalif kesimler vatana ihanetle suçlanarak cezalandırılır. Bu suçlara gerekli cezaları vermek için de İstiklal Mahkemeleri hem Kürdistan'da hem de Batı'da kurulur. Böylelikle bir korku cumhuriyeti oluşturulur.

Türk Devleti 1935 yılında Türkiye Cumhuriyeti'ni üç ana bölgeye böldüğü İskân Kanunu'nu çıkarır. Buna göre:

*Türk kültürlü nüfusun yoğunluk kazanması istenen yerlerdir. Bu mıntika Kuzey Kürdistan'dır.*

*Türkleştirilmek istenen nüfusun gönderileceği, iskân edileceği yerlerdir. Bu mıntika da Türkiye'nin Batı bölgeleridir.*

*Yer, güvenlik, ekonomik, kültür, siyaset, askerlik sebepleri ile boşaltılması istenen, iskân ve ikamete yasak edilen yerlerdir. Bu bölgeler de Ağrı, Sason, Tunceli, Van, Kars'ın güneyi ve Diyarbakır'ın bazı kısımları, Bitlis, Bingöl ve Muş'un bazı kesimleridir.*

Kürdistan'ın açıkça çok büyük tehlike olarak görüldüğü ve hatta boşaltılmak istendiği bu süreçte, daha pek çok faşist ayrıntısı olan bu yasanın ardından 25 Aralık 1935'te "Tunceli Kanunu" çıkarılır. Bu kanunla birlikte Dersim'in adı "Tunceli" olarak değiştirilir. Hemen sonra, daha önce Birinci Genel Müfettişlik kapsamında bulunan Elazığ, Dersim, Erzincan ve Bingöl'ü içeren Elazığ merkezli Dördüncü Genel Valilik kurulur (6 Ocak 1936). Genel valiliğin başına Dersim Valisi ve Kumandanı sıfatıyla Abdullah Alpdoğan getirilir. Elazığ'da İstiklal Mahkemesi adıyla bir askeri mahkeme kurulur. Bu mahkeme özel olarak Dersim için teşkil edilir. Böylece Tunceli Kanunu merkezi Dersim olmak üzere, Alevilerin yerleşik olduğu tüm sahayı kapsamına alır.

Önderliğimiz bu süreci ele alırken, hep M. Kemal'in yalnız bırakılmasından, siyaset dışına itilmesinden bahsetmektedir. Bunun da bir İngiliz oyunu olduğunu belirtmektedir. M. Kemal ile Başvekil İsmet İnönü arasında 1925-1937 yılları arasında çok yoğun bir mücadelenin gerçekleştiğini, M. Kemal'in daha çok köşke hapsediği, zamanını ağırlıklı olarak harf ve dil devrimi hususundaki gelişmelerle geçirdiği söylenmektedir. Tümünden etkisiz kılınmazsa da pratikte işlerin daha çok İnönü tarafından yürütüldüğünü söylemek mümkündür. Yalçın Küçük İsmet İnönü'den M. Kemal de dahil herkesin korktuğunu ve M. Kemal'in esasında 'ikinci adam' pozisyonunda olduğunu söylemektedir. "Bir soru, bin soru'ya kapıdır. Şimdi açılan şudur, Mustafa Kemal hiç başta oldu mu? Bize 'işte yöneten' dedikleri zaman, hep yönetilen olması ihtimali var." diyerek Mustafa Kemal'in asıl belirleyici güç olmadığını belirtmekte ve resmi tarihin belirttiklerine dair kuşkularını dile getirmektedir. Aralarındaki iktidar mücadelesi öyle bir hal alır ki, sonunda 1937 yılında M. Kemal İnönü'nün istifasını istemek zorunda kalacak ve hastalık bahane gösterilerek bu istek İnönü tarafından pratikleştirilecektir. M. Ke-

mal'in ölümünün ardından da 'Milli Şef' olarak devletin başına geçecektir.

Kürt ve Türk halklarının kader birliği ortadayken, halklar birlikte mücadele yürütmüşken, cumhuriyetin kurulmasını birlikte sağlamışken, neden Kürt sorunu cumhuriyet tarihinin en temel sorunu haline geldi? Emperyalist devletlerin çıkarları temelinde kullanmak için büyük çaba sarf ettiği ancak tümünden başarılı olamadığı, birlikten yana tavır koyan Kürt halkı kurulmasında büyük bedeller verdiği cumhuriyete karşı neden isyan eder hale geldi? M. Kemal'in bizzat onlarca kez kullandığı Kürt ve Kürdistan kavramları nasıl ve hangi zihniyetle yasaklı kavramlar haline geldi. Türk olmak nasıl 'mutlu' olmak için yeterli hale gelirken, Kürt veya başka bir halktan olmak, 1930'ların Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un deyişiyle nasıl 'hizmetçi olmak'la eş tutuldu? 'Türkiye Cumhuriyeti' nasıl 'Türk Cumhuriyeti' haline geldi. Halkın çok da haberdar olmadığı bir şekilde Türk kimliği nasıl dünyanın 'en temel ve kaynak kimliği' haline getirildi ve tüm bunlar ne getirdi, ne götürdü? Bunun en genel anlamıyla iki temel nedeni olduğu belirtilebilir. Bunlardan ilki, geliştiricileri Türk olmayan Türkçülük ile dönem kapitalist modernitesinin hegemonik gücü olan İngilizlerin çok aktif bir şekilde devrede olmasıdır.

### **Türk Olmayan Türkçülük**

Bilindiği gibi Osmanlı'nın gerilemeye başladığı dönemden itibaren imparatorluğu bu durumdan kurtarmak için Osmanlıcılık, Panislamizm, Batıcılık, Türkçülük gibi farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Diğer akımların imparatorluğun varlığını devam ettirmesinde yetersiz kalması sonucu gittikçe güçlenen ve günümüzde de devletin resmi ideolojisi olan Türkçülük öne çıkmıştır. Bıçakla kesilir gibi birbirinden ayrılmaya da akımlardan her dönem biri diğerlerine göre daha fazla öne çıkar. Türk milliyetçiliği de daha çok İttihat Terakki Cemiyeti bünye-

Türk milliyetçiliğinin başlangıç noktası, Türk olmayanlara dayanmaktadır. 19. yüzyılda Orta Asya Türklerini incelemeye başlamış olan Yahudi asıllı Fransız de Guignes ile Cahun ve yine Yahudi asıllı Armin Hermann Vambery gibi Doğubilimcilerin çalışmalarına ve Rus İmparatorluğu menşeli Türklerin özellikle de Tatarların ve Azerilerin (Azeri Hüseyinzade Ali, Azeri Ahmet Ağaoğlu ve Tatar Yusuf Akçura gibi) etkilerine dek gitmekteydi.

sinde gerçekleşmektedir.

Türk milliyetçiliğinin başlangıç noktası, Türk olmayanlara dayanmaktadır. 19. yüzyılda Orta Asya Türklerini incelemeye başlamış olan Yahudi asıllı Fransız de Guignes ile Cahun ve yine Yahudi asıllı Armin Hermann Vambery gibi Doğubilimcilerin çalışmalarına ve Rus İmparatorluğu menşeli Türklerin özellikle de Tatarların ve Azerilerin (Azeri Hüseyinzade Ali, Azeri Ahmet Ağaoğlu ve Tatar Yusuf Akçura gibi) etkilerine dek gitmekteydi.

İlk Türk Derneği, Macaristan-Budapeşte'de 1908 yılında açılır. Derneğin Onursal Başkanı Yahudi Armin Hermann Vambery'dir. Üniversitelerde ilk Türkoloji kürsüsünü de 1870 yılında Budapeşte'de Vambery kurmuştur. Vambery aynı zamanda 1910 yılında kurulan Turan Cemiyeti'nin de onursal başkanıdır.

Ziya Gökalp, Yahudi asıllı Fransız Doğubilimcisi olan Leon Cahun'un 19. yüzyılda yazdığı 'Asya Tarihine Giriş: Türkler ve Moğollar' adlı araştırma kitabı için "sanki Pan-



*Türkızm ölküsünü özendirmek amacıyla yazılmış.*”derken, Cemil Meriç “*Türk milliyetçiliğinin Kuran-ı Kerim’i*” diyecektir. Hüseyin Namık Orkun da aynı eser için “*milli şuurun uyanmasına birinci derecede amil olan mühim eser*” demiştir. Yalçın Küçük de Leon Cahun ile Herman Vambery’nin ‘resmi tarihin gerçek yazıcıları’ olduklarını belirtmektedir.

Yahudi asıllı olan ve milletvekilliği, senatörlük de yapan Avram Galanti’nin de Türk milliyetçiliğinin geliştirilmesinde çok büyük bir etkisi vardır. Türk Yahudiliğinin geliştirilmesinde çalışmalar yapmıştır. Tevrat’a dayanarak Türklerin kökenini ‘Yafes’in oğullarından Togarma’ya dayandırır. Togarma’nın Yahudilere yardımcı olacağını belirterek, Türkler ve Yahudiler arasındaki bağın geçmişini inceler. Bir Selanik Yahudisi olan, Yahudilerin Osmanlı’ya getirilmesini, Yahudilerin ‘Türk’ ya da ‘Türk Yahudisi’ olarak kendilerini tanımlamaları gerektiğini savunan Yüzbaşı Konstantin Polkozic Borzecki de Türk milliyetçiliğine katkısı olanlardandır. 1849 Polonya İhtilali sonrası önce Paris’e sonra Osmanlı’ya sığınarak ‘Mustafa Celaledin’ adını alan Borzecki, Osmanlı ordusunda paşalığa kadar yükselir. 1869’da ‘Eski ve Yeni Türkler’ kitabını yazar. Soner Yalçın ‘Efendi’ adlı kitabında bu çalışmanın Osmanlı’da Türkçülük akımının başeserleri arasında yer aldığını belirtir: “*Kitap, Türklerin ve Hunların veya Moğolların ırk olarak akraba oldukları fikri yanlıştır. Türkler ve Avrupalılar büyük Touro-Aryan ırkının üyesidir’ tezini ileri sürüyordu. ‘Doğu’da yalnızlaşmış Türklüğü Avrupa ile birleştirmeyi’ savunuyordu*”der.

Pan-Türkızm 1. Dünya Savaşı sırasında çok yaygın bir şekilde Ruslara karşı savaşta kullanılmış, desteklenmiştir. Almanya bu konuda hayli etkili rol oynamıştır. Türkçülük Rusya’nın savaştan çekilmesiyle ve aynı yıl gerçekleşen Azerbaycan işgali ile daha da canlanır, gerçekleşebilir bir olgu olarak görülmeye başlanır. Bu dönemde İtti-

hatçı Yazar Munis Tekinalp (Serezli Moiz Kohen’in takma adı) tarafından yazılan ‘Türkler Bu Muhaberede Ne Kazanabilirler?’ adlı eser, Pan-Türkızmin siyasal amaçlarını içermektedir. Bu eser Avrupa’da da Osmanlı savaş amaçlarını ortaya koyan bir eser olarak ele alınacak ve ‘Türkızm ve Pantürkızm’ adıyla ün yapacaktır.

Türkçülüğün geliştirilmesinde önemli bir ağırlığı olanlardan biri de Soner Yalçın’a göre ilk kez ‘Turan’ kelimesini kullanan ve bir Kürt olan Ziya Gökalp’tir. Türk kültürü üzerindeki Bizans, Arap ve İslam etkisini aşarak, Batı kültürüne yaklaşmak gerektiğini belirtir. Batı’ya doğru gerçekleşen açılımları bu yönüyle desteklemekle birlikte, bunu Türk kültüründen taviz vermeden yapmak gerektiğini belirtmektedir. Harbiye’de subaylara ders veren Ziya Gökalp ve Moiz Kohen Alman modeli çerçevesinde bir ‘ulus devletin’ kurulmasını arzulamaktadır.

Türk milliyetçiliğine yabancı katkılar 1930’lardan sonra da gerçekleşecektir. ‘Harf ve Dil Devrimleri’nden sonra cumhuriyet sınırları içinde geliştirilmek istenen yeni dili halktan pek kimse anlayamaz. Arılaştırma faaliyeti halktan pek onay görmez ve zorluklarla karşılaşılır. Ortaya sınırlı bir kesimin kullandığı bir dil çıkar. Kullanılmak istenen yeni dili halka benimsetmek ve Anadolu’daki diğer halklar ve dillerden daha üstün olduğu ispat edilmek istendiğinden yeni bir teori geliştirilir. Bu teori ‘Güneş Dil Teorisi’ idi. Bu teori, bütün dillerin ilkin Orta Asya’da konuşulan, tarihin en eski dönemlerine ait tek bir dilden çıktığını ve bu dile de en yakın olan dilin Türkçe olduğunu, tüm dillerin de Türkçe’den geçerek farklılaştığını ileri sürüyordu. İşin en ilginç yönü ise Türk milliyetçiliğini güçlendirmek için ortaya konulan bu teorinin de bir yabancı tarafından geliştirilmiş olmasıdır. Teoriyi geliştiren bir Viyanalı Doğubilimci olan Kvergiç’tir. Bu teori Türk Dil Kurumu’nun 1936 yılında yaptığı üçüncü kurultayda resmi olarak da kabul edilerek üniversite-

lerde okutulmaya başlanır. Aynı çerçevede bir de tarih tezi oluşturulur. Orta Asya anavatan olarak ele alınır, kuraklık nedeniyle buranın terk edildiği belirtilir. Çin, Avrupa ve Yakın Doğu'ya göç edildiği belirtilerek tüm uygarlıkların atalarının Türkler olduğu ileri sürülür. Bunu desteklemek için de Sümerbank, Etibank vb kurularak, Türklerin öteden beri Anadolu'da yaşadıkları ileri sürülür. Türkler böylelikle tüm uygarlığın gerçekleştirci gücü olmaktadır. Önderliğimiz de özellikle cumhuriyetin kurumlaşması sürecinde Türk halkı için önemli bir şahsiyet olan M. Kemal'in etrafında bir teolojinin oluşturulması suretiyle pek çok uydurmanın gerçekleştirildiğinden söz etmektedir. Öyle ki meşhur "Ne mutlu Türk'üm diyene!" sözünün de Türkler tarafından değil de Yahudiler tarafından geliştirildiğini belirtmektedir. Günümüzde de hâlâ devletin en kritik yerlerini tutan, katı ulusalcı devlet yapılanmasından taviz vermeyen, koyu Türk milliyetçiliğini savunan çevrelerin ağırlıkta Türk kökenli olmadığı gerçeği, bu tarihi gelişimi de doğrular niteliktedir. Türkçülüğün yeni dönem versiyon ve temsilcileri Yeşil Türk faşistleri AKP ve Fethullah Gülen Cemaatinin Kürtlerin kökünü kazıma uygulamalarına ses çıkarmamaları, onları onaylamaları suç ortaklığından kaynağını almaktadır.

### İngiliz Oyunu

Osmanlı'yı 'hasta adam' olarak tanımlayan ve artık ayakta tutmanın anlamsız olduğunu düşünen Batılı güçlerin de çok aktif bir şekilde Osmanlı'daki hem Hıristiyan azınlıklara hem de Kürtlere karışması Kürt sorununun belirgin bir şekilde ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Batılı güçler günümüzde daha açık bir şekliyle görülen ne Kürtlerin kendi başlarına tam olarak güçlenmesine izin veren ne de onlara tümünden ilgisiz kalan politikalarını daha o dönemden iyiden iyiye oturtmuşlardır. Kürtleri emperyalist çıkarları için Os-

manlı ve İran'a karşı kullanırlarken, öte taraftan Kürtlerin tam güç olmasını da engeller tutumdaydılar. Böylelikle bir taraftan Kürtleri Osmanlı ve İran üzerinde her zaman kullanarak onları kendilerine daha fazla bağımlı hale getirirlerken, öte yandan Kürtlere de her zaman için sorunlarının çözümünde sanki yardımları olacakmış gibi bir umut vermişlerdir.

Bu politikalarını en çok da 1. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası gelişmelerle ortaya koymuşlardır. 1915'te Arabistan Yarımadası'nı ele geçiren İngiltere, Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanan Mekke Şerifi Hüseyin'i destekleyerek, Irak ve Filistin toprakları üzerinde kendisine bağımlı bir Arap Devleti kurar. Böylesi bir plana karşı çıkan Fransa'nın dayatmaları sonucu yeni ve gizli bir antlaşma imzalanır. Bu antlaşma Sykes-Picot Antlaşması'dır. (16 Mayıs 1916) İngiliz Hükümeti adına Mark Sykes, Fransız hükümeti adına da Georges Picot tarafından imzalanan ve adını bu temsilcilerden alan, Rusya'nın da onayladığı bu antlaşmaya göre:

1 -Rusya'ya, Trabzon, Erzurum, Van ve Bitlis ile Güneydoğu Anadolu'nun bir kısmı

2-Fransa'ya, Doğu Akdeniz bölgesi, Adana, Antep, Urfa, Diyarbakır, Musul ile Suriye kıyıları,

3-İngiltere'ye Hayfa ve Akka limanları, Bağdat ile Güney Mezopotamya verilecekti.

4-Fransa ile İngiltere'nin elde ettiği topraklarda Arap Devletleri Konfederasyonu veya Fransız ve İngiliz denetiminde tek bir Arap Devleti kurulacak.

5-İskenderun serbest liman olacak.

6-Filistin'de, kutsal yerleşim yeri olması nedeniyle bir uluslararası yönetim kurulacaktır.

Bolşevik Devrimi'nin deşifre ettiği bu antlaşma, maddelerinden de anlaşıldığı gibi Kürdistan'ın Batılı güçler tarafından daha savaş sürerken paylaşılmasını ve bir bütünü oluşturan bir vatan olmaktan çıkarılmasını öngörüyor. Bolşevik devriminden dolayı, kimi hükümleri boşa düşse de antlaşma da-

yandığı genel yaklaşım ve taşıdığı içerik olarak hep canlı tutulmuş ve uygulanmaya çalışılmıştır.

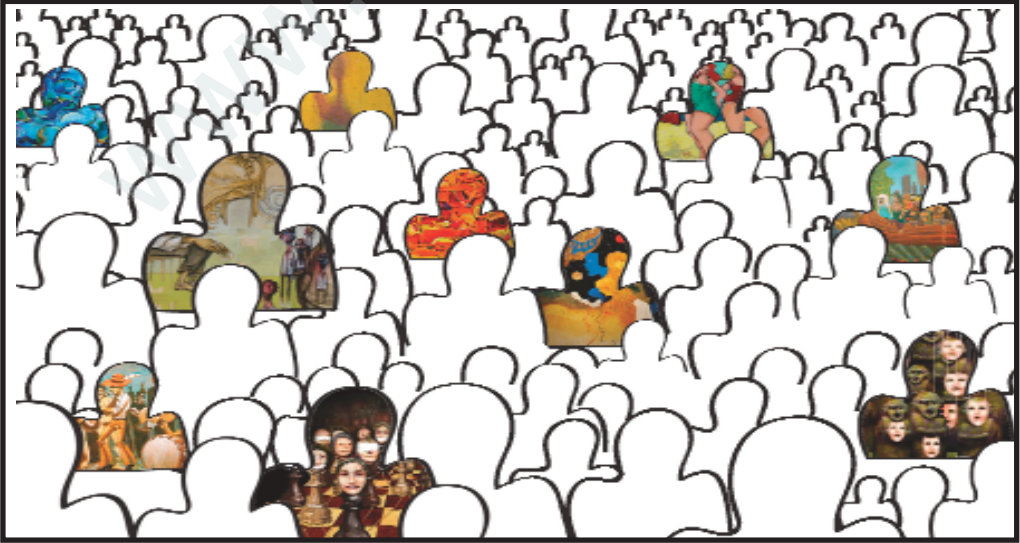
Genelde Ortadoğu'nun özelde de Kürdistan'ın bugün bile başını ağrıtan temel sorunların yaratılmasında Batılı büyük güçlerin etkisi olsa da İngilizlerin belirleyici bir rolü olmuştur. Kendisini olduğu gibi günümüze de taşıran bu sorunun yaratılmasındaki rolüne değinmek yararlı olacaktır.

İngilizler Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasının hemen ardından özel bir ordu-sunu İran'daki Anglo-İran petrol şirketlerini korumak bahanesiyle Osmanlı denetimindeki Irak'a yolluyor. 5 Kasım 1914 tarihinde de Osmanlıya karşı savaş ilan ediyor, Basra'dan başlayarak Mezopotamya'ya doğru işgaline devam ediyor. Savaş bitinceye kadar da Musul'u alamıyor. Musul'u buradan kendisine yönelik tehdit oluşturduğu gerekçesiyle Mondros Ateşkes Anlaşması'nın hükümlerine dayanarak Osmanlı'dan alıyor.

Bölge karışıktır, Türkler burada hak iddia etmektedir, karışıklıklar çıkmaktadır. İngilizler Binbaşı Noel aracılığıyla o dönem Kürtlerin önde geleni şeyh Mahmut Berzenci'ye otonomi vaadinde bulunarak Kürtleri yanlarına çekmek istiyor. Böylelikle Kürtler ile Türklerin İngiliz karşıtlığı temelinde birleşmelerini engellemek istiyor. Aynı Noel

daha sonra M. Kemal'e karşı İngiliz koruması altında bir Kürt devleti kurma aşkıyla yanıp tutuşan Bedirxanilerle birlikte Malatya'ya kadar gidiyor ve isyan tertiplemek istiyor. Gerçekleşen ne oluyor? Kürtler dağıtılıyor ve Kürtlerin güvenilirlikleri M. Kemal tarafından daha da kuşkulu hale geliyor, aradaki mesafe açılıyor. Amaç yine aynı, halkları birbirine karşı kışkırtmak, kendine muhtaç hale getirmek, soykırımların ortamını yaratmak...

şeyh Mahmut Berzenci'den devam edelim. İngilizler yoldan çıkma eğilimi gösterdiğinde üzerine bomba yağdırdığı şeyhe verdikleri özerklik sözünü unutuyor, 12 Mart 1921'de başlayan Kahire Konferansı'nda (Kerkük ve Süleymaniye'den tek bir Kürt delege bile katılmaz) bir törenle, Fransızların şam Krallığı'ndan düşürdükleri I. Faysal'ı Irak Kralı yapıyor. Kürtlerin adı bile geçmiyor. 1930 yılında Irak'ın bağımsızlığı tanınırken, Kürtlerin yine hiçbir hakkından bahsedilmiyor. Ve böylelikle Irak'ta büyük bir Kürt sorunu çıkarılmış oluyor. Bu defa da hala çelişkili, çatışmalı süren bir Arap-Kürt atışması başlatılıyor. Irak güçleriyle Kürdistan'a sefer üzerine sefer düzenliyor... İlkin Irak devleti destekleniyor, sonrasında Kürtler denetim altına alınıyor, işbirlikliğe çekiliyor. Silsile Saddam ve günümüz Kürt'ne



kadar uzanıyor. Denetimden çıkan Saddam rejimi Kürtlerin desteğiyle ortadan kaldırılıyor. Gerçekleşen, Arap ve Kürt halklarının birbiri karşısındaki güven duymayan duruşları, dorukta olan bir karşılıklı milliyetçilik oluyor.

Bölge halklarının topraklarını, yurtlarını paylaşmaya devam ediyor. İstedikini devletli kılıyor, istedikini köle yapıyor. Dar-madağın olan Osmanlı ile savaş sonrası yapılan meşhur Sevr antlaşmasında “ne pahasına olursa olsun İngilizlerin denetimi altında olmalı ve asla bağımsız bir devlet olmamalıdır.” dediği Kürtleri, görünürde devletli kılmaya karar veriyor. Öyle bir dolambaçlı karar ki bu, Kürtler bile devletli kılındıklarını anlamakta zorlanıyor. Kürdistan’ın bir kısmını sınırları o zaman halen belli olmayan Ermenistan’a dahil ederken, Kürdistan’ı da ‘Ermenistan’ın güneyi ile Türkiye, Suriye ve Mezopotamya’nın kuzeyi arasında belirtilmiş bulunan ve Kürtlerin salt çoğunlukta olduğu yerler’ ile sınırlıyor. Doğu Kürdistan’ın tümü, Kuzey, Güney Batı ve Güney Kürdistan’ın büyük kısmı yeni oluşturulacak olan Kürdistan’ın sınırlarının dışına çıkarılıyor. Yani Kürdistan’a güya devlet veriliyor, ancak Kürdistan paramparça ediliyor, sömürü altına alınıyor. Bu yönüyle kendince hem Kürtlere devlet vererek onların gönülünü alıyor, desteklerini kazanıyor hem de onları statüsüz ve başa bela kılarak oluşturduğu yeni devletlerin içine ‘Kürt sorunu’ olarak ileride kullanmak üzere serpiştiriyor. “Kürtler büyük güçler tarafından kullanılmaya açık, ama ne zaman ne yapacakları belli olmayan, disipline ve otoriteye gelmeyen bir halktır. Bir biçimde güç olurlarsa, sömürgeci egemenliğe karşı direnebilecek bir halktır. Uyanmamaları, ‘uygarlaşmamaları’ evladır.” tespitine göre davranıyor yani. Sevr’de göstermelik de olsa Kürtlere vermeyi düşündüğü bağımsız devleti de dalga geçercesine şu koşullara bağlıyor: “... Kürt halkı yani bu bölgede oturan halk çoğunluğu Osmanlı devletinden ayrılarak tamamen “ba-

ğımsız” olmak arzusunu belirtirse ve Milletler Topluluğu Konseyi’ne başvurursa ve eğer konsey de bu halkın bağımsızlık isteğini gerçekleştirebilecek kapasitede bulunduğuna inanırsa ve bunun yerine getirilmesini öğütlerse, Osmanlı Devleti bu örgütlemeye aynen uymayı ve bu bölgedeki bütün halkları ve unvanlarından vazgeçmeyi ve kendisini buna göre ayarlamayı şimdiden üstlenir.

...Kürdistan devletinin bağımsızlığı gerçekleştirildikten sonra da bu bağımsız Kürt devletiyle günümüze kadar Kürdistan’ın bir parçası olan Musul ilinde yaşayan Kürtlerin kendi istekleriyle birleşmeyi istemeleri halinde müttefik güçler bu birleşmeye karşı hiçbir itirazda bulunmayacaklardır.”

Oluşturacaklarını söyledikleri ‘bağımsız’ Kürdistan’ın sınırlarını kendi denetimi altındaki topraklarla sınırlandırıyor ve çok önemli olan Musul ile bağlantısını da olası gelişmeler nedeniyle kurmak istiyor. Zira



Musul önemlidir ve Türkler tarafından Misak-ı Milli sınırları içine dahil edilmiştir. Kürtlere Sevr ile bir 'devlet' verdiğinden onların desteğini kendince almıştır. Ayrıca Kürtlere devlet verdiğinden ve bir kısmı bu oyuna geldiğinden dolayı da Türkler kızgındır, bu Kürtlere.

Ama Musul öyle bir sorundur ki halolacağa benzemiyor. Ne yapıp edip Türklerin bu talebini engellemeli, diyor. Bu defa da *"Kürtler, üzerinde oturdukları hazinenin ve kendi potansiyelinin farkında olmayan cahil bir halktır... bölge devletlerine karşı kullanılabilir bir güçtür."* tespiti devreye giriyor. Genç Türkiye Cumhuriyeti içeride sıkıntılar yaşamaktadır. Cumhuriyeti Türkler ve Kürtler başta olmak üzere Anadolu'daki tüm halklar kurmuş olmasına karşın cumhuriyetin demokratikleşme ayağı sancılıdır. Kürtler hilafetin, saltanatın ve Osmanlıdan kalan her şeyin tasfiye edilmesi karşısında biraz şaşkın ve rahatsızdır. Puslu havaları seven İngilizler devreye giriyor, Şeyh Sait isyanında dolaylı yönlendirmelerde yer alıyor. Türkler bu kapsamlı ve sarsıcı isyanın sonuçlarıyla uğraşırken, İngilizler Musul üzerindeki Türk taleplerini ortadan kaldıran bir antlaşmayla Musul'un sahibi oluyor. (5 Haziran 1926) Gerçekleşen ne oluyor; Önderliğimizin *"asil olarak komplonun, ihanetin ve soykırımın başlangıç tarihi"* dediği süreç başlatılıyor. *"Cumhuriyet yaşayabilmek için Musul-Kerkük'ü İngiltere'ye bırakmak zorundadır. Musul-Kerkük'ü bırakmak ise, Kürtleri can evinden vurmakla özdeştir. Proto İsrail Türkiye Cumhuriyeti ve İngiliz hegemonyacılığı kutsal çıkarları için bir kurban aramışlar, bu kurban da Kürtler olmuştur. Daha da önemli olan, 1925'le başlatılabilecek bu çağdaş Kürt trajedisinin ağırlaşarak günümüze dek aralıksız devam etmesidir."* Genç Türk Devleti kurtuluş savaşındaki birlikteliğe ihanet ederek, Kürdistan'ın bir parçasını vermeye razı oluyor, bunu gizlemek için de Şeyh Sait isyanını örtü olarak kullanıyor. Türkiye'de Kürtler ve

Türkler arasında büyük bir kopuş, ayrışma gerçekleşiyor. Cumhuriyet demokratikleşmeyi Kürt tehlikesinden dolayı artık aklının ucundan bile geçirmiyor. Kürtlerin varlığı inkâr ediliyor ve Kürtler imha-soykırım sürecine alınıyor. Kürtler isyan ediyor ve sonuçta da bilinen kırım, katliamlar yaşanıyor.

İngilizler Kürtlere dönük ilgilerinden sonraki dönemde de hiçbir şey yitirmiyor. Türk devletinin imha ve inkarı karşısında 1970'lerle birlikte ortaya halkların özgürlüğünü savunan PKK çıkıyor. Gittikçe güçleniyor ve Kürdistan'ın tüm parçalarını ve kapitalizmin merkezlerinde eritemeyen en temel güç haline geliyor. Onların 'cahil' dediği Kürtleri bilinçlendiriyor. Onların birbirine düşürmek için yarıştığı halkları birbirine dost kılıyor. Milliyetçiliğin panzehiri oluyor. Parmaklarında oynattıkları Ortadoğu'yu insanlığın yeniden yeşereceği bir yer olarak görüyor ve bunun için mücadele ediyor... Kafasını İngilizlerin oluşturduğu kapitalist gövde ne yapıyor? Sömürgeci TC'nin saflarında özgürlüğe karşı savaşıyor. Faşist ve büyük suçlu Doğan Güreş'in deyimiyle Kürtleri yok etme planlarına 'onay' veriyor. NATO'yu devreye koyuyor ve Ortadoğu'da yarattığı bende ve uşaklarının da yardımıyla Kürtlerin Önderini seferberlik havası içinde esir ediyor... Gardiyanlığını Türk egemenlerine yaptırdığı İmralı sistemini suç ortaklarıyla birlikte kurarak Kürtleri bitirme, teslim alma politikalarına bir an için bile olsa ara vermeden devam ediyor.

Daha da uzatılabilecek bu anlatımlardan ortaya çıkan tek şey vardır, o da bu anlatılanların alçaklığın tarihinin yazılması anlamına geldiğidir. 'Maskesiz Tanrılar ve Çıplak Krallar Çağı' diye tanımlanan bu çağın yaratıcılarının farklı yaklaşım içinde olmaları zaten beklenemez.

### Sonuç Yerine

Kürtler temsil ettikleri toplumsal değerler itibarıyla merkezi uygarlık sistemiyle sürekli karşıt bir pozisyonda olsa da Kürtle-

rin soykırım kısılcasına alınmaları kapitalist modernite dönemine tekabül eder. Kürt sorunu güncelde de yaşandığı biçimiyle bir kördüğüm haline bu dönemde gelir.

Kendisini 'en özgürlükçü' sistem diye sunan kapitalist modernite döneminde Kürtlerin yaşadığı bir varlık-yokluk sorunudur. Bu yönüyle sorun yaşayan herhangi bir toplumun durumundan farklıdır Kürtlerin durumu. Bugün Kürtler varlığı inkâr edilen, yok sayılan, herhangi bir değeri ve onuru olmayan bir nesne muamelesi gören, asimile edilmek için her yola başvuruyla çağdaş köleler kategorisindedir. Bu yönüyle mevcut duruma bakıldığında herhangi bir sömürgeciliğe benzememektedir. Sömürgeciliğin tüm metodları üzerinde uygulandığı gibi, ayrıca varlığı da kabul görmeyen bir gerçekliği yaşamaktadır. Emperyalizmin sömürgeleştirdiği Afrika, Amerika gibi kıta halklarının en azından varlıkları, kimlikleri, farklılıkları tanınmaktaydı, ancak Kürtlerin varlığı tanınmamaktadır. Mevcut durumda Kürtler yok hükmündedir.

KCK davalarında görüldüğü gibi dilleri 'bilinmeyen bir dil' kategorisinde değerlendirilerek Kürtlerin kendi anadillerinde kendilerini ifade etmeleri engelleniyor. Zorla başka bir dilden kendisini ifade etmesi Kürt'ten istenmektedir. Yine zorla Kürt'e başka bir dilden eğitimini yapması dayatılıyor. Böylelikle de Kürt'ün geleceği Türkleştiriliyor, Araplaştırılıyor, Farslaştırılıyor. Kürt çocuklarının kendi anadillerinde ve değerlerine uygun olarak eğitim görmeleri engellenerek Kürtler geleceksiz ve başkalaşıma uğramış kınıyor.

Tarihin ilk anavatanlarından olduğu kesin olan Kürdistan bugün dağdan gelen bağdakini kovuyor misali, Kürtlerin değil de Kürtleri bitirmeye çalışanların anavatanı oluyor. Kürdistan boşaltılıyor, barajlar altında bırakılıyor, tarihi ve doğası tahrip ediliyor...

Kürt kültürü Kürt Cemal'in Keşanlı Ali olması örneğinde görüldüğü gibi sömürge-

cilik tarafından kendisine ait kılınarak gasp ediliyor, çalınıyor.

Kürtlüğe dair en ufak bir kıpırdama bile sömürgecilik tarafından 'bölücülük, ayrılıkçılık' olarak lanse edilerek, terörize ediliyor. Devletin kendi yasaları çerçevesinde Kürtlerin seçimle belirlediği temsilcilerinin tümü tutuklanıyor, halktan kopartılıyor. Dünyadaki neredeyse her halka tanınmış olan kendi kaderini tayin hakkını Kürtlerin kullanması kesinkes yasaklanıyor. Kürtlerin kendi öz örgütlülükleri bir daha oluşturmamacasına yok ediliyor.

Dünyanın tümü Kürt karşıtlığı yapmak için göreve çağrılıyor. Kürtler adına en ufak bir örgütlenmenin bile engellenmesi için verilmedik taviz kalmıyor...

Kürtlerin günlük olarak maruz kaldığı uygulamalar ve bunların Kürt insanının ruhsal ve düşünsel dünyasında bıraktığı izler, yarattığı etkiler saymakla veya yazmakla bitmez, dile gelmez. Yaşanan gerçekten de dehşet vericidir.

Bu dehşetengiz duruma karşı Kürtlerin duruşu, hem geliştirilmesinde hem de dış saldırılara karşı korunmasında çok büyük bir ölçüde etkili olduğu demokratik komünal değerler çerçevesinde bir direniş duruşudur. Güncelde yaşanan, Kürtlerin uyarlılık güçleriyle daha başından beri yaşadığı yapısal ve özsel çelişkiden doğan çatışmanın, kapitalizm koşullarında daha acımasız bir şekilde devam etmesidir. Nasıl ki kapitalizm kendisinden önceki sapkınlığın tüm tarihini temsil ediyor ve gücünü bu tarihten alıyorsa; Kürtler de insanlaşmanın ömrü kadar eski olan demokratik komünal değerlerin günceldeki temsili olmaktadır. Bu sistemsel mücadeleden insanlık var kalmak zorunda olduğuna göre, kazanan Kürt halkı ve onun mücadelesinin şahsında demokratik komünal değerler olacaktır.

## SOYKIRIMA KARŞI KOMÜNAL DİRENİŞ

Soykırım kavram olarak toplumsal var oluşa en ters olguyu ifade eder. Toplumsal var oluş evrenin en renkli ve çoğulcu oluşudur. İnsanın toplum haline gelmesi evrensel oluşumun niteliksel sıçramaya uğraması demektir. Bir canlı türü olarak insanın oluşumu bu sıçramayla başlatılabilir. Toplum halinde yaşamaya adım atmaya başlamasıyla insan, diğer tüm canlılar âleminde ayrılmıştır. Bu insanın kendi tanrısallığına ulaşması olarak da yorumlanabilir. Zira insanı yaratan kendi toplumsallığıdır. Kazandığı tüm yetenekler ve özellikler toplumsallığının ürünüdür.

Evrende maddenin varoluşunu farklılaşarak sürdürdüğünü biliyoruz. Toplumsal var oluş farklılaşmaksızın ulaşılmış bir aşama değildir. İnsan bir dizi farklılaşmanın sonucu olarak günümüzdeki özelliklerine ulaşmıştır. Doğada diğer hayvanlardan bir adım ileri çıkması kendi toplumsallığına ulaşmasıyla mümkün olabilmıştır ve bu kendi içinde milyonlarca yılı bulan ve milyonlarca farklılığın toplamından oluşan bir süreçtir. Milyonlarca farklılık varoluşun sürekliliği açısından milyonlarca ihtimal demektir. Tüm canlılar âlemi farklılaşarak varoluşunu güvenceye almaktadır. Doğa ve iklim farklılıkları başta olmak üzere varoluş için tehdit olabilecek her türlü olasılığa karşı farklı özellikler ve yetenekler geliştirmek, canlılar âleminin temel bir özelliğidir. Bu nedendir ki doğada aynı türün onlarca değişik versiyonuna rastlamaktayız. Bu insan toplumsallığı için de geçerlidir. İnsan soyu da varlığını değişik tehdit ve tehlikelere karşı sürdürebilmek için farklılaşarak var

olma yolunda ilerlemiştir. Bunun sonucu olarak çok sayıda farklı fiziki ve zihni özelliklere sahip insan topluluğu ortaya çıkmıştır.

Bu insan soyunun varlığının güvencesi olduğu kadar zenginliği ve güzelliğini de ifade eder. Sayısız yaşam biçimi, inanç, üretim tekniği, zihni formasyon, gelenek ve kültür demektir. İnsan toplumsallığının farklılaşarak varoluşunu gerçekleştirmesi, zenginleşmesi ve güçlenmesi anlamına da gelmektedir.

Devletçi uygarlığın ortaya çıkmasıyla birlikte insan doğası doğal tehlikelerden daha büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalmıştır. Bu iktidar ve sermaye elitlerinin zor ve hileye başvurarak toplumların zenginliğini ve gücünü oluşturan farklılıkları tek bir potada *-ilk başta köleleştirmek, giderek gönüllü köle haline getirmek, günümüze doğru ise devletçi toplum oluşturmak için-* eritme yaklaşımıdır. Tarih devletçi uygarlık güçlerinin kültürel, zihinsel ve etnik olarak tek tipleştirme girişimlerine karşı toplumsal yapıların farklılıklarını koruma mücadeleleriyle doludur. Benzeşmeme, kendi olarak kalma, kendi farkını koruma, özgün kalma yaklaşımı insanın bireyselliğinin ve toplumsallığının temel bir özelliğidir.

Devletçi uygarlık, toplumun kimi üyelerini özneleştirirken, onlara tanrısal sıfatlar yükleyip ayrıcalıklı, üstün ve kutsal kılarken çoğunluğunu nesneleştirip bu ayrıcalıklı kesime köle yaparak doğuşunu gerçekleştirmiştir. Toplumun birbiriyle eşit, dayanışmacı, özgürlükçü yapısı böylelikle ilk büyük parçalanmasını yaşamıştır. Özneleştiri-

rilen iktidarcı ve egemen güçler her şeye kadir, her şeye muktedir ve kutsal kılınırken, geri kalanlar nesneleştirilerek basit, kirli, hatta "tanrıların dışkılarında yaratılan" köleler durumuna indirgenmiştir. Artık toplumun birbirinden farklı üyeleri ve bileşenleri aynı hak ve statüde olmaktan çıkarılmıştır.



Hepsinin toplumun özgür, iradeli, eşit üyeleri olması söz konusu değildir. Her birinin toplumun bir rengi olduğu her birinin bir güç ve güzellik kaynağı olduğu yine hepsinin bu gökyüzü altında eşit ve özgür yaşama ve kendini sürdürme hakkının bulunduğu yadsınır olmuştur. Gücün güzelliğin, her türlü özgürlüğün ve hakkın tek sahibi egemen sınıflar ve iktidar sahipleridir. Sonraki süreç bunun derinleşmesi ve egemenlerin toplumdaki tüm farklılıkları ortadan kaldırmaları, toplumun geri kalanını farklılıklarından ve çeşitliliklerinden sıyrarak köleleştirmeleri, inançlarını, kültürlerini, yaşam biçimlerini kendi çıkarları için silmelerinin tarihidir. Bu anlamda devletçi uygarlık tarihi toplumsal farklılıkların ortadan kaldırılması, toplumları oluşturan aşiret, kabile ve kavimlerin değişik din, mezhep ve inancın ortadan kaldırılarak egemenlere ve iktidar sahiplerine tabi kılınmasının, onların istediği gibi olmaya zorlanmasının tarihidir.

Bu kısa özetlemeyle devletçi uygarlık tarihinin bir soykırım tarihi olduğunu söylemek istiyoruz. Kaynağını buradan alan soykırım bir topluluğa dönük sistemli ve bilinçli yok etme hareketi oluyor. Soykırımın tarih içinde çok çeşitli örnekler göstermekle birlikte bir etnik, kültürel ya da dini topluluğa

karşı en yaygın, en sistemli süregelen ve bilinçli bir politika olarak geliştirilmesi ve uygulanması kapitalist modernite süreciyle başlar. Milliyetçilik ekseninde kendi siyasal kurumlaşması olan 'ulus devlet'i ortaya çıkaran kapitalist modernite, gerçek anlamda soykırım tarihini de başlatmıştır.

Ulus devlet kapitalizmin hegemonyasını ve sömürüsünü en üst düzeye taşıyan ve süreklileştiren siyasal kurumlaşmadır. Milliyetçilik temelinde toplumun tümünü kendi çıkarlarına koşturan burjuvazi ulusal duyguları şaha kaldırarak ve şovenizmi hâkim kılarak toplumu alabildiğine homojenleştirir. Toplumun renkli yapısı, farklılıklardan oluşan doğası burjuvazinin çıkarları temelinde tekleştirilir, bir kalıba dökülür ve toplumsal doğa tüm renklerinden arındırılarak tekçi bir yapıya zorlanır. Milliyetçi duyguların körüklenmesi ve dizginsiz bir şiddet eşliğinde toplumkırım derinleştirilir. Farklılıklarından sıyrılan ve tekçi ideoloji ekseninde yeniden düzenlenen toplum, burjuvazinin elinde her türlü melanete koşturulacak duruma getirilir. İçeride toplumu bu şekilde teslim alma ve yeniden yapılandırma süreci soykırım silahına başvurmaksızın gerçekleştirilemez. Kendinde ısrar eden, özelliklerini korumak isteyen tüm toplumsal birimler ortadan kaldırılmaksızın, eritilmeksizin ulus devlet ken-



dini güvende hissedemez.

Burjuva iktidarının ulus-devlet biçiminde kurumlaşması kapitalizmin temelidir. Kapitalizmin küresel çapta hegemonik sistem haline gelmesi ulus-devlet örgütlenmesiyle sağlanmıştır. Milliyetçiliğin telkin ettiği 'her ulusa bir devlet' anlayışı temelinde gelişen çatışmalı ve kaotik süreçte feodal imparatorluklar bir bir dağıtılmış ve yerlerine kurulan ulus devletçikler İngiltere'nin öncülüğünde sistemin yapı taşları haline getirilmişlerdir. Bu süreç tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar kanlı ve çatışmalı geçmiştir. Bu nedenle kapitalizmin bir sistem olarak çıkış yapması başından itibaren soykırımlar temelinde gerçekleşmiştir. Amerika ve Afrika kıtaları insan soyunu utanca boğan soykırımlar temelinde soyup soğana çevrilerek kapitalist modernitenin temelleri atılmıştır. Doğuşu topluma saldırganlık ve soykırımla paralel gerçekleşen kapitalizm, toplumun var oluş gerçeğine dayattığı, tekçilikle, milliyetçilikle devletçi uygarlığın önceki süreçlerde başlattığı toplum kırımı derinleştirmiş, tarihi bir soykırım tarihi olarak gerçekleşmiştir.

*"Ulus devletin üniter devlet modeli ülkeyi ve ülke topraklarında yaşayan topluluğu bütüncül bir yapının içinde biraraya getirirken aynı zamanda toplumsal farklılıkları, ülke içindeki etnik coğrafi, idari ayırımları ve ekonomik duvarları ortadan kaldırmak, homojen, türdeş bir yapı oluşturmak istemiyle ortaya çıkmıştır.*

*Avrupa'da milliyetçiliğin gelişmesi, ulus-devletin gelişmesi ile aynı şey demektir. Ulus-devletin kurumsallaşmasından sonra, ülkenin demokratikleşme düzeyi yeterli değilse, devlet eliyle uygulanan milliyetçiliğin farklı etnik kökenlere sahip grupları asimilasyon uygulamasına tabi tuttuğunu ya da sınıflar arası eşitsizliklerden kaynaklanan kimi olumsuzlukları ulus olma bütünlüğü içinde yok saymak eğiliminin geliş-*

*tiğini de görmek gerekir. Bu da milliyetçiliğin olumsuz sonuçlara neden olduğu durumlardır. Bu olumsuzluğun en üst örneği Hitler Almanya'sıdır. Burada milliyetçilik ırkçı-saldırgan bir kimliğe bürünmüş ve insanlığın başına faşizm belasını çıkartmıştır. Buradaki milliyetçilik için, diğer milletler düşmandır"<sup>1</sup>*

Binlerce yıl aynı coğrafyada birlikte yaşayan halklar, kültürler, inançlar kapitalizmin milliyetçilik zehiriyle birbirlerinin kurdu yapılmıştır. Hatta aynı halklar bile onlarca ulus devlete bölünerek kendi içinde çatışmalı ve parçalı hale getirilmiştir. Arap halkı bunun en çarpıcı örneğidir. Yirmiden fazla devlete sahip olması en temel zayıflığını oluşturmakta, sahte ve uydurma ulus devletleri yaşatma çabası bugün de tüm gücünü emmektedir.

Bu anlamda diyebiliriz ki genelde devletçilik özeldir de ulus devletçilik en büyük soykırımcılıktır. Kurulan tüm ulus devletler toplum gerçeğine yöneltilmiş bir saldırganlığı ifade eder. Hâkim bir etnisite-

***Halkımızı komün ve meclisler temelinde öz yönetim organlarına kavuşturmak ahlaki ve politik özelliklerini alabilmesine geliştirmek demokratik uluslaşma sürecinin en devrimci ve özgürlükçü görevi olurken üzerimizde yürütülen soykırım gerçeğine de en büyük yanıtı oluşturmaktadır.***

nin, dinin ya da mezhebin ulus devletini oluşturabilmek için onlarca kültür, etnik ve inanç yapılanması soykırıma tabi tutulmuştur. 16. ve 17.yy'larda Avrupa'da gelişim gösteren ulus devletçiliğin ve ona bağlı soykırımcılığın 19. ve 20.yy'da tüm dünyaya hâkim kılındığını ve bunun çılgınlık sınırlarına varan soykırımlar eşliğinde gerçekleştiğini görürüz. 19. ve 20.yy'lar milliyetçiliğin, ulus devletçiliğin ve tabi buna bağlı gerçekleşen soykırımların en yoğun yaşandığı bir zaman dilimini ifade eder. İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya gibi Avrupa'nın hâkim ve güçlü ulus devletlerinin giriştikleri bu çılgınlık, Avrupa ile de sınırlı kalmamıştır. Milliyetçi ve ulus devletçi Avrupa modernitesi iki büyük dünya savaşına ve sayısız ulusal savaşa yol açmış, günümüze kadar uzanan bitmek bilmez çatışmalara ve sorunlara neden olmuştur. Yüzlerce halk topluluğu, etnik grup ve inanç yapılanması ulus devletin homojen toplum yaratma sapkınlığı temelinde yok edilmiştir.

Hâkim milliyetçiliğin saldırılarına karşı gerçekleşen direnişler de Avrupa modernitesini aşamadıkları için ulus devletçiliğe saplanıp kalmışlardır. Sömürgecilğe karşı kendi milliyetçiliklerini büyüterek yanıt olmaya çalışmışlardır. *'Ulusların kendi kaderini tayin hakkı'*nı ayrı devlet kurma hakkı olarak tanımlayan reel sosyalizm de bu gidişata sol ve sosyalist tandanslı bir yaklaşımla ortak olmuştur. Dolayısıyla soykırım gerçeği önlenmek bir yana daha bir yaygınlık kazanmıştır.

Genelde devletçiliğin özelde ulus devletçiliğin yol açtığı soykırım gerçeği günümüzde bile hızından fazla bir şey kaybetmeden yoluna devam etmektedir. Gelişen teknik ve iletişim teknolojisine, insan hakları konusunda kısmen de olsa gelişen duyarlılığa, uluslararası sözleşme ve anlaşmalara rağmen fiziki ve kültürel soykırım gerçeği ve tabi buna karşı direniş her zaman olduğu gibi sürmektedir.

Bu konuda hâkim milliyetçiliğin karşı

tarafında da milliyetçiliği körüklediği ve karşılıklı birbirini büyüten bir biçimde hâkim hale gelenin ulus devletçilik ve milliyetçilik yani kapitalist modernite olduğu artık iyice açığa çıkmıştır. Bugüne kadar bu tuzağı bozmayan ve soykırımcı ulus devletçiliğe karşı alternatifini oluşturamayan insanlık adına yine çıkış ve kurtuluş paradigması Ortadoğu ve Kürdistan merkezli gerçekleşmiştir. Ulus devletçiliğe dayalı gelişen kapitalist moderniteye karşı mücadelede Önder APO ve PKK gerçeğinde ulaşılan Demokratik, Ekolojik Ve Cins Özgürlükçü toplum paradigmasıyla yeni bir sayfa açılmıştır.

### Toplumun Var Oluş Tarzı Komünaldır

*"Toplumsal varlığın oluşumundaki komünal nitelik, biçime değil öze ilişkin bir husustur. Toplumun ancak komünal tarzda varlığını sürdürebileceğini kanıtlar. Komünal niteliğin yitirilmesi toplum olmaktan çıkmakla özdeştir. Komünal değerlerin aleyhindeki her gelişme toplumdaki birtakım değerlerin kaybı anlamına da gelir. O halde komünal halindeki yaşamı temel yaşam biçimi olarak değerlendirmek gerçekçidir. İnsan türü varlığını bu yaşam biçimi olmadan sürdüremez."*<sup>2</sup>

Gerek Kürt halkı gerekse dünyanın bir çok yerinde birçok halk toplumkırım ve soykırım gerçeğine karşı sürekli direniş içinde olmuştur. Ancak bunlar soykırım gerçeğinin ortadan kalkmasına yol açamamıştır. Zira gelişen tüm isyanlar ya devletçi güçlerin ağır baskı ve şiddet uygulamaları altında ezilmişler ya da alaşağı ettikleri egemen güçlere benzeşerek soykırımcı devletçi uygarlık geleneğini sürdürür konuma düşmüşlerdir. Devletin dışında toplumsallığın yaşanamayacağı yalanı, kapitalizmin derinleştirdiği en büyük yalandır. Eğer tarihe hâkim modernitenin yönlendirmesinden kurtularak bakılacak olursa, halkların ve toplumların günümüze kadar varlığını ve gelişimini dev-

let aracıyla değil komünal özelliğiyle sürdürdüğünü görürüz. Toplumsallığın devlete rağmen, ona karşı komünal özelliklerde direnerek korunduğu günümüzde en fazla gizlenen ve dile getirilmeyen gerçeklerden biridir.

Önder APO ortaya koyduğu demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum paradigmasıyla genelde devlet özelde ulus devletin derinleştirdiği toplumsallık ve soykırım olgularına karşı toplumun ve halkların varlıklarını ve özgünlüklerini nasıl korumaları gerektiği konusuna büyük bir açıklık getirmiş, bunu toplumun var oluş tarzına uygun olarak geliştirmiştir. Demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması, neredeyse devletçi uygarlık tarihi kadar eski olan toplumsallık ve soykırıma nasıl ve hangi araçlarla direnileceği sorusuna verilen en büyük yanıtıdır. Özü toplumun varoluş tarzı olan komünalizme dayanan demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması, kapitalist uygarlığa karşı halklarımızın kurtuluşu ve özgürleşmesi anlamına gelen demokratik uygarlığın kuramsal, kurumsal ve kavramsal çerçevesini de oluşturmaktadır.

Önder APO, halkların ve toplumun kurtuluşunu reel sosyalizmin yaptığı gibi iktidarı ele geçirmekte değil, halkların ve toplumun kendilerini devletten ayrı ele alıp kendi kendini yönetebilecek güce ulaştırmasında görmektedir. Bu, toplumun devletçi uygarlık tarihi boyunca kaybettiği niteliklerine yeniden dönüş anlamına gelmektedir. Toplumun politik ve ahlaki yapısı onun öz niteliklerini oluşturmaktadır. Eğer bir toplum veya halk kendi geleceğiyle ilgili tartışma, karar alma ve bunu uygulama gücünü gösteriyorsa, o toplumun ahlaki ve politik olma niteliğini koruduğundan bahsedilebilir. Bu konuda yaşanan her zayıflama, atılan her geri adım o toplumun güçten düşmesi, her türlü sömürüye, soykırım da dahil her türlü imhaya açık hale gelmesi demektir. Zaten hiçbir toplum bu anlamda zayıf düşürülmeden sömürüye ve asimilasyona açılmaz. Soykırım gerçeği de değişik yöntemlerle bu özelliklerinden koparılamayan halkların şiddet ve katliam temelinde öz niteliklerinden koparılması anlamına gelmektedir.

Kapitalist modernitenin topluma yöneltilmiş bir soykırım sistemi olması ve neredeyse insanın en büyük hakikati olan



toplumsallığı dağılmanın eşiğine getirmiş bulunması, ulus devletin muazzam bir şiddet örgütü olmasıyla ilgilidir. Ulus devlet örgütlenmesinin ortaya çıkışı ve gelişimiyle birlikte toplum üzerinde eşine rastlanmayan bir kırım süreci başlamıştır. Toplumun ahlaki ve politik niteliği paramparça edilerek yaşamın adeta tüm hücreleri devletin denetimine ve kontrolüne açılmıştır. Bu, toplumun teslim alınması demektir. Toplumun kendisiyle ilgili düşünme, tartışma, karar alma ve uygulama yeteneğini kaybetmesi, toplum olmaktan da çıkması demektir. Dolayısıyla gerek toplumdakıma gerekse de soykırımın beyaz-siyah tüm biçimlerine karşı direniş, toplumun gasp edilen öz niteliklerinin yeniden kazanılmasını hedeflemelidir. Bu ise ahlaki politik toplum gerçeğine ve onun komünal gerçeğine dönüştürden başka bir şey değildir.

Devletin güçlenmesi, toplumun zayıflatılmasına paralel gerçekleşen bir olgudur. Devlet gücünü toplumdaki gasp ettikleriyle oluşturmuştur. Toplum zayıfladıkça devlet güçlenmiş, devlet güçlendikçe toplumu zayıflatmıştır. Despotik, merkezîyetçi ve hiyerarşik yapısıyla toplumu çepeçevre kuşatan devlet gerçeği toplumlara adeta halden düşürmüştür. Ahlaki ve politik yapısı dağıtılan, böylelikle öz niteliklerinden uzaklaştırılan toplum, kendini koruma gücünden düşürülmüştür. Bu noktada yapılacak şey toplumu savunma adına 'özgürlükçü devlet', 'adil devlet' ya da 'sosyalist devlet' arayışına girmek değildir. Çünkü devlet özgürlük, adalet ve toplum yararının tersine bir kurumlaşmadır ve işi özgürlük, adalet, toplumsal yarar değil sömürü, iktidar ve hiyerarşidir. Dolayısıyla bu yaklaşımın devletçiliği, egemenliği, iktidarı ve hiyerarşiyi sürdürmek olduğu yaşanan tarihsel deneyimlerle iyice anlaşılmıştır. Yapılması gereken, toplumun öz niteliklerine yeniden kavuşturulmasıdır. Bu ise toplumun öz ideolojisine, öz siyasetine ve öz örgütlenmesine kavuşturulması demektir. Toplum ancak bu biçimde kendine

gelebilecek, her türlü soykırıma ve toplumdakıma direnecek güce ulaşabilecektir. Sadece direnme değil, tarih boyu toplumun başına bela olan ve toplumun sırtında taşınamaz bir yük durumuna gelen devlet gerçeğinden de kurtuluş, ancak bu biçimde mümkün olacaktır. Öz bilinci temelinde öz örgütlülüğü ile ihtiyaçlarını karşılayan ve kendi kendini yönetir hale gelen toplumlar devleti de adım adım toplumsal yaşamın dışına itecek, sınırlandırarak onu topluma ve halklara saldırı gücü olmaktan çıkaracaklardır.

Devletli uygarlığa karşı direnen etnisitenin, kadının, iktidara bulaşmamış din ve mezheplerin yine emekçi kesimlerin oluşturduğu demokratik uygarlık çizgisi, devletçi uygarlığa karşıtlık ve ona direniş temelinde zayıflamış da olsa günümüze kadar ulaşmıştır. Ancak insanlığın günümüzde yaşadığı sorunlar ve çelişkiler temelinde yeniden güncelleştirilmesi ve adım adım inşa edilmesi gerekmektedir. Ahlaki ve politik nitelikleri ne kadar zayıflatılmış olsa da istekli ve sistemli bir komün çalışması temelinde toplumun öz niteliklerinin daha güçlü bir biçimde açığa çıkarılması ve harekete geçirilmesi mümkündür. Ahlaki ve politik toplumun canlandırılması her zamankinden daha fazla ihtimal dahiline girmiştir. Günümüzde devlet dışı toplumsal örgütlenmelere ve devletin denetimi dışındaki toplumsal alanlara ilgi alabildiğine gelişmektedir. Devletçi uygarlık güçleri her ne kadar böylesi alanları yozlaştırmaya, denetime almaya çalışsa da eğilim bu yönlüdür ve güçlüdür. Bu moment üzerinden toplumun varoluş tarzını yansıtan komünleri, devlet dışı örgütlenmenin temel birimi olarak gündemleştirmek ve güncelleştirmek son derece stratejik bir önem taşımaktadır.

Komünleri demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum düşüncesinin hem geliştiği, hem pratikleştiği hem de korunduğu toplumun öz örgütlülükleri olarak ele almak ve pratikleştirmek hem toplumdakıma

yaşayan insanlık alemine hem de soykırımla karşı karşıya bulunan halklar gerçeğine tarihsel bir çıkış ve özgürlük imkanı sunacaktır. Halklar komünal içerikteki demokratik meclislere, konseylere, komünlere, kooperatif ve akademilere kavuşturulduğunda ve diğer halklarla bu eksenle birliğini geliştirdiğinde gücünü açığa çıkarabilecek ve kapitalist modernitenin ulus devletçilik, endüstriyalizm ve kapitalizmiyle savaşıma gücüne ulaşacaktır.

### **Soykırım Gerçeği Ve Kürt Halkının Direnişi**

*"Bir toplum kurumsal olarak dağıldıktan sonra artık onun anlamından, dar kültüründen bahsedilemez. Zihniyet ve estetik dünyasını yitiren bir toplum çürümeye, vahşice parçalanmaya ve yenmeye terk edilmiş bir leşe benzemektedir. Dolayısıyla bir toplumu kültürel olarak tanımlamak için onu mutlaka kurumsal ve anlamsal bütünlük içinde değerlendirmek şarttır. Bu konuda verebileceğimiz en yalın örnek, dramını yoğun yaşadığımız Kürt toplum gerçekliğidir. Hem kurumsal hem de anlamsal olarak derin bir parçalanmayı ve zihniyet yitimini yaşadığı için, Kürt toplumu ancak 'kültürel soykırım toplumu' olarak tanımlanabilir."<sup>3</sup>*

Dört parça vatan topraklarında Kürt halkının karşı karşıya kaldığı durum ancak böyle ifade edilebilir. Kapitalizmin bölgeye girişiyle birlikte uluslaşma dinamikleri parçalanmış ve bir siyasal irade oluşturmaya izin verilmeyen Kürt halkı yirminci yüzyıl boyunca parçalama, eritme ve yok etme politikalarıyla karşı karşıya kalmış fiziksel ve kültürel soykırımın en koyu uygulamalarına konu olmuştur. Dört parçada yürüttüğü direnişler yüzyılın ortalarına gelindiğinde acımasızca bastırılmış, direniş odakları dağıtılmış ve yok oluş sürecine alınmıştır. Kapitalist sistemin desteğini arkasına alan bölge ulus devletleri kendilerini Kürt halkı-

nın inkârı ve imhası temelinde kurumlaştırdıkları bu durum en insanlık dışı soykırım uygulamalarını da gündeme getirmiştir. Kürt halkı daha çağdaş anlamda ulus olmanın gereklerine ulaşmadan, bir ulus bilinci, ulusal çapta bir yönetim erki, bir irade, bir siyasal ve askeri yapılanma edinmeden inkâr ve imhaya karşı karşıya kalmıştır. Böylelikle ulus olma sorunuyla değil, bir toplum olarak imha sürecine alınma, buna karşı direnme ve varlığını koruma sorunuyla yüze gelmiştir. Dolayısıyla diğer halklar gibi bir uluslaşma süreci yaşadığından bahsedilemez. Bu ancak kendisine yönelik fiziki ve kültürel soykırıma karşı PKK öncülüğünde geliştirdiği mücadeleyle mümkün olabilmektedir.

Son otuz beş yıl içinde Önder APO ve PKK öncülüğünde yürütülen diriliş ve kurtuluş mücadelesiyle Kürtlerin varlığı kabul edilir hale gelmiş, kaba inkâr ve imha politikaları yerini daha incelikli ve dikkatli yürütülen soykırım politikalarına bırakmıştır. PKK'nin büyük bedeller temelinde yürüttüğü mücadele öncelikle inkâr ve imha sürecine alınan, adından bile bahsetmenin suç sayıldığı, yok farz edilen Kürt halkının yeniden yaşama dönüşü olmuştur. Öncelikle mezara yatırılan Kürt gerçeği ayağa kaldırılmış, sonra kendi değerleri ve iradesi temelinde yaşama kararlılığı geliştirilmiştir. Önder APO öncülüğünde yürütülen bu amansız direniş süreci, aynı zamanda Kürt halkının kendine özgü uluslaşma süreci olarak da anlam bulmaktadır. Kürt halkı soykırıma karşı direniş süreciyle uluslaşma sürecini iç içe yaşamaktadır. Bu Kürt halkı açısından hem zorunlu hem de vazgeçilmez bir ikilemdir. Kürt halkının bu ikili diyalektiği onun hem uluslaşmasının farklılığından hem de karşı karşıya kaldığı soykırım sisteminin niteliğinden kaynaklanmaktadır. İki olguyu da birbiriyle ilişki içinde yaşamak durumunda kalan Kürt halk gerçekliği çok boyutlu bir soykırım sürecini milliyetçilik temelinde ya da reel sosyalist tarzda devletleşerek aşamayacağını

görmüş ve hem kendi tarihsel diyalektğine hem toplumun varoluş tarzına uygun yeni bir yaklaşımla uluslaşma ve soykırıma karşı direnme gibi iki hayati meseleyi Önder APO şahsında diyaletik bir bütünlüğe kavuşturmuştur.

#### A m a n s ız

ve büyük bedeller temelindeki son otuz beş yıllık direniş sürecinde komünal nitelikli demokratik özyönetim organlarına kavuşan Kürt halkı ulus olma yolunda adımlar atarken kendine yönelik soykırım politikalarına da en büyük karşılığı vermiş olmaktadır. Demokratik, ekolojik ve cins özgürlükçü toplum paradigması temelinde gelişen Kürt halkının direniş kapitalizmin ve reel sosyalizmin gerçekleştirdiği devletçi, iktidarcı, milliyetçi uluslaşma tarzından farklı olarak demokratik tarzda uluslaşmanın adımlarını atmaktadır. Bu Kürt halkının şahsında toplumkırımla ve soykırımla karşı karşıya kalan tüm halklar adına atılmış büyük bir adımdır. Kürt halkı soykırıma karşı mücadeleyi ve uluslaşma sorunsalını yeni bir rotaya oturarak milliyetçilik temelinde ve kendi ulus devletini kurma biçimindeki tuzaktan çıkarmıştır.

Kürt halkı bugün dört parçada da büyük bir ulusal canlanma yaşamakta, kendisine dönük inkâr ve imha politikalarını yerle bir etmiş bulunmaktadır. Tarihin en kadim halkı olarak kendini bugüne taşıyan halkımız ulus olma bilincini ve kendi iradesi temelinde özgür yaşama istemini edinmiştir. Bu bilinç temelinde günümüzde de dünyaya parmak ısırtacak bir direniş yürütmektedir. Bunun bir sonuca ulaşması dört parçadaki



ve sürgündeki halkımızın daha yaygın biçimde öz örgütlülüğüne kavuşturulmasından geçmektedir. Bu ise demokratik konfederalizmin yaşamın tüm alanlarında hakim hale getirilmesini şart koşmaktadır. Toplumsal yaşamın tüm alanlarının, toplumun tüm farklı kesimlerinin

komünal nitelikli öz örgütlenmelerine kavuşturulması, günümüzde hem Kürt uluslaşmasına en büyük hizmeti hem de halkımıza dönük soykırım politikalarına karşı en büyük direniş ifade etmektedir. Toplumsal düzeyde halkımızın milyonlarcasının içinde yer aldığı demokratik ve komünal nitelikli öz örgütlenmeler yaratılmadan, halkımızın ne uluslaşma süreci menziline ulaşacak ne de hâlâ yürürlükte tutulan soykırım politikaları son bulacaktır. Bu anlamda halkımızın komün ve meclislerde, kooperatif ve derneklerde, konseyler ve kurullarda yani demokratik komünal ve konfederatif örgütlülüklerde biraraya gelmesi zorunludur. Halkımız özellikle son on yıllık mücadele sürecinde bu olguyla belli bir düzeyde tanışmıştır. Komünler ve meclisler halkımızın deneyimlediği, günümüzde yaygınlaştırmakta olduğu yapılanmalar olarak yabancı değildir. Ancak ne uluslaşma sürecimiz ne de halkımız üzerinde çok derinlikli ve çeşitli yöntemlerle uygulanmakta olan soykırım gerçeğine karşı direnişimiz tüm başarılarına rağmen olması gereken yerde değildir. Henüz halkımızın demokratik ulusallığı kabul görmediği gibi varlığı da güvenceye kavuşmuş değildir. Hâlâ Arap, Fars, Türk ulus devletçiliği ve bunların sırtını dayadığı kapitalist sistem güçleri halkımızın varlığını,

demokratik bir ulus olarak iradesini tanınamaktadır. Hâlâ önderliği ve öncülüğü en amansız saldırılar altındadır. Hâlâ üzerinde en vahşi soykırım politikaları yürütülmektedir. Eskisi kadar kolay ve yekten inkâr edileme ve kimse artık “Kürt halkı diye bir halk yoktur”, “Kürt dili diye bir dil bulunmamaktadır” ve “Kürdistan diye bir coğrafyayı tanıyamıyoruz” diyemese de Kürt halkının kendi öz önderliği, öz örgütlülüğü ve öz gücü temelinde geliştirdiği iradesi kabul edilmiş değildir. Dolayısıyla uluslaşma ve soykırma karşı mücadele süreci iç içe ve demokratik konfederalizm temelinde, somutta da KCK sistemi altında daha güçlü ve yetkin bir biçimde yürütülmek durumundadır.

### **Soykırma Karşı Direnişimiz Komünal Direniştir**

Halkımızı *komün ve meclisler temelinde öz yönetim organlarına kavuşturmak* ahlaki ve politik özelliklerini alabilmesine geliştirmek demokratik uluslaşma sürecinin en devrimci ve özgürlükçü görevi olurken, üzerimizde yürütülen soykırım gerçeğine de en büyük yanıtı oluşturmaktadır.

Ülkemizde bugün yeşil AKP faşizminin yürüttüğü derinleşmiş soykırım karşısında halkımızın öz bilincini ve öz örgütlülüğünü ne kadar geliştirdiğimizi sorarak işe başlayabiliriz. Halkımız soykırımın en tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu amansız bir devlet zoru temelinde Kürdistan'ın her karış toprağı bombalanarak, her sokağı kana bulanarak, zindanlar tıka basa doldurulup,



kitlesel katliamlar uygulanarak yürütülmektedir. Buna rağmen halkımızın direnişi azalmak bir yana artarak gelişmektedir. Ancak bunun demokratik uluslaşma doğrultusunda daha sistemli, daha örgütlü, daha yetkin ve sonuç alıcı kılınması gerekmektedir. Bu toplumsal hayatın her alanına komünal örgütlülüğün hakim kılınmasıyla mümkündür. Kapitalist modernite ve sömürgeci ulus devletler tarafından yok sayılan, dört parçaya ayrılan ve dünyaya savrulan halkımız PKK öncülüğünde yeniden kimliğine ve öz bilincine ulaşmış, bu temelde kendi önderliğini ve iradesini ortaya koymuştur. Bu tarihin tanık olduğu en destansı direniş mücadelesiyle gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkan kazanımlar tarihidir ve asla inkâra gelmez. Ancak bugün halkımızın ahlaki ve politik niteliklerine kavuşturulması ve demokratik ulus anlayışına göre yeniden inşa ancak komünal direnişin gereklerini yerine getirmekle mümkün olacaktır. Demokratik ve komünal örgütlülüğü etrafında birleştiğinde, halkımız her türlü soykırım politikasını boşa çıkarabileceği gibi demokratik ulus olma yolunda da büyük adımlar atmış olacaktır.

### **Toplumsal Alanda Devrimimiz Komünler Devrimidir**

*“Barış istiyorsan savaşa hazır olmalısın” sözü belki de en çok günümüz için geçerlidir. Hiç bir savaş sadece silahla ve cephelelerde yürütülmediğine göre toplumun öz savunmasını yapabilmesi şarttır. Örgütlü olmayan bir kent kendini savunamaz, örgütlü olmayan bir köy kendini savunamaz, örgütlü olmayan bir insan da kendini savunamaz. Savunmasız olan bir toplumla kimse barış yapmaz, sadece ezmeye, bastırmaya, tasfiye etmeye çalışırlar. Bu anlamda her şey sadece çözüme endekli olamaz, aynı zamanda direniş gücünün yükseltilmesi ve toplumsal inşaya yansıtılması zaruridir.”<sup>4</sup>*

Halkımızın soykırma karşı direnişinde komünal örgütlülüğün rolü her gün

birçok deneyimde görülmektedir. Yine mahalle meclisleri, köy komünleri, mesleki komünler, sanatçı komünleri, okul-öğrenci komünleri, sokak komünleri gibi komünal örgütlenmeler halkımızın demokratik temeldeki uluslaşmasının ve özgür toplumsallığının yapı taşlarıdır. Asgari düzeyde gerekleri yerine getirildiğinde bile büyük bir bilinç patlamasına ve direnişe yol açtıkları görülmüştür. Demokratik ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigmasıyla ulusal bilincini, ulusal ruhunu ve ulus olma duygusunu zirveye taşıyan halkımız bu bilinci, ruhu ve duyguyu ulusal bir kurumlaşmaya ulaştırmak sorunuyla karşı karşıyadır. KCK bu kurumlaşmanın çatı örgütüdür ve ancak derinlikli yaygın bir komün devrimiyle ete kemiğe bürünebilecektir. Bu anlamıyla Kürt devrimi inkâr aşma ve kendi varlığını ispatlama sürecini aşmış, ulus olma bilincine varmış bir halkı kendi siyasi, ekonomik, kültürel, diplomatik ve öz savunma kurumlarına kavuşturma devrimi olarak sürmektedir. KCK operasyonları adıyla yürütülen saldırganlık özünde halkımızın bu temeldeki 'bedenleşmesini' engellemeye ve onu yeniden yok oluş sürecine almaya dönüktür. Bu temelde çok zengin bir soykırım konsepti yürütülmektedir. Ancak edindiğimiz deneyimler temelinde bu soykırım politikalarına karşı çok çeşitli ve güçlü direniş yöntemlerimiz bulunmaktadır. Hayatın kendisi bu konuda çok zengin seçeneklerle doludur. Ancak hepsinin ortak özelliği bunların komünal tarzda geliştiğinde sonuç alacağıdır. Kentlerde, kasabalarda, beldelerde, köylerde, mahalle ve sokaklarda hatta bir toplu konut alanı ya da apartmanda yani birden fazla insanın yaşadığı her yerde komünler geliştirebilmeliyiz. Kadın, genç, çocuk komünleri, inanç, kültür, eğitim, meslek ve spor komünleri gibi birçok alanda ve konuda halkımızın komünal örgütlülüğünü yaygınlaştırmak ve kendi yaşamını bunlar üzerinden yönetir hale getirmek mümkündür.

Toplumsal yaşamın her alanında

komün anlayışı temelinde örgütlenmelerle gitmek istediğimizde bunu sadece biçimsel olarak kurgulamanın yeterli olmadığını görürüz. Komünalite her şeyden önce zihni bir yenilenmeyi gerekli kılar. Buna paralel olarak demokratik siyaset anlayışını şart koşar. Etkili ve özüne uygun örgütlülükler oluşturabilmek, bu temelde soykırıma karşı halkın direncini ortaya çıkarmak bir komünar gibi yaşamayı gerektirir. Bu anlamda demokratik uluslaşma ve soykırıma karşı direniş en başta özgürlük militanlarında ve bu temelde mücadele yürütenlerin yaşamında temsilini bulmak durumundadır. Gerisi kendiliğinden gelecektir. Eğer böyle yaklaşırsa siyasi partiler, çeşitli konularda açılan akademiler, kooperatifler, yerel yönetimler, belediyeler, dernekler, vakıflar, mesleki örgütlenmeler hepsi birer komün haline gelecektir.

Toplumsal yaşamın komünal değerler etrafında özgürce geliştirilebilmesi örgütlülük düzeyinin gelişkinliğine bağlıdır. Örgütlülük demek toplumun parçalı gücünün bir araya getirilmesi ve ortak değerler etrafında ruh, düşünce ve irade kazanması demektir. Bu temelde örgütlenmiş ve kimlik kazanmış komünler demokratik Kürt uluslaşmasının olduğu kadar soykırıma karşı direnişin de başarı ve zafer teminatıdır. Genelde toplumu özelde halkımızı devlete muhtaç olmaktan çıkarıp öz güç ve öz yeterlilik ilkesiyle özgür yaşama yoluna koymanın başka biçimi yoktur. Demokratik özerkliğin içini demokratik komünal örgütlülüklerle doldurmaksızın, halkımızın siyasal iradesini yansıtan bir statü olarak kabulünü sağlayacağımız bilinmek durumundadır. Ancak içini seferberlik tarzında bir komünleşme ile doldurduğumuzda açığa çıkan Kürt ulusal bilinci ete kemiğe kavuşmuş olacaktır. Ancak o zaman bir hayal ya da talep olmaktan çıkıp bir yaşam biçimine dönüşecektir. Bu ise başta Önderliğimiz olmak üzere tüm halkımızın özgürlüğü demektir.



## KIRIMA UĞRATILMIŞ TOPLUMDAN SAĞLIKLI TOPLUMA YENİDEN DÖNÜŞ

Kürt halkına dayatılan her yönüyle kültürel soykırımdır. Bu realiteyi bir cümle ile çok kolay ifade ettik. Birçoğumuz bu cümleyi her gün birkaç defa duyuyoruz veya dilendirdiriyoruz. Yaşamda kullandığımız birçok söz gibi hatta özdeyiş gibi söyleyip geçiyoruz. İnsanlık, toplum kültürkırım altındadır ya da Kürt halkına soykırım dayatılmaktadır dediğimizde, yaşamda kullandığımız herhangi bir söz gibi bir hissiyat içinde kalabiliyoruz. Kültürkırım normal bir şeymiş gibi karşılıyorsak, öyle anlıyorsak nedeni kültürel soykırımın kişiliklerimizde yarattığı kırımdır. Kültürkırım ya da soykırımın bu biçimi bir insanı fiziki değil, duyu ve düşüncede öldürmeye razı etmektir. Kültürkırım ya da soykırımın kültürel olanı insanın kendisini öldürmeye ikna edilmesidir. İntihar etmenin soykırımın kültürel olanı ile direkt bir bağı vardır. Çünkü soykırımın bu çeşidi her şeyden önce insanı çaresizlik içinde tutmak demektir. "Soykırım altındayız" dediğinde, tüyler diken diken olmuyor, öfke duygusuna kapılmıyor ve isyan edilmiyorsa, nedeni kültürkırımın kişilerde yol açtığı "terbiye"dir. Gerçekten kültürkırım uygulayanlar kimi, hangi halkı hedef almışlarsa onu kendi kuralları içinde "terbiye etmek"i temel amaç belerler.

Kültürkırım demek bir toplumu zihniyette kendisi olmaktan çıkarmak demektir. Bu her şeyden önce o toplumu düşünemez, kendi geleceği hakkında karar veremez duruma düşürmek anlamına gelir. Bilindiği gibi toplumsal zihniyet milyonlarca yıllık bir tarih içinde oluşmuştur. İnsandaki duyguların, dü-

şüncelerin yaşı milyon yıllarla ölçülebilir. Dolayısıyla kültürkırımın bir halkı tüm tarihsel geçmişine yabancılaştırmak anlamına geldiğini bilmek gerekir. Bu anlamıyla da **kültürkırım bir toplumun geçmişini, geleneklerini unutturmak, içinde yaşanılan zaman dilimini baskı altında tutmak ve geleceğini belirsiz kılmak stratejisiyle işler.** Bunda başarılı olabilmek için bitirmeyi hedeflediği kültür yerine, yalanlardan oluşturulmuş yeni bir 'kültür' yaratır. Kültürkırımın toplumda yol açacağı tahribatların büyüklüğünden dolayı soykırım kavramı tam anlamıyla kültürkırım ifade eder. Bunun için soykırıma karşı direnişin de kültürel olması kaçınılmazdır. Önemli olan bu direnişte her toplumsal kimlik alanının kendi özgün özelliklerine göre harekete geçmesi, geçirilmesidir.

Sözcük olarak soykırım denildiğinde, gündelik yaşamda akıllara fiziki soykırım gelir. Bu yanlıştır. Ancak bu düşünce boşuna değildir. Çünkü fiziki soykırım en çok yapılan soykırım çeşidi olmuştur. Acıklı ve trajik sonuçları büyük olan bu soykırım, soykırımlar içinde en hızlı sonuç alanıdır. Fiziki soykırıma uğrayanlar, acılarını yaşayacak zaman ve mekan bulamadıkları, buna şansları olmadığı için kolay unutulurlar. Bu sebeplerden dolayı soykırımcılar en çok bu yöntemi kullanmışlardır.

Kültürel soykırımla ifade edilenlerin doğru anlaşılması önem taşımaktadır. Kültürlerin yan yana yaşarken birbirini etkileyerek birinin hakim hale gelmesi, zayıf düşen kültürün etkili olan kültür içinde

doğal asimilasyona uğraması ile kültürkırımın aynı şeyler olmadığına dikkat çekmek yararlı olacaktır. Kültürkırım bedeninin en nazik yerini sert, tırtıllı bir cisimle sıyırmak gibi bireyin ve toplumun zihnini geçmiş değerlerini yok edercesine bilinçli kazımaya benzer. Bunun topluma vereceği acı en hafif deyimle toplumu "delirtmektir." Zaten delirmek normal olmamaktır. Soykırım toplumu anormalleştirmek demektir. Bunun için soykırıma karşı mücadele anormalleştirilmiş olduğu halde doğalmış gibi kabul gören her şeye karşı mücadeleyi gerektirir. Hiç kimse soykırıma karşı sıradan bir toplumsal mücadele ile sonuç alacağını düşünmemelidir. Her şeyden önce soykırıma daha somut adıyla kültürel soykırıma uğramış toplumun üyeleri normal değildir: geçmişleri unutturulmak için baskı yaşamış, farklı bir realite ile eğitilmiş ağırlıklı bir biçimde kendisi olmaktan çıkarılmışlardır.

Soykırım görmüş ancak tümüyle yok olmamış bir toplumun üyeleri bir şeyi herkesin anladığı biçimde anlamazlar. Çünkü anlamak için gerekli olan herkes gibi bakma yetileri ellerinden alınmıştır. Görmek için herkesten daha çok ışığa ihtiyaçları vardır. Soykırıma karşı mücadele verilirken bu mücadelenin (pozitif anlamda) anormal olması gerekir derken bu çarpıcı toplumsal özelliklerden yola çıkıyoruz. Bu konuda Kürt halk gerçekliği hem uğradığı soykırım ve hem de buna karşı direnirken verdiği mücadele "bircik"tir. Bu fark yeterince dile getirilmemiş, bilime ve sanata konu edilmemiş ise nedeni yaşadıklarının başka bir örneğinin olmamasındandır.

Kürt halkının yüz yüze kaldığı soykırım, toplumsal tüm alanlarda oldukça koordineli yürütülmektedir. Hem dört parçadaki her sömürgecinin kendi içinde yaptıkları hem de sömürgecilerin kendi aralarında bir koordinelilik vardır: Bağdat Paktı, CENTO gibi anlaşmalar, son yıllarda TC, İran ve Suriye arasındaki ilişkiler, gizli anlaşmalar soykırımın koordineliği içindir. Kürt halkına

uygulanan soykırımın rotasını destekçileri ile beraber faşist Türk sömürgeciliği belirliyor. Diğer parçalarda yapılanların tümünün ilk örnekleri Türk egemen sisteminin daha önce yaptıklarıdır. Fiziki katliamları yapan ilk sömürgeci rejim Türk devleti oldu. Diğer sömürgeciler onu takip etti. Türk devletinin fiziki katliamlarına benzer kırımları daha sonraları BAAS rejimi sistematik bir biçimde yürüttü. Kimlik inkarının öncüsü de Türk sömürgeciliğidir. Diğer sömürgeci devletler de onu kendi özgün planlamalarıyla birleştirerek yürütmüşlerdir. Örneğin Türk sömürgeciliğinin Alevi Kürt kimliğini asimile etme yöntemlerine benzer yöntemler İran egemenlerince Şii Kürtler başta olmak üzere Doğu Kürdistan'daki tüm Kürtler üzerinde genelleştirilmiştir. Sömürgeciler birbirine akıl vererek Kürt soykırımını yaptılar, yapmaktalar. Bu konuda en çarpıcı örnek "köykent" politikasıdır. Bu politikayı ilk tartışan gündemine alarak Kürt bölgelerinde daha kolay soykırım yapmak için Kürtleri bir yerde toplamak isteyen Türk Devleti olmuştur. Dersim Katliamı'ndan sonra kısmen uygulanan bu yöntemi en etkili bir biçimde Saddam Hüseyin pratikleştirdi. Bugün Güney Kürdistan'da olan birçok ilçe (Şeladizê, Dereluk, Bazyan gibi) bu sömürgeci politikaların ürünleridir. Özcesi hangi parçada yapılmışsa yapılmış olsun Kürt soykırımının rengi hep tek olmuştur. Bu sebeple Kürt direnişinin de demokratik ulusal renkte olması bir zorunluluktur. Tüm parçalardaki Kürtler ortak birliktelik ruhuna sahip olmak zorundadır. Tüm parçalar arasında bu duygu ve düşünceler hem yaşanmalı hem de gerekleri yerine getirilmelidir. Kültürkırıma karşı mücadele bunu gerektirir.

Kürtler son kırk yıldır soykırımın her biçimine karşı kesintisiz bir direniş içindedir. Kürt direnişi klasik anlamda yapılmış bir işgal ve sömürgeciliğe karşı verilmediği için taktik ve yöntemleri değişse de daha uzun süre devam edecektir. Kırk yıla yakındır demokratik ulus karakterinde direnen Kürt

halkı kendisine musallat edilen soykırımın “öldürücü ve intihar ettirici” tehlikesinden yeterli derecede uzaklaşmamıştır. Hakkını vererek direnen milyonların var olduğunu biliyoruz. Ancak azımsanmayacak bir niceliğin de halen pasif olduğunu, bir kesiminin de sömürgecilerin tuzağından kurtulamadığını biliyoruz. Genel bir tabirle belirtirsek, Kürtleri yok etmek isteyen sömürgecilik biçimi yenilmiştir. Ancak yenilen sömürgeciliğin tümüyle ortadan kalkmasını sağlayacak “ağacın kurdu” tümüyle kurutulmamıştır. Toplumumuzda maalesef bu acı gerçeklik de yaşanmaktadır.

Sömürgeciliği işlevsiz kıldığımız doğrudur. Fakat sömürgeciliğin halkta yarattığı tahribatlar tümüyle giderilmediği için o da buna dayanarak, kendini sürdürmede ısrar etmektedir. Bunun için eski yöntemleri yenildiği ve kendileri işlemez kılındıkları halde (Irak, Suriye ve İran devletlerinde yaşananlar, Türkiye’deki Ergenekon mahkemelerinin Kürt sorunu ve Kürt halk direnişi ile olan bağı) sömürgeci emellerinden vazgeçmemişlerdir. Güncel gelişmeler içinde AKP adlı partinin ve F. Gülen Cemaatinin yaptıklarında gördüklerimiz, dile getirmeye çalıştığımız eskinin yenilenmesi şeklindeki sömürgeciliğin kendisidir. Bu durum Kürtlerin “soykırıma karşı nasıl bir direniş vermeliyiz” sorusunu sormalarını ve zaferi getirecek yeni cevaplar vermesini zorunlu hale getirmiştir. Bunu tartışmazsak ve eskiden yaptıklarımız ile direnmeye devam edersek, bu direnerek yenilmekten başka bir sonuç vermeyecektir.

Hangi parçada nasıl bir direniş yöntemi, nerede hangi yol, konularında özgürlük mücadelesi ile beraber yeni bir kültürümüz oluşmuştur. Değişen iç ve dış koşullara cevap olacak direniş tarzı ise Önder APO tarafından ortaya konulmuştur. İki binlerden bu yana başlayan süreci Önderliğimiz “varlığını koruma özgürlüğünü sağ-



lama” şeklinde formüle etti. Geçmiş saldırılar sömürgecilerin deyimi ile “olmayan bir halka” dönük yapılan şeylerdi. Ancak şimdi varlık kazanmış bir halk hedeflenmektedir. Varlığı olan bir şeye saldırmak daha kapsamlı ve derin savaş çeşitlerinin kullanılmasını beraberinde getirmektedir. Örneğin son on yılda AKP politikaları adı altında TC’nin aynı yoğunluk ve baskı ile Kürt toplumsal gerçekliğini var eden tüm yaşam alanlarına saldırması, varlık kazanmış bir halka soykırımcı uygulamalardan kaynaklanmaktadır. Şunu iyice bilmek gerekir ki AKP yeni bir şey yapmıyor. Kürt halkı eski halk olmadığı için o da bir sömürgeci olarak soykırımcılığını devam ettirmek için yeni yollar ve yöntemler geliştirmektedir. Eskisinden daha çok şiddet, cinayet, baskı, işkence, tutuklama vb.. yöntemleri devreye koyduğu doğrudur. Eskiden Kürtler açısından idam edilme gerekçesi yapılan Kürtçe TV açmak gibi şeylerin devlet tarafından açıldığı, üniversitelerde Kürdoloji kürsülerinin açıldığı doğrudur. Kürtçe TV yayını, Kürtçe TV yayın yapma izni veren kanunlarla yapmamak, çocukları eğitici ve anadilini öğretici programları bu TV’de yasaklamak, üniversitede Kürtçe eğitim yapmak ama anadilde eğitimi yasaklamak tamamen sömürgeciliğin tasfiye amaçlı icraatlarından bir kaçıdır. Bu iki örnek, içinde bulunduğumuz dönemde soykırımın

nasıl yapıldığını gösteriyor.

### **Anadili Yaşatarak Direnmek**

Soykırım ve soykırımı karşı mücadele çok geniş bir konudur. Bu sorunu başlıklar halinde yaşam alanları somutunda ele almak daha sonuç alıcı olacaktır. Amentü kabiliinde bilinmesinde fayda olan şey, Kürt halkına dönük soykırımın Kürtlerin PKK ile varlıklarını tartışmalık konumdan çıkarmasıyla daha inceltmiş taktiklerle sürdürüldüğüdür. Bugün özellikle Türk sömürgeciliği her şeyini soykırım politikalarını hesaplayarak ayarlamaktadır. Kürdistan'daki sömürgeci soykırımcı amaçlar düşünülmeden ve hesaplar yapılmadan tek bir tartışma yapılmamakta, karar verilmemekte adım atılmamaktadır. Geçmişte de aynı realite vardı. Şimdi daha ayrıntılı ve daha hesaplı yapılmaktadır. Çünkü Kürt halkı eski Kürt halkı değildir. Konuyu toplumsal kimliğin yaratılıp geliştirilmesinde çok önemli işlevleri olan eğitim, sağlık, spor gibi alanlarda ele alıp irdeleyerek somuta indirmek yararlı olacaktır. Türk sömürgeciliği emperyalist karakterli ve aynı zamanda Kürdistan sömürgeciliğinde merkezi rol oynağından değerlendirmelerimizi Kuzey Kürdistan ekseninde yapmak konuyu daha anlaşılır kılacağı gibi daha kapsamlı olmaya da olanak verecektir.

---

**Kendi dilinde konuşamayan ve eğitim göremeyen bir halkın çocukları başta olmak üzere, tüm üyeleri bir travmanın içine sürüklenmiş olur**

---

TC bir dile konuşma yasağı getirmiş, bir halkın kendi anadilinde eğitim görmesini yasaklayan ve bu yönüyle en gerici bir devlettir. Dil sadece konuşma-anlaşma aracı değildir. Dil bir toplumun kültür kodlarını içeren taşıyıcı canlı bir organdır. **Kendi dilinde konuşamayan ve eğitim göremeyen bir halkın çocukları başta olmak üzere, tüm üyeleri bir travmanın içine sürüklenmiş olur.** Kürt toplumunun yaşadığı sosyo-psikolojik sorunların çok önemli bir kısmı Kürtçe ile eğitim yapamamaktan kaynaklanmaktadır. Eğitim, sadece çocukların anaokuldan başlayan peşi sıra gelen okullar serisi dönemini kapsamaz. Eğitim insanın tüm yaşamı boyunca devam eden bir öğrenme, yenilenme, değişme, yaratma kısaca kültürel değerlerini zengin yol ve yöntemlerle yeni nesillere aktarma işidir. Ana dil eğitimi bir halkın kendi üyesini bu eylemlerle geleceğe hazırlarken hem kolaylaştırıcı bir araç hem de yapılanların öz benliğe göre olmasını sağlayan temel harç olduğu için önemsenir. Dil sadece okullarda öğrenilen bir kültür değildir. Okullarda yapılan ana dilin kolaylaştırıcı özelliği ile kültürün diğer değerlerini çabuk ve sağlam öğrenmektir. Kürt halkının yaşadığı temel sorun, dilinin yasaklanarak toplumsal alandan kopartılmasıdır.

Oldukça detaylı olan bu konuda yapılacak olanlar sadece ana dil eğitimi ile sınırlı değildir. Toplumsal eğitimi sadece okullarda öğretilen kapsamda ele almayarak direnişimizi geliştirmeliyiz. Toplumların kendi üyelerini eğitmenin çok değişik yöntemleri olagelmıştır. *"Eğitim toplumun deneyimlerinin teorik ve pratik bilgileri halinde mensuplarına, özellikle gençlerine özümsetme çabası olarak"* ele alınmadıkça çok sınırlı kalacaktır. Kürt halkı kültürel soykırım altında olduğu için eğitim yolu ile çocuklarını ve gençlerini sömürgeci eğitim kurumlarına karşı da korumak zorundadır. Bu koruma ailede başlar. Her Kürt ailesi kendi çocuğunu demokratik toplum kültür terbiyesi ve ahl-

kıyla bir Kürt olarak yetiştirirse koruma sağlanmış olur. Anadilde eğitim yasağı olduğu için her Kürt ailesi her şeyden önce bir okul olmak zorundadır. Her ana ve baba aynı zamanda öğretmen görevini yurtseverliğin bir gereği olarak yerine getirmelidir. Mutlak suretle her Kürt çocuğu kendi anadilinde resmi okullar olmasa da konuşabilmeli, okuyup yazmayı öğrenmelidir. Günümüz öğrenme teknikleri buna el vermektedir. Eğitim konusunda Türk sömürgeciliğinin 'benim hukukum, kanunum' dedikleri kesinlikle Kürt ailelerini bağlamamalıdır. **Türk hukuku sömürgeci inkârcı ve yasakçı bir hukuktur. Tüm kanunları da bu özellikte yapılmıştır.**

Ulusal bilinç temelini aile içi eğitimle döşer. Bu bilinç ilkokul sürecindeki eğitim ve öğretimle görünecek kadar önemlidir. Türk devletinin Kürtçe TV yayını yapmasına yine üniversitelerde Kürtçe eğitim yapmaya başlamasına rağmen çocukların eğitilip şekillenmesinde çok önemli olan TV programlarını yasaklamasının ve ana dil eğitimini bölücülük olarak reddetmesinin temel sebebi budur. Bu soykırım uygulamasından her Kürt ana ve babasının daha geniş bir ifade ile yetişkin Kürt insanının çıkarılması gereken sonuçlar olmalıdır. Buna karşı yapılacak ilk şey de adeta inadına çocukları ve gençleri anadilde eğitmek olmalıdır. Tüm kurum ve kolektif alanlar okul işlevi ile düzenlenmek durumundadır. Yine siyasi ve hukuki olarak da anadil eğitimi için mücadeleyi yükseltmek gerekmektedir.

Öğrenci statüsünde olan çocuklarımızın ve gençlerimizin eğitim sürecinde Kürtçe yazmaları, günlük konuşmalarında ve öğretmenlerle diyaloglarında Kürtçe konuşmaları ailelerce öğretilmeli, teşvik edilmelidir. Özellikle okullardaki gençler kendilerine Türkçe, Arapça ve Farsça öğretmeye gelen hocalarına bunun kişiliklerine yaptığı bir hakaret olduğunu söyleyerek karşı koymaları çok zor değildir. Özellikle Kürdistan'da sınıfları Kürt gençleri doldurmaktadır. Yirmi ile alt-

mış arasında Kürt gencinin olduğu sınıflarda nasıl oluyor da sadece tek bir kişinin anadili konuşuluyor? Bu en anti-demokratik bir yaklaşım olduğu gibi tamamen ahlakdışıdır da. Fakat kültürkırım Kürt insanında büyük tahribatlara yol açtığı için bu gayri ahlaki zulüm birçoğumuz yeterince farkında olmadan her gün tekrarlanıyor. Bu, biz Kürtler için bir ayıp olduğu kadar, düşme haliyken, düşman için de maalesef başarıdır. Öğretmenler Kürt ise yurtseverliğin bir gereği olarak Kürtçe konuşmalıdırlar.

Toplumsal eğitim aynı zamanda bir ailenin kendisini ve çocuklarını Kürt gelenek ve göreneklere ile yetiştirmesini de gerektirir. Kimlik kazanarak soykırımı karşı sadece anadil eğitimi ile direniş mücadelesi verilemez. Her halkın sosyal yaşamı onun kültürel değerlerinin özelliklerine göre yaşanır. Kürtlerin de yaşamlarında Kürdi olmaları haklarıdır. Hangi değerler kimliklerinin ifadesi ise onunla oturup kalkmaları olması gerektirir. Fakat kültürel soykırım Kürt insanında kendi değerlerini küçük görüp horlayan bir ruh hali ve duruş ortaya çıkarmıştır. Kürtlük sanki ilkel ve geriymiş gibi bir algı içinde olanlar da vardır. Kaynağını tarih bilincinin zayıflığından alan bu zihniyeti aşmanın çaresi kendi tarihsel kültürünü bilmekten geçer. Tarih bilmek sadece bilgi anlamında geçmiş öğrenmek değil şimdiki kendisi olarak yaşamaktır. Zaten **kültürel kimlik demek bir insanın tarihsel olarak içinde şekillendiği toplumun özellikleri ile yaşaması demektir.** Bu aynı zamanda tarih bilinci ile yaşamayı anlamına gelir.

Kürt halkına karşı soykırım politikaları yürütüldüğü için yaşamın her alanı buna göre ayarlanmıştır. Örneğin Kürdistan'daki eğitim sistemi tümüyle böyle ayarlanmıştır. Yatılı ilköğretim okulları bu politikaları anlamak için yeterlidir. Okulların içi, dekor için kullanılan renkler, sağa sola asılan veciz sözler, sömürgecilerin bayrak ve flamaları, sabbahları derslere başlarken Kürt çocuklarına ve gençlerine ettirilen yeminler vb... hepsi

ince elenip sık dokunan sömürgecilik uygulamalarıdır. En genel anlamıyla Kürdistan'a sömürgecilik eliyle getirilmiş, pratiğe geçirilmiş hiçbir uygulamanın masum olmadığını belirtmek gerekir. Hiçbir şey halkın çıkarı ve geleceğini Kürt olarak kurmaları için değildir. Eğitim gibi sağlık alanı da böyle ayarlanmıştır.

### **Sömürge Toplum Sağlıksız Toplumdur**

Sömürgecilik altında yaşadığı konusunda bilinci eksik olan, kültürkırımla ulusal duygu ve düşüncede darbelenmiş biri için sağlık evlerinin, sağlık ocaklarının, hastanelerin ve sağlık ekiplerinin hiçbir mahsuru olmayabilir. Zaten Türk eğitim sistemi ve sağlık alanı içinde binlerce Kürt hatta Kürt yurtseveri de görevlidir, denebilir. Ancak sömürgeciliği derinlemesine ele aldığımızda hiçbir şeyin görüldüğü gibi olmadığını anlarız. Buna günlük yaşam içinde onlarca örneklerle rastlamak mümkündür. Halka bağlı olan ve hizmet için bu tür işleri yapan Kürt yurtseverlerini de düşman, yürüttüğü soykırım politikalarını gizlemek ve sorgulamayı engellemek için kullanmaktadır.

**Dünya Sağlık Örgütü sağlığı; 'bireyin bedensel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik hali' olarak tanımlamaktadır.** UNİCEF'in yaptığı bazı araştırmalara göre, anadiliyle eğitim gören ve yaşamını sürdüren çocuklar, bu haktan mahrum olan çocuklara göre daha sosyal ve daha sağlıklı bireyler olmaktadır. Bu çocukların uyum yeteneklerinin diğerlerine göre daha gelişkin olduğu, bu araştırmanın açığa çıkardığı başka bir sonuçtur. Yine bu araştırmanın açığa çıkardığı bir başka çarpıcı sonuç ise, 'anadili dışındaki bir dilde zorla eğitim sürecine alınan çocukların kişiliklerinde ciddi travmalar oluşma ihtimalinin yüksek olduğu' gerçeğidir. Bu bilimsel tespitlerden de anlaşılmalıdır ki Kürt insanının sağlıklı olmamasının birinci ve temel sebebi sömürgeciliğin kendisidir. Sömürgecilik Kürdis-

tan'da mikrop dağıtan bir haşere işlevine sahiptir. **Sömürgecilik bataklıkta kültürkırım politikaları onun mikrobik hastalıkları olmaktadır.** Sömürgeci uygulamalar altında yaşandıkça biyolojik olarak herhangi bir rahatsızlık bulunmasa da sağlık tanımlamasında belirtilen sosyal ve ruhsal yönden hep hasta olunacağı bilinmek durumundadır. Biyolojik yani bedensel birçok hastalığın da psikolojiden kaynaklandığını tıp bilimi söylemektedir.

Sömürgecilik varlığı ile hastalık yayan bir haşere olduğunu bildiği için bedensel hastalıkları sosyal ve ruhsal hastalıkları arttırmak amacıyla ele alır. Günümüzde tıp alanının da tıpkı bakkal ve manav gibi topluma müşteri gözü ile baktığı biliniyor. Artık sağlık personeli ile hasta arasında mal sahibi-müşteri ilişkisi kurulmuştur. Sağlık alanında hastalıkları önleme değil hasta edip tedavi etme adı altında toplumu sömürme vardır. Özel hastaneler, milyar dolar sermayeli ilaç firmaları, her köşe başında karşılaşılan doktor muayenahaneleri bu gerçeğin verileridir. Hal buyken Kürdistan gibi bir yerde sömürgecilik soykırım politikaları için sağlık alanını nasıl kullanıyor acaba? Bilinen en çarpıcı uygulama sağlık yoluyla halkla mümkün olan en geniş ilişki ağını kurmaktır. Özellikle Türk Devleti'nin sağlık evleri ve diğer kurumları halkı asimile etme, ajanlaştırma zor durumda bırakıp kendine bağlama ekseninde kullandığı biliniyor. Birçok Kürt insanı "en azından derdimizi doktora anlatacak kadar Türkçe bilmeliyiz" demiştir. Oysaki anadil eğitimi gibi anadilde tedavi de temel bir insan hakkıdır. Ancak Kürt halkı bundan da mahrum bırakılmıştır.

Kürdistan'da yaşanan, düşmanın kendisinin neden olduğu sağlık sorunlarını halka baskı unsuru olarak kullanma gerçeğidir. Kürdistan'daki veriler birçok alanda Kürtlerin zulüm altında olduğunu gösteriyor. Çocuk ölümleri, yetersiz ve dengesiz beslenme, kolay tedavi edilebilecek hastalıklar neticesinde bile sakat kalmalar vb... sağlıklıla

ilişkili daha birçok durumda Kürt illeri birinci sıradadır. Halk yoksul bırakıldığı için yaşamla direkt bağı olan sağlık sorunlarında teslimiyete zorlanmaktadır. Son yıllarda Gülen cemaatinin sağlık alanında yaşanan mağduriyetleri, insanlarımızı kendisine bağlamak için sınırsızca kullandığı biliniyor.

Sağlık konusunda her şeyden önce her insanın hasta olmamak için gerekli olan tedbirleri alması gerekir. Bu alanda çalışan, çalışmak isteyen Kürdistanlıların işi sadece doktor-hasta ikilemine hapsedip mesleki yaklaşmamaları gerekir. Bu sahadan halkımıza dönük yürütülen kirli politikaları hem deşifre etmeleri hem de halkı bilinçlendirme görevlerinin olduğunu bilmeleri gerekir. Sağlık sahasında yürütülen soykırımı engellemek için birlik olmaları ve örgütlenmeleri gerekir. Olanaklarını birleştirip ortak çalışma tarzını hakim hale getirmeleri, ilk elden yapılabileceklerden olmaktadır. Halkı sağlık konusunda bilgilendirerek hastalıkları önleyici sağlık politikasını hakim kılmaları yurtseverlik görevleri olmaktadır.

### **Kürt Kadını Şahsında Kürtlük Bitirilmek İsteniyor**

Kürdistan'ı sömürgeleştiren egemen devletler neden oldukları her türlü sorunu soykırımlarını derinleştirmek için yeni bir sebebe dönüştürmekte adeta ustalaşmışlardır. Bu konuda en çarpıcı örnek Kuzey Kürdistan'da az sayıda da olsa yaşanan küçük yaşta kız çocuklarını evlendirme, töre cinayetlerini kadının eğitimsizliğine bağlayarak "Haydi Kızlar Okula!" kampanyasını başlatmak oldu. Kadın sorunu tüm toplumun sorunudur. Günümüzde kadının bir insan olarak kendi haklarını kullanmasını is-

teme amiyane deyimle moda olmuştur. Bunun için kız çocuklarını okula göndermeyen bir aile hor görüleceğini ve toplumda prestijini yitireceğini bilir. Böyle bir kampanyaya dahil olmamak iyi karşılanmaz. Bu kampanyaya karşı çıkmak ise "gericilik" olacağı kesindir. Ancak burada iş Kürt çocuklarının Türk Devleti'nin okullarına gitmesinin teşviki olduğu için biraz durup düşünmek gerekir. Bir kere bu kampanya neden kız çocuklarını direkt hedef kitle seçmiştir. Ya da bu kampanya neden Trakya ve Karadeniz'de değil de Kürdistan'da yürütüldü, yürütülüyor? Nedeni Cemil Çiçek'in Kürt kadın-

larına atfen "kadınlar Türkçe bilseydi bu iş (yani soykırım) çoktan hal olmuştu" sözünde gizlidir. Benzer bir durum araştırılmadığı için ispatlanamayan ancak halk arasında yaygın bir kanı olan 1990'larda MGK kararı ile Kürdistan'da kısırlaştırıcı ilaçların kullanıldığına dair olandır. Girmiş olduğumuz yeni yılda Meclis İnsan Hakları Komisyonu'nun Kürt sorunu hakkında 'çok değerli' görüşlerine başvurduğu AÜ Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Anıl Çeçen de Kürtlerin sayısının fazla olduğunu, vatanın bekası için Malthusvari bir öneriyle Kürtlerdeki doğum oranının kontrol altına alınması gerektiğini belirtmiştir.

### **Başkasının Kimliğiyle Spor Yapmak**

Soykırımıyla mücadele her şeyden önce kimlik bilinci gerektirir. Aynı zamanda bizi biz eden değerleri tanıyarak yaşamayı şart koşar. Kim olduğumuz, nereden geldiğimiz, kültürel kimliğimizin nasıl şekillendiği eksenindeki sorulara kapsamlı yanıt oluşturacak

Soykırımıyla mücadele her şeyden önce kimlik bilinci gerektirir. Aynı zamanda bizi biz eden değerleri tanıyarak yaşamayı şart koşar. Kim olduğumuz, nereden geldiğimiz, kültürel kimliğimizin nasıl şekillendiği eksenindeki sorulara kapsamlı yanıt oluşturacak cevaplarla kendini eğitmek soykırım politikalarının panzehridir.

cevaplarla kendini eğitmek soykırım politikalarının panzehridir. Bu panzehirden yararlanmak için sömürgeciliğin ülkemizde her şeyi soykırım ile sonuç almak için düzenlediğini bir an bile olsa unutmamak gerekir. Eğitim sisteminin baştan aşağı Kürt çocuklarını ve halkını devşirmek için çok ince ayarlandığını biliyoruz. Dinin Kürtleri kendi manevi değerlerini ve tarihini unutmak için özünden uzaklaştırılarak adeta bir dayatma ile yaşatılmak istendiğini sivil cuma namazları daha iyi deşifre etti.

Sömürgeciliğin uyguladığı sağlık politikaları ile toplumu iyileştirmek bir yana hastalıkların hem nedeni hem de yayarı olduğu genel kabul gören bilimsel bir tespittir. Kürtlere spor gibi bir sosyalleşme alanının yasak olduğunu biliyoruz. Kürtlerin kendi ulusal kimliklerine göre spor kulüpleri açamayacaklarını, son dönemlerde başlayan Mezopotamya amatör futbol ligi örneğinde daha somut olarak gördük. Kürt gençlerinin Kürt kimliklerinden vazgeçemedikleri için nasıl diskalifiye edildiklerini hep beraber gördük. Kürtler ancak Türk, Arap ve Fars egemen kimlikleri ile evrensel bir karakter taşıyan spor müsabakalarında yer alabilirler. Kendi kimliğiyle kendini dışa vurması her alanda olduğu gibi spor alanında da Kürt'e yasaklanmıştır. Kürt'e kalan ve düşen kendi egemenine ve sömürgenine hizmet etmek ve onun adına davranmaktır. Bundan ötesi sömürgecilerin deyimi ile 'bölücülük' sahasına girmektedir. Bölücülük sahasına girmek, ceza sahasına girmek demek olduğu için birçok yerden "kırmızı kart" görmeyi göze almak demek olacaktır. Özü itibarıyla her halk için kendisi olmak zenginleşmek, daha rahat maddi ve manevi yaşama kavuşmak demek olurken, Kürtler için Kürt olmak büyük bir savaşı göze almak demektir. Kürtler kendi demokratik ulusal değerlerine göre yaşamaya karar verdiklerinde, toplumsal hayatın en zor ve işkenceli saldırganlıklarını göze almak zorunda kalıyorlar. Bunun nedeni sömürgeciliğin Kürt halkını yok

etmek istemesidir. Bu cehennem yaşamı PKK mücadelesi ile kısmen aşılmışsa da bu yaşamın tümünden yok edilebilmesi için Kürtlerin daha çok kendisi olmayı başarması gerekmektedir.

### Soykırımı PKK'lileşerek Kırılmak

Sömürgecilere ve soykırımcılara göre **" Kürt olmak demek öz vatani olmayan, hiç para etmeyen, parasız kalmakla özdeş olan, yoğunca işsiz kalan, her ücrete çalışan, sürekli yaşam kavgası veren, kültürel ihtiyacını unutan, maddi ihtiyaçlarının temini için korkunç çabalayan, NAN'ın (ekmeğin) anayurdunda (neolitik tarım devriminin anayurdu) NAN'sız kalan topluluk kalıntısı benzeri bir şey olmak demektir."** Ancak bilinmesi gereken bu uygulamalar kültürkırım yöntemiyle işletilen pratik politikalar olduğu için Kürt insanında da kendisine karşı böyle bir algı oluşmuştur. Çünkü kültürkırımı yapanlar bir halkın kendisini onların koyduğu tariflere göre tanımlamasından bir milim şaşmazlar.

Kürtler PKK ile soykırımcıların ve sömürgecilerin Kürt denirken konulmuş sınırlarının dışına çıkmaya başladılar. PKK ve PKK'lileşen Kürtler konulmuş sınırların dışında olduğu için kabul edilmiyor. Zaten "böyle Kürt olunmaz, bunlar Kürt değil vb..." sözleri hemen her gün onlarca defa duyuyoruz. Önderliğe ve PKK'ye saldırıları kendi Kürtlerinin sınırlarını korumak içindir. Önderliğe ve PKK'ye düşmanlıkları Kürtleştikçe zenginleşecek olan Kürtleri yok etmek istemelerinden ötürüdür. PKK Kürt'ü geliştikçe maddi ve manevi olarak sömürgecilerin kavramlarının tam tersi bir kulvarda hızla koşan bir halk olacağımız ispatlanmıştır. Demek ki soykırımı karşı gerçek mücadele PKK'lileşmektir. Kürtleri inkar ve imha etmek isteyen bir düşman Kürtlerin en çok neyine düşmansa, o Kürtler için en hayırlı ve kazançlı olandır...



## KÜRDİSTAN'DA EKONOMİK SOYKIRIM VE EKONOMİK ÖZ-SAVUNMA



### Giriş:

***“Ekonomi, en az devletleştirilmiş, özelleştirilmiş toplumsal gerçekliktir. Toplum kolektivizminin en temel dokusudur. Özelleştirilmesi, devletleştirilmesi düşünülemez bile. Ekonomiyi özelleştirmek, devletleştirmek, temel toplumsal dokuyu tahrip etmek demektir; toplumu en hayati yaşam kurallarından yoksun bırakmak demektir”.***

Ekonomi, genel anlamda varlıkların doğadaki imkânlardan yararlanarak ihtiyaçlarını karşılama için yürüttükleri faaliyetlerdir. İnsan toplumunda ise ekonomi ancak bilinçle gerçekleştirilir. İnsan toplumsallaşması esasta ekonomik faaliyetler etrafında oluşmuştur.

### A-KÜRTLERE ve KÜRDİSTAN'A KARŞI EKONOMİK SOYKIRIM.

19.yüzyıla kadarki tarihsel kesitte Kürdistan coğrafyası ve toplumuna yönelik ekonomik temelli saldırılar zaman zaman ivme kazanarak sürse de soykırım düzeyinde gerçekleşmemiştir. Kürdistan toplumu genel anlamda maddi-manevi kültürüyle birlikte varlığını koruyabilmiştir. Ekonomik soykırım esasta kapitalist modernitenin kendi hegemonyasını Ortadoğuda tesis etmeye başladığı 19.yüzyıldan günümüze kadarki dönemdedir.

Ekonomik soykırım diğer soykırımlara iç içe sistematik, planlı, zaman ve mekâna göre biçim değiştiren, derin, kapsamlı ve örtüktür. Kültürel soykırımla birlikte en yıkıcı sonuçlar ekonomik soykırımla ortaya çıkar. Kürtlerin, üzerlerinde gerçekleşen soykırımı farketmemeleri, farketmeleri de karşı koyamamaları, kanıksamaları ve bilinçli-bilinçsiz katkı sunmaları için de ne gerekirse yapılır.

### 1- TC'nin Kürtlere Karşı Ekonomik Soykırım Yaklaşımı Ve Politikaları:

Kapitalist modernitenin hegemon güçleri ve TC iktidar güçleri ekonomik soykırımı, kültürel, siyasi ve fiziki soykırımlarla iç içe gerçekleştirmektedir. Ekonomik soykırım, inkâr-imha ve asimilasyon yaklaşımının hem temel uygulama alanlarından biridir hem de bu yaklaşımın sonuca gitmesinde etkili soykırım uygulamalarındandır. Katliam, baskı, göçertme, fakirleştirme, asimilasyon yöntemleriyle Kürt toplumunu parçalamak, dağıtmak ve eritmek, manevi kültürünü ortadan kaldırmakla birlikte

başta toprakları ve mülkleri olmak üzere tüm maddi değerlerine el koymak, Kürdistan toplumunun ekonomik alanını çökertmek ekonomik soykırımın başlıca hedefleri olagelmıştır.

Ekonomik soykırım, kuruluşundan günümüze kadar TC'nin değişmez devlet politikası olmakla birlikte bu amaca yönelik özel konsept ve planlar da oluşturulmuştur.

### **a- Ekonomik Soykırımla İlgili Kanunlar Ve Resmi Politikalar:**

#### **Şark İslahat Planı ( 24 Eylül 1925 )**

...

6) Bu mıntıkada ( Doğu'da ) araziler maliye bakanlığı tarafından acilen devlet mülkiyetine geçirilecektir.

8) İsyanın bastırılması için harcanan para, bölgedeki halktan karşılanacaktır. Bu mıntıkada bulunup da isyana iştirak etmeyen köyler bu vergi ile mükellef tutulmacaktır. (bu köyler erkan-ı harbiye-i umumiye'ce tespit edilmiş olanlardır.)

#### **Mecburi İskân Kanunu (14 Haziran 1934)**

İlk iki maddesi Türk kültürüne yakın olmayan ve yok edilmesi gereken hedef gruplarla yani öncelikle Kürtlerle ilgilidir.

#### **Tunceli Kanunu (25 Aralık 1935)**

Burada belirtilen ve belirtilmeyen onlarca kanunun Kürtlere yönelik doğrudan ekonomik soykırımla ilgili birçok maddesi vardır. Ancak yerimiz sınırlı olduğundan birkaç tanesini verebildik. Tüm bu kanunların ortak amacı Kürdistan'ı Kürtsüzleştirmek, Kürtleri de Türkleştirmektir. Bu çerçevede Kürtlerin ve Kürdistan'ın tüm varlıklarına el koymak, bunları Türk devlet ve özel sermayesine aktarmak; Kürtleri de topraklarından, maddi-manevi değerlerinden kopararak en ucuz kullanılan köleler haline getirmektedir.

#### **b-Demografi Anlayışı: ( Sürgün, Gö-**

çertme ve Nüfus Planlaması )

Takrir-i Sükûn Kanunu'ndan (4 Mart 1925) başlayarak 1938 yılına kadar bu amaca yönelik kanunlar çıkarılır. 1925-1950 arası dönemde Kürtler büyük-küçük gruplar halinde zorla Türkiye'ye sürgün edilir. Bu uygulamayla Kürdistan nüfusunun Türkiye nüfusuna ortalaması düşük tutulmaya çalışılmıştır.

1950-1984 arası dönemde ise göçün ekonomik gerekçeleri öne çıkarılmıştır. Ancak göç ettirme sistematik bir devlet politikası olup bir ucu ekonomik soykırıma dayanır. 1950'li yıllardan itibaren TC devlet aygıtında birtakım değişikliklere gidilerek kapitalist sistemle daha fazla bütünleşmesi sağlanır. Bu değişime bağlı olarak inkâr-imha-asimilasyon uygulamalarında da biçimsel değişiklikler yaşanır. Bu durumda Kürdistan'dan Türkiye şehirlerine aileler, gruplar ve peyderpey aşiretler halinde göçler artarak sürer. 1950'lerin başından 70'lerin sonuna kadar kırsal alandan yığınsal bir göç olayı yaşanır. Kürdistan şehirlerinden ilk ciddi göçler 1950-1955 yılları arasında yaşanır.

1960'lı yıllardan itibaren ise Kürdistan'dan Avrupa'ya göç başlar. TC ile Avrupa devletlerinin yaptıkları anlaşmalar sonucunda Türkiye ve Kürdistan'dan Avrupa'ya işçi göçü başlatılır. Bu çerçevede 1962-1971 yılları arasında Kürdistan'dan 200 bin kişi Avrupa'ya göçeder. 1965-1980 arası yıllarda bir kaç hariç tüm Kürdistan illeri göç nedeniyle büyük nüfus kaybına uğrar.

1985 yılından itibaren hem köylerin boşaltılması hem de Avrupa kapılarının açılması nedeniyle köylerden şehirlere, şehirlerden Türkiye ve Avrupaya göç büyük hız kazanır.

Nüfus planlaması politikaları PKK'nin ortaya çıkmasından sonra daha yaygın, sistematik, kısa-orta-uzun vadeli planlamalar dahilinde TSK, Emniyet teşkilatı ve valiliklerin öncülüğünde birçok devlet ve özel kuruluş bu konuda çalışmaktadır.

**c-Mevsimlik İşçi Göçü:**

Kürdistan'da ekonominin çökertilmesine bağlı olarak özellikle son on yıllar içerisinde Kürdistan'dan Türkiye'ye mevsimlik işçi göçü de oldukça yaygın hale gelmiştir. Her yıl bahar ve yaz mevsimlerinde milyonlarca Kürt emekçisi Marmara, Akdeniz, Karadeniz, Çukurova ve Ege bölgelerine inşaat veya geçici tarım işçisi olarak gitmekte, onur kırıcı düzeyde ağır koşullarda ve çok az ücretle köle gibi çalıştırılmaktadır. Bununla birlikte her yıl yüzlerce Kürt, mevsimlik işçi olarak çıktığı yollarda trafik kazalarında yaşamalarını yitirmektedir.

**d-Kentleşme ( Kentsizleşme)**

TC'nin Kürdistan'a ilişkin kentleşme politikası, askeri ve idari zora dayalı olarak merkezi egemenliğini tesis etmeye ve Kürdistan toplumunun birliğini parçalamaya yöneliktir. Bu temelde nüfus ve yüzölçümü ilçe düzeyinde olan yerleşim birimlerine il statüsü verilirken, il özellikleri taşıyan yerleşim birimleri ilçe statüsünde kalmıştır. Bununla birlikte genel olarak Kürdistan'da mümkün olduğunca il sayısını arttırarak merkeziliği yaygınlaştırmaktadır. Kentlerde ekonomi, altyapı, kent mimarisi, çevre, sağlık, ulaşım gibi yaşamsal alanlarda sorunları çözmeyi değil, kentlerin altından kalkamayacağı derecede ağırlaştırılmayı esas almaktadır. 1985 yılından itibaren yaygınlaştırılan köyleri boşaltma politikaları sonucu kentler, kendi kapasitelerini kat be kat aşan nüfus yoğunluğuyla karşılaşmışlardır. Halk iradesiyle yürüyen belediyelerin çalışmaması için devlet elinden geleni yapmaktadır.

Bu politikalar sonucunda nefes alamaz duruma gelen Kürdistan'daki kentlerden Türkiye'ye ve Avrupa'ya giderek artan biçimde göç yaşanmaktadır.

**e-Ulaşım (Demiryolu Ulaşımı, Karayolları ve Köy Yolları)**

Kürdistan'da uygulanan ulaşım politi-

kası inkâr-imha ve asimilasyona hizmet edecek tarzda uygulanmaktadır.

1-Demiryollarıyla, Kürdistan'daki yer altı-yer üstü zenginliklerini, tarım ürünlerini doğrudan Türkiye'ye taşımak, ekonomik kaynakları sömürmek ve Kürdistan'ı Türkiye kapitalist pazarına bağlamak. Asker ve askeri malzeme sevkiyatını kolaylaştırmak.

2-Karayollarında da aynı hedef gözetilmekle birlikte Kürdistan'daki yerleşim birimleri arasındaki yol mesafelerini uzatıp Kürtlerin, devletin hakim olduğu merkezlerden geçerek kontrol edilmesi. Ayrıca bu şekilde ulaşım giderleri de arttırılarak fakirleştirilmeleri ve birbirleriyle ilişkilerinin azalması.

3-Hava ulaşımı tamamen askeri ve idari egemenliği tesis etmeye yöneliktir.

4-Köylerin kendi aralarında ve ayrıca şehirlere ulaşımı için gerekli yol ağları da aynı amaçlar doğrultusunda değerlendirilir. 1984 yılından itibaren hız kazanan köy yollarının yapımı tamamen askeri işgal, parçalama, fakirleştirme ve asimilasyonun kolaylaştırılmasına hizmet eder.

T.C'nin Kürtleri tasfiye etme anlayışına dayalı ulaşım politikası, AKP iktidarı döneminde de duble yol ve diğer projelerle yaygınlık kazanarak sürdürülür.

**f-Tarım ve Hayvancılık**

TC, Kürdistan toplumunun tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetlerini çökertme ve yerine kendi tarım-hayvancılık politikasını ikame etmeyi esas alır. Kürtlerin toplumsallığını dağıtmak, varlık koşullarını ortadan kaldırmak ve Kürdistan'ı tam işgal ve talan etmek için en fazla tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin tasfiyesine ağırlık verilir. 1925'lerde başlayan ve silahlı direniş dönemlerinde yoğunlaştırılan köy boşaltmalarının esas amaçlarından biri de budur. 1950'li yıllardan itibaren ise köylerde alt yapı sorunlarını çözmeyerek, çarpık kentleşmeyi geliştirerek köyleri boşaltmıştır. 1970'li yıllardan itibaren ise endüstriyalist tarım ve

hayvancılığı geliştirerek, kentlere, Türkiye'ye ve Avrupa'ya göçü yaygınlaştırarak Kürtlerin "kendi rızalarıyla" köylerini terketmelerini hedeflemiştir. 1985 yılında tekrar başlatılan koruculaştırma ve köy boşaltmalar 1990'lı yıllarda en üst düzeyde yaygınlaştırılır. Sürgün edilen köylülerin mal-mülklerine ordu ve korucular tarafından el konulur. Çok geniş araziler askeri bölge ilan edilerek köylülere kapatılır, yayla yasakları getirilir. Kürdistan'da tarım ve hayvancılık faaliyetleri yürütme imkânları bırakılmayan Kürt köylülülüğü ve koçerliği çözülür. 1985 yılından günümüze kadar süren köysüzleştirme politikaları sonucunda Kürdistan'da 4000'in üzerinde köy boşaltılmış olup 2 milyondan fazla insan köylerinden kopartılmıştır.

Çiftçi-köylülerin hareket ve üretim alanları vergi, kredi, devlet ofisleri, ilaçlama, mühendislik, arz-talep dengesi, patent adı altındaki baskı araçlarıyla daraltılır. Tarımda devlet tekeline ek olarak son yıllarda özel sermaye tekelleri de Kürdistan'da tarım alanına el atmış ve tarımı kapitalistik tarzda dönüştürme yolunda oldukça mesafe katetmişlerdir. Devlet-özel sermaye-ağalar ve ordu ittifakı köylülerin topraklarını ellerinden almışlardır. Devletin daha önceki dönemlerde el koyduğu araziler de dahil edilerek özellikle son yıllarda yaygınlaşan biçimde çok geniş arazilerde kapitalistik-endüstriyalist tarım işletmeleri kurulur. 2000'li yıllardan itibaren yoğun teknoloji, seracılık, tekelleri pazar, hormon ve ilaçlama yöntemlerinin egemen hale gelmesi nedeniyle köylü ve çiftçi kendi imkânlarıyla üretim yapamamakta, yapsa da ürününü satamamaktadır.

Hayvancılık alanındaki politikalar da tasfiye yaklaşımına hizmet eder. TC Osmanlılardan devraldığı aşiretleri dağıtma siyasetini sistematik hale getirerek hayvancılığı da tekeline almak ister. Özellikle çatışma alanları ve dönemleri bahane gösterilerek uygulanan yayla yasaklarının esas amaçlarından biri de Kürdistan'da hayvancılığı çökertmek-

tir. Hayvancılık daha çok koçerliğe dayandığı için koçer aşiretlerine yönelik baskılarla onları yerleşik yaşama zorlamanın bir hedefi de budur. 1990'lı yıllara kadar Kürdistan'da hayvancılık Türkiye ve diğer ülkelere de ihracat yapabilecek düzeydeyken, günümüzde Kürdistan halkı hem bu ihtiyacı karşılamaktan ve hem de bu ihtiyacını üretmekten yoksun bırakılmıştır.

Hayvancılığa bağlı ekonomik faaliyetlere dayanarak varlığını koruyan koçer aşiretler de bu alandaki politikalar sonucunda dağılmakla yüz yüze kalmışlardır.

Tarım ve hayvancılığı tasfiye etme amaçlı bir diğer politika da 1970'li yıllarda başlayan ve 2000'li yıllarda hız kazanan endüstriyalist baraj politikasıdır. İnşa edilen ve edilecek onlarca barajın sular altında bırakacağı yüzlerce köy boşaltılmaktadır.

Tarım ve hayvancılık kapsamına giren bir diğer konu da mayınlı arazilerdir. 1950'li yıllardan itibaren TC ordusu Türkiye-İran-İrak-Suriye sınırı boyunca yüz binlerce dekarlık alanı mayınlamıştır. Sadece Türkiye-Suriye sınırında 306 bin dekarlık yani iki Kıbrıs büyüklüğündeki alan mayınlanmıştır. Mayınlanmış alanların onlarca yıldır tarımsal amaçla kullanılmaması, bu toprakların çok verimli olmasını beraberinde getirmiştir. Bu nedenle son yıllarda mayınlı arazilerin temizlenerek devlet-özel sermaye tekellerine bağlı organik tarıma açılması gündemdedir.

Tarım ve hayvancılık alanında Fethullah-AKP iktidarı döneminde getirilen teşvikler ve yatırım olanakları da tamamen bu güçlerin tekellerindedir. Örneğin Kürdistan'da son yıllarda yaygınlaştırılan seracılık projeleri devşirme-Kürt asıllı Tarım Bakanı Mehdi Eker'in denetimindedir. Konuyla ilgili bir kaç örnek vermek gerekirse;

Yahudi sermayesi, Avrupa ve ABD şirketleri ile TC iktidar güçlerine yakın şirketler Kürdistan'daki verimli ve geniş arazileri hibe fiyatına satın almışlardır. Bunları ileride kullanmak üzere hazırlık yapmaktadırlar.

Riha, Meledî, Semsûr, Dîlok, Mardîn ve daha birçok alanda binlerce dekar arazi bu şekilde satın alınmıştır. Sadece GAP kapsamına giren toprakların yüzde 30'dan fazlası, Yahudi şirketleri tarafından satın alınmıştır. 2010 yılında Koç Grubu ile Ata Grubu, Adıyaman'da, Türkiye'deki en büyük besi çiftliğini kurdular. Toplam sermayesi 22 milyon doları bulan çiftlik Yahudi ortaklığı ve mühendisliğiyle çalışmaktadır. Faaliyet alanı sadece hayvan yetiştiriciliği ile sınırlı değildir. Yem için gerekli bitkisel üretim ve işletmeciliği de kapsıyor. Asıl olarak da bölgede hayvancılıkla uğraşan köylülerle 'anlaşmalı çiftçilik' temelinde ilişki kurarak bölge hayvancılığının tümüyle denetim altına alınıp merkezleştirilmesini hedeflemektedir.

#### **g-Ticaret:**

Kürdistan'ın Türkiye kapitalist pazarına bağımlılığı ticarete de bağımlılığı getirir. Kürdistan'daki ticarete devlet ve özel sermaye tekelleri egemendir. Yüksek vergi ve gümrükler de bu duruma eklenince, halk ancak çareyi kaçakçılıkta bulur. Devlet sınırlarına yakın bölgelerde kaçakçılık temel geçim kaynaklarından biri haline gelir. Bu durumda kaçakçılık yapan Kürtler devlet tarafından büyük paralarla, hapisle, yargısız infazlar ve mayınlarla cezalandırılırlar. 2011 yılının sonunda Roboski'de görüldüğü toplu olarak kıyımdan geçirilirler. Kaçakçılık faaliyetinin en ağır zorlukları ve riskleri yanında en az kazanç Kürtlerin payına düşer. En az risk ve en fazla kazanç ise devlet ve özel sermayenin olur.

#### **h-Sanayi Sektörü (Sanayileşme)**

TC Kürdistan'da sanayiye dayalı üretimin gerçekleştirilmesini kendi varlığı ve çıkarları açısından zararlı görmüştür. Kürdistan'da yatırımların ve sanayinin gelişmesinin yol açabileceği sonuçlardan korkan TC 1950'li yıllardan itibaren zorunlu bazı küçük yatırımları gerçekleştirmiştir. Ancak 1980'li yıllara doğru bu işletmeler de işlev-

siz bırakılmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren ise bir TSK tekeli olan OYAK, Kürdistan'daki ekonomik alana el atmıştır. 2000'li yıllardan itibaren de Fethullah-AKP iktidarına bağlı sermaye güçleri işbirlikçi Kürt sermayedarlarla birlikte Kürdistan'da sanayi alanında egemenliklerini kurmuşlardır.

#### **i-Maden ve Enerji Alanı**

TC sınırları içinde tür ve miktar olarak en önemli enerji kaynakları ve madenler Kürdistan'dadır. Bununla birlikte Ortadoğu'nun en önemli iki nehri olan Dicle ve Fırat nehirleri Kürdistan'dan doğup büyük kısmı yine Kürdistan sınırları içindedir. TC bu zenginliğe de el koymak ve talan etmek için kuruluşundan günümüze kadar sistematik, planlı, sürekli, zaman ve mekana göre uyarlanmış politikalar yürütmektedir. Kürdistan'da çıkan madenler doğrudan ve yarı işlenerek Türkiye'de kurulmuş fabrikalara gönderilir. Bir kısmı da ham olarak ihraç edilir.

Kürdistan'da işletilen maden kaynakları:

Divriği (demir), Afşin-Elbistan (liniyit), Hekimhan-Hasançelebi (demir), Keban (simli kurşun), Kemaliye, Maden, Ergani (bakır), Guleman (krom), Aşkale (liniyit), mazıdağı (fosfat), Şırnak-Silopi (kömür/liniyit). Dersim ve Colemêrg ( altın )

1940'ta Sêrt'in Raman Dağı'nda bulunan ilk petrolden sonra aramalar artar. Sêrt, Amed, Mardin, Semsûr ve Colemêrg'de bulunan petrol rezervleri Türkiye genelinin yüzde 90'ına tekabül eder.

#### **j-Ekonomik Soykırım Kapsamına Giren Devletin Diğer Faaliyetleri:**

**Mikro kredi:** 2000'li yılların ortalarından itibaren Kürdistan'da devreye giren mikro kredi uygulaması esasta bireysel girişimleri kapitalist ekonomiye entegre etmeye dönüktür.

**Fak-Fuk-Fon:** Cüzzi miktarda aylık para yardımı ve yeşil kart uygulamasını içer-

mektedir. 1990'lı yıllardan hayata geçirilen bu politika, devlete bağımlılığı artırmaya dönük olup verilen yardımlar da şantaj unsuru olarak kullanılmaktadır.

**Yardım dernekleri:** Daha önce devlete bağlı olan yardım kuruluşları 2000'li yıllarla birlikte özelleşerek hızla artmıştır. Kürdistan'da ekonominin çökertilmesine bağlı olarak ortaya çıkan yoksunlaşma-yoksullaşmanın istismarı üzerine kurulan ve faaliyet yürüten onlarca dernek devlet tarafından doğrudan veya dolaylı desteklenerek inkâr-imha-asimilasyon politikalarının başarısı için çalışmaktadırlar.

### 2-En Büyük Soykırım Planı: GAP

1936 yılında başlayan konuyla ilgili çalışmalar, 1977 yılında GAP adıyla konsept bir projeye dönüştürülmüştür. GAP'ın koordinasyonu ve yürütülmesi son olarak 6 Kasım 1989 tarihinde kurulan GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'na verilmiştir.

TC Semsûr, Êlih, Amed, Dîlok, Kilis, Mêrdîn, Sêrt, Riha ve Şîrnex illerinin kapsadığı alanı "GAP Bölgesi" olarak tanımlanmaktadır. Güneyde Suriye, güneydoğuda ise Irak'la sınırı bulunan bu bölgenin yüzölçümü 75.358 kilometrekare olup TC toplam yüzölçümünün %9.7'sini oluşturmaktadır. Türkiye'de sulanabilir 8.5 milyon hektar arazinin %20'si, Aşağı Fırat ve Dicle Havzaları'ndaki geniş ovalardan oluşan GAP Bölgesi'nde yer almaktadır. Bölge'nin zengin su kaynaklarını (Fırat ve Dicle nehirleri) sulama ve enerji üretimi amacıyla değerlendirmek üzere 13 büyük proje oluşturulmuştur. Bu projelerin 7'si Fırat, 6'sı ise Dicle Havzası'nda yer almaktadır. Projeler tamamlandığında, 22 baraj ve 19 hidroelektrik santral inşa edilmiş olacak, 7485 MW kurulu güç ile yılda 27 milyar kWh enerji üretilecek ve DSİ tarafından yaklaşık 1.7 milyon hektar brüt alanda sulama yapılacaktır.

Daha sonra GAP kapsamına alınan Munzur Projesi'nde de toplam altı baraj ve sekiz HES vardır.

### GAP Kürdistan İçin Gerçekte Ne Anlama Geliyor?

Türkiye'nin en büyük, dünyanın ise 8'inci büyük projesi olan GAP'ın 32 milyar dolarlık maliyeti hesaplanırsa, devlet ve özel sermaye açısından getireceği kârın ( talan ) boyutları anlaşılabilir.

Dicle-Fırat ve en son Munzur suyunun eklenmesiyle de Kürdistan'daki tüm nehirler devlet tekeline alınmaktadır. Kürdistan'da su kaynakları ve toprakla bağlantılı olan ve kâr getirecek hangi kaynak varsa el konulup talan edilmektedir. Sadece arazi olarak bile bakılsa 75.358 kilometrekare olan alanı TC yüzölçümünün %9.7'sini; tüm Kürdistan yüzölçümünün de yaklaşık %15'ini kapsamaktadır. Türkiye'de sulanabilir 8.5 milyon hektar arazinin %20'si bu proje kapsamındadır. Sadece GAP kapsamındaki arazi ve su kaynaklarının genişliği bile düşünülse, soykırımın ne kadar büyük bir ekonomik talana yol açtığı anlaşılabilir. Ayrıca GAP kapsamında yapılacak 40 civarındaki barajın suları altında yüzlerce köy kalacaktır. Köyleri boşaltılan bu insanların ekonomik faaliyet yürütme imkanları kalmayacağından yoksullaşarak ucuz işçi-işsiz durumuna düşeceklerdir. Zaten devletin diğer uygulamalarıyla çökme noktasına gelen tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomi, tümünden çökertilecektir. Ortalama ömürleri 40-50 yıl olan barajların göl alanlarının kurummasıyla toprak tuzlanacak ve tarımsal özelliğini tümünden yitirecektir. Kürdistan'daki yerleşim yerleri arasındaki ulaşım olanaklarının zorlaşmasına paralel olarak ekonomik alandaki yıkım daha da derinleşecektir. GAP'ın getireceği muazzam maddi kazanç devlet-iktidar güçleri, Türk ve Avrupalı şirketler ve başta ağalar olmak üzere Kürt işbirlikçilerden oluşan ittifak arasında paylaşılacaktır. Bu sermaye birikimleriyle daha fazla sömürü ve yıkımların yolu açılacaktır. Çokça bahsedilen tazminat ve istihdam olanakları da hem çok abartmalı hem de daha fazla köleleştirmek-

ten başka bir sonuca yol açmayacaktır. Dikkat edilirse bu projenin merkezi alanlarından biri olan Riha'da egemen olan aşiretlerin temeli işbirlikçilik, koruculuk ve ağalık kurumuna dayanmaktadır. GAP'ın doğrudan ekonomik soykırımla ilgili faaliyetleri sulama, hidroelektrik, enerji, tarım, kırsal ve kentsel altyapı, ormancılık, eğitim ve sağlık gibi sektörleri kapsadığından, bu alanlarla ilgili ekonomik faaliyetler de sakatlanacak ve kaynaklar kurutulacaktır.

GAP'la bağlantılı birçok ekonomik soykırım projesi de vardır. Ancak yerimiz sınırlı olduğundan sadece Ceylanpınar Devlet Tarım İşletmesi örneğini verelim: 1943 yılında kurulmuş olan bu işletme devletin tarım üzerindeki tekeli gösteren en önemli örneklerdendir. Esasta çok geniş ve verimli arazilerde endüstriyalist tarım yaparak büyük talan gerçekleştirmektedir. Türkiye'deki tarım işletmeleri içerisinde en büyük araziye sahiptir. Tarla arazisi 983 bin 241 dekar, bahçe arazisi 46 bin 208, mera arazisi 481 bin 80, tarım dışı arazi 241 bin 629 olmak üzere toplam 1 milyon 761 bin 629 dekadır. Yılda ortalama 170 bin 120 ton bugday yanı sıra, 55 bin ton hububat, 1500 ton fig, 60 bin ton yonca, 20 bin aşılı Antep Fıstığı ve badem fidanı ile 5 bin baş koyun, 250 baş sığır üretilip satılmaktadır.

## B- EKONOMİK ÖZ-SAVUNMA OLARAK KOMÜNAL EKONOMİ

*"Tarih boyunca çok sayıda toplumu doyuran, neolitik topluma on beş bin yıldır analık eden Mezopotamya ovalarında neden işsizlik, açlık ve yoksulluk kol geziyor? Kâr amaçlamayan bir üretim hamlesi planlansa, günümüz ölçülerinde yirmi beş milyon insanı rahatlıkla besleyebilecek ve üzerine fazla bırakacak bu ovaların ve insanların tek ihtiyacı sermayenin çalıştırmayan eli değil, tersine işsizliğin, açlığın ve yoksulluğun tek nedeni olan bu elin (özel veya devlet eliyle olması hiç fark etmez) yakasını bırakmasıdır. İhtiyaç du-*

*yulan tek şey, gerçek emekçi eliyle toprağın buluşmasıdır; buna fırsat yaratacak toplumsal zihniyet devriminin gerçekleştirilmesidir; toplumsal ahlak ve politikanın tekrar temel dokular, organlar olarak işlevine kavuşmasıdır; demokratik siyasetin bu nedenlerle dört elle ve gözle gerçek beyinlerle görevine koşmasıdır."*

### Komünal Ekonominin Tanımı

Toplumun doğanın sunduğu imkanları değerlendirerek temel ihtiyaçlarını karşılamak için gerçekleştirdiği bilinçli üretim faaliyetlerinin tümü komünal ekonomi kapsamına girer.

İnsan toplumsallaşmasında merkezi bir role sahip ekonominin gerçek anlamda toplumsal bir faaliyet olabilmesi ahlaki-politik toplum özelliklerinin korunmasıyla iç içedir. Yani komünal ekonomi, yapılacak işlerin neler olduğu kadar bu işlerin nasıl yapılması gerektiğine de cevap olmayı içerir.

### Neden Komünal Ekonomi?

Özde toplum dışı-karşıtı ve dolayısıyla ekonomi dışı-karşıtı da olan unsurlar ekonomik alana el atınca onu toplum, birey ve doğaya karşı yürüttükleri savaşın merkezi alanı haline getirmişlerdir. Günümüze kadar süregelen bu saldırının en önemli sonuçlarından biri, toplumun ekonomiden dışlanması; ekonomik alan-ilişki ve faaliyetlerin iktidar tekelleri tarafından işgal edilmesi olmuştur. Bu işgal ve sömürünün toplumsal süre boyunca ve hatta belki de onun toplumundan daha fazla derinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması, devletçi uygarlığın en son temsilcisi olan kapitalist modernite döneminde gerçekleştirilmektedir. Üstelik demokrasi, özgürlük, birey hakları, serbest piyasa ve daha birçok kavramın çarpıtılması üzerinden.

Bu gerçeklikten yola çıkarak ekonominin kendi özüne kavuşturulması yani tekrar toplumun doğal gelişme seyrine hizmet edebilmesi için gerçek anlamda toplumsal

bir alan düzeyine getirilmesi gerekir. Ekonomi, başta onun gerçek yaratıcısı olan kadın olmak üzere ekonomiden dışlanan tüm toplumsal güçlerin, kesimlerin ve genel anlamda toplumun ve onun tüm üyelerinin kontrolünde olduğu oranda kendi anlamını bulur. Komünal ekonomide, ekonomik alan-ilişki ve faaliyetlerin tüm süreçleri toplumun denetimindedir. İhtiyaçların neler olduğu, bu ihtiyaçların miktarları ve özellikleri, bunların hangi yöntemler ve araçlarla, hangi ilke ve ölçülere göre karşılanacağına toplum doğrudan karar verir; bu kararları uygular ve sonuçlarını değerlendirir.

### **Ekonomi İle Diğer Toplumsal Alanlar Arasındaki İlişki**

Oluşumun bir bütün olduğu gerçeği

yönlendirilen, kontrol edilen ve adına ekonomi denen faaliyetlerin ekonomiyle ilgileri olamaz. Zira bu faaliyetler olsa olsa ekonomi ve dolayısıyla toplum karşıtı faaliyetlerdir. Gerçek anlamda ekonomi, demokratik bilinç ve örgütlenmeye sahip topluluklar ve toplum tarafından yürütülür ve kontrol edilir. Ekonominin toplumsal olabilmesi için ise toplumda demokratik-komünal yaşam kültürünün gelişmesi ve demokratik öz-yönetim sisteminin inşası gereklidir. Ancak bu olgular birbirinden kopuk değil iç içedir.

Demokratik öz-yönetim mekanizmaları gelişkin toplumların ekonomileri yani maddi kültürleri de gelişkindir. Bu konuda neolitik devrim döneminin tarım-köy kültürü, insanlığın hafızasında sürekli yer edinecek bir örnektir. Demokratik öz-yönetime

Ekonominin varlığı ve işleyişi toplumun diğer alanlarıyla bütünlüklü ilişki içindedir. Yani ekonomi toplumun etrafında kendisini örgütlediği ilk ve temel faaliyet alanı olması yanında diğer alanlardan kopuk ve tek başına her şeye cevap verecek bir alan değildir.

en açık biçimde insan toplumunda görülmektedir. Bu durum ekonomi alanı için de geçerlidir. Ekonominin varlığı ve işleyişi toplumun diğer alanlarıyla bütünlüklü ilişki içindedir. Yani ekonomi toplumun etrafında kendisini örgütlediği ilk ve temel faaliyet alanı olması yanında diğer alanlardan kopuk ve tek başına her şeye cevap verecek bir alan değildir. Bilakis toplumun diğer yaşam alanlarıyla bağlantılı biçimde ele alınırsa, kendi anlamını bulur ve ilişkili olduğu alanların anlamını zenginleştirebilir.

### **a-Ekonomi İle Demokratik Toplum Ve Demokratik Siyaset İlişkisi**

Ekonomi özü ve yürütülüş biçimi olarak toplumsal bir faaliyettir. Devlet veya kişilerin tekelinde olan, onlar tarafından

sahip olamayan toplumlar, ya doğrudan yabancı bir iktidar tekelinin ya da hegemon gücün işbirlikçisi yerli iktidarın egemenliği altına girerler. Bu durumda gerçekte sözkonusu toplumun toplum olmasından bahsedilemeyeceği için onun kendi ekonomik alan ve faaliyetleri üzerinde de söz sahibi olması mümkün değildir. Neolitik devrimi gerçekleştiren toplum olan Kürtlerin bugün de dahil olmak üzere, uzun bir süredir ekonomik anlamda yaşadıkları trajedinin temel nedeni, ahlaki-politik toplum özelliklerinin zayıflatılması ve demokratik öz-yönetim mekanizmalarından mahrum kılınmalarıdır. Demokratik öz-yönetim sistemi yerleşim alanı ve kapsadığı topluluğun durumuna göre köy-mahalle komünleri, kent konsey-



leri, meclisler, halk kongresi, halklar/uluslar kongresi gibi örgütlenmelerden oluşur. Toplumun kendini demokratik temelde yeniden inşası çerçevesinde her bir yerleşim birimindeki topluluk kendi demokratik öz-yönetim örgütlenmesini oluşturur. Bu örgütlenmeler çerçevesinde toplum, ekonomik alan-faaliyet ve ilişkilerin genel kurallarını ve ihtiyaçları belirler, kararlar alır, bu kararları hayata geçirecek birimleri ve kişileri görevlendirir, bunların faaliyetlerini denetler. Bir yandan her bir yerleşim birimindeki topluluğun tüm üyeleri ekonomik faaliyetin tüm süreçlerine katılabilirken, diğer yandan topluluklar arası ekonomik alan, ilişki ve faaliyetler de demokratik temelde düzenlenir. Demokratik öz-yönetim sistemi çerçevesinde ekonominin düzenlenmesi aynı zamanda ekonominin toplumun diğer alanlarıyla doğru ve tamamlayıcı ilişki geliştirmesini de sağlayacaktır.

### **b-Ekonomi-Manevi Kültür İlişkisi**

Manevi kültür toplumun zihniyeti ve anlam dünyası olurken, maddi kültür de bunların yapısallığa kavuşmuş halidir. Maddi kültür ile manevi kültürün karşılıklı etkileşimi kendini dilin gelişimi, düşünce gücü, inanç, yaşam tarzı, davranışlar ve kişilik özellikleri, toplumsal ilişkilerin karakteri, folklor, sanat, edebiyat, toplumun ekonomik alan-ilişki ve faaliyetlerinin kapsamı, içeriği ve biçimi gibi alanlarda bariz biçimde gösterir.

Kürdistan toplumunun maddi kültürünün temeli ise tarım-hayvancılık faaliyetlerine dayanan ekonomidir.

Neolitik devrimi gerçekleştiren proto-Kürt kabileler, bu devrimin ortaya çıkardığı tarım-hayvancılık kültürü sayesinde toplumsallıklarını inşa etmişlerdir. Bu maddi kültür, manevi kültür üzerinde de belirleyici etkiye sahip olmuştur. Kürtçede kom (birlik, grup, biraradalık), civîn (toplantı, biraraya gelmek), xweza (kendini yaratan anlamında doğa), dê-dayîk (veren, yaratan, besleyen anlamında ana), ax (toprak), jin-jıyan

(kadın-yaşam) ve daha birçok kök kavram vardır. Doğaya, tarıma, anaya, topluma vurgu yapan bu kavramlaştırma Aryen dil grubunun geneli için de geçerlidir. Bununla birlikte Kürdistan folklorunda temel motifler emek verme, toprağı işleme, ekin ekme, hasat yapma gibi tarımsal alana giren olgu ve olaylardır. Edebiyatta ise bunlara ek olarak en fazla aşiretlerin kendi aralarındaki çatışmalar, ağa ve yabancı işgalcilerin zulmü ile bunlara karşı direniş, kahramanlıklar, doğa ve doğadaki varlıkların kutsallıkları ve güzellikleri gibi doğa ve toplumu vurgulayan konular işlenir.

### **Komünal Ekonominin Anlam Ve Zihniyeti**

Toplumun ahlaki-politik var oluş biçiminin bir parçası olarak komünal ekonomi demokratik-ekolojik-cinsiyet özgürlükçü paradigmaya uygun biçimde inşa edilir.

#### **a-Demokratik Olma İlkesi**

Ekonomik alanla ilgili tüm süreç ve faaliyetler toplum tarafından belirlenir, gerçekleştirilir ve yönetilir. Yani toplumun yaşamını sürdürmesi için nelere ihtiyacı vardır, bu ihtiyacı gidermek için gerçekleştirilecek üretimin sınırı nedir, bu üretimin nasıl ve hangi yöntemlerle, nerede ve kimlerin katılımıyla gerçekleştirileceği, elde edilen değerlerin hangi ölçülere göre, nasıl paylaşılacağına karar veren toplumun kendisidir. Topluluğun tüm üyeleri, ekonomik faaliyetlere gücüyeneği oranında ve toplumsal ihtiyaca göre katılırlar. Bu durumda kimse işsiz kalmadığı gibi elde edilen değerleri kimsenin istismar etmesi de mümkün değildir. Ekonomik alan, faaliyetler ve ilişkiler toplum tarafından belirlendiği için ortaya çıkan değerler de bireyin kendi dar maddi çıkarları temelinde ele alınamaz, bu değerler toplumsal ihtiyaçları karşılar. Yürütülecek ekonomik faaliyetler için doğadaki kaynaklar değerlendirilirken, bu kaynakların esasta tüm toplumun ve insanlığın değerleri olduğu bilinciyle hareket edilir. Demokratiklik ilkesi teme-

linde toplumun tüm üyelerinin ekonomik alandaki karar alma süreçlerine katılması, denetlemesi, iradesini yansıtması; katılabilecek durumda olanların ekonomik faaliyetlere katılmaları, aynı zamanda doğru emek-değer anlayışı, ekolojiye doğru yaklaşımın gelişmesini de sağlayacaktır. Komünal ekonominin demokratiklik ilkesi, bireyi hiçleştirilmeyi de içermez. Toplumla birey arasındaki dengeyi özgür birey-demokratik toplum temelinde dayandırır. Bireyin toplumsallığa ters düşmeyen ve doğal olan gelişimi ile ihtiyaçları gözetilir. Burada önemli olan iktidara ve tekelciliğe yani diğer insanlar ve toplumun üzerinde tahakküm kurmasına ve/veya zarar vermesine fırsat tanınmamasıdır. Toplumun devlet ve özel sermaye iktidarı tarafından tahakküm altına alınmasını ve bireyin de hiçleştirilmesini engeller. Bireyin özgür ve iradeli olması yanında yeteneklerini geliştirmesine de fırsat tanır. Toplumun sadece geçim derdiyle uğraşan, diğer yaşam alanlarıyla ilgilenen fırsatı ve yeteneği olmayan yığınlar olmasının önüne geçer. Böylece bir yandan toplum ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir düzeyi yakalanırken, hatta yaşam standardı yükselirken diğer yandan da manevi kültürünü geliştirebilecek, sosyal aktivitelerini zengin biçimde sürdürebilecek imkan ve zamana sahip olunur.

### **b-Ekolojik Olma İlkesi**

Komünal ekonomide doğa ve doğadaki varlıklar nesne, yani tüketilecek kaynak olarak görülmez. Evrensel bütünlük içerisinde her varlığın özne olduğu, insan toplumunun da bu genelde bir tikel olarak kendini inşa eden bir özne olduğu bilinciyle hareket edilir. Doğaya büyük sevgi ve saygı duyma ve değer verme ekolojik yaklaşımın temelidir. Toplum ve onun bireyi, doğanın bir parçası olduğu; doğa ve doğadaki varlıklar olmadan kendisinin de olmayacağı bilinciyle hareket edeceğinden dolayı doğadaki kaynakları tüketmek amacıyla değil zorunlu ihtiyaçları için gerektiği kadar kullanır.

Ancak alıp da eksilmesine neden olduğu kaynaklar başta olmak üzere, doğaya daha fazla değer kazandırmayı esas alır. Para kazandıran ekonomik faaliyetler dışındaki uğraşların gereksiz ve önemsiz görülmesi yaklaşımı kabul edilemez. Örneğin ağaç ekme en kutsal ekonomik faaliyetlerden biridir. Ekonomik üretim toplumsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla gerçekleştirildiği için üretim fazlası sorunu ortaya çıkmaz. Ekonomik faaliyet için elverişli olup da devlet ve/veya özel sermaye tekelleri tarafından gaspedilen ve atıl konumda bırakılan ekonomik varlıklar komünal ekonomi kapsamına alınarak değerlendirilir. Bu durum emek, enerji ve kaynak israfını engellediği için üretim sürecinin doğa üzerindeki etkisi de minimum seviyede tutulur. Doğada işleyip de kendi ihtiyaçlarını karşılayacağı kaynaklara ulaşımdan başlayarak sözkonusu materyallerin işlenip kullanılmasına kadar tüm ekonomik faaliyet sürecinde doğayla uyum esas alınır. Komünal ekonomide üretim için kullanılacak araçlar ve teknik donanım da hem yapım hem de kullanım süreçleri itibariyle ekolojiye uyumlu olmak zorundadır. Ayrıca emek-teknoloji dengesi korunmalıdır. Yani daha fazla teknoloji daha az işçilik değil yeterli teknoloji, emeğin, zamanın ve kaynakların ekolojiyle uyumlu olmak şartıyla daha yararlı kullanımı esas alınır.

### **c-Cinsiyet Özgürlükçülüğü İlkesi**

İnsan toplumsallaşmasının ilk adımlarından başlayarak ekonomik faaliyetlerde kadın ve erkek birlikteliği esas alınmaktadır. Doğal işbölümü, topluluğun yaşamını sürdürbilmesi ve ihtiyaçlarını giderebilmesi için yetenek, güç ve yaşamsal ihtiyaçlara bağlı olarak kadın ve erkek için görev ve sorumluluklar belirler. İklim, coğrafya ve yaşam koşullarındaki değişikliklerle zaman ve mekana göre bazen kadın, bazen de erkek öne çıkmıştır. Bazı dönemlerde bazı topluluklarda avcılık önem kazanınca erkeğin ağırlık kazandığı gözlenmektedir. Mezolitik dö-

neme kadar genel olarak kadın ve erkeğin uyumlu birlikteliği esas aldığı; bu birlikteliğe dayalı olarak toplumun kendisini sürdürdüğü gözlenir. Mezolitik dönemle birlikte kadın giderek daha fazla öne çıkar. Milyonlarca yıla dayanan deneyim, kadının doğayı, insanı, toplumu ve yaşamı daha iyi tanımasına yol açar. Bu süreç aynı zamanda insan toplumunun da doğayı ve kendini daha iyi tanımasını sağlar. Tanıma, ortaya çıkan sorunlara çözüm bulma yeteneğinin ve yöntemlerinin gelişmesini sağlar. Bununla birlikte toplumun yeniden kurulması için ihtiyaçların ne olduğu, nelerin nasıl yapılması gerektiği konusunda çözüm gücü de gelişir. Bu temele dayalı olarak tarım kültürünün ortaya çıkmasında kadının rolü belirleyici olur. Kadına atfedilen kutsallık onun yaşama ve toplumsallığa sunduğu katkıdan ötürüdür. Kadın ağırlık kazansa ve hatta öncü ve önder konumda olsa da egemenlikten bahsedilemez. Tarım ve hayvancılık faaliyetleri kadının öncülüğünde ancak kadın ve erkeğin birlikte katılımıyla gerçekleştirilir. Ana-kadın, tecrübeli yaşlı erkekle birlikte toplumsal yaşamı sevk ve idare eder.

Devletçi güçler kadını ekonomiden dışlayarak toplumun ekonomik alanını gasp etmişlerdir. Buna dayanarak kadın ve toplumun köleleştirilmesini iç içe yürütmüşlerdir. Kadının iradesizleştirilmesi, parçalara ayrılması, metaların kraliçesi derekesine düşürülmesi, en ucuz işgücü olarak ele alınması, en kabasından en incesine kadar tüm kurnazlıklarla sindirilerek devletçi sisteme entegre edilmesi ve kadına karşı yürütülen toplumsal cinsiyetçilik hiçbir modernitede olmadığı kadar kapitalist modernitede yaşanmaktadır.

Komünal ekonomi, başta kadının içine düşürüldüğü bu statusuzlugu aşmayı esas alır. Kadının ekonominin gerçek yaratıcı ve sahibi olduğundan hareketle kadının ekonomik alandaki itibarını tekrar kazanmasının yolunu açar. Ana emeği başta olmak üzere kadın emeğini geçmiş ve güncelliğiyle bir-

likte kutsal sayar. Ekonomik alan-faaliyet ve ilişkilerin tüm süreçlerine kadının aktif katılımını temel ölçü sayar.

Komünal ekonomide demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü ilkelerin her biri tek başına ele alınmaz. Her biri diğerleriyle bütünsel ilişki halindedir. Birinin varlığı diğerlerinin varlığını şart kılar; birinde yaşanan eksiklik diğerlerinin tamamlanmasını da engeller. Dolayısıyla toplumun kendini demokratik temelde yeniden inşa etmede dayanacağı demokratik-ekolojik-cinsiyet özgürlükçü paradigma komünal ekonominin inşasında da esas alınır.

**C- KÜRDİSTAN'DA EKONOMİK SOYKIRIMA KARŞI EKONOMİK ÖZ-SAVUNMA**  
*“Demokratik modernitenin ekonomik ve endüstriyel boyutunun temeli ekolojiktir. Kapitalist moderniteyi nasıl üç önemli boyut altında düşünmek mümkünse, benzer bir yaklaşım demokratik modernite için de geçerli olabilir. Kapitalist modernite için temel süreksizlik ve özgün nitelikler olarak düşünülen kapitalist üretim toplumu, endüstri toplumu ve ulus-devlet toplumuna karşılık, demokratik modernitenin ahlaki ve politik toplum, eko-endüstriyel toplum ve demokratik konfederalist toplum boyutları öne çıkar.”*

Maddi kültür birikimi, doğanın kendisine bıraktığı miras üzerinde insan toplumunun milyonlarca yıldır harcadığı emeğin sonucudur. Bir halk açısından ise maddi kültür değerleri, evrensel miras ve toplumsal süre boyunca harcanan emeğe ek olarak onun halklaşma sürecinin başlangıcından içinde bulunduğu zamana kadar analarının ve atalarının verdiği emeğin sonucudur. Bu nedenle bir toplumun maddi kültürü ve onun gerçekleştiği zemin olan ekonomik alanına saldırı aynı zamanda manevi kültürene de saldırı anlamına gelir.

Kürtlerin maddi kültürüne saldırı ise soykırım düzeyinde olup diğer soykırımlarla iç içe yürütülmektedir. Bu nedenle diğer

alanlarda olduğu gibi ekonomik alanda da öz-savunma, Kürdistan halkı açısından yamsaldır.

Ekonomik alanda öz-savunma, gelecek-bugün ve gelecek bütünlüğünü esas alır. Bu temelde toplum, ekonomik alanla ilgili geleneksel değerleri ile günümüzde ortaya çıkardığı birikimleri korumanın yanı sıra komünal ekonomiyi yeniden inşa etmeyi birlikte ele alır. Kürdistan coğrafyasının sunduğu toprak, su, orman, bitki örtüsü, madenler ve diğer zenginliklerin işgalci ulus-devlet ve tekelci sermaye güçleri ile onların yerli işbirlikçileri tarafından talan edilmesinin önüne geçer. En küçüğünden en büyüğüne kadar toplumun tüm maddi kültür değerlerini savunur. Ulus-devlet ve tekelci kapitalist güçlerin Kürdistan toplumu ve coğrafyası üzerinde yürüttükleri sömürü politikalarını boşa çıkarır. Ekonomik talan ve gaspı gerçekleştiren kurumları işlevsizleştirir. Bu güçlerin toplumun ekonomisini çökertme, fakirleştirme, iradesizleştirme, toplumun üyelerini ekonomi temelli devşirme ve ajanlaştırma politikalarını engeller. Yani bir yandan toplumun ahlaki-politik varlığı önündeki engellemeler aşılırken diğer yandan demokratik yeniden inşanın bir parçası olarak toplum kendi ekonomik alanını inşa eder. Ekonomik öz-savunma sadece doğrudan ekonomik faaliyet ve değerleri korumayı kapsamaz, bilahare toplumun emeğiyle ortaya çıkan, topluma hizmet eden, topluma ait olan tüm varlıklar, kurumlar ve değerler ekonomik öz-savunmanın kapsamına girer. Örneğin su kaynaklarının devlet ve/veya özel sermaye tarafından enerji sağlama-baraj yapma bahanesiyle talan edilmesini, bir kültür kurumu ve/veya belediyeye ait binaya baskın yapıp zarar verilmesini, bir ormanın yakılmasını engellemek ekonomik öz-savunma faaliyetidir. Ulus devletin değişik bahanelerle yasa-hukuk kılıfı altında kestiği para cezalarının toplumu ve bireyleri ekonomik olarak çökertme, yani politik-ekonomik amaç taşıdığı ortadadır. Bu bilinçle

hareket edilerek kesilen cezaların ödenmesi de ekonomik öz-savunma alanına girer.

## D- KÜRDİSTAN'DA KOMÜNAL EKONOMİNİN İNŞASI

### 1-Kürdistan'da Komünal Ekonominin Dayanacağı İlkeler

Demokratik-ekolojik-cinsiyet özgürlükçülük ilkeleri, komünal ekonominin yeniden inşasında da esas alınır. Bununla birlikte bu ilkelerin hayata geçirilmesinde bazı özgünlükler de ölçü olarak benimsenir.

**a-Manevi-Maddi Kültürün Bütünlüğünü Koruma İlkesi:** Maddi kültürle manevi kültür arasında birbirini tamamlayan karşılıklı bir ilişki vardır. Bu temelde kapitalist modernitenin kültür kırımını boşa çıkarma konusunda komünal ekonominin önemli bir rolü vardır. Kaybolmaya yüz tutmuş, inkâr-imha-asimilasyon yaklaşımlarıyla tasfiye edilmeye çalışılmış başta dil, folklor, sanat ve edebiyat olmak üzere tüm manevi kültür değerlerini korumayı ekonomik faaliyetlere yansıtır. Örneğin Kürt mutfağının, Kürt giyim-kuşamının zenginliklerinin yaşatılmasını teşvik eder, ana-dilin yaygın ve etkin kullanımını esas alır. Yerel kültürün ulusal kültürle uyumlu gelişmesini destekler. Örneğin bir yöreye has giysi, yiyecekte çeşidi gibi ürünlerin yaşatılmasını teşvik eder.

**b-Bölgesellik:** Kürdistan'da komünal ekonominin kendine yeterlilik anlayışı her bölgenin kendi imkan ve kapasitelerini doğru ve ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde değerlendirmesini gerektirir. Bölge içerisindeki alanlar birbirlerini tamamlayacak şekilde koordineli hareket ederler. Bölgeler arası ekonomik ilişkiler kendine yeterlilik, birlik ve dayanışma ilkeleri temelinde yürütülür.

**c-Küresellik:** Kürdistan'da yeniden inşa edilecek komünal ekonomik sistem, diğer ülkeler ve toplumlardan kendisini yalıtılmaz. Bilakis komünal ekonomi, toplumun

kendini demokratik temelde yeniden inşa etmesinin en önemli unsurudur. Diğer halkların ve ülkelerin komünal ekonomi deneyimlerine kendi deneyimlerini de katarak evrensel çapta komünal ekonomi zihniyet ve yapılanmasının gelişimi yönünde çaba gösterir. Diğer halklar ve ülkelerle komünal-demokratik ekonomi anlayışı temelinde ekonomik ilişkiler geliştirir, dayanışma gösterir, ortak üretim ve paylaşımın yaygınlaşmasına çalışır. Bu temelde bölgeler, ülkeler, halklar ve toplumlar arası kooperatifler, birlikler, ekonomik komünler oluşturulmasını hedefler.

Yerellik-ulusallık, bölgesellik ve küresellik her biri kendini diğerlerinden yalıtmayı veya merkez kılmayı değil, biri diğerlerini tamamlayacak şekilde bir bütünlük içerisindedirler. Yani tikel ve genelin uyumlu birlikteliği esas alınır.

#### **d-Ekonomik Faaliyet ve Üretim Anlayışı:**

Devletçi uygarlığın yaşamı parçalama geleneği, onun son temsilcisi olan kapitalist modernitede bilimciliğin katkısıyla zirveye tırmandırılmıştır. Bu durum ekonomi alanına da yansıtılmıştır. Ekonomik alanın sektör, uzmanlaşma, ihtisas adı altında en küçük parçalara ayrılması, toplumsallığın dağıtılması ve bireylerin iradesiz kılınarak devlet-iktidar yapılarına koşulsuz hizmet eder hale düşürülmesi amacı taşır.

Komünal ekonomide ise üretim ve diğer ekonomik faaliyetler bir bütünlük içerisinde gerçekleştirilir. Bütünsellik emek, değer, enerji, doğal kaynakların israfını engellediği gibi ürünlerin kaliteli, sağlıklı, çeşitli, işlevsel, estetik olma açısından yeterliliklerini de sağlar. Üretici-tüketici anlayışına yer yoktur. Çünkü bu anlayış, toplumu üreticiler/köleler, tüketiciler/müşteriler olarak parçalar ve onu maneviyattan uzak mekanik bir yığın olarak görür. Örneğin bir kooperatifte topluma sunulan ürünler, o kooperatifin içinde bulunduğu ekonomik alan içinde üretilir.

**e-Öz-Yönetim Anlayışı:** Ekonomi alanının tanımlanması, ihtiyaçların çeşitleri ve miktarlarının belirlenmesi, yürütülecek ekonomik faaliyetlerin genel ölçü ve kuralları halkın demokratik-öz yönetim birimleri olan komünler, halk meclisleri ve halk kongresi tarafından belirlenir. Bu birimler ekonomik faaliyetleri koordine edecek komisyon, komite ve diğer çalışma birimlerini demokratik seçimle görevlendirirler. Her bir ekonomik çalışma birimi içinde bulunduğu komün, meclis ve kongreye karşı sorumludur. Bu çalışma birimleri ekonomik faaliyetlerle ilgili tek başlarına karar alamazlar. Kararlar demokratik-öz yönetim birimlerinden alınır, ekonomik çalışma birimleri ise bu kararların hayata geçirilmesinde, koordine edilmesinde rol sahibidir. Çalışmanın daha iyi sonuç alması için öneriler ve projeler sunabilir. Toplum ekonomik alan-ilişki ve faaliyetlerini doğrudan, etkin ve demokratik katılım temelinde kendisi düzenler, yürütür ve denetler. Bunun örgütlenmiş ifadesi ise komün, meclis, kongreler ve ekonomik çalışma birimleridir.

#### **2-Komünal-Demokratik Ekonominin Yapılanması:**

**a-Eko-demia:** Komünal ekonomi, toplumsal bilinç gerektirir. Demokratik-komünal ekonomi zihniyeti toplumda güçlendiği oranda demokratik-komünal ekonomik yapılanmalar inşa edilir ve işlevlerini yerine getirebilirler. Bunun için de eko-demia veya ekonomi okuluna ihtiyaç vardır. Ekonomi okulu, toplumda demokratik-komünal ekonomi zihniyetinin yerleşmesini, ekonomik alanla ilgili deneyim ve bilgilerin değerlendirilmesini, ekolojik teknolojilerin ve yöntemlerin geliştirilmesini ve bu çalışmalardan elde edilen sonuçların toplumun hizmetine sunulmasını, toplumu ekonomi konusunda eğitmeyi hedefler.

**b-Ev Ekonomisi:** Ev içerisinde yürütülen ekonomik faaliyetlerdir. Ekonominin çıkış kaynağı olmasına rağmen önemi göz

ardı edilmektedir. Bu yaklaşımın temelinde çekirdek aile-özel ev kurumunun kuruluş mantığı yatar. Kadının tekrar eski anlam gücü ve iradesine kavuşması ev ekonomisinin yeniden örgütlendirilmesi için uygun koşulları sağlamaktadır. Komünal ekonomide ev içerisindeki ekonomik faaliyetler demokratik temelde yeniden düzenlenir.

#### **c-Komünler:**

Bir yerleşim biriminde yaşayanların veya bir topluluğun oluşturduğu ortak yaşam birimleridir. Yaşamın tüm alanlarını kapsayan komünler olduğu gibi bazı alanlar üzerine inşa edilen komünler de vardır.

Ekonomik komünler bir yerleşim biriminde yaşayan topluluğun veya farklı alanlardaki toplulukların ekonomik faaliyetleri demokratik-komünal tarzda yürütmek için oluşturdukları komünlerdir. Ekonomik komünler demokratik-komünal ekonominin zihniyeti, ölçüleri ve yapılanmasına göre inşa edilerek işlevselleşir. Ekonomik komünde amaç sadece ve sadece ekonomik alan-faaliyet ve ilişkilerin düzenlenmesi değildir. Bu ihtiyaçtan hareket etmekle birlikte toplumsal yaşamın tüm alanlarında ortaklaşma, dayanışma, katılım ve paylaşımın geliştirilmesi hedeflenir. Her bir ekonomik üretim birimi aynı zamanda komün özelliği taşır. Köy, şehir, bölge, ülke ve dünya çapında ekonomik komünler kurulabilir. Bununla birlikte ortak ekonomik alanlar üzerinde farklı toplulukların ortak komünleri inşa edilebilir. Örneğin Dicle-Fırat Su Ekonomisi Komünü, Mezopotamya Tarım ve Hayvancılık Komünü, Wan Köyleri Komünü... gibi ekonomik komünler oluşturulabilir.

#### **d-Kooperatifler:**

##### **I-Kooperatifin Tanımı ve Kökeni:**

Bir topluluğun birlikte aldıkları kararlar doğrultusunda inşa edip yürüttükleri, katılım sağladıkları, denetledikleri ve sonuçlarını değerlendirdikleri demokratik-komünal ekonomik kuruluşlardır.

İnsanın topluluk-grup halinde ve bi-

linçli olarak ilk gerçekleştirdiği ekonomik faaliyet kooperatifin temelini oluşturur. Toplumsal süre boyunca kooperatif esaslı kuruluşlar ve ekonomik faaliyetler, toplumsal güçler tarafından sürekli var kılınmıştır. Bununla birlikte başta Kürdistan'da gerçekleşen neolitik devrim ve tarım kültürünün ortak ekonomik faaliyetler ve ekonomik birimlerin zengin örnekleriyle dolu olduğu birçok belge, bulgu ve araştırma tarafından kanıtlanmıştır. Maniheizm, Mazdekiler, Harekiler gibi hareketlerin yanısıra Afrikalı köleler, Kızılbaş Kürtler, Şêx Bedreddin ve Pir Sultan Abdal gibi demokratik direnişler, önderler ve oluşumlar komün ve kooperatif gelenegini zaman ve mekana göre yaşatmışlardır. Bugün Kürdistan, Anadolu ve Ortadoğu'nun diğer alanlarında köy-tarım toplumunda hala geçerliliğini koruyan 'zibare, herewerzi, imece' ve diğer ortaklaşma-dayanışma türleri de kooperatif anlayışı olarak ele alınabilir.

Kapitalist modernite döneminde komünal ekonomik örgütlenmeleri amaçlayan Kropotkin, Owen ve daha birçok iyi niyetli çaba sahibi olanlar vardır. Bununla birlikte Avrupa, Amerika ve diğer coğrafyalarda toplumsal güçlerin ve toplulukların devlet dışı ekonomik deneyimleri olmuştur. Ancak sermaye ve iktidar tekelleri kooperatif modelini de doğrudan ve dolaylı biçimlerde denetimlerine alarak bu yolla sömürü ve talanı gizlemeyi, toplumun kendi ekonomik alanını inşa etmesinin önüne geçmeyi ve onun birikimlerini, imkanlarını ve enerjisini kendi sistemine kanalize etmeyi hedeflemişlerdir. İçeriğinden uzaklaştırılmış kooperatifçilik, toplum dışı birçok unsurun palazlanması, büyük rantlar elde etmesi, birçok insanın umutlarını ve değerlerini yitirmesinin zeminine haline getirilmiştir. Bununla birlikte söz konusu kooperatiflerin ürettikleri ürünler kapitalistlerin tekelindeki pazarları beslemektedir.

Toplumsal direniş ve hareketlerde 1950'lerden sonra yaşanan değişim koope-

ratiflerin yeniden toplumun gündemine alınmasına yol açar. Özellikle 1960'lı yıllardan başlayarak dünyanın birçok yerinde güçlü kooperatif hareketleri ortaya çıkar. Bu hareketlerin bazıları sol hükümetlerce desteklenirken, bazıları da tamamen devlet-iktidar dışı ve özerk hareketlerdir. Günümüzde kooperatif hareketinin en güçlü ve gelişmiş olduğu coğrafya, Amerika'nın güneyidir.

### **II-Komünal Ekonominin Kooperatif Anlayışı:**

Komünal ekonominin kooperatifçilik anlayışı, bir yandan devlet ve iktidar tekelinin denetimindeki kooperatifçilik anlayışını ve uygulamalarını eleştirirken, diğer yandan kooperatifçiliğin kendi özüne uygun olarak yeniden inşasını ve geliştirilmesini esas alır.

Kooperatif kurma ihtiyacı ve bu ihtiyacın giderilmesi konusundaki kararlar, yerleşim birimi ve/veya topluluğun hacmine göre örgütlenmiş komün, meclis, kent konseyi ya da kongre gibi demokratik öz-yönetim organları çatısı altında halk tarafından alınır. Ancak söz konusu yerleşim birimi ve/veya topluluk, toplumsal bütünün parçası ve aynı zamanda komşularıyla doğrudan ilişkili olduklarından dolayı bu kararlar demokratik öz-yönetimin ilgili organları ile topluluklar arası koordinasyon temelinde alınır.

Kooperatif hangi yerleşim birimi veya topluluğu kapsayacaksa orada yaşayan topluluğun tüm üyelerinin tüm süreçlere aktif katılımını esas alır. Komünal ekonominin merkezi ögesi olan kooperatif, aynı zamanda demokratik toplumun da önemli bir tamamlayıcı parçası durumundadır. Diğer yandan, kooperatifin de özüne uygun yapılandırılması için toplumda yeterli düzeyde demokratik bilinç ve örgütlenme, toplum içi ilişkilerin demokratik-özgürlükçü tarzda düzenlenmiş olması ve demokratik öz-yönetim mekanizmalarının işlerliği şarttır. Koopera-

tifin olmadığı yerde komün-meclis-kent konseyleri ve kongre gibi demokratik öz-yönetim mekanizmaları eksik kalacağı gibi, bu kurumların olmadığı yerde de kooperatiflerin varlığının pek anlamı kalmaz.

### **III-Kooperatifin İlkeleri:**

Kooperatifin dayanacağı temel üç ilke demokratiklik-ekolojiye uygunluk ve cinsiyet özgürlükçülük ilkeleridir. Bununla birlikte kooperatiflere özgün bazı ilkeler de vardır.

### **Ekonomik faaliyetlerin bütünlüğünün korunması ilkesi:**

Kooperatifler, ekonomik faaliyetleri bir bütünlük içerisinde gerçekleştirirler. Bir kooperatif, hangi konuda çalışıyorsa o konuyla ilgili tüm dalları içine alır. Kooperatifler arasındaki ilişkilerde de esas alınacak bu ilkenin işletilmesi, tekelin toplumu ekonomik alan üzerinden parçalama, iradesizleştirme ve kendine bağımlı kılma yaklaşımını boşa çıkaracağı gibi, toplumun kendi bütünlüğünü korumasını, komünal yaşamın tesisini de güçlendirir. Kooperatiflerin ekonomik faaliyetlerinin bir bütünlük içerisinde yürütülmesi emek, enerji, zaman, arazi, teknik donanım, hammadde gibi üretim için gerekli temel gereksinimlerde israfı engeller. Bu yaklaşım "istihdam" denilen işçileştirme ve işsizleştirme yaklaşımını da boşa çıkarır. Ürünlerin daha kaliteli olması sağlanır. Örneğin, bir kooperatif marketinde sunulan ürünlerin tümünün o kooperatifin kendisinin üretmesi, bunun yeterli olmaması halinde ise ilişkili olduğu diğer kooperatiflerden sağlanması esas alınır. Bu şekilde ekonomik faaliyetlere toplumun daha etkin katılımı da sağlanır.

**Kooperatifin örgütlenmesi ve işletilmesi:** Kooperatifler hem demokratik öz-yönetim mekanizmalarına bağlıdırlar ve hem de her bir kooperatif veya kooperatif birliği kendi demokratik-öz yönetim mekanizmalarını oluşturur. Kooperatif bu esasa göre kurulur, faaliyet alanları ve yöntemleri

belirlenir, işlevselliğini sürdürür.

**Kooperatifler arası dayanışma ilkesi:** Özünde ahlaki-politik toplumun temel ekonomik birimleri olan kooperatifler aralarında dayanışma, ortak çalışma, birlik, koordinasyon gibi oluşumlara giderler.

### **V-Komün ve Kooperatiflerin Demokratik-Komünal Ekonomi Bünyesinde Faaliyet Alanları:**

Komün ve kooperatiflerin faaliyet alanlarında öncelikler her ülkede ve toplumda koşullara göre değişebilir.

Kürdistan'da ise tarım ve hayvancılık faaliyetleri öncelikli alandır. Tarım ve hayvancılık maddi kültür olarak toplumun beslenme ve giyim, sağlık gibi yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bununla birlikte komün ve kooperatifler imar, ulaşım, iletişim, makine, elektronik, enerji, ormancılık gibi toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya dönük tüm alanlarda faaliyet yürütürler.

Kürdistan'da köylerin yeniden yaşam alanları haline getirilmesi, yoksulluğun ve işsizliğin giderilmesi demokratik-komünal ekonomi temelinde komün ve kooperatiflerin ilk öncelikleri olmalıdır. Toplumun demokratik bilinç ve örgütlülük düzeyi bu sorunların çözülmesini her zamankinden daha fazla mümkün hale getirmektedir. Bununla birlikte bu alanlarla ilgili maddi koşullar da fazlasıyla vardır. Köylere dönüş ve iş alanlarının yaratılması yanında konut, sağlık, ulaşım, altyapı alanları da öncelikte ilk sıralardadır. Bilinç, örgütlülük, ihtiyaç ve imkanlar bu alanlarda da başarılı demokratik-komünal ekonomik faaliyetleri mümkün kılmaktadır.

### **Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Ekonomik Faaliyetlerin Yeniden İnşası:**

Tarım kültürü insan toplumunun fiziki varlığını sürdürmesi için zorunlu olan beslenme ihtiyacına cevap olduğu için yaşamsal önemini tüm zaman ve mekanlarda korumuştur. Ancak bunun da ötesinde insan

toplumunun üzerinde kendini inşa ettiği ve varlığını koruduğu temel kültürdür.

Tarım ve hayvancılık kültürünü yaratan Aryenik toplulukların esas ögesi olan Kürtler bugüne kadar varlıklarını bu kültürü yaşatma temelinde korumuşlardır. Tarım faaliyeti köy yerleşmelerinin, hayvancılık faaliyeti ise köçerlik geleneğinin güçlenmesini sağlamıştır. Ancak her ikisinde de bir diğeri varlık bulmuştur. Bu temelde tarım ve hayvancılık; köy ve köçerlik birbirini tamamlamıştır. Tarım ve hayvancılığın birlikteliği emeğin, ortaklaşmanın, yaratıcılığın, paylaşımcılığın, toprağa bağlılığın, özgürlüğün, doğayla dostluğun, doğallığın, güzelliğin, saflığın, estetiğin, coşkunun, iradenin ve direnişin iç içe birlikteliğine yol açmıştır. Binlerce yıldır aralıksız süren imha seferleri ve baskılara rağmen Kürdistan halkının kendi varlığını koruması ve hatta önemli oranda da diğer toplum ve kültürleri etkilemesinde tarım ve hayvancılık kültürü belirleyici rol oynar.

Kürdistan'da yeniden inşa edilecek komünal ekonominin temel ve belirleyici faaliyet alanı tarım-hayvancılıktır. Tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi toplumun aşınan yanlarını güçlendireceği gibi onun demokratik modernitenin yeniden inşasında öncü rolü oynamasına da çok önemli katkı sunacaktır. Ancak tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetler hem çarpıtılmış gelenekleri ve hem de kapitalist yöntemleri dıştalar. Komünal ekonominin üç temel ilkesi esas alınarak tarım ve hayvancılık faaliyetleri yeniden inşa edilir. Tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetler toplumun beslenme, sağlık ve giyinme ihtiyaçlarının karşılanmasını, bu konudaki sorunların çözümünü sağlar. Beslenme, sağlık ve giyinme ihtiyaçlarını doğru temelde karşılayan toplum ise diğer alanlarda kendini inşa edebilir.



## KÜLTÜREL DİRENİŞ



İnsanın diğer canlılardan en temel ve can alıcı farkı, kuşkusuz ki kültürel yaratım yeteneğinde oluşudur. Bir diğer tanımlamayla ikinci doğanın kendisi oluşudur. İkinci doğa insanın toplumsallaşma süreci anlamına gelir. Zaten insanı diğer canlılardan ayıran temel nokta onun toplumsallaşmasını yaratmak suretiyle yaşıyor oluşudur. Birinci doğa bir bütün tüm evrenin oluşum ve gelişim kurallarını oluştururken, ikinci doğa kendisini insan şahsında bunun içinde var eder.

İkinci doğa aynı zamanda toplumsal tarihin başlangıcıdır. Evren tarihi ise birinci doğanın başlangıcıdır. Bu yanıyla toplumsal tarih sıkça kullanıldığı üzere, yazılı tarihle başlamaz. Aksine yazılı tarih insanın tür olarak farklılaşmaya ve kendine ait kültürünü yaratmaya başladığı daha ilk topluluk düzeyinden başlayarak süregelen tarihte sadece bir sayfadır.

Birinci doğa içerisinde insan kendi doğasını (topluluk, toplumsallık) oluştururken toplumsallığı oluşturan yapısallıklar ve bu yapısallığın içeriğini oluşturan anlamsallıkların başlangıç serüveni aynı zamanda kültürün de genel olarak ortaya çıkışı anlamına gelir.

Gökyüzü kadar duru ve berrak bir yaşamın her gün yeni icatlardan kaynağını alan heyecanın kendisini özgürce ifade ettiği, hayal ve masal cennetlerinin gece yaralarına dek sadece çocuklara değil var olan insan topluluğunun bütün üyelerine şiir tadında anlatıldığı bir dönemdir başlangıç. Ne özne ne de nesne ayırımının emaresinin bile insan belleğinde ve yaşamında olmadığı zamanlardır. Uyum kültürü tastamam birinci doğanın karakterine uygun olarak sürmektedir.

Binlerce yıl sonra masallara ve hayallere cennet arayışının ana temaları yüklenmeye başlandı. Çünkü artık ikinci doğanın bağrında birinci ve ikinci doğayı, kendi emrinde olması gereken, tanrısal bir lütf olarak gören iktidarcı, bireyci, kent-devletçi zihniyetin kültürü, hilesi, kurnazlığı ve despotluğu gelip insan yaşamının tepesine kuruldu. Toplumsal hastalıkların, acıların, kederlerin, kölelik ve kulluğun insan yaşamına hem kavram hem argüman, hem de dil ve üslubuyla gelip musallat olma tarihi de işte bu zamanlarda anormal doğumunu yaptı. Bir başka deyişle insanlığın kültür yaratım serüveni iki kola ayrıldı. İlki ve en uzun tarihe sahip olanı

ve kaburganın bir kemiği olup artık özgür dünyasının sona erdiğinin mührüydü.

Bir yandan kültürleşme, kültürlenme süreci devam ederken öte yandan kültürel varlığı koruma kaygı ve kavgasının tarihi, işte kent devletçi kültürün ortaya çıkışıyla başladı.

### Soykırım Dünyasına Geçiş

Kent devletçi zihniyet kendi kültürel inşasına yönelirken, topluma ait tarihsel toplum değerlerinin ele geçirilişini ve insanlaşma, toplumsallaşma tarihini hile ve zorbalıkla kendisiyle başlatmayı iç içe yürüttü. Devletçi iktidarlar, bir yandan kendi toplumunun tek ve yegane sahibi, yaratıcısı ve tarihin başlangıcı olarak kendilerini kurumsallaştırmaya, yani yapısallıklarını inşa etmeye çalışırken, öte yandan insanlığın zenginliği anlamına gelen farklı toplumların yapısallıklarını, anlamsallıklarını yerle bir etmeye, farklılıkları kendi uzantısı ve eki haline getirmeye büyük özen göstermişlerdir. 'Geri-ilkel' olana uygarlık ve soyluluk götürmek adı altında onların varlıklarını tarihten silmekle uğraşmak bir iktidar histerisi olmuştur. Bu uğraşta ulaşılan boyut, iktidar olmanın paranoya sınırlarının genişliği ve üstünlüğünü ölçmede temel veri olarak ele alınabilir.

Devletçi bir elitin kendi toplumu üzerinde acımasız ve eritici kültürel baskıya yönelişi, toplumu kendisine tebaa, kul, köle yapmayı amaçlamaktadır. Toplumun tarihi devletçi elitin tarihi olarak zihinlere kazınmak istenmektedir. Böylesi bir durumda tüm kültürel uğraşlar devletçi elitin iktidarının bekasına hizmet ekseninde olmalıdır. Ve bunu başaranlar devletin gözdeleleri olarak onun güvencesinde ömrünü garantiye alabilirdi. Aksinde ise vay başa gelenlere... Bu durumda toplum devletin oyuncağı haline getirilir, alıklaştırılır. Her şeyi devletten bekleme davranış ve ruh halleri artık bu dünyada baskın olur. Devletlerin 'çatlak' dedikleri ve ayrıksı buldukları yaşamlara, kültürel farklılıklara tahammül kalmaz. Farklılık karşısında meydan okuma anla-

mındadır artık. Egemenlik psikozunun kendisi dışında varlık tanımama ve olası her varlığı da kendisi için ölümcül tehdit unsuru görme hezeyanı, tüm devlet kadrolarının politik uyanıklıklarının ölçütüdür aynı zamanda. **İnsanın ruhsal dünyasında paranoya ve şizofrenin ana damarının kent devletçi iktidar kültürünün insanlık dünyasına girişiyle başladığı bir gerçektir.** İktidar sahiplerinin arka plan yaşamlarındaki toplumsallığa ters tuhafıklarının temelinde bu yatmaktadır. Çünkü uygarlaşma gerçekte insanın birbirini yemeye başlamasının adıdır. İktidarcı sistem kendisini kurumsallaştırdıkça, kendi sistemsel hastalıklarına, ruh hallerine, davranış biçimlerine, edalara, mimiklere, insani her şeye kendisini içerdi. Toplum sistemin içinde yaşadığı bunalımın, ruh halinin bir yansımasına dönüştü. Ve gerçekte toplumdaki tüm insani olmayan, toplumsallaşma ile çelişen psiko-sosyal davranış bozukluklarının, ahlaki çöküntüye denk düşen yaşam duruşlarının, özcesi kötü olan her şeyin tek yaratıcısı, sebebi, sahibi, efendisi sistemin kendisidir. İnsanların yaşam düzeyi devletin aynasıdır. Hapishaneler bir devletin korkularının ve kendi uygulamalarının sonuçlarıyla doldurulur ya da doludur. Hukuk diye



adlandırılan devletçi zihniyetin icadı, korruma kalkını işleviyle sadece devletçi sistemi garantilemeyi hedefler. Devletlerde ahlak olmaz. Yerine hukuk diye soğuk taşlardan örülü bir duvar konulmuştur.

Devletin kendi toplumuna uyguladığı kültürel başkalaşım bununla sınırlı kalmadı. Devletleşmenin tarihiyle birlikte başka halklar üzerinde kültürel soykırımın çeşitli biçimleri uygulandı. Kültürel anlamda yapısallığı ve anlamsallığı daha güçlü toplumlar üzerinde fiziki soykırımla üstünlük kurulumak istendi. Söz gelimi Yahudiler. Ancak kendi kendisine yeterli durumdaki halklar üzerinde ise asimilasyonla başlayıp derinleştirilen kültürel soykırım, uzun vadeli ancak en tehlikeli ve dağıtıcı oldu. Kültürel soykırımla halkların toplumsal değerleri talan ve gaspa uğratıldı. Yabancılaştırma ekseninde kendine mal edildi. O halkı ayakta tutabilecek yapısalıklar parçalandı, yasaklandı, suç sayıldı, haram kılındı. Birey fiziksel olarak ait olduğu halk kimliği ayan beyan ortada da olsa, kültürel olarak dilde, davranışta, giyim-kuşamda, üslup ve hitapta, hayal ve gelecek ütopyalarının tasavvurunda egemen ulus devletinin derin izlerini yansıtır ve yaşar hale getirildi. Bu haliyle o toplum ve bireyler için varlık (ontolojik) sorunu başat oldu. Buna dünyadaki en çarpıcı örnek Kürtler gösterilebilir. Bütün toplumsal kurumları dağıtılmış, derin anlamsal parçalanmışlığa tabi tutulmuş, zihniyet yitimine uğratılmış, kültürel dünyası yasaklarla kısıtlanmış ve hor görülmelerle aşağılanarak gözden düşürülmüş, sahipsizliğe terk edilmiştir. Adı üzerinde bile varlık-yokluk tartışması yürütülür oluşu, kültürel soykırımın acımasızlığına en çarpıcı örnektir. Ve Kürtler kültürel soykırım tarihinin üzerinde denendiği, gerçekleştirildiği ender halklardandır. Kültürel soykırımın ret ve kabulleri dışında bir dünyanın arayışına girmenin bedellerinin ölümcül olduğu kendisine her fırsatta belletilmiştir.

### **Sistem İçinde Kendisine Özgürlük Ve Özgünlük Aramak Gaflettir**

Kültürel soykırım kendi olmaktan zihnen



vazgeçiş durumuna düşürülmedir. Bu aynı zamanda varlık sorununa delalettir. Varlığı kabul edilmeyenin, görülmeyenin ve yok sayılanın özgürlüğü elbette ki olamaz. Bundandır ki var olmak ile özgürlük sorununu iç içe yürütme uğraşı Kürtler için temel olmuştur. Kendisi olma ve özgür yaşam mücadelesinin ağır bedeller karşılığında Kürt toplumunda yer edinmesi, kapitalist modernist güçler ve onların Ortadoğu'daki ajanları konumundaki iktidarların Kürt varlığı konusundaki inkârcı tutumlarında bir gevşeme ortaya çıkarmıştır. Buna karşın sahte Kürt ulus devletçi oluşumlara fırsat verilmektedir. Gerçekte bu durum 'liberal Kürtler' safatasını öne çıkararak Kürtlerin direniş ve özgür yaşam arayış ve mücadeleleri önüne bir başka set koymayı amaçlamaktadır. Aslında yaşanan ve yaşatılmak istenen kültürel soykırımın daha derinlikli ve incelikli yürütülmesine yeni olanaklar sağlamaktır.

Evrensel kültürel soykırım politikası, kapitalist modernite çağında kimlik kazanmıştır. Tarihin hiçbir döneminde kapitalist modernite dönemindeki kadar kültürel ve fiziki soykırımların uygulandığına tanık olunmamıştır. Kapitalist modernitenin azami kâr, endüstriyalizm ve ulus devletçiliği kültürel soykırımın hegomonik tarzda kurumsallaş-

tırılmasından geçmektedir. Kapitalist modernite halkların yapısallıklarını, anlamsallıklarını ezme temelinde ancak kendisini hegomonik dünya gücü yapmaktadır. Bunun için de dünyanın her yerinde kendisine bağlı işbirlikçi ajan iktidarları, kurum ve çalışmaları var gücüyle desteklemeyi önüne koymaktadır. Bu konuda kendi hegemonyası içinde en ufak bir boşluğa yer vermemektedir. Sistemin boşlukları diye sanılanlar ise yazboz sistemine dayanan tepeden bakışın denetiminde, erimeye-eritmeye olanak sunmaktır. Yine aynı şekilde direnen güçler içinde de kendisini örgütlemenin her türlü

küresel hegemonya için küresel terörizm uygulayan sadece kapitalist modernite güçleridir. Bu güçlerin kültürel alanda ezip geçtiği, halka ait her türden kültürel dinamiği içten çürüterek yok eden kaynakları tüm boyutlarıyla devreye koydukları da bilinmektedir. **Çürütme kapitalist modernitenin acımasız yöntemlerindedir. Acımasızdır, çünkü azami kâr hırsı bağrında faşist eğilimleri taşır.** Halkların özgür yaşam mücadeleleri karşısında bir insanın testereyle doğranması nasıl ki bir canilik ise, insanların ağır teknoloji silahlarıyla imha edilmeleri, sistemin ruhsal cinnet halinde olmasını ge-

---



---

## **Çürütme kapitalist modernitenin acımasız yöntemlerindedir. Acımasızdır, çünkü azami kâr hırsı bağrında faşist eğilimleri taşır**

---



---

çalışmasını ve finansmanını sağlamaktadır. Emperyal kültürü halkların özgünlüğünü ve farklılıklarını temsil eden toplumsal kültürlerin üzerinde en ince yol ve yöntemlerle en başta da edebiyat, sanat ve basın alanında hakim kılmaya çalışmaktadır. **Tüm beğeniler, uluslararası ödül, festival ve yarışmalar, destek ve referanslar tekele alınmıştır.** Bu anlamda korkunç bir tekelleşme kurulmuştur.

Yaşamın tüm alanlarında sosyal, siyasal, ekonomik, diplomatik ve kültürel alanda küresel çapta bir tekelleşme ile halklar çaresiz kılınmaya, sisteme ek olmaya, entegreye, uzantıya, yabancılaşmaya ve kendinden kaçışa sevk edilmektedir. Bu bağlamda sistem beğenilerin, özlemlerin, umutların, hayallerin ve insani olan tüm hallerin güzergâh adresi olmak demagojik bir söylemle ve psikolojik bir uğraşla yoğun çabalamaktadır. Hegemonik güçler halkların özgürlük eğilimlerine küresel çapta hukuki yasaklamalar, yüksek askeri teknolojiler desteğinde küresel terörizm uygulamaktadır. Bu dünyada

rektirir. Cinnet hali başarmanın değil bir türlü başaramamanın, ayağının altındaki toprağın giderek kaymasının, ve kendi kendisini yiyip bitirmenin dayanılmazlığında olma halidir. Kapitalist modernite döneminde toplumlarda ortaya çıkan tüm psikososyal, kültürel bozukluk ve hastalıklar sistemin kendisinde yaşananın yayılmasıdır. Dünya sinemalarındaki cinnet sahneleri, senarist dünyasının çözümsüzlüğünün birer yansımasıdır. Polisiye filmleri de bu çerçevede ele alabiliriz. Sisteme dair her şey, en eleştirel olanı da dahil 'sonuçta dünya hali budur' kaderciliğini kanıksatmaktadır. İşte kültürel soykırımın en tehlikeli yanı, bu alandaki kurumlaşmalarda sistemin kendisini birinci el bilirkişi, en iyi bilen, en doğru ve kıstas koyucu görmesinin insanlarca kabul görmesidir. Kendi olmaktan zihinsel olarak kopuş, yitme hali budur. Bu en tehlikeli ve acı haldir. Sistemin yanlış gördüğü yanlıştır. Sistemin geri ve ilkel gördüğü de öyledir. Sanat ve edebiyat tüm yazın sahası, bu girdabın içinde kıvrandırılmaktadır. Dev-

rimci bir tezin hazırlanılması; yüzlerce bilim adamı kisveli, sanatçı kılıklı, yazar pozlu kişiliklerin resmi açıklamalarına maruz kalınması anlamına gelir. Çünkü devletçi resmiyet onay ve hakikat belirleme makamıdır. Ötesinin meşruiyeti yoktur. Kapitalist modernite artık sadece istihbari ajanlar yetiştirmiyor. Sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, sanatsal, bilimsel vb her alanda ajanlarını hazırlamaktadır. Zaten bir kısmının özel maaş almasına gerek bile kalmadan, zihinsel olarak kapitalist modernitenin yayıcılığını ve savunuculuğunu yaptığı bir diğer gerçektir. Bu konuda en zavallı portreler, ezilen halkların bünyesinde olup da direnme gücü kalmamış kişiliklerdir ki, bunların yaptığı sadece yaranmaktır. Kapitalist modernitenin dünyasında istediğin kadar muhalefet edebilirsin. Ancak bir şartla: Yanlış hayat içinde kalıp doğruları ve eleştirileri yapmak... Çünkü sistem için bir think-thank elemanıdır. Hem de maaşsız. İşte kapitalist modernitenin liberalizm dediğinin ve özgürlük olarak lanse ettiğinin arka planı budur. Bu tipler örnek verilerek sistem kendisinin özgürlükçülüğünün, demokratiğinin propagandasını yapmıyor, bunu onlara bedavadan yaptırıyor. İşte liberalizm hilesinin direniş karşısındaki tuzağı...

### **Direnmek, İnşa Etmek Anı Anına Yaşamaktır**

Kapitalist modernite eski uygarlığın son demleri olarak belirlenir. Eski uygarlık kendi içinde zor ve sömürü aygıtlarıyla var olur. Olmuştur. Sadece bağrında geliştiği toplumu zor ve sömürüyle eritip yutmadı; birinci doğa ile var olan ekolojik-simbioyotik ilişkiyi yıkıp, onu sömürerek tüketmenin eşiğine getirdi. Mevcut durumda hem birinci doğa hem de ikinci doğa tarihlerinin en buhranlı, sorunlu, zorlanan dönemlerini yaşamaktadır. Önünün alınmaması halinde daha fazla toplumsal, doğasal felaketlerin gerçekleşmesi de kaçınılmazdır. Sınıf, kent, devletleşme mevcut durumda toplumsal kanser kaynağına dönüşmüştür. Doğa ve çevre yıkımları, nükleer silahlanmadaki artış, işsiz-

liğin büyümesi, tüketim toplumu, nüfus artışları, biyolojik kanserler, cinsel hastalıklar ve gittikçe artan fiziksel-kültürel soykırımlar buna delalettir. Bu vesileyle eski uygarlığın çöküşü insanlığın çöküşü değildir. Aksine demokratik modernite/demokratik uygarlık yolunun alternatif olmasıdır.

Demokratik modernite bir ütopya ya da geçmişte yaşanmış bir şey değildir. Bütün uygarlık tarihi boyunca kendi tarihini ve varlığını sürdürerek bugünlere dek gelen insanlığın toplumsallık değerlerinin yaşam kaynağıdır. İnsanlığın tarihidir.

***“Toros-Zagros dağ silsilesinin dorukları ve etekleri bu uygarlık tanrısallığının mayalandığı alanlardı. Neolitik toplumun bağrında ama ağacın kurdu misali onu yiyerek varlık kazanıyordu. Mezopotamya ovalarındaki kent, sınıf ve devlet örgütlenmesi onun gerçek gençlik ve olgunluk çağıydı. Batı Avrupa uygarlığı ise onun ihtiyarlık ve ölüm çağı oldu.***

***Vatan olarak Kürdistan ve toplum olarak Kürtler, kendi toprakları ve toplumlarının bağrında doğan ve gelişen bu tanrısallığın ölüm çağında en kahredici azaplarını çekmektedir. Kapitalist modernite unsurlarını uygarlık tanrısının ihtiyarlık ve ölüm çağındaki halleri olarak yorumladığımızda, gerçeklik daha da somutlaşır. Öznellik olarak Kürt modernite ile nesnellik olarak Kürt ve Kürdistan gerçekliği, dünyanın hiçbir alanında görülmeyen bir boğuşmayı yaşamaktadır. Birçok büyük devrimde olduğu gibi adeta bütün tarih bir kez daha dirilmiş, bütün hünerleriyle savaşır gibidir. Bu savaşla birlikte yıkılan, çözülen sadece ulus-devlet, azami kâr kanunu ve endüstriyalizm sacayakları ve ‘sêla sor’ değildir; özne-nesne ayrımı da yıkılmaktadır. Devrimin özetinin özeti bu kavram parçalanmasının ortadan kalkmasında yatmaktadır. Özne-nesne ideolojisinin yükselişi, katılaşması (dogmatikleşme) ve çözülüşü, en azından beş bin yılı aşan çok kanlı ve sömürgeci bir sistem pahasına gerçekleşti. Bu sistem insanlık üzerinde***



*tam bir kâbus rolünü oynadı. İnsanlık bu kâbustan yeni yeni uyanmaktadır. Özgür vatan ve insan olarak Kürdistan ve Kürtlerin bu uyanış hareketi umut vermektedir.”*

Kürtlerin özgür yaşam ve hakikat arayışları sadece direnişleri geliştirmekle tek başına çözüm olmaz. Bu uyanış hareketinin mutlak surette yaşamsallaşması için inşa çalışmalarının sabırla ve ustaca yürütülmesi gerekir.

İnşa çalışmalarında öne çıkacak olan hususları şöyle özetleyebiliriz,

*“Birincisi, zihinsel boyuttur. Kendi dil, kültür, tarih, ekonomi ve nüfus yoğunlaşmalarını ihmal etmeden, bu temel alanlara ilişkin bilinçli hallerini ortak dayanışma duygusuyla birleştiren zihinsel dünyayı (ORTAK ZİHNİYET DÜNYASI) paylaşanların varlık boyutlarından bahsediyoruz. Bu boyutta temel kıstas, farklılıklara dayanan eşit ve özgür bir dünya hayalini, projesini zihinsel olarak paylaşmaktır. Bu zihniyet dünyasına özgür bireylerin komünal dünyası veya ütopyası da diyebiliriz. Mühim olan farklılıkları reddetmeyen bir eşitlik ve özgürlük zihniyetini kamusal alanda, toplumun ahlâki ve politik dünyasında SÜREKLİ yaşatmaktır. YİRMİ DÖRT SAAT DEMOKRATİK ZİH-*

*NİYETLE YAŞAMAKTIR. İkinci boyut, zihniyet dünyasının dayanacağı bedendir. Bedenle kastedilen, toplumsal varoluşun zihniyet dünyasına göre yeniden düzenlenmesidir. Ortaklaşa paylaşılan ulus zihniyeti dünyasına göre toplum nasıl yeniden düzenlenecektir? Bedensel varoluşuna hangi mimariyi uygulayacaktır? Kısacası geçmişten, gelenekten geriye kalan ve kapitalist modernitenin kendi amaçlarına göre son derece hastalıklı, krizli, baskılı ve sömürülü (Buna kültürel soykırıma varan uygulamaları da eklemek gerekir) olarak düzenlediği veya düzensizleştirdiği toplumsal doğanın ve çevresinin yeniden düzenlenmesi bedensel boyutu tanımlar.*

*Zihinsel boyut, ulus olmak isteyen birey ve toplulukların düşünce ve hayal dünyasını ve dayanışma duygusunu ilgilendirdiğinden, sınırlı bir düzenlenmeyi gerektirir. Bunun için bilim, felsefe ve sanat (din de dahil) eğitimini geliştirmek ve bu amaçla okullar açmak başta gelen pratik çalışmalardır; ulus olmaya ilişkin zihniyet ve duygu eğitimi görevleridir. Tarihsel-toplumsal varlığa ilişkin olduğu kadar şimdiki, çağla ilişkili toplumsal kültürü bilince çıkarmak, doğru, iyi ve güzel olan yönlerini ortak düşünce ve duygular halinde paylaşmak esastır.*

*Kürtleri kendi varoluşlarına ilişkin ortaklaşa paylaşılan İYİ, DOĞRU VE GÜZEL düşünce ve duygu dünyasında bir ulus olarak tasarlamaktır. Diğer bir deyişle bilimsel, felsefi ve sanatsal devrimle Kürtlerin uluslaşmasını, bu uluslaşmanın temel zihniyet ve duygu dünyasını yaratmaktır; Kürt gerçeğinin bilimsel, felsefi (ideolojik) ve sanatsal hakikatinin açıklanmasını özgürce paylaşmaktır. Bunun yolu öz düşünmek ve öz eğitilmektir, iyiyi paylaşmak ve güzel yaşamaktır. Zihinsel boyutta egemen ulus-devletlerden yerine getirilmesi talep edilebilecek temel husus, düşünce ve ifade özgürlüğüne tam bağlılıktır. Ulus-devletler Kürtlerle ortak normlar altında yaşamak istiyorlarsa, Kürtlerin kendi zih-*

niyet ve duygu dünyalarını oluşturmaları ve kendilerini farklılıkları temelinde ulusal bir toplum haline getirmeleri için gerekli olan düşünce ve ifade özgürlüğünü anayasal güvenceye kavuşturarak tam bağlılık göstermeyi bilmelidirler. Ortak ulus teşkil etmenin yolu düşünce ve ifade özgürlüğüne tam bağlılıktan geçer.

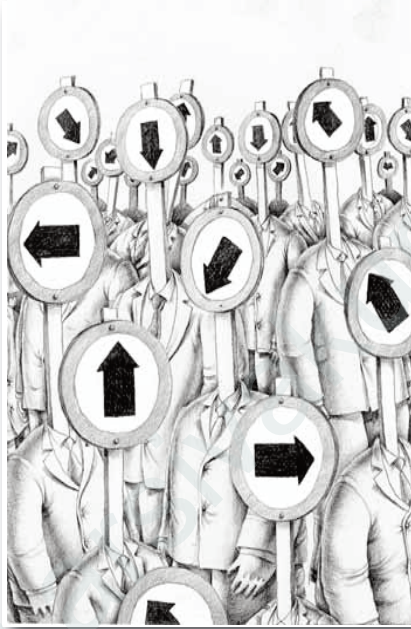
Komünü yaşamın tüm alanlarına, eğitimsel, kültürel, sanatsal ve bilimsel alana taşımak mümkün olduğu gibi, sosyal ve politik yaşamı da hem komünleştirmek hem de demokratikleştirmek mümkündür.

En iyisi, an'ı geçmişsiz ve geleceksiz yaşama-maktır. Bilgece yaşam, geçmişin ve geleceğin an'ında özgürce dile gelip yaşanmasıdır. Kapitalist modernitenin ve onun köleleştirici kültürünün temelinde insanı geçmişsiz ve geleceksiz kılarak, an'ın hayvanca tüketicisi haline getirme vardır. Kapitalist bireyciliğin bu hayvanlaştırıcı yaşam kültürüne karşı demokratik modernite bireyi, altın çağlı geçmiş özelemlerle ütopyalı gelecek umudunu an'ın demokratik komünal topluluklarında birleştirip, çalışmayı özgürlük sayarak alternatif olmayı başarmak durumundadır

Demokratik modernitenin zihniyet alanlarına yönelik eleştirileri sadece bu alanlardaki dogmatizmi çözmekle sınırlı kalmaz. Bilim, felsefe ve sanatın toplumdaki rollerini layıkıyla oynayabilmelerinin yolunu da açar. Demokratik modernitenin kendisi de ancak kapitalist modernitenin bilimsel, felsefi ve sanatsal açıdan eleştirisi ile kuramlaşır; kendi kavramsal araçlarını geliştirir. Kapitalist modernitenin üniversite ve akademi dünyasındaki bunalımını özgür üniversite

ve toplumun her alanına ilişkin akademik kurumların inşasıyla çözmeye çalışır. Sistemin ideolojik hegemonyası çözüldükçe, demokratik modernite zihniyetinin önu açılmış olur. Bu ise demokratik modernitenin yeniden inşasına yol açar.

Kapitalist modernitenin sadece ekonomik, sosyal ve politik bunalımını yapısal olarak yaşamıyoruz; beraberinde köklü bir hakikat bunalımını da yaşıyoruz. İnsanlığın gelişmesi hep hakikat algısındaki gelişmelerle birlikte olmuştur. Hakikat algısını sanallaştıran kapitalizm, insanlık tarihinde en kötü, çirkin ve yanlış yaşamın yolunu açmıştır. Yanlış yaşam yolunda DOĞRU yaşanmaz. Kötü ve çirkin yaşam yolunda da İYİ ve GÜZEL yaşanmaz. Yaşam için krizler ve savaşlardan da daha ağır bir felaket, hakikat algısından köklü kopuşlara yol açan sanal yaşam kutularına kölece bağlanmadır; çoktan çizilmiş yanlış, çirkin ve kötü yolda yaşamadır. Genelde modernite, özelde demokratik mo-



dernite tartışmaları hakikat algımızı yeniden geliştirebilir. Yanlış, çirkin ve kötü yollarda heba olan yaşamlardan kopup doğru, güzel ve iyi yaşam yollarına yönelebiliriz. Bunun için demokratik modernitenin zihniyet devrimiyle, toplumsallaşan felsefe, sanat ve bilim yoluyla hakikat algımızı güçlendirip doğru, iyi ve güzel yaşamı gerçekleştirebiliriz.

Özlemlerin ve umutların sınırı olmadığı gibi, gerçekleştirilmesi için bireyin kendisinden başka önünde ciddi bir engel de yoktur. Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!"

## FELSEFİK VE İDEOLOJİK ANLAMDA ÖZ SAVUNMA

İnsanın hayatta kalma ve yaşamını sürdürme mücadelesi birbirinden ayrılmaz ve birbirini koşullayan iki olgudur. Varlık olarak insan doğaya ne kadar yabancılaşırsa yabancılaşsın, doğayla olan bağlarını hiçbir şekilde koparamaz. Çünkü insan, doğanın bir ürünüdür ve her varlık gibi sonunda doğaya kavuşur, onunla bütünleşir. Doğadaki her madde gibi insan da doğanın insan için oluşturduğu yaşam olanaklarının bir sonucu olarak vardır. İnsanlık eğer çoğalıp suni bir dış ve iç etki olmadan yaşamını uzun bir süre sürdürüyorsa, bu, doğa koşullarının uygunluğu ve yeterliliğinden ötürüdür. İnsan, doğayı çözümleyip bilince çıkardığı oranda, doğanın sunduğu yaşam olanaklarından daha fazla faydalanabilir ve daha uzun süre yaşayabilir. Çünkü doğa, tüm karışıklığına rağmen, insana sunduğu düşünme yeteneği ile yaşamı geliştirme ve doğal yasaları çözümlenme zeminini sunmuştur. Doğa varlık olarak insanın yaşaması için imkân sundukça insanın yaşamaya hakkı vardır.

**Yaşama hakkı insanın en temel ve kutsal hakkıdır. Meşru savunma savaşının felsefesi de insanın kutsal yaşam hakkı üzerine şekillenir.** Bu nedenle, insan yaşamını engelleme ve ortadan kaldırma amacını taşıyan her türlü saldırı ve tehdide karşı verilecek olan mücadele de kutsal bir mücadeledir. Meşru savunma olgusunun askeri araçlarla verilen bir öz savunma savaşına dönüşmesi, yaşamak için hiçbir seçeneğin kalmaması koşuluna dayanır. Sonuçta, öz savunma savaşı bir seçenek değil, bir zorunluluk olarak ortaya çıkar.

Herhangi bir birey ve toplum, yaşamını sürdürmek için zor ve şiddet araçlarına sahip olmaya, bunları kullanmaya, örgütlü bir askeri güce kavuşmaya zorlanmışsa, bu

bir zorunluluk olarak insanın kutsal yaşam hakkını tehdit eden bir saldırının varlığının sonucudur. İnsan yaşamını, biyolojik bir hayatın yanı sıra, insanı insan yapan sosyal, kültürel, siyasal, düşünsel ve duygusal yönlerde kendisini gerçekleştiren ve ifade eden bir yaşam şeklinde kısaca tanımlarsak, kendisini olduğu gibi ifade etmesi engellenen insan için meşru savunma savaşının koşul-



ları oluşmuş demektir. Bu nedenle kendisini en etkili ve güçlü bir şekilde savunma amacıyla askeri araçlarla donatması, askeri bir örgütlenmeye gitmesi, maruz kaldığı saldırıyı etkisizleştirmek için çeşitli taktik ve yön-



temler kullanması meşru bir hak olarak ortaya çıkar. Bu savaşın varlığı, insan yaşamını ve insanca bir yaşamı tehdit eden tehlikelerin sınırlandırılması ve ortadan kalkmasıyla sınırlandırılır veya ortadan kalkar.

Doğadaki etki-tepki yarasında olduğu gibi, birbirini koşullayan olgulardan etkileyen olgu değişip-dönüşürse, tepki gösteren olgu da değişip dönüşecektir. Bu değişim, değişen ve dönüşen etkinin niceliğine ve niteliğine paralel olarak gelişir. Bu paralellik, doğadaki itme ve çekme kuvvetlerindeki dengeli varlık gösterme koşuluna göre, yani hem tam bağımlılığı, hem de tam bağımsızlığı (başıboşluğu) dengeleyecek, birbirini karşılıklı nötralleştirecek bir güç ile sağlanır.

İnsan, düşünme yeteneğinden dolayı var olan potansiyelini işletme veya durdurma gücüne sahip olduğundan, kendi dinamiklerini diyalektik ilkeler doğrultusunda harekete geçirmek zorundadır. Bu anlamda toplumsal diyalektikte de bir tepkinin izahı maruz kalınan bir etki ile yapılabilir. Ortadan kalkan etkilerin ardından dinmeyen tepkilerin bilimsel izahı ve anlamı olmadığı gibi, bunlar amacını aşmış demektir. Etki-tepki olguları birbirini koşullayan iki olgu olduğundan, bir toplumun meşru savunma savaşımını vermek için nedenleri (etkileyen koşullar) yoksa zor ve şiddet araçlarını kullanmak insanca anlamı olmayan, doğa ve insanlık dışı bir tepkidir. Yani terörizmdir. Amacına ulaşmış, var olan tehdidi ve tehlikeyi etkisizleştirmiş bir savaş, durmamış ve devam ediyorsa, amacını aşmış ve meşru olmaktan çıkmıştır.

Öz savunma savaşının çağımız koşullarında diyalektik ilkelerden bağımsız ele alınamayacak beş temel aşaması vardır.

Toplumun temel yaşam hakkını sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, hukuki ve askeri çalışmalarla topyekün gasp etmek ve ortadan kaldırmak için hareket edilen koşullarda; topyekün saldırı odaklarını etkisizleştirmek için sosyal, siyasal, kültürel,

ekonomik, hukuki ve askeri çalışmalar yapmak;

Zor ve şiddet araçlarının örgütlü askeri güçler aracılığıyla çeşitli taktik ve yöntemlerle imha amaçlı kullanıldığı bir koşulda; öz savunma araçlarını örgütlü askeri meşru savunma gücü aracılığıyla kullanarak imha amacını taşıyan askeri gücü etkisizleştirmek, imha etmek, bunun için çeşitli taktik ve yöntemlere başvurmak ve aktif savunma yapmak;

Saldırı pozisyonu kırılan, imha amacı bulunmayan ve savunma amaçlı bir konuma dönüşen bir koşulda, toplumun temel yaşam hakkının ve haklarının sağlanması için askeri savunma gücünü bu koşulların değişmeyeceği, yeni tehlikelerin gelişmeyeceği bir koşula kadar pasif savunma konusunda tutmak, yaşamın tüm alanlarından yararlanarak demokratik siyaset koşullarını oluşturmak

Toplumun sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, hukuki gereksinimlerinin ahlaki temeller üzerine kurumlaştığı ve tüm toplumsal güçler tarafından güvenceye alındığı koşullarda meşru savunmanın silahlı savaş konumuna son vermek

Bu olgular karşılıklı etkileşim dengesi içinde varlığını sürdürmek isteyen madde-nin gösterdiği tepki ve direnç ile özdeşdir. Toplumsal diyalektikte öz savunma savaşımının hangi şiddette ve güçte gelişeceği, hangi derinlikte ve genişlikte örgütleneceği, itme ve çekme yarasına göre ayarlanır. Birey topluma dahil olduğu gibi, toplum da doğaya ve doğa yasalarına tabidir. **Bir topluma yönelik en büyük şiddet ve saldırı (etki), onu maddi ve manevi özünden, toplumsal değerlerinden uzaklaştırmaktır.** Bu etkiyi toplumu asimile etmek, eritmek, imha etmek gibi bir çekim gücü ile eş anlamda ele alarak, bu etkiye karşı toplumun göstereceği tepkiyi, itme gücünü açığa çıkaran dengeleyici güçle izah ederek etkisizleştirebiliriz. Nitel ve nicel olarak birbirini dengelemeyen etki-tepki veya itme-çekme olayında, mad-

denin doğal işleyişi bozulduğu gibi, topluma karşı uygulanan şiddet ve kısıtlamalardan, imha olmaktan, özünden kopmaktan, ezilip sömürülmekten kurtulmak imkânsızdır. Koşullar dikkate alınmadan yapılacak her türlü örgütlenme, kullanılacak yol, yöntem, araç ve taktikler, geliştirilecek politikalar meşru savunma savaşının amacına hizmet etmez.

Günümüz toplumlarında egemenler, başka toplumların kutsal yaşam haklarını çiğneyerek, onlara saldırarak, çeşitli suni nedenlerden dolayı yalnızca kendi yaşamını meşru görerek yaşamayı bir felsefe, ideoloji ve siyaset haline getirmişlerdir. Dünyanın dört bir yanında en insanlık dışı yöntemlerin kullanılması suretiyle süren onlarca savaşta da bu durum anlaşılmaktadır.

Felsefesi, ideolojisi, siyaseti, dini ne olursa olsun, yaşamak ve en temel varoluş

sürecek bir mücadele de olsa, insanlar arası barışın sağlanacağı nihai bir amaca kadar bu savaşın çeşitli aşamalarında mevzilenmek bu nihai amacın güvencesidir.

Nicel ve nitel olarak toplumlar arası dengesiz ve eşitsiz güç koşullarında, insanı, düşünce ve soyutlama gücünü, inanç, umut ve iradesini temel güdümlenici bir dinamizm olarak tespit eden; politika, taktik, yöntem, tarz ve temposunu insanı merkeze alarak örgütleyen ve hayata geçiren; bunu potansiyel bir enerji kaynağı olarak eşitsiz ve dengesiz koşulları tersine çevirme gücüne dönüştüren bir diyalektik yaklaşımla Apocu Felsefe, bunu pratikleştirmenin zeminini Kürdistan'da ve dünyada yaratmıştır.

### Meşru Ve Öz Savunma İlişkisi

Demokrasinin topluma sunduğu en

**Meşru savunma savaşımı halklar ve toplum açısından baskı ve şiddetin söz konusu olduğu zamanlarda gündemleşirken, öz savunma her zaman için geçerli olan temel bir duruştur.**

gereksinimlerini karşılamak için, çağın gelişkin olanaklarından yararlanabilmek için verilen bir savaş meşrudur. **Kürt toplumu gibi özünden koparılmış, sömürülmüş, en temel insani değerleri çiğnenmiş, istendiğinde toplu katliamlardan ve imhalarından geçirilmiş bir gerçeklik için savaş, temel yaşam gereksinimi olarak doğal bir yasa işlevini görmüştür.** Meşru savunma savaşının çeşitli aşamalarından geçen Kürt toplumu için halen tamamlanması gereken aşamalar, koşulların objektif olarak değerlendirilmesine bağlıdır. Nitekim dünya güç merkezlerini, Ortadoğu ve egemen ulus güçlerini diyalektik ilkelerden kopuk, dar, yüzeysel ele alarak yetersiz bir konuma düşmek, maddi ya da manevi olarak yok oluşa imkân sunmaktır. Ne kadar uzun

temel hak, meşru savunma hakkıdır. Meşru savunma ancak işgal koşullarında anlam kazanır. Bir halkın varlığı ve özgürlüğünü baskı altına alan bir yabancı sisteme karşı yürütülecek meşru savunma savaşımı demokrasiyi kurmanın en temel yolu olmaktadır. Devlet amaçlı bir ulusal kurtuluş mücadelesi yerine demokrasi amaçlı bir meşru savunma savaşımı güncel gerçekliğe de daha uygun düşmektedir. **Meşru savunma savaşımı halklar ve toplum açısından baskı ve şiddetin söz konusu olduğu zamanlarda gündemleşirken, öz savunma her zaman için geçerli olan temel bir duruştur.** Öz savunma halkların kendi kendisine yabancılaşmasıyla kaybettiği bir kültürdür. Öz savunma kültürünü toplumlarda geliştirmek bir toplumun en temelde varlıksal ve özgür-

lüksel bir sorunu olmaktadır.

Demokratik bir sisteme ulaşmak isteyen toplumlar ve halklar öncelikle kendilerinde öz savunma kültürünü geliştirerek varlıklarının ve özgürlüklerinin özünü kavrayabilmeliler, onu koruma ve savunma gücü gösterebilmeliler. Bu anlamda öz savunma en temelde bir bilinç, örgütlülük ve eylem işidir. Kendisi olma bilinci, kendini savunabilme bilinci. Bunu nasıl, hangi araçlarla, hangi yol ve yöntemlerle geliştirme bilinci? Düşmanı, saldırı halinde olanı, zarar vereni; haksızlığa, hukuksuzluğa yol açanı tanıma bilinci. Tüm bu bilinçsel gelişmeler kendisiyle birlikte bir örgütlenmeyi gerektirir. Birey olarak öz savunma bilinci ve eylemselliği içerisinde olmak toplumsal bir kimliğe sahip olmanın gereği olarak yeterli değildir. Bu anlamda örgütlülük bir halkın en temel gücü olmaktadır. Bir başkasına yapılan bir haksızlığa karşı kendimize yapılmışçasına tepki ve tavır içerisinde olmak, bireyin içine kısırıldığı bencil ve egoist dünyanın kırılmasıyla gelişir. Örgütlülük hiçbir şeye sahip olmayan bir kişinin, toplumun, halkın özgürlüğü için mücadelesinde dayanacağı en temel güçtür. **Örgütlenmiş bir bilinç kadar egemen sistemleri korkutacak ve yıkıma uğratacak bir güç yoktur.** Bu temelde eyleme geçmiş bir örgütlülük ise haksızlıklara karşı mücadelede, susup beklemek veya sadece onu haykırmak değil, bu haksızlığı ortadan kaldırmak için atılacak bir adım ve atılacak bir taş olacaktır.

Öz savunma eylemsellikleri çok dar ele alınmamalıdır. İşgalci ve baskıcı güçlere karşı askeri nitelikte olabilecek kadar, halkın iradesini, çıkarlarını temsil etmeyen, rant yapan kişilere, kurumlara karşı siyasal alanda bir mücadeleyi, yine halkın ahlakına, değer yargılarına ters olan yaklaşımlara, fuhuş vb sektörlere karşı sosyal alanda bir mücadeleyi, yine hukuksal alanda bir mücadeleden tutalım kültürel alana kadar tüm toplumsal alanları kapsar.

**Öz savunma kendinin eylemidir.** Ki-

şilerin, toplumların veya halkların savunmalarını kendilerinin yapması, bu işi başkalarına devretmemesidir. Öz savunma, toplumsal olarak demokratik bir zihniyete ve sisteme kavuşmanın en temel araçlarından biridir. Bir sivil toplum örgütü olarak anlaşılmalıdır. Mücadelenin gelmiş olduğu bu süreçte her ne kadar barışçıl ve demokratik çözümden yana bir strateji esas alınsa da egemen güçlerin inkârcı, imhacı ve şiddetle sorunu ortadan kaldırma yaklaşımına karşı askeri disipline sahip silahlı bir öz savunma, halkın özgürlüğe ve demokrasiye olan istem ve inancının göstergesi olur. Bu anlamda etkili bir savunma örgütlülüğü olarak da rolünü oynayacaktır. Bu temelde öz savunma birçok yönüyle kendisini, kamu vicdanı ve ahlakına dayandırırken, birçok yönüyle de özgün örgütlülük gerektirir. Savaş süreçlerinde olduğu kadar barış süreçlerinde de halkın öz değerlerini koruma amaçlı olarak varlığını sürdürür. Réber APO, bu gerçekliği 'Bir Halkı Savunmak' adlı savunmasında şu şekilde dile getirerek, yeni dönemde halk iradesine ve öz gücüne dayalı bir mücadelenin demokrasinin temeli olduğuna vurgu yapmaktadır.

*"Olağanüstü durumların dışında normal koşullarda halkların öz savunma sorunu da göz ardı edilemez. Kriz koşullarında genel güvenlik dışında özgüvenlik daha çok önem kazanır. Devletin klasik güvenlik ölçütleri birçok yönüyle halkın güvenlik ihtiyacına cevap veremez. Devlet iktidarının oligarşik ve diktacı güçlerin eline geçmesi, sınırlı hukuk güvencesini de ortadan kaldırır. Devlet adeta parsellenir. Bir ucu devletçi odaklara bağlı çok sayıda mafya ve çete türer. Halkın üzerinde tam bir terör estirirler. Suçlarda patlama yaşanır. Hak aramada hukuki yollar yerine taşeron güçler tutulur. Hukuk adeta metalaşır. Devletin güvenlik güçlerinin kendileri güvenlik sorunu haline gelir. Kriz süreçlerindeki birçok ülkede günümüzde yaşanan bu tür güvenlik sorunları karşı-*

***sında öz savunma kaçınılmaz bir gereksinim haline gelir. Öz savunma güçlerinin kurulması gerekir.”***

Mücadelemizin gelmiş olduğu aşamada toplumun, siyasetin demokratikleştirilmesinde ve devletin demokrasiye duyarlı hale getirilmesinde gerilla mücadelesinin yanı sıra toplumun öz savunma gücünü geliştirmek, güncel gerekliliklere göre daha gerçekçi olacaktır. 30 yıllık mücadele birikimimiz halkımızda ve genel toplumda belli bir düzeyde bilinç ve örgütlülüğü geliştirmiştir. Kendi özgürlüğünü başkasından beklemeyen, bunun için mücadele etmesi gerektiğini, ekonomik siyasal, kültürel ve her alanda örgütlenmesi gerektiğini halkımız anlamış durumdadır. Toplumsal özgürlük herkesin örgütlenerek harekete geçmesi ile sağlanır. Örneğin Filistin halkının gösterdiği mücadele bir öz savunma direnişi olarak nitelendirilebilir. Ya da Irak'ta Saddam rejimi, ABD tarafından sadece bir günde düşürülmüşse de direnişçilerin bugüne kadar emperyalizme ve müdahaleci güçlere karşı mücadelesi sürmektedir. Halk direnişçileri tarafından yürütülen öz savunma eylemsellikleri ile müdahalede neredeyse hiç kayıp vermeyen ABD ve ittifak güçlerine binlerce kayıp ve büyük bir ekonomik zarar verilmiştir. Kendi mücadele gerçeklerimiz açısından da düşmanın bugüne kadar sonuç alamamış olmasının en temel nedeni, mücadelemizin halkın direnişçi özüne dayanmasıdır. Öz savunma gücünün geliştirilmesi, halkı sadece bir dayanak değil, mücadelenin bizzat yürütücüsü, fiilen katılımcısı yapar. Bu anlamda salt gerilla mücadele tarzına değil, halk eylemsellikleriyle direnişçiliğin ortaya konmasına dayanır.

Mücadeleyi sadece dağ ve gerillayla sınırlı bırakmak doğru olmayacağı gibi şehir, metropol vb kırsal alanlarda öz savunma temelinde yapılacak örgütlenmenin demokratik çözüme sunacağı katkının hayati önemini görmek gerekiyor. Türkiye oligarşik devlet gerçekliğini göz önüne alarak meşru savunma

temelinde şehir gerçekliğine uygun bir tarzda böylesi bir örgütlülüğe gitmenin gerekliliği çok bariz görülmektedir. Bunun da Kürt halkının öz savunması olduğu bilinmelidir. Halka dayalı olarak geliştirilen öz savunma örgütlülüğü geçmiş süreçlerde her ne kadar yürütülmüş ve halkın katılımı gerçekleşmiş olsa da bunun daha çok örgütlülüğe kavuşması, süreklilik arz etmesi açısından şehir çalışmalarının kurallarına uygun bir temelde yürütülmesi gerekmektedir. Başta gerilla güçlerimiz içerisinde kadronun bu düzeye ulaşması, çalışmanın hayati öneminin farkına varması gerektiği ve bunu uygulayabilecek öncü kadrolara ihtiyacın olduğu bilinmelidir.

Öz savunma bir milis kuvveti ya da cephe çalışması değildir. Meşru savunma mücadelesinin temel ayaklarından birisi olarak halkın öz gücünün eylemselliğidir. Bu, sivil itaatsizlik eylemselliklerinden totalim serhıldanlara, en basit eylemselliklerden en karmaşığına kadar uzanan askeri eylemsellikleri kapsar. Bir kundaklama eyleminden molotoflamaya, sabotaja ve silahlı eylemselliklere kadar geniş bir alanda yaygın halk eylemsellikleridir. Yerel ve sivil güce dayanır. Öz savunma, bir kadro çalışması değildir. Çok esnek, çok renkli, her kesimi bağrında taşıyabilecek bir yapılanmaya sahiptir. Çünkü kendini savunma hakkı sadece birilerinin değil, herkesindir. Kadın ve gençliğin öncülük rolünün olduğu ama tüm toplumsal kesimlerin sorumlu olduğu bir alandır.

**Öz savunma örgütlülüğü geliştirilirken amaç sadece bir yerleri yıkmak veya bazı kişileri vurmaktır değildir. En önemli rollerinden birisi de demokratik inşa sürecinin önündeki engellerin kaldırılmasıdır.** Yıllarca süren savaş süreci ve devletin yürüttüğü yanlış ve haksız politikalarından ötürü gelişen toplumsal yozlaşmanın giderilmesi için her şeyden önce bilinçli bir tarzda toplumsal yozlaşmayı geliştiren araç ve kurumları hedeflemek önemlidir. Günümüze dek süren çetecilik, ajanlaştırma fuhuş

sektörü, insan ticareti, uyuşturucu ticareti vb. toplumun manevi değerlerinin yozlaşmasına yol açan kurum ve kuruluşları hedefler. Devletin bu uygulamaları sonucu yara alan manevi değerlerin tahribinin önünün alınması temel amacı olur.

### **Yirmi Dört Saat Gerillacılıktan Kürtlerin Özgürlük Baharına**

#### **Gerilla Kürtler üzerindeki soykırımı durdurma hareketidir.**

Başlangıçlar sonu belirler diye bir söz vardır. Uçların açıldığı ve tekrar birleştiği stratejik dönemler olur. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin başlangıç yıllarını anlamak, hem gerillayı hem de halk direnişinin nasıl olması gerektiğini, nereye doğru gideceğini ve başarının ölçüsünün ne olduğunu kavramak açısından önem kazanmaktadır. Hilvan-Siverek direnişi tekrar ele alınmak durumundadır. Hilvan-Siverek direnişini dar anlamda işbirlikçi çete odaklarına karşı bir olgu olarak ele almak yetersiz olacaktır. Hilvan örneğinde yetersiz de olsa hem gerilla hem de halkın öz savunma biçiminin prototipi vardır. Mücadelemizin günümüzdeki geniş stratejik imkânlarını ve düzeyi o zamanlarla kıyaslamak yanlış olsa da yerel otorite anlamında Hilvan'ın ulaştığı düzeyi yakalamak önemlidir. Kürdistan'da gelişmiş gerilla öncülüklü savaşı, diğer halkların mücadeleleriyle karıştırmak büyük yanılgıdır. Kürdistan'daki gerilla olgusu meşru savunmadan çok bir öz varolma, bir özü koruma mücadelesidir. Réber APO Kürt sorununun her şeyden önce ontolojik bir sorun olduğunu söyledi. Yani varoluş-yok oluş düzleminde gidip gelen bir sorundur. Kürdistan gerillası verdiği mücadele ile Kürtlerin tarihini, kültürünü, dilini gün gün var etmeye, meşru kılmaya çalıştı. Fiziki yok etmekten ziyade beyaz soykırım ile yok edilmeye çalışılan Kürt olgusunun meşru savunması demek, neyin nasıl yaratıldığını, nasıl ortaya çıktığını anlamamızı zorlaştırır.

Réber APO 'Sümer Rahip Devletinden Demokratik Cumhuriyete Doğru' adlı savun-

masında, Kürt olgusu ve PKK gerçekliğini vahşet ve zorbalığa karşı başkaldıran peygambersel hareketlere benzetti. **"Onlar işe koyulurken sadece yürüdüler. Başlarda sağlam bir program ve stratejileri yoktu. Yaptıkları şey vicdanlarının sesini dinlemek oldu. Roma'ya yürüyen binlerce aziz ve azizenin ardından gelişen dev köle başkaldırıları, kafaları kesilen, derileri yüzülen bu insanların ardından gelişti"**. Başka bir çözümlemede ise **"Ben Kürtlerin ruhlarına sesleniyorum. Gözle görülen bir örgütsel bağ olmasa da onları ayağa kaldıran şey ruhlarına ulaşan bu sestir"** dedi. Ve devamla **"başlarda Kürtlerin kafalarına şu soruyu yerleştirmek için 'bunlar kim?' dedirtene kadar onlarca grubumuz kefenleri bile olmadan yerde yattılar"** dedi. İşte **"ê ji me çêtir, ê çolê"** halk deyişleri gerillaya ilişkindir ve Kürdistan gerilla mücadelesinin sınırlarını çok açık bir şekilde ifade etmektedir. Dolayısıyla karanlığa yol alan Kürt olgusundan kopan bir damla öz suyu gibi, karıştığı toprakta yeşeren nadide fide, bir varoluş biçimidir. Bu durum olan bir şeyin savunulması değildir. Bir yaratılış ve çoğalma tarzıdır. PKK ve gerilla bu öz damla anlamına gelir.

Kürdistan gerçekliğinde gerillanın anlamı farklı oluyor. Kürdistan'da gerilla bir öz savunma gücüdür. Kürt, Kürdistan olgusunun stratejik ve tarihsel gelişimi fiziki soykırımı karşı şiddetli bir direniş içinde olmuş, günümüze öyle gelmiştir. Med ve Asur, Helen ve Kürt ilişkisi fiziki soykırımı vardığı noktada sert bir direnişle karşılaşmıştır. Ne zamanki kültürel ve ideolojik alanda soykırım başlamış, kültürel asimilasyon ile sonuçlanan gelişmeler ortaya çıkmıştır. En bariz dönem de İslam çağı olmuştur. Arap akınları Kürtleri kültürel anlamda enterne etmiştir. Sistem içine çekilme, dağ ve ova ikilemi bu çağla başlar.

Osmanlı geleneği, Kürtlerin bu özelliğini bilerek fiziki soykırımdan kaçınmış, olguyu siyasi dengede tutmuştur. İslamiyet



ortak bir buluşma noktası olmuştur. Ama özünde Kürtlerin coğrafik dağılışı ve katı kültürel dokularından kaynaklı fiziki soykırım Osmanlıların çıkarına olmamıştır. Türk cumhuriyet ideolojisi bu durumu kontrollü yapmış, asimilasyon ile Türklüğe entegre etmeye çalışmıştır. Son hükümetler küresel ideolojileri arkalarına alarak Kürt özgürlük mücadelesinin kazandığı ahlaki politik değerleri parçalamak istemiş, ahlaki çöküntü ile tümünden teslim almaya çalışmışlardır. Tekrardan 78'lere gidiyoruz.

Başlangıçlar sonu belirler demiştik. Kürdistan'daki kültürel soykırım 78'ler ile başlamıyor. Ama direniş tarihi, ama yok oluş eşiğine getirilmiş bir halkın direniş adımlarının tarihi bu yıllardır. Enterne edilmiş Kürt işbirlikçiliğine karşı mücadele oldukça yerindedir. Önderlik Kürdistan'daki bu işbirlikçi duruma *"kültürel hadımlaşma"* demişti. Yerel otorite haline gelen halkımızın ilk örneği Hilvan'dır. Acemice de olsa gerilla

ve halk iç içedir. Yerel komite ve öz savunma anlamında Hilvan Kürdistan'da ilk modeldir. Gerilla buna hizmet ediyor. Yerel öz savunma gücünün tıkandığı noktaları, öncü kadro parçalıyor. Bucak aşireti, emniyet ve diğer paramilliter güçlerin en uç noktalarına karşı caydırıcı eylem yapan gerilladır. Mahalle ve semt güvenliği öz savunma güçlerine bağlı geliyor. 12 Eylül askeri faşist darbe gelişmezse Hilvan-Siverek, Batman ve Mardin'i içine alacak dev gelişmeler kapıdadır. Nihayetinde bunu fark eden faşist general Kenan Evren "biz helikopterle Batman üzerinden uçarken isyanın ateşi bize kadar geliyordu" demişti.

Bu küçük ama anlamlı adımlar 12 Eylül gibi bir askeri darbe ile zor durduruluyor. Yerel otorite anlamında devlet neredeyse sıfırlanıyor. Hilvan diyalektiği geri çekilme sonrası gelişen uzun vadeli halk savaşı ile çelişmiyor. Tersine Hilvan'dan çıkarılan derslerin sonucu olarak bu gelişmeler ortaya çıkıyor. Model olarak yerel otorite ve öz savunma biçimi doğrudur. Ama dar bir alanla sınırlı olması ve Kürt halkının sınırlı bilinci dezavantajlardır. Uzun vadeli halk savaşının vardığı nokta, yine Hilvan gibi bir modeldir. Stratejik savunma dönemi olarak silahlı propaganda evresi başarılıdır. Rêber APO gerillanın bu süreçteki anlam ve önemini kısaca şöyle değerlendiriyor:

***"Gerilla sadece güç ve yiğitlik gösterisi yapmak için değildir. Gerilla sadece vurmak için değildir. Gerilla, halka söylediğim gerçeğin ilk parçasını hatırlatmak için, 'Korkma bu azgın düşmandan, onun yüzyıllık teröründen, ordunun kamçısından çekinme' mesajını vermek için vardır. Gerilla bu konuda eylemiyle şunu göstermiştir: Düzenin bizi susturması bir kader değildir. Biraz dilini konuşurmaya başladın mı, seni susturan bu güç, öyle karşısında durulmayacak bir güçte de değildir.***

*Gerilla der ki; biz bu düşmanın karşısında durabiliriz, biz de onun anladığı yöntemle, dille bir şeyler anlatabiliriz. İşte gerilla buydu, bu konuda bazı işler yaptı ve halka büyük güven verdi. Halk da baktı ve gördü artık 'Düşman beni susturacak bir güç değil' diyor. Düşmanın faşist ordusunun korkutulabileceğini, hatta ona darbe üstüne darbe vurulabileceğini gören halk 'Yenebiliriz' diyebilecek noktaya geliyor.*

*Demek ki gerilla; bu halkın başındaki susturan, adını ağzına aldırmanın ve korkuyu iliklerine kadar işleyerek 'Bu senin yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır' diyen güce, 'Böyle yapamazsın deme' hareketidir. Halkın başına bela olmaktan çıkarma hareketidir. Ve yine halkın iradesini temsil ederek, düşman zoruna karşı zoru dayatarak, bu büyük tecavüz olayını sona erdirmeye hareketidir. Gerillanın bu rolü yerindedir. Tarihin en başta gelen bir rolünü oynamıştır, daha da oynayacaktır. Halkın silahlı savaşım güçleri, halkın iradesinin güçleridir. Halkın savaşım güçleri, halkın ilk heceleri, ilk kelimeleri olarak söylemesinden tutalım, büyük bir irade gücü haline gelmesine kadar meşru savunma ve koruma güçleridir. Dolayısıyla halkın üstünde, halka rağmen bir güç değil, tepeden tırnağa veya başlangıçtan sonuna kadar halk için, halkın gücünün ortaya çıkarılması, halkın savunulması ve halkın siyasi gücünün gelişimi için vardır."*

Bu gelişmelerin verdiği ürün 90- 91 arası gerilla patlaması ve 89-93 halk serhıldanlarıdır. 93 sonrası yeni bir savaş lobisinin devreye girmesi ile ikinci bir 12 Eylül yaratılmaya çalışıldı. İçteki çeteci ve tasfiyeci eğilimlere rağmen gerilla 93-99 arası yenilmezliğini ispatlamıştır. Düşman bütün ordusu ile Kürdistan'ı işgal etmeye çalıştı. Adeta bir ülke halkı başka bir ülkeye nakledildi. Kürdistan boşaltıldı. Gerillanın direnişi asimilasyon ve entegrasyonu durdurmuş, boşa çıkartmış, beyaz soykırımı etkisiz hale

getirmiştir. Yeni stratejik dönemle birlikte yeniden örgütlenilen meşru ve öz savunma çizgisinin gerçekleşme boyutunu meşru savunma komitesi kısaca şöyle değerlendiriyor:

"KCK sisteminin, kendi anayasasında meşru savunma ve öz savunmayı tanımlaması, bu doğrultuda kendi çalışma ve örgütlenme çerçevesini belirlemiş olmasına rağmen, bunun gereklilikleri henüz yeterince yerine getirilmemiştir. **Öz savunma** anlayışı ve meşru savunma anlayışı özünde stratejinin, ideolojinin aynı yönünü ifade etmektedir. Her ne kadar meşru savunma güçleri, meşru savunma çalışmaları HPG ile birlikte ifade edilse ve halkın savunma kuvvetleri olarak HPG, bu konuda temel misyonu üstlense de, meşru savunma ve öz savunmanın özü; halkın her alanda bizzat kendisini savunabilecek mekanizmaları yaratmasıyla gerçekleştirilebilir.

KCK sisteminin kendisini örgütlemesi mahalle, köy, sokak komünlerinden, demokratik konfederal örgütlenmenin merkezi ve idaresi olan KONGRA GEL'e kadar geniş ve çok boyutlu bir örgütlenmeyi öngörmektedir. Bu sistemin içerisinde öz savunma çalışmalarının nasıl örgütlenileceği noktasında yürütülen tartışmaları, Önderliğin de perspektif olarak koyduğu özerk örgütlenme esası üzerine oturtulmuştur. Bu özerk örgütlenme de yanlış yorumlanmamalıdır. Özerk örgütlenme kimi zaman sanki sistemin dışında, sistem içerisinde çok ciddi yeri olmayan bir çalışmaymış gibi ele alınıyor. Bu yanlış bir yaklaşımdır. Tam tersine bütün çalışmaların merkezine öz savunma ve meşru savunma oturtulabildiği oranda çalışmaların güvenceye kavuşturulması ve süreklileştirilmesi mümkün olabilecektir. Özerklik ise, devlet alanına, devletin denetim ve egemenlik alanına yönelik yürütülen demokratik ve siyasal mücadeleyi bir nevi yasal çerçevenin içerisinde tutmanın bir gerekliliği olarak oluşturuluyor.

Bunu, HPG'yi kendi içerisinde ö-zerk

bir örgütlenme olarak gerçekleştirerek yapmak durumundadır. Ancak halkın öz savunmasının, yerinde savunma, yerel savunma, **kendisi bir güvenlik sorunu haline gelmiş** devletin kolluk kuvvetleri, sivil militarist güçleri, rantçı güçleri karşısında savunmasını yapabilecek organlarını da oluşturması gerekiyor. Bu saldırılar kapsamlılaştığı, çok şiddetlendiği dönemlerde HPG ile birlikte gerçekleştirebilecek bir savunmayken; günlük savunmanın mutlak silahlı ve şiddet tarzında olmasının gerekmediği koşullarda **Sivil Savunma Kuvvetlerinin** ve sivil savunma mekanizmalarının da oluşturulması gerekiyor. Bunların hepsi, imha dayatması karşısında ortak hareket edebilecek, bütün bir toplumu koruyabilecek bir perspektifle oluşturulmak durumundadır.

Bu noktada yaşanan temel sorun, meşru savunma ve öz savunma bilincinin yeterince oturtulmamış olmasıdır. Dolayısıyla KCK sisteminde öz savunmaya ilişkin yapılacak en öncelikli çalışma halkı bu konuda eğitecek, bilinçlendirecek, perspektif oluşturacak bir eğitim çalışması ve merkezinin oluşturulmasıdır. Bu eğitim merkezi de HPG bünyesinde olacak bir çalışma değildir. HPG daha çok profesyonel askeri yönü, çalışması ön planda olan ve bunun gerekliliklerine göre örgütlendirilmiş bir yapılanmadır. Bu eğitim çalışmalarının **Halk Savunma Komitesi** içerisinde örgütlenmesi daha uygun olacaktır. Bunun için de, hem KCK sisteminin bütününde bu bilincin yaratılmasına dönük seferberlik tarzında bir bilinçlendirme sürecinin başlatılması hem de bunu merkezi olarak sürekli kılacak, denetleyecek, bunun gerekli mekanizma ve kadrolarını yaratacak bir karargâhlaşmaya gidilmesi gerekmektedir. Bu karargâhlaşma da Halk Savunma Komitesi bünyesinde **Öz Savunma Karargâhı** tarzında örgütlenilerek gerçekleştirilebilir."

**b) Hilvan ve Şemdinli Kürt baharının gerçekleşmiş halidir**

**Öz savunmanın** en doğru, en dolaysız ifadesi Hilvan ve Şemdinli örnekleridir. Yerel otoriteyi sağlama, halkın öz inisiyatifini gerçekleştirmesidir. 'Her il ve ilçe birer Hilvan ve Şemdinli' şiarı ile baharı karşılamak, 2012 yılının en doğru şiarı olacaktır. Hilvan'ı 78'lerde süreklileştirmek zordu, ancak Kürt halkının gelmiş olduğu aşama itibariyle bütün Kürdistan'ın Hilvanlaşması olasılık dâhilindedir. Kürtler, Ortadoğu'da serhıldan konusunda tecrübeli bir halk konumuna gelmiştir. 2006 Amed halk direnişi, her yılki Gever halk ve gençlik yürüyüşleri ile Şemdinli olayları en iyi örneklerdir. Dolayısıyla halk savaşı Kürt özgürlük mücadelesinde çok yeni bir aşama anlamına gelmiyor. Hareketin çıkışından itibaren tanıdığı stratejik bir durum olmaktadır. Çapının büyük ve küçüklüğü zaman ve mekânsal bir olgu olmaktadır. Bu konuda bir kafa karışıklığı bazı çalışma alanlarımızda yansımakta, devrimci halk savaşı çok farklı ve denenmemiş bir olay olarak algılanmaktadır. Düşmanın bu konuda çok yoğun bir psikolojik savaş yürüttüğü açıktır. "PKK gelişmeleri yanlış okudu, Türkiye ile Arap devletlerini karıştırdı" gibi analizlerin Kürt özgürlük mücadelesinin gelmiş olduğu aşama ile hiçbir ilgisi yoktur. Ulus devlet gerçeğinin Ortadoğu'ya dar gömlek gibi geldiğini PKK yıllardır dile getiriyor. Bugünler PKK için bir mucize anlamına gelmiyor. Dolayısıyla Kürdistan için başlatılan devrimci halk savaşı süreci, on günlük bir Tahrir anlamına gelmemektedir. Kürdistan'daki gelişmeler farklı olacaktır. Bir süreç işidir. Devletin KCK operasyonları adı altında yaptığı yoğun tutuklamaları, devrimci halk savaşını önlemenin yolu olarak düşünmesi, devrimci halk savaşından anlamadığını ortaya koymaktadır. Demokratik siyaset alanında faaliyet yürütenlerin devrimin öncülüğünü yapacağını düşünmek, Arap baharını kimin yanlış okuduğunun en bariz örneğidir. KCK operasyonları erken doğum yaptırma operasyonlarıdır.

Kürt halkının potansiyelini bu tutuk-



lamalarla eşleştirmek yanlıştır. Tutuklamaların bir dağınıklığa, bir kendiliğindencilığe yol açtığını kabul etmek gerekir. Bundaki nedenin yetersiz kadro durumu olduğu biliniyor. Devrimlerin cetveli yoktur. Hiçbir devrim mutlak ve sabit planlarla gerçekleşmez. Bütün devrimlerin en büyük özelliği sadece kararlılıktır. Halkların ne yapacağını, ne yapması gerektiğini bildiği bir çağdayız. Bunu derken öncü kadronun gerekliliğini yadsımıyoruz. Kadrolar bu dönemlerin kararlılık güçleridir. Bu tür zamanlarda başarı ve zafer, kadronun kararlılık düzeyi ile belirlenir. Bir halk deyiminde geçtiği biçimiyle **“taşı delen suyun kuvveti değil, damlaların sürekliliğidir.”** İşte kadronun bu dönemdeki anlamı bu olmaktadır. Direniş geleneğini sürekleştirmek devrimci halk savaşının çimentosu anlamındadır. Varlığını koruma, özgürlüğünü kazanma şiarı bir devrimci halk savaşı için yeterli anlam içermektedir. Varlığını koruma devrimciliğidir. Kürt halkının buna gücü ve cesareti vardır. Siyasi soykırıma karşı durmanın bir yolu da tutuklamaların önünü almaktır. Şemdinli ve Hilvan’da yapılan şey de buydu. Halkın iradesine kelepçe vurduğın zaman halk bunu parçalamasını bilir. En doğru öz savunma adımları buradan başlar. Demokratik özerkliğin öz savunması halkın kendi iradesine sahip çıkması, yerel otoriteyi güçlendirmesidir.

### c ) Çelê eylemleri gerillanın kararlılık düzeyidir

Gerillanın 2011 pratiği bazı talihsiz kayıplar dışında moral vericidir. Silvan olayı ve özelde Amed yaz pratiği demokratik özerlik ilanının savunma iradesini gösterme anlamında yerindedir. Esir alınan askerler ile öğretmenlere el koymak meşru savunma esasları için yerinde operasyonlardı. Emniyet kuvvetlerine dönük eylemlerin artması da doğru adımlardı. En son Çelê konvoy eylemi ile garnizon tepelerine yapılan saldırılar, HPG’nin üzerine gidemeyeceği bir hedefin olmadığını açıkça göstermiştir. Yapı-

lan eylem ve üzerine gidilen hedefleri bir tepeden ibaret görmek yanlıştır. TC ordusunun en tahkimli yerine yönelmiş ve sonuç alınmıştır. Devrimci halk savaşının taktik açılımı olarak taktikte sonuç alıcılık yanında APO’cu fedai ruhun en yalın biçimidir.

Polis hedeflerine karşı yapılan eylemler halka moral vermiş, halka yapılacak saldırıların önü alınmıştır. Siyasi soykırıma karşı en caydırıcı eylem emniyet güçlerine karşı yapılan eylemler oluyor. Kürdistan gerçekliğinde son on yıllık süreçte kültürel soykırımda en aktif rol oynayan emniyet güçlerinin, son yasal düzenlemelerle birlikte bu soykırımı daha da derinleştirecekleri anlaşılıyor. Fuhuş ve uyuşturucu yanında kapitalist modernite kültürünü Kürdistan’da yaygınlaştıran, bunun memurluğunu yapan kolluk kuvvetleridir. Gerilla cephesinde gerçekleşen eylemlerin bu saldırılar karşısında daha da güçleneceği ortaya çıkıyor.

Sonuç olarak; dünyamız yeni yüzyılla birlikte yeni bir dönemece giriş yapmış bulunmaktadır. Özellikle her iki dünya savaşından sonra insanlık daha da bilinçlenmiş olarak taleplidir; temel hak ve özgürlüklerinin peşindedir. Bu konuda küçümsenemeyecek bir evrensel standart da ortaya çıkarmış durumdadır. Tüm eksikliklerine rağmen, insan hakları ve temel hak ve özgürlükler revaçta olan kavramlardır. Klasik iktidarcılığın tümünden çöktüğü bu dönem, toplumun iyi örgütlenmek kaydıyla egemenlerden temel haklarını meşru ve öz savunma stratejisiyle söküp alacağı bir dönemdir. Koşullar buna el vermektedir.

Öz savunma örgütlülüğünün temel dayanağı meşru savunmadır. Ortadoğu’da günümüzde var olan despotik, oligarşik rejimlerin gerçekliği böylesi bir örgütlülüğü ihtiyaç olmaktan öteye bir zorunluluk haline getirmiştir. Evrensel insanlık değerlerinin korunması ve bunun halkımıza da tanınması ancak ve ancak sergilenecek öz savunma durumu ile sağlanacaktır...



## BİR İNSANLIK MÜCADELESİ: AYAKLANMA!

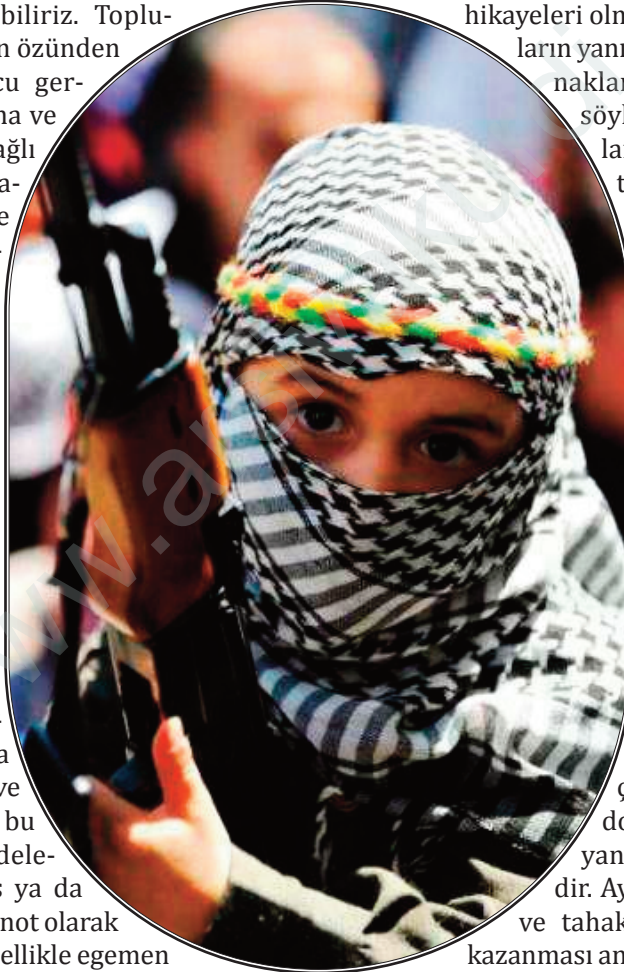


Ayaklanma tanımı insanlık tarihinin başat konularından biri olmaktadır. Toplumsal gelişmelerle bağlantılı olarak gerçekleşen ayaklanmaları kısaca; zulme, zora, zorbalığa, haksızlığa karşı bir mücadele olarak tanımlayabiliriz. Toplumun komünal olan özünden bir sapma sonucu gerçekleşen sınıflaşma ve kastlaşmaya bağlı olarak ayaklanmalar da çok farklı ve çok yönlü bir şekilde gelişme göstermiştir.

Bu bakımdan tarihi yakından irdelemeye çalıştığımızda, aslında halen ciddi anlamda yazılmayı ve araştırılmayı bekleyen bir ayaklanma tarihinin var olduğunu görmekteyiz. Mevcut tarih yazımı ve anlayışında ayaklanma, isyan ve başkaldırılar, bu yönlü tüm mücadeleler ya çarpıtılmış ya da olduğu gibi tarihe not olarak düşülmemiştir. Özellikle egemen anlayışın hakim olduğu yazılı tarihe! Binlerce yıllık geçmişin ayrıntılarında ayaklanmayı görmezden gelen, saklamaya çalışan

zihniyet aslında insanlığın bu onurlu mücadelesinden duyduğu korkuyu bu şekilde maskeleymeye çalışmıştır.

Bundan dolayı da ayaklanma tarihinin sözlü olarak yaşatanlar, destanlar ve halk hikayeleri olmuştur. Elbette bunların yanı sıra bazı tarihi kaynaklara, mitsel söylencelere de ayaklanmalar yansıtılmıştır.



Önderliğimizin bir bütün halinde 'köleci sistem' olarak tanımladığı, hiyerarşik aşama da dahil olmak üzere merkezi uygarlık sisteminin toplumu parçaladığı, toplumsal bütünlükte yarıklar oluşturduğu, kimilerini özneleştirirken, kimilerini de nesneleştirdiği, hızını alamayarak bu parçalama işini insanoğla ilişkilerine de yansıttığı bilinmektedir. Aynı zamanda şiddet ve tahakkümün de sistem

kazanması anlamına gelen bu süreçle insanlığın başına bela olan toplumsal sorunların üremeye başlamıştır.

Toplum olarak tanımlamaya çalıştığımız

olguyu tüm bunların merkezinde bir yere koyduğumuzda; yaşanan tarihi geçmiş canlı, canlı olduğu kadar da nesnel bir durumu ifade etmektedir. Her ne kadar tarihi anlamada egemen anlayışın hükmünü sürdürmesi gibi bir ayrıntı olsa da yaşanan ve yaşanan tarih özellikle toplumsal tarih, tam anlamıyla bir sosyoloji çalışması olmaktadır. Bundan dolayı da tarihin bütün savaşlarında, mücadelelerinde ve çatışmalarında öyle ya da böyle ayaklanma, isyan ve direniş söz konusudur.

Bu gelişmeleri böylesi bir parametreye vurduğumuzda, Başkan APO'nun da vurguladığı gibi "Barbarlık" ve "İlkellik" gibi kavramlara yeniden bir tanım getirmek kaçınılmaz oluyor. Bunun yanında medeniyeti, uygarlığı ve ekseri benzeri nitelemeleri de aynı şekilde tekrardan sorgulamak, yeni tanımları ortaya koymak gerekiyor. Tüm bunlarla birlikte, yani hem bu yeni kavramlara biraz açıklık getirmeye çalışarak hem de tarihin karanlıkta tutulan yönlerine bakarak ayaklanma ve isyanın binlerce yıllık geçmişi biraz daha yakından bakabiliriz.

### **Ayaklanma ve İsyanın Tarihsel Kökenleri-Gelişimi**

Binlerce yıl öncesinde insanların top-rağı ekime açması, sulama kanalları inşa etmesi ve hayvanları evcilleştirerek verimli alanlarda yerleşik yaşama geçişi, büyük bir devrime yol açmıştı. Yaşanan gelişmeler elbette büyük bir coşkuyla kutlanıyor, bütün ritüeller de bu doğrultuda geliyordu.

Dönemin gelişmelerine en uygun alanların başında da hiç şüphesiz Verimli Hilal olarak adlandırılan Mezopotamya coğrafyası yer alıyordu. İlkın Yukarı Mezopotamya'da başlayan bu devrim, sonrasında başta Aşağı Mezopotamya olmak üzere her yere kültürel bir devrim olarak yayılacaktır. Bu büyük devrime ve gelişime en önemli örneği kil tabletlere yazılı olarak günümüze kadar ulaşan "Gılgames Destanı" oluşturuyor.

Yaşanan gelişmeleri ve geçiş sürecini

anlatan bu destanda kentleşmeyle birlikte doğaya yönelik geliştirilen saldırılar ve fetihlerle, kadına yönelik de bir saldırının/düşürmenin gelişen zihniyetin temel örgülerinden biri olduğu çok net bir şekilde anlaşılıyor. Destanda bu gelişmeleri; sedir ağaçlarına yönelik yapılan fetihler ve Enkidu'nun kontrol altına alınması için Tehptilla adlı kadın metaforlarının kullanılmasından anlamaktayız. Yine aynı destandan birkaç örnek daha vermek gerekirse; özellikle sedir ağaçlarının bulunduğu coğrafyanın ileri geleni olan Humbaba'nın dinmeyen direnişi ve Enkidu'nun ölümü esnasında, bir kapı olarak ona kendini göstermesi de hayli ilginç bir nokta olmaktadır. Buradan anladığımız kadarıyla tarihin ilk önemli direnişini, ayaklanmasını Humbaba ve klanı gerçekleştiriyor. Enkidu'nun ölmesinin ardından Uruk'un aslanı olan Gılgames'in yaşanan direnişlere, ayaklanmalara yönelik iktidarını süreklileştirme pahasına "ölümsüzlük ot"unu aramaya gitmesi ise bizlere tarihin bir diğer önemli hususunu göstermektedir; yaşanan zihinsel evrim sonucu ortaya çıkan yeni ataerkil iktidar yapısı, daha doğuşunda ölümsüzlüğü aramaktadır.

Kentlerin ortaya çıkışı ve toplumda sınıflaşmanın doğuşu, içinde barındırdığı zihniyet formasyonundan dolayı her zaman çatışmayı, şiddeti ve tahakkümü zorunlu kılmıştır. Belirttiğimiz gibi kadına yönelik geliştirilen ve anaerkil sistemi alaşağı eden bu hile düzeni, doğal olarak da en başta kadına saldırmıştır. Özellikle bu konuda da; İnanna'nın Me'lerini Enki'ye; Tiamat'ın da Marduk'a kaptırması yine önemli bir başka tarihi gerçekliğe dikkat çeken mitsel söylence olmaktadır. Tarihin bu noktasından sonra ortaya çıkan her türlü toplumsal yapı ve bileşim; bu zihniyet üzerinden kendini geliştirmeye çalışmış ve biçimini buna göre almıştır.

Burada önemli olan temel nokta; ayaklanmaların, isyanların ve direnişlerin hangi temeller üzerinden ele alınacağıdır. Çünkü

tarihin bir çok önemli dönemlerinde ve yaşanan şiddet dolu gelişmelerde; savaşın ve talanın karşılığı olarak direniş-ayaklanma söz konusu olmuştur. Bunların en yoğun olduğu alanların başında da; sınıflı toplum yaşamının ortaya çıktığı coğrafya gelmektedir. Burada ortaya çıkan zihinsel ve toplumsal dönüşümün sonucunda erkek egemenlikli iktidarcı yapılanmaların geliştirdiği talan ve fetih saldırıları, aynı zamanda kıyımın ve sindirmenin de tarihi olmuştur. Fakat bu konular hakkında çok ciddi veriler elde yoktur. Daha çok Asurluların, Akadların, Perslerin, Makedonların, Romalıların ve benzeri birçok gücün geliştirdiği saldırılar sonucunda, arkaik dönem köleciliğinin yaşandığını biliyoruz. İnsanların kellelerinden ve

türlü mücadeleyi de etkilemekten kaçınmamıştır. Düşünce ile üretim araçlarının ortaya çıkardığı bu durum günümüze kadar, bir kanserin etkilerini taşıyan hücreler gibi yayılarak süregelmiştir. Bu anlamıyla doğaya yönelik, kadına yönelik geliştirilen bu toplu kırmaların ardından yaşanan büyük direnişlerin temelini de düşünsel gelişmeler belirlemiştir. Özellikle insanın doğayı, dünyayı, kendi gerçekliğini ve var olan bütün enerjileri anlamaya yönelik içine girdiği sorgulamalar ve muhakemeler sonucunda, düşüncenin evrimi ve dönemlerine göre kendini kimliklendirmesi iktidar odaklı çatışmalara ve karşıt mücadelelerin de tarih sahnesinde ortaya çıkmasına zemin sunmuştur.

**İbrahim'in Nemrut'a, Zerdüş'tün Mag rahiplerine, Musa'nın Firavun'a, İsa'nın Roma'ya, Mani'nin Sasani'lere, Muhammed'in Arap aristokratlarına yönelik geliştirdiği dini akım ve düşüncelerin hepsi özünde bir ayaklanmayı, dönemlerinin yozlaştırıcı ve tüketici yönlerine karşı bir başkaldırıyı ifade etmektedir.**

cenazelerinden surlar yapıldığına bazı tarihi kaynaklarda rastlıyoruz.

Toplumsal yönetimin içinde barındığı bu yapılanma yöntemi günümüze kadar çoğalan ve artan bir şekilde saldırganlığını sürdürdüğü gibi bunlar karşısında kesintisiz bir şekilde karşıt duruş ve bir mücadele de yürütülmüştür. Dönemine göre bu direnişlerin ve mücadelelerin karakterleri, özellikleri ve yöntemleri farklı olmuştur. Fakat özünde yaşanan durum; tamamıyla bu gelişmeler karşısında, zor'u, zorbalığı kabul etmeme olmuştur. Özellikle Mezopotamya coğrafyasında aşiretlerin ve klanların bu yönlü yoğun mücadeleler yürüttükleri tartışılmaz bir gerçektir.

Bu yönüyle tarihi anlamda onlarca örnek verilebilir. Düşünce ile birlikte üretim araçları arasında yaşanan gelişmeler, toplum nezdinde var olan ayrıkçılığı daha da derinleştirdiği gibi bu minvalde yürütülen her

Dini gelişmelerde özellikle İbrahimi dinlerin ortaya çıkışında bu durum oldukça çarpıcı bir şekilde gözler önüne serilmektedir. Firavun ve Nemrut gibi kendi dönemlerinde zulmün, baskının ve tahakkümün odağı olan yapılanmalara/tanrı krallara ve her türden yönetici elitlerine yönelik girişilen bu mücadeleler, düşünce olarak günümüze kadar etkisini hissettirerek devam etmiştir. Bu yönüyle ortaya çıkan bütün semavi dinleri, sosyolojik bir analize tabi tutmak konunun anlaşılması açısından elzem olmaktadır. Ki din dediğimiz düşünsel formasyonun kendisi de başlı başına sosyolojik bir olgu olmaktadır.

İbrahim'in Nemrut'a, Zerdüş'tün Mag rahiplerine, Musa'nın Firavun'a, İsa'nın Roma'ya, Mani'nin Sasani'lere, Muhammed'in Arap aristokratlarına yönelik geliştirdiği dini akım ve düşüncelerin hepsi özünde bir ayaklanmayı, dönemlerinin yozlaştırıcı ve

tüketici yönlerine karşı bir başkaldırıyı ifade etmektedir. Dini anlamda ortaya çıkan bu gelişmeleri başka türlü algılamak veya anlamlandırmaya çalışmak, bu gelişmeleri ortaya çıkaran toplumsal gerçekliği göz ardı ederek, metafizik bir yanılmanın ötesinde herhangi bir anlam taşımaz. Bunun yanı sıra ortaya çıkan bu dinsel akımlara yakından baktığımızda, hemen hemen hepsinde ortak olan bazı noktalar göze çarpmaktadır. Bunlardan en belirgin olanları ise; akıma öncülük eden kişilerin hep elçi-haberci olması ve toplum/tanrı arasında bir köprü oluşturmalarıdır. Ancak bu şekilde toplumda yaşanan yozluğa ve saldırıya yönelik mücadele yürütülmektedir. Yine hemen hemen bütün dini gelişmelerin ortaya çıkışında, ya kabile ile ya da oluşturulan (sahabe, havari vs) dar gruplarla, ortak hareket edilmesi ve öğretinin yayılması, yürütülen mücadelenin toplumsal tabana yayılması anlamına gelmektedir. Bu yönüyle gelişen ve ortaya çıkan düşünsel dini gelişmelerin özünde, toplumsal bir mücadelenin, başkaldırının ve ayaklanmanın olduğunu çok net bir şekilde görmekteyiz.

Ayaklanmaların belirgin bir şekilde tarihe not olarak düşüldüğü dönemlerden bir tanesi de büyük Roma İmparatorluğu dönemi olmaktadır. Roma'nın dünyanın ilk hegemonik gücü olması, büyük toprak parçalarını fethederek, yönetimi altında tutması kendi çağının tartışılmaz süper gücü olmasını beraberinde getirmiştir. Bu durumla birlikte Roma'ya yönelik de birçok ayaklanmanın, karşı mücadelenin yürütüldüğü de gerçek olan bir diğer nokta olmaktadır. Özellikle Orta Avrupa'daki küçük topluluklar sürekli bir direniş halinde Roma'yı yıpratmış, bu hegemonik gücün çözümlüşüne önemli oranda destek sunmuştur. Yine Orta Avrupa'da Gotların, Galyalıların yürüttüğü saldırıların yanı sıra, Kartacalıların da Romalılara karşı geliştirdikleri saldırılar vardır tarihte. Bu dönemde ortaya çıkan bu gelişmeler, Roma İmparatorluğu'nun çözümlüşünü hızlandırmıştır. Ama im-



paratorluğun sonunu hazırlayan temel gelişmelerden bir tanesi de İsa'nın öğretisi olan Hıristiyanlığın hızla yayılması ve en sonunda Roma'nın da kabul ettiği resmi bir din haline gelmesi olmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise; tarihsel anlamda yönetime ve iktidara yönelik yürütülen birçok mücadelede sürekli yer değiştirmenin oluşudur. Örneğin Hıristiyanlık, Roma İmparatorluğu'nun zulmüne ve baskısına yönelik gelişen bir hareket olmuştur, fakat sonrasında kendisi de bir zulüm ve baskı mekanizmasına dönüşmüştür. Bu tip örnekler tarihin birçok evresinde ortaya çıkmıştır. Yozlaşan ve tükenen sistemlerin halk yığınlarına verebilecekleri bir şeylerinin kalmadığı anlarda, sürekli bu ve benzeri öğretilerle ortaya çıkan düşünce akımları, toplumsal dönüşümün-değişimin dinamiğini yaratırken, aynı zamanda zaman içerisinde kendisi de benzeri durumu yaşamaktan ve sonunu hazırlamaktan öteye geçmeyen bir sekterizme saplanıp kalmıştır. İşte bu geçiş ve dönüşüm aşamalarının büyük bir çoğunluğunda, ciddi mücadeleler ve önemli direnişler ortaya çıkmıştır. Bunlar da tarihte çeşitli isimler ve sıfatlar altında; özcesinde ayaklanma olarak yer almışlardır.

Roma'ya benzer birçok durum çok farklı isimler ve yapılanmalar altında kendini tekrarlamaktan geri kalmamıştır. Hemen

hemen bütün büyük imparatorluklarda ve oluşumlarda buna benzer direnişler, ayaklanmalar ve başkaldırılarda ortak olan payda aynıdır. Toplumun ayrışması ve alt/üst toplumların ortaya çıkışı, tarihi seyir esnasında bu süreklileşen mücadeleyi de ortaya çıkartmıştır. Alt ve üst toplum gibi ayırıştırılmalar; yönetilen ve yöneten gibi katmanları, tabakaları geliştirirken, üretim araçları ve artı değer gibi ekonomik gücü kendi tekeline almak isteyenlere yönelik, karşıt direnişlerin tarihi ciddi anlamda yazılmamış ve araştırılmamış olsa da, bu durum günümüze kadar süregelen bir durum olmuştur. Yani bugün "Arap Baharı" ya da "Wall Street İşgalcileri" gibi direnişlerin özü ve kökenini, bu gelişmelerden ve seyirden kopuk ele alamayız. Çünkü yaşanan kanserojen krizin nedeni binlerce yıla yayılan geçmişe ait olmaktadır. Sadece bugünle ya da bugünün koşullarıyla bu durumu izah etmeye çalışmak, yetersiz kalacaktır.

Direnişlere ve ayaklanmalara değinirken, bireysel çıkışları ve mücadeleleri de göz önünde bulundurmak zorundayız. Ayaklanma veya isyan gibi kavramları; çok genel anlamıyla tanımlarken, zor'a ve zulme yönelik bir karşıt duruş, tepki hareketi olarak ifade edebiliriz. Bu anlamda ayaklanma ve isyan dediğimiz gerçekliğin ortaya çıkışında bazen, bir birey bile yeterli oluyordu. İnsanın uzun tarihi geçmişinde onlarca örneği bu şekilde ele alabilir ve inceleyebiliriz. Özellikle erken dönem Yunan şehir devletlerinde, 9 ile 12. yy'lar arasında Ortadoğu'da ve 12-15. yy'lar arasında Avrupa'da bu yönlü mücadeleler çok yoğun bir şekilde ortaya çıkmıştır. Öğreti ve düşünceler her zaman birbirinden beslenmiş ve birbirini etkilemiştir. Bu dönemler arasında birbirinden çok farklı coğrafyalarda bu mücadeleler yürütülmüş olmasına rağmen, kesinkes bunların bir şekilde birbirinden beslendiğini ve etkilediğini tarihi kaynaklarda görebilmekteyiz. Elbette bu mücadeleler birbirini etkilediği ve tetiklediği gibi karşıt durum için de aynı

şey geçerlidir. Yani ayaklanma, isyan gibi direnişlere yönelik egemenlerin, yönetenlerin takındığı tavırlar da birbirinden etkilenmiş ve beslenmiştir.

Tarihi anlamda bu sarmal gelişmelerin dönemlerinde ve gelişim boyutlarında elbette çeşitli değişiklikler ortaya çıkmıştır. Özellikle devlet dediğimiz aygıtın, zaman içerisinde kendisini değiştirmesi ve dönüştürmesi söz konusu olmuştur. Bu anlamda da ayaklanmalara yönelik geliştirilen her türlü karşıt saldırı çok acımasızca ve şiddetli olmuştur. Bunun yanı sıra yaşanan her ayaklanma ve başkaldırı insanlığın kümülatif hafızasından ya silinmeye çalışılmış ya da çarpıtılarak yer edindirilmek istenmiştir. Bunun nedeni de; iktidarın var olan bu gelişmeler karşısında sürekli kendisini koruma ve güvence altına alma kaygısıdır. Roma'da ve ardılı olan bütün büyük güçlerde, dönemin ideolojik kimliği olan köleciliğe karşı ciddi ayaklanmalar olmuştur. Hatta çoğu zaman işgal ve talan hareketlerine yönelik de aynı şekillerde direnişler söz konusu olabilmıştır. Roma'da olduğu gibi Greklerde, Perslerde, Sasanilerde, Osmanlılarda, Britanyalılarda egemen erkine yönelik gerçekleştirilen bu direnişler ve ayaklanmalar tarihe barbarlık, ıskence olarak geçmiştir. Çünkü burada sözü edilen bu imparatorluklar, hakim tarih yazımının anlayışıyla uygarlığı ve medeniyeti temsil ediyordu.

Ortaçağ denilen dönemde özellikle Avrupa'da yaşanan köylü ayaklanmaları sonucunda, devlet aygıtında belirli değişimler ortaya çıkmıştır. İngiltere'de krala karşı ilkin derebeylerin güç paylaşımı talebiyle ortaya çıkan Magna Carta(Büyük Şart) ve sonrasında kral karşısında toplumun tümünün hak ve özgürlük talebinde bulunması, bunun mücadelesinin kendisini Crownwell'in başını çektiği 1642 İngiliz Devrimi ile sonuçlanması günümüz parlamenter sisteminin de temeli olmuştur. Yine reformasyon sürecinde Almanya'da başını Thomas Müntzer'in çektiği köylü ayaklanmaları zulme, eşitsiz-

liğe, şehre ve medeniyetin gaspına yönelik sarsıcı ayaklanma ve direnişler olmuştur.

Ortaçağ sonrası yaşanan bilimsel gelişmeler ve toplumsal dönüşüm; insanlık tarihinin en önemli dönemlerinden bir tanesini de beraberinde getirmiştir. Özellikle İngiltere öncülüğünde Avrupa'daki yeni gelişmeler ve denizlere olan hakimiyet, birçok Avrupalı gücün yeni alanlara yönelmesini ve yeni keşifleri ortaya çıkarmasını sağlamıştı. Bu aynı zamanda yeni bir kölecilik anlayışının ve uygulamasının devreye konulması oluyordu. Bununla birlikte Afrika'ya yönelik gerçekleştirilen her türlü seferlerle birlikte, burada yaşayan insanlara derilerinin renklerinden dolayı köle olarak el konuluyor ve buradan dünyanın birçok farklı yöresine götürülerek, hiçbir hak ve hukuk tanınmadan ömürlerinin sonlarına kadar sömürülüyordu. Dönemin en çok kâr getiren ve hiçbir şekilde insanlıkla bağdaşmayan bu uygulamada Avrupa'da birçok devlet ve oluşum, bu alanlara yönelik ciddi anlamda yoğun bir saldırı halindeydi.

Elbette bu ve benzeri gelişmeler insanlar arasındaki ayrışmaların da ne kadar derinleştiğini ve birbirinden farklı alanlara kaydığını çok net bir şekilde gözler önüne sermektedir. Kölelere yönelik geliştirilen ve Afrika kıtasında yaşanan bu durum, tarihte naif bir durum olarak algılanmamalı, çünkü toplumsallaşmadan bir sapma sonucu gerçekleşen hiyerarşik ve devletçi sistemin kendisi bir kölelik ve köleleştirme sistemidir. Bu köleleştirme çabaları kaçınılmaz olarak karşıtını doğuracak egemenliğin olduğu her yer aynı zamanda direnişin ve demokratik komünal değerlerde ısrarın olduğu yerler olacaktır.

Ayaklanmaların tarihi gelişimini değerlendirenken, dikkat çekmeye çalıştığımız temel husus dönemlerin ideolojik karakterleri ve hakim anlayışın, üretim koşullarındaki gaspı olmaktadır. Aslında bu denklem üzerinden tarihi anlamda ayaklanmaların, direnişlerin kökenlerine baktığımızda, or-

taya çıkan onlarca örneğin belli başlı birkaç ortak nokta etrafında oluştuğunu görebilmekteyiz. Büyük bir tarihi geçmişi ele aldığımız ve insanlığın oluşumuyla başlayan bir soruna değindiğimiz için, sözü geçen dönemleri ve belirli örnekleri derinlemesine ele almak, açıklamak başlı başına bir çalışma olmaktadır. Burada dikkatin odaklanması gereken temel nokta; bu olgunun gerçekliğini ortaya çıkartan maddi koşulların ve zihniyetin kendisi olmaktadır.

Egemenliğe karşı dünyanın birçok farklı yerinde, yine bir çok farklı nedenlerden dolayı irili-ufaklı birçok ayaklanmanın ortaya çıktığını belirttik. Bunlardan en önemlilerinden bir tanesi 18 yy'ın sonlarında Fransa'da ortaya çıkan halk ayaklanmaları olmaktadır. Bu dönemde Fransız halkının ve gençlerinin geliştirdiği ayaklanmalar, tarihte Fransız Devrimi olarak geçen sürecin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kitlelerin Fransız monarşisine yönelik geliştirdiği bu ayaklanma insanlığın tarihinde önemli bir dönemeci ortaya çıkartmıştır; Ulus-Devlet!

Fransız halkının monarşiye yönelik geliştirdiği bu ayaklanma sonucunda gerçekleşen Fransız devrimi, aslında yeni bir dönemin başlangıcı oluyordu. Elbette diğer sorunlar ve yaşanan şiddetler devam ediyordu, fakat bu geçiş süreciyle birlikte, Avrupa karanlık çağından çıkmış ve tüm dünyaya tekrardan hakim olma, paylaşım geliştirme anlayışına gömülmüştü. Halka yönelik gerçekleşen tek gelişme ise monarşinin yerine geçen yeni zor aygıtları ve bunların en belirgin mekanizmaları olan devletçikler olmuştur. Bu durumun akabinde, sistemin kendi anlayışından kaynaklı homojen toplum ve ırk anlayışı ortaya çıkmış ve zaman içerisinde birçok çatışmanın, savaşın ve doğal olarak da ayaklanmanın temel nedeni; etnik, kültürel ve mezhepsel kimlikler üzerine olmuştur.

Toplum dediğimiz doğayı incelediğimizde, ortaya çıkan her gelişmenin sistemsel anlamda bir tekrar olduğunu ve

19 ve 20 yy'larda toplumsal alanın daha yaygın ve etkin bir şekilde kullanıldığı ayaklanmalar tarih sahnesine çıkmıştır. Halkın bir bütününü kapsayan bu ayaklanmalar ve benzeri mücadeleler, salt askeri anlamda bir direnişle sınırlı kalmamış, çok farklı ve geniş yelpazelerde mücadelelerini yürütmüştür

sorunların da köklü çözümünün gelişemediğini görmekteyiz. Bunların yanı sıra sözünü etmeye çalıştığımız ayaklanmaların yenileri de ortaya çıkmıştır. Bu anlamıyla 19 ve 20. yy'lar başlı başına örnek kabilindedir. Bu dönemden günümüze kadar devlet aygıtının uygulamalarına yönelik gerçekleşen onlarca ayaklanma, toplu direniş ve uzun süreli halk savaşları olmuştur. Bu mücadelelerin bazıları yüzlerce yıllara sarkmıştır. Britanya'ya yönelik Vikinglerin, İskoçların, Galyalıların ve halen devam etmekte olan İrlandalıların yanı sıra, uzak Asya ve yakın Doğu gibi alanlarda da bu güçlere yönelik çeşitli mücadeleler yürütülmüş, birçok ayaklanma geliştirilmiştir. Bu durum sadece Britanya ile sınırlı değildir, Avrupalı bütün büyük güçlerin bu uygulamaları söz konusu olmuştur. Bu dönemin hammaddeyi yer altı zenginlikleri ve petrol olmuştur. Bunlar etrafında geliştirilen talan, saldırı ve yıkım hareketlerine yönelik, bütün yerli halklar, klanlar ve aşiretler görkemli direnişler sergilemiştir.

19 ve 20 yy'larda toplumsal alanın daha yaygın ve etkin bir şekilde kullanıldığı ayak-

lanmalar tarih sahnesine çıkmıştır. Halkın bir bütününü kapsayan bu ayaklanmalar ve benzeri mücadeleler, salt askeri anlamda bir direnişle sınırlı kalmamış, çok farklı ve geniş yelpazelerde mücadelelerini yürütmüştür. Günümüzde de benzeri şekilde bu durumun devam ettiğini görmekteyiz. Özellikle bu dönemlerde ortaya çıkan ve hükmünü dünya genelinde bir sistem olarak kabul ettiren, liberalizm ve post-kapitalizm elbette bu ayaklanmalara ve isyanlara yönelik de karşıt bir mücadele içinde olmaktan geri durmamıştır. Bu gelişmelerin yanı sıra çeşitli anlaşmalar ve ulus üstü bileşimlerle birlikte, emperyalist politikaların da mevzu bahis olan bu sürece yönelik aktif bir şekilde müdahil olduklarını belirtebiliriz. Özellikle I. ve II. Dünya savaşlarından sonra bu durum çok çarpıcı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Dönemin yeni Roma İmparatorluğu; Kıta Avrupa'sı ve Yeni Özgür Dünya; ABD'ydi!

### **Kapitalist Modernite Gerçekliği ve Halk Ayaklanmaları;**

Önder APO'nun köklü bir şekilde çözümlenmesini yaptığı ve günümüzdeki tüm etkilerini maddeler halinde sıraladığı "Kapitalist Modernite"nin tüm gerçekliğini, bugün bütün dünya halkları çok çıplak bir gözle görmektedir. Doğada yaşanan tahribatlar ve tehlike sinyalleri ile birlikte, halklar arasında gün aşırı patlak veren isyanlar, direnişler ve ayaklanmalar; aslında bu sistemsel gerçekliğin yozlaştığını ve artık sürdürülemez boyutlara ulaştığını ifade etmenin dışında herhangi bir anlamı bünyesinde barındırmamaktadır. Günümüze değin yaşananları ve ortaya çıkan bütün tabloları göz önüne aldığımızda, sorunun kimyasında ve özünde, sistemin ve zihniyetinin yer aldığını görebilmekteyiz. Sorunun kökünde ve özünde yer alan sistemin hakim anlayışı ve egemen zihniyeti de bu gerçeği çok iyi bilmektedir. Bundan dolayı da ciddi anlamda karşıt bir saldırıyı yürütmekte, birçok farklı



siyasi projelerle ömrünü uzatmaya çalışmaktadır. Özellikle II. Dünya Savaşı ardından bu durum daha bariz ve hissedilir bir şekilde sürdürülmeye çalışılmaktadır. Bu dönem itibariyle dünya genelinde yaşanan birçok ayaklanma ve isyanın nedenlerini ele alırken, bu gerçekliği göz önünde bulundurmanın faydası olacaktır. Aksi halde insanların ve kitlelerin neden Cezayir’de yüz yılı aşan bir direniş geliştirdiğini, Hindistan’da uzun yürüyüşlere çıktıklarını, 68 kuşağı olarak gençlerin direnişlerini, Vietnam’da toplumun bütün kesimlerinin işgalci ve işbirlikçilerine yönelik mücadelelerini, Filistin’deki intifadaları ve geçtiğimiz sene Bouazizi adlı gencin kendini yakmasıyla başlayan ve “Arap Baharı” denilen süreci anlamada yetersiz kalırız.

Ortaya çıkan bu gelişmeleri değerlendirmeye çalıştığımızda; bu dönem itibariyle sanayileşmenin gelişimi ve ulus/devlet yafatasında kültürel ve kimlik gibi insani hakların üzerindeki tahakkümleri temel neden olarak sıralayabiliriz. Bunlara örnek olarak; başta Osmanlı İmparatorluğu ve ardından Fransa devletine yönelik olmak üzere Cezayir halkının uzun yıllara yayılan direnişlerini, Hindistan’ın Britanya sömürgeciliğine yönelik direnişlerini ve ayaklanmalarını, Vietnam’ın Fransa’ya ve ardından ABD’ye yönelik direnişlerini ve mücadelelerini, Filistin’in İsrail’e karşı geliştirdiği intifadaları sıralayabiliriz.

Filistin intifadası yıllara yayılan ve tam anlamıyla bir halk ayaklanmasıdır. Hiçbir şey bu sorunun sistemsel bir sorun olduğunu saklayamamaktadır. Filistin halk ayaklanması veya intifadası dediğimiz sürecin ilki 1987 Aralık ayında gerçekleşti. 1982 Lübnan savaşından beş yıl sonra gerçekleşen bu ilk ayaklanmaya; görünürde bir İsraili’nin öldürülmesi ve cezaevinden kaçan 6 İslami Cihad mensubunun oluşturduğu gerginlik gösterilmektedir. Halbuki 1948 yılında emperyalist politikalar sonucunda bölgede oluşturulan İsrail devleti ve mevcut

politikaları sorunun özünü oluşturmaktaydı. 1987 yılında yaşanan bu pratik gelişmeler Cebeliye kampında gerilimi tırmandırmıştı. Daha bu olaylar yeni ortaya çıktığı bir anda, şaibeli bir şekilde 6 Filistinli işçinin kaza süsü verilerek katledilmesi ise gerilimi patlama noktasına getiren ve Filistin halkının direnişini tetikleyen son nokta olmuştur.

İsrail askerlerinin kampı basarak Filistinlilere ait cenazeleri zorla alması ve olayı geçiştirmeye çalışması, halkın hepsinin ortak ve yüksek direnişleriyle boşa çıkartılmış ve tarihte Filistin intifadasının ilki ortaya çıkmıştır. Yıllardır süren işgal, topraklarının gasp edilmesi, kendi evleri yıkılırken yeni Yahudi yerleşim yerlerinin açılması ve türlü baskılar Filistin halkını canından bezdirmiştir. Geline an, bıçağın kemiğe dayandığı andır. Filistin’in kaderi tek bir taşla değişiverdi. Filistinli gençlerin İsrail kurşunlarına karşı attıkları ve simge haline gelen taşların ilkini o günlerde yine Filistinli bir genç atmış ve arkadaşlarının da ona eşlik etmesiyle kıvılcım ortaya çıkmıştır. Çakılan bu kıvılcım kısa sürede ülke geneline yayılmış ve bütün Filistin halkı, aynı tepki ve duygularla sokaklarda barikatlar kurarak, taşlarla/lastiklerle direnerek, İsrail ordusunun teknik donanımına karşı görkemli bir mücadele yürütmüştür.

Tarihte ikinci Filistin intifadası olarak geçen süreç ise A. Şaron’un, Mescid-i Aksa’yı ziyaret ettiği 2000 yılının Eylül ayına denk gelmektedir. Şaron gibi eli kanlı bir caninin, halk nezdinde kutsal olan bir yere gerçekleştirdiği bu ziyaret, ilk intifada olduğu gibi kısa sürede bütün Filistin halkının katılımıyla artarak genel bir halk ayaklanmasına dönüşmüştür. Bu süreç de; Mahmut Abbas ve Ariel Şaron’un, 2005 Şubat’ında Mısır’ın Şarm El-Şeyh kentinde gerçekleştirdikleri ateşkes anlaşması ile resmi olarak sona erdirildi. Fakat sonrası dönemlerde İsrail’in saldırıları devam ettiği gibi, Filistin halkının da direnişleri günümüze kadar devam etti.

Halk ayaklanması ve direnişine önemli

bir örnek olarak da Vietnam halkının direnişini ve ayaklanmasını gösterebiliriz. Yüzyılın başından beri devam eden ve önce Fransızları, sonra da dünyanın en büyük ordusuyla üstlerine gelen ABD'yi hezimete uğratan Vietnam, bütün bu savaşlar boyunca akıl almaz kıyımlara uğradı. 500 binlik ABD ordusu ve bir buçuk milyonluk Güney Vietnam ordusu, bütün teknolojik olanaklarına karşın Vietnam halkını yenemeyince, büyük bir soykırıma başvurdular. Yıllarca süren tarihin en büyük hava bombardımanında Vietnam'ın vurulmadık tek bir metrekaare alanı bırakılmadı. 1963-1973 arasında öldürülen sivil insanların sayısı on binlerin üzerindedir.

Bu örnekleri bu şekilde çoğaltmak mümkündür. Birçok farklı nedenden kaynaklansa da insanların günümüz dünyasındaki ayaklanmaları da çeşitli boyutlarıyla devam etmektedir. Fakat bunların pratik olguların dışındaki hakim zihniyeti ve binlerce yıllık geçmişe sahip devlet, üst toplum ve yönetici elitleri kavramaları ya da onlara yönelik ciddi anlamda zihinsel bir mücadele yürütmeleri, çok zayıf olmuştur. Örneğin ABD'nin Chicago kentinde, Siyahilere ayrılan yere oturmuyarak önemli bir halk ayaklanmasına ve Siyahilerin direnişe geçmesini sağlayan Roza Parks'tan günümüze değin Siyahilerin mevcut durumlarında bir iyileşmenin olduğunu iddia edenler vardır. Fakat sorun tam olarak ortadan kalkmış değildir, bugün ABD'nin başkanı da bir Siyahi iken, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi ABD'de de Siyahilere yönelik halen baskı ve gasp yaklaşımları devam etmektedir.

Burada sözünü etmeye çalıştığımız temel olgu; ayaklanma ve isyan nedenleri, yine bu temelde yürütülecek mücadelenin amaçları ve hedefleri önemli olmaktadır. Hakları elde etme, üretim ve maddi koşullarda iyileştirmeleri hedefleme bir ayaklanma nedeni iken, zaman içerisinde sistemsel gerçekliğe mağlup olmamak ve sistemin basit bir dışı haline gelmemek

gerekiyor. Tarihte de bu yönlü onlarca ulusal ayaklanma ve emekçi direnişlerini ve sonrasında ortaya çıkan gerçekleri çok acı bir şekilde görmekteyiz. İş koşullarından ve emek karşılığında ortaya çıkan en temel sorunlardan dolayı insanların fabrikalarda direnmesi, yakılması ve böylesi ayaklanmaların şiddetli bir şekilde bastırılmış olması, günümüzde bu direniş ruhunu ve geleneğini sembolik günlerle anmak, bayram havasında açlığı, yoksulluğu ve yoksunluğu kutlamaya çalışmak, tarihin naif bir ayrıntısı değil; bilakis sistemin bu mücadele zeminlerini kendine göre yontmuş olmasının bir neticesidir.

Zaten bu yönüyle ayaklanmalara ve isyanlara baktığımızda; tarihte çok fazla küresel anlamda bir ayaklanma ve isyan olmamıştır. Çünkü sözünü etmeye çalıştığımız gibi ayaklanma nedenleri ve gerekçeleri genel olarak pratik olgular üzerinden ele alınmış ve yönetenlerin gösterdiği dayanışma, bu şekilde ortaya çıkan ayaklanmaları bastırma yöntemi, acıdır ki direnenler arasında ve ayaklananlar arasında neredeyse yok denecek kadar az ortaya çıkmıştır.

### Uluslararası Ayaklanmalar

Günümüz dünyasında toplumları ve toplum gerçekliğini tanımlarken; sıkça ifade edilen temel argümanlardan bir tanesi de; gelinen düzey ve aşamada dünyanın büyük bir köy olduğudur. Dünya gerçekten de büyük bir köy olarak ele alınıyorsa; nasıl oluyor da ülkeler içinde, farklı kıtalarda ve iç içe olan coğrafyalarda insanlar ayaklanırken, direnirken ve isyan ateşini yakarken, dünyanın geri kalanında buna benzer tepkiler ya da refleksler ortaya çıkmıyor? Dünyada yönetenler, üst toplumun efendisi olduğunu iddia edenler, çeşitli yol ve yöntemlerle ortak hareket edip, belirlenen siyasi uygulamaları esas alırken, neden kitleler ve halklar açısından da aynı durum geçerli olmuyor?

Bu ve benzeri soruları sorarak, yuka-

rida ifade etmeye çalıştığımız ayaklanmaların nedenlerini tekrardan göz önüne aldığımızda, cevaplar üzerinde daha gerçekçi bir mantık yürütebiliriz. Yukarıda da izah etmeye çalıştığımız gibi egemenlikçi güç odakları ve çeşitli iktidar yapılanmaları, çeşitli dönemlerde sürekli ortak hareket etmeye çalışmışlardır. Özellikle kitle yönetiminde ve tebaa'ların kontrol altında tutulmasında. Aynı zamanda tarihte belirli dönemlerde işbirliği yaparak, daha güçlü ve daha zorba olana yönelik de mücadele yürütmüşlerdir. Bunlardan en çok bilinenlerinden bir tanesi de Med konfederasyonlarının Asurluları yenmesidir. Bu yönüyle insanlık ve toplumsallığın gelişim diyalektiğinde, birkaç örneği sıralamak ve anlaşılması kabilinde dile getirmek mümkündür. Fakat bunların günümüz dünyasında ve kendi dönemlerinde ortaya koydukları mücadelelerinde, eleştiri yanı bulunan birçok nokta da mevcut olmaktadır.

Özcesi insanlığın binlerce yıllık geçmişiyle ve günümüzle; kitlelerin ve halk yığınlarının, üst toplum olarak ifade ettiğimiz yönetici kesimlere, elitlere yönelik ortak mücadele platformları çok zayıf olmuştur. Stratejik bir mücadele anlayışından ziyade, dönemsel ve yüzeysel yaklaşımlar, pratikler ortaya çıkabilmiştir. Bunlardan en önemlisi belki de Sosyalist Enternasyonaller'dir. Günümüzde dahi kalıntı kabilinde de olsa kendini devam ettirmeye çalışan ezilenlerin bu uluslararası mücadele platformu, gerçek anlamda çağın mücadele koşullarıyla hareket etmede çok yetersiz kalmaktadır. Kendi döneminde; sisteme ve yönetenlere karşı giriştikleri mücadelelerinde, belli bir noktadan sonra iç sorunlarıyla daha fazla uğraşır hale gelen I. ve II. Enternasyonaller, sürekli ayrışarak/bölünerek gücünü güçsüzlüğe dönüştürmede büyük bir ustalık ortaya koymuştur. Fakat bu durum doğal olarak halkların ve kitlelerin mücadelelerinde, çok ciddi başarıları ve kazanımları ortaya çıkar tamamiştir.

Bu mücadele alanlarının bu şekilde kullanılıyor olması en başta, iktidar mekanizmasına yarar sağlamıştır. Devrimci mücadele ve halk ayaklanmaları gibi ulvi nedenlerle hareket eden organizmaların içine girdiği durumları yakından irdelediğimizde; karşımıza çıkan temel gerçek somut koşulları tahlil etme ve buna göre hareket etmede yaşanan zafiyetler olmaktadır. Birleşik bir cephe oluşturamama, var olanları da içerdiğinden kopuk ele alma, yaklaşma başlı başına sorun olmuştur. Emperyalizmin en belirgin politikası olan böl-yönet gerçekliği, bu platformlarda da ciddi bir şekilde sonuç almıştır. Bu yönüyle hem Enternasyonaller, hem de günümüzdeki çeşitli formlar mücadele ve ayaklanmalarda, kitlelerin temel gerçekliklerine göre hareket etmede, bunu mücadeleye kanalize etmede eleştiri götürür pratiklerin sahibi olmuşlardır. Ekim Devrimi sonrasında ortaya çıkan Doğu Bloku'nu bu şekilde ele alabilir ve sorgulayabiliriz. Aslında öncesinde de ifade etmeye çalıştığımız gibi; diktatörlüğe karşı yürütülen bir mücadelenin sonucunda diktatörlük farklı biçimlerde devam ettirilmiş, bu şekilde de somut koşulların tahlili denilen gerçeklik, devlet çıkarları ve bekasına hibe edilen bir işleyişe dönüşmüştür. Yani özü ve sıkıntı nedenleri ortadan kaldırılamadığı gibi sadece ve sadece kabukta bir değişime gidilmiştir. Uzun yıllar boyunca bu şekilde böyle devam eden bu süreç elbette birçok tarihi fırsatın da tüketilmesine, boşa harcanmasına zemin sunmuştur. 1930'lu yıllarda yaşanan ekonomik krizin tahlilinde zayıf kalan ve daha çok ulusal kurtuluş mücadeleleri, emekçilerin mücadeleleri ile uğraşan uluslararası platformların sisteme yönelmesi ve bir bütün halinde ortak bir cephe olarak mücadele etmesi sonucunda, tarihin seyri ve gelişimi çok farklı olabilirdi. Fakat bunun gerçekleşmemesi sonucunda, II. Dünya Savaşı'yla bu kriz aşılmış ve kapitalist modernite kendi ömrünü uzatabilmiştir. Aynı şey günümüz için de geçerlidir; bugün de siste-

min içine girdiği ciddi bir ekonomik bunalım söz konusudur. Hatta bazı iktisatçılara göre bugünkü durum, 1930'lu yılları da aşar derecededir. Bundan dolayı da birçok hegemonik güç; savaş baltalarını çıkarmış, bölgesel anlamda çeşitli çatışmalarla, spekülasyonlarla sorunu aşmaya çalışmaktadır. Sadece bu örnek bile konunun önemini anlamak ve buna göre hareket etmek için oldukça ciddi bir veri olmaktadır. Aksi halde yaşananları basit bir tekrar ya da tekerrür gibi ele almak gerçeğe uzaktan yakından alakası olmayan bir yaklaşımı ön plana çıkarır.

Yine aynı zamanda bazı sosyal araştırmacılar

göre dünyanın yaşadığı en büyük devrimci, dönüşümcü aşamalardan bir tanesi de '68 dönemi idi. Hem en hem en dünyanın tüm alanlarında ve yerlerinde başta genç-



ler olmak üzere, halk yığınları ayakta ve meydanlardaydı. Ciddi bir mücadele söz konusuydu. Yürütülen ulusal mücadeleler ve devrimci direnişlerle birlikte halk ayaklanmaları mevcuttu. Fakat bunları bir cepheye buluşturma ve örgütlü bir mücadeleye dönüştürmede zayıf kalındı. Mücadele alanları daha çok ulusal sınırların içine çekildi, direniş öbekleri de mahalli kaldı. Ulusüstü siyasetlerde ve arenalarda bunların geliştirilmesi ve ortak bir harekete dönüştürülmesi sağlanamadı. Günümüzde de benzeri bir durumu yaşadığımızı söyleyebiliriz, fakat bunların nasıl bir evrime tabi olacağını

şimdiden kestirmek oldukça güçtür. Bu yönüyle sistemin ve modernitenin ciddi bir mücadele içinde olduğunu görmekteyiz, ekonomik/askeri ve politik alanlarda sürekli bir uğraş içinde olduklarını görüyoruz. Fakat cephenin diğer ucunda bu yönlü bir hareketliliğin, yoğunlaşmanın olduğunu söylemek pek de ihtimal dahilinde olmamaktadır.

Kapitalist modernitenin can damarı olan liberalizmin bu alanlardaki yıkıcı etkilerini görebilmekteyiz. Her ne kadar günümüz dünyasına enformasyon ve bilgi çağı denses ve bu şekilde de dünyanın bugün itibariyle bir köy olduğu dile getirilse de,

bunun tersi de geçerli olmaktadır. Bunun tersi nedir? Parçalanmış ve atomize edilen bir toplumla ve bireyselleşmeyle karşı karşıyayız. Bunun etkilerini de uluslar-

arası mücadelelerde görebilmekteyiz. Bu şekilde ekonomik, sosyal yaşam anlayışıyla insanların arasına çekilen liberalizm seti birleşmeyi ve örgütlenmeyi engelleme önünde, bin bir yalan ve maskelerle hareket etmektedir. Bunu daha iyi anlayabilmek için şöyle bir sağlama yapabiliriz; Vietnam savaşı ve Güney Afrika'da Aparteid rejimine yönelik yürütülen mücadelelerin uluslararası alandaki etkilerini, mücadelelerin bu alanlarda da gün aşırı ayaklanmalara ve tepkilere neden olduğunu bilmekteyiz. Aslında Vietnam halkının ve Güney Afrikalı Siyahilerin kazandıkları mücadelelerinde, uluslar-

arası alandaki bu mücadelelerde etkin bir role sahip olmuştur. Fakat geçtiğimiz senelerde Tamil Kaplanları'na yönelik gerçekleştirilen saldırıların ve kıyımların karşısında; başta sosyal dayanışma platformları, ulusal kurtuluşçu güçler olmak üzere tüm dünyanın izleyici olması çok acı da olsa bu gerçeği bizlere göstermektedir.

Şu anda da dünyanın önemli bir süreçten geçtiğini, yaşanan gelişmelerden ve ortaya çıkan çeşitli ayaklanmalardan anlamaktayız. Ortadoğu coğrafyasında neredeyse çeyrek asırlık diktatörlüklere yönelik halkların giriştikleri ayaklanmalar, Avrupa'da devletlerin batan ekonomik sistemlerden dolayı iflas etme noktasına gelmesi, ABD'de insanların "Wall Stret"i işgal etmeye çalışması, öğrencilerin Latin Amerika ve Avrupa'da yıkıcı etkilerle mücadele içinde bulunmaları böylesi bir dönemin önemini gözler önüne sermektedir. Bu anlamıyla da geçtiğimiz süreçlerden sonuç çıkarıcı temelde uluslararası alanda, ortak bir mücadelenin ve hareketin, sisteme yönelik önemli kazanımlar elde edeceği tartışma götürmeyecek bir gerçektir. Bu yönüyle hem yerel ve bölgesel siyasi organizasyonlar, hem de uluslararası güçlerin ve oluşumların yaklaşımları ve duruşları belirleyici olacaktır. Büyük yığınların Tahrir Meydanı'nda, Şili'nin üniversitelerinde, Londra'nın alışveriş merkezlerinde, Yunanistan'ın sokakları ve caddelerinde, İspanya ve İtalya'nın banka şubeleri önünde geliştirdiği ayaklanmaları ancak bu şekilde sonuca götürmek mümkün olabilir. 68 döneminin meşhur söylemi olan "Başka Bir Dünya Mümkün" sloganı ancak böyle yaşamsallaşabilir.

### **Kürtlerde Ayaklanma ve İsyan Olgusu;**

Kürtlerde ayaklanma olgusunu ele aldığımızda, tarihi bir geçmişe uzanmak ve tarihten başlayan sorunları yine tarihi boyutlarda ele almak ve o şekilde daha sağlıklı bir sonuca gitmek, bir tercih meselesin-

den ziyade bir zorunluluk olmaktadır. Önder APO'nun yaklaşık 40 yıllık mücadelesi ve ortaya koyduğu derin çözümleme ve analizler; bu doğrultuda önemli bir külliyat oluşturmaktadır. Kürtlerin tarihi geçmişi, yaşadıkları coğrafyaların stratejik konumu, uygarlık ve benzeri kisveler altındaki egemenlikçilerle olan ilişkileri, belli yönleriyle Kürt ayaklanmalarının tarihini de ortaya seren temel bir gerçekliktir.

Bu anlamıyla Kürtlerin ayaklanmalarını ve isyanlarını ele alıp değerlendirebiliriz. Her şeyden önce daha evvelden izah etmeye çalıştığımız gibi insanlığın büyük devriminden bu yana, yaşanan toplumsal gelişmeler ve dönemlerde Kürtlerin varlığını tarihi belgeler ve gerçekliklerle birlikte görmekteyiz. Bundan dolayı da 16. yy'a kadar tarihte ciddi anlamda bir Kürt sorunu olduğuna rastlamamaktayız. Daha çok bulunduğu coğrafyalarda tarıma ve hayvancılığa dayalı bir ekonomik üretim sistemi, kabile ya da aşiret normlarında sosyal dokusuyla yaşamını sürdüren Kürtlerin, bu tarihten itibaren gerçekleştirdiği çeşitli ayaklanmalar vardır. Tarihin ötesinden bu yana sürekli başkaları için savaşan ve başkalarının askerliğini yapan Kürtlerin, bu dönemden itibaren çeşitli dönemlerde ve yine çeşitli bölgesel güçlere yönelik giriştikleri ayaklanmalardan haberdarız. Gerçekleşen bu ayaklanmaların karakteristik özelliklerini, yenilgilerinin ve kanlı bir şekilde bastırılmalarının altında yatan temel nedenleri de ulusal bilinçten yoksunluk, örgütsüz mücadele anlayışı ve duygusal tepki olarak açıklamak yerinde olacaktır. Yine bunun yanında Kürtlerin geliştirdiği ayaklanmaların bastırılması ve neticesiz kalmasında temel nedenlerden bazıları da; ihanet ve işbirlikçi gerici zihniyetin etkileridir.

Bu haliyle Kürt halk ayaklanması dediğimiz tarihin trajedilerle yüklü olması manidar ve bir o kadar da acı bir durumu oluşturmaktadır. Uzun tarihi geçmişinde Kürtlerin çeşitli devlet oluşumlarına yönel-

melerinin yanı sıra, geçen zamanın büyük bir çoğunluğunda işgalci güçlerin denetimi altında kaldıkları ve bu şekilde yaşadıklarını belirtebiliriz. İskender'den başlayarak gelişen bu süreç günümüze kadar birçok farklı işgalci güçlerle devam ederek gelmiştir. Bu işgalci güçlerden özellikle İslamiyet döneminde Araplar, Kürtlere yönelik asimile politikaları geliştirmişlerdir. Bu dönem öncesine kadar Kürtlere ve Kürdistan coğrafyasına yönelik herhangi bir asimilasyon söz konusu değilken, Araplar döneminde yayılmacı İslamiyet inancıyla kültürel ve sosyal anlamda; Kürtlere yönelik bir dayatmanın olduğu gerçektir. Bu anlamıyla çeşitli direnişler olsa da, İslamiyet'in Kürdistan'a girişi diğer örneklerinde olduğu gibi zorla, baskıyla ve kıyımla olmuştur. Yine bu dönemde Araplar tarafından Kürtlere; Ekrad denilmeye başlandı.

İslamiyet döneminde bölgede gerçekleşen birçok savaşta Kürtler de yer almıştır. Daha çok İslamiyet'in ve benzeri resmi ideolojilerin, güçlerin savaşçısı olmaktan geri kalmamışlardır. Bunlardan en bilineni ve "İslamın Kılıcı" olarak anılan Selahaddin Eyyubi'dir. Kendisi Tikrit'li bir Kürt olmasına rağmen, hayatı boyunca bir Arap gibi savaşmış ve İslamiyet adına savaşarak, oluşan devletin idaresini üstlenmiştir. Kürt tarihi gerçekliğinde buna benzer sayısız örneği sıralamak mümkündür. Bu yönüyle Başkan APO'nun da vurguladığı gibi egemen güçlerin ve düşüncelerin Kürtlere tarihsel yaklaşımı; "alavere-dalavere Kürt Memet Nöbete" mantığından öteye geçmemiştir. Bu ilişkilerin ve yaklaşımların çatalaştığı ve zaman içerisinde direnişlere, çatışmalara ve ayaklanmalara dönüştüğü tarih ise 1630'lu yıllardır. Yine Osmanlı ve Safevi İmparatorlukları arasında ortaya çıkan bu çatışmalar ve ayaklanmalar, bir bakıma günümüzdeki Kürt sorununun da temelini oluşturmaktadır.

Bu dönemde ortaya çıkan bu gelişmelerin başlangıç noktası 1514'deki Çaldıran sa-

vaşdır. Burada her ne kadar görünüşte savaşın nedeni Şiilik ve Sunnilik üzerine olsa da, özünde ekonomik nedenledir. Bu savaş esnasında hem Osmanlı İmparatorluğu ve hem de Safevi İmparatorluğu, savaşın yoğun olarak geçtiği Kürdistan coğrafyasında Kürtleri yanına çekebilmek için yoğun bir mücadele verirler. Osmanlı sultanı Yavuz Selim, Sunni aşiretleri yanına çekebilmek için ittifak geliştirir. Bu savaş esnasında Kürtler arasında ciddi bir ayrışma oluşmuş ve bu durum çatışmalara da yansımıştır. Sunni Kürt aşiretleri ile Alevi Kürt aşiretleri arasında çatışmalar yaşanmış, böylelikle Kürtlerin Kürtlere kırıdırılması politikası bu savaşta hayata geçirilmiştir. Burada ümmetçilik ve dini etkilerden dolayı ulusal kimlik anlayışı daha çok dini söylemler ve mezhepsel gerçeklikler üzerinden gelişmiştir. Bu savaşın ardından gelişen barış anlaşmasında da yine kaybeden, savaşta olduğu gibi Kürtler olmuştur. 17 Mayıs 1639 yılında Kasrı Şirin Anlaşması ile Kürdistan ilk defa Osmanlı ve Safevi imparatorlukları arasında bölünmüştür.

Bu dönemde gerçekleşen bölüp-parçalama ve bu şekilde yönetme mekanizması bazı alanlarda Kürt beyliklerine ve aşiretlere yönelik çeşitli imtiyazlar tanınıyordu. Tebaası oldukları imparatorluklar savaşa girdiğinde onlara destek verme, vergilendirme gibi konuların dışında yerel muhtariyetler ve otonomlar yürürlükteydi. Bu durum 1800'lü yılların başlarında ilan edilen Tanzimat ve Islahat fermanlarıyla birlikte bozulmuş ve ortaya çıkan bu gelişmelerle Kürtlerin rahatsızlıkları artmaya başladı. Bu fermanlarla birlikte toprak bütünlüğü ve merkezileşme politikaları, Kürt beyliklerinin ve yönetim erklerinin merkezi valiliklere atanmasını Kürtler kabul etmeyerek, bu dönemde isyanlara ve ayaklanmalara başladılar. 1800'lü yılların başlarında yirmi-otuz yıl boyunca, Timur Paşa Ayaklanması, Abdurrahman Paşa Ayaklanması, Soran Emiri Mir Muhammed Ayaklan-

ması, Bilbaşlar Ayaklanması, Bedirhanlı İsmail Paşa Ayaklanması, Bedirhan Bey Ayaklanması gibi sayısız ayaklanma gerçekleştirilir. Bu ayaklanmaların hemen hemen hepsi adlarından da anlaşılacağı gibi beyler-paşalar tarafından geliştirilmiştir. Doğal olarak da bunlar Kürt halkının ortak bir mücadelesi ve istemleri doğrultusunda gelişmeyerek, daha çok isyanı başlatan kesimlerin kişisel istemleri ve istekleri doğrultusunda bir karaktere bürünmüştür. Tarihi anlamda bu örnekleri daha da çoğaltmak mümkündür. Bu ayaklanmalarda ilk başlarda bazı kentler ele geçirilse de, ayaklanmaların tümü egemenler tarafından ezilir. Çünkü hemen hepsi tek bir aşirete, beyliğe dayanan ayaklanmalardır. Sorunları aynı olmasına karşın, Osmanlı'nın manevraları, örneğin askerinin vergi isteğini hepsinden aynı anda yapmaması, bazılarını daha yüksek makamlar verip etkisizleştirmesi gibi yöntemleri, aşiretlerin biraraya gelmesini önlemeye yeter.

Gerçekleştirilen ayaklanmalardan, Bedirhan Bey Ayaklanması en önemlisidir. Kısım de olsa Kürt Beylikleri'nin birliğinin sağlandığı bir ayaklanma olması yanı sıra diğerlerinden ayrılır. Bu ayaklanma esnasında tipik bir Kürt gerçekliği devreye girer; İhanet! Ayaklanma esnasında Bedirhan Bey'in yeğeni Yazdan İzzettin Şer Osmanlı saflarına geçerek ayaklanmayı sırtından vurur. Yazdan'ın çeşitli vaatler karşılığında gerçekleştirdiği ihanete rağmen, Osmanlılar verdiği sözleri gerçekleştirmeyince bu sefer kendisi de bir ayaklanmayı başlatır. Fakat onun da geliştirdiği bu ayaklanma şiddetli bir şekilde bastırılır. Bu andan itibaren Kürtlere ve geliştirdikleri ayaklanmalara yönelik, askeri yöntemler-kanlı katliamlar ve yıkımlar resmi bir politika olarak uygulanagelmıştır.

Kürtlere yönelik geliştirilen bu siyasetler I. Dünya Savaşı esnasında ve sonrasında da yoğun bir şekilde sürdürülmüştür. Günümüzde de yoğunca tartışılan Ermeni soykırımı

ardından, İttihatçıların hedef tahtasında Kürtler yer almaktaydı. 1920'de Koçgiri ayaklanması esnasında ordu komutanı Sakallı Nurettin Paşa'nın; "Türkiye'de Zo (Ermenileri) diyenleri te-



mizledik. Lo (Kürtler) diyenlerin kökenlerini de ben temizleyeceğim" sözleri, Kürtlere yönelik resmi politikaların ilanı oluyordu. Bu dönemde ordu birlikleri ve Topal Osman çetesinin, Koçgiri'de gerçekleşen ayaklanma karşısında uyguladıkları soykırımlar, tarihi kaynaklarda yer almaktadır. Kürt çocuklarını ateşlerde yakarak, köyleri ve evleri talan ederek, insanları infaz ederek ve zorla göçe zorlayarak, ayaklanma çok şiddetli ve acımasız bir şekilde bastırılmıştır. Türkiye'deki Cumhuriyet döneminin başlarında gerçekleşen bu ayaklanma ve ardından yaşananlar, sanki sonrasının da habercisi niteliğindeydi. Özellikle 1925 yılından itibaren, Kürdistan'ın her tarafında katliamlar, zulümler, soykırımlar, bitmeyen tehcir yasaları ve sıkı yönetim vardır. 1925 ila 38 yılları Kürdistan'da yaklaşık 800 bin ile 1 milyon insanın katledildiği ve bir milyon civarındaki Kürt'ün ise isyanlar bahanesiyle, Türkiye'nin batı illerine sürgün edildiği kaynaklarda belirtilmektedir.

Cumhuriyet döneminde Kürtler, Şeyh Sait Ayaklanması, 1927-29 ve 1930 Ağrı Ayaklanmaları ve 1937 Dersim direnişiyi bu politikalara ve uygulamalara karşı bir karşı koyuş içerisinde bulunmuşlardır. Fakat bu direnişler ve ayaklanmalar da ulusal bilinçten yoksunluk ve ortak hareket etmeme anlayışından dolayı, kanlı bir şekilde bastı-

rılmış ve ezilmiştir. Yine aynı dönemlerde bölgede yer alan Kürtlerin de isyanları ve ayaklanmaları ortaya çıkmış, bunlar da uluslararası emperyalist politikalar sonucunda bastırılmıştır. Güney Kürdistan'da Mahmut Berzenci önderlikli gelişen ayaklanmalarda, İngiliz ordusuna bağlı hava kuvvetleri isyanı bastırmak için Kürt halkına yönelik hava harekâtında bulunmaktan geri kalmamıştır. Şeyh Sait İsyanı ardından gelişen bu büyük yıkım, soykırım ve inkar sürecine Başkan APO; **"büyük komplonun başlangıcı"** demiştir. Sonraki dönemlerde de hem Baas rejimleri ve hem de Türkiye'deki cumhuriyet rejimleri Kürtleri inkar etmiş, yok saymış ve giriştikleri her türlü mücadelede askeri yöntemlerle bastırmayı, zapturapt altına almayı esas almıştır. Cumhuriyet döneminde Türklerle ortak hareket eden Kürtler, kurulan cumhuriyetin ardından hiçbir hakkı tanınmayan yasaklı bir halka dönüşmüştür. Yine 1978 yılında İran'da gerçekleşen İslami Devrimin lideri Humeyni; "bu devrimi biz Kürtlerle birlikte yaptık" demesine rağmen, Kürtlere bu coğrafyada hiçbir hak/hukuk tanınmadığı gibi inkar, asimilasyon ve baskı uygulanmaktan geri kalınmamıştır. Bu yöntemlerin hemen hemen hepsi uluslararası ceza sisteminde suç olmasına rağmen, birçok Batılı güç Kürt halkının ayaklanmalarının bastırılmasında her türlü desteği sunmaktan geri durmamıştır. Bunun en çarpıcı örneğini ise Halepçe Katliamı oluşturmaktadır. Çok iyi bilindiği gibi 1988 yılında Saddam diktatörlüğü, Kürtlere yönelik kimyasal saldırı dahi düzenlemiştir.

Burada vurgulanması gereken diğer önemli bir nokta Kürtlerin sürekli yerel kalmalarının, dar silahlı gruplar halinde olmalarının ve ulusallıktan yoksun bir şekilde hareket etmelerinin bu ayaklanmaların erkenden bastırılmasına götürdüğü gerçeğidir. Elbette bu yönüyle PKK direnişini ve ayaklanmasını ele aldığımızda, tarihsel gerçekliklerin alaşağı edildiğini ve diğer ayaklanmaları çok çok aşan bir ulusal bilin-

cin ortaya çıktığını görmekteyiz. PKK hareketi ve ayaklanması ortaya çıkışından günümüze değin, sürekli kitlelere ulaşarak, isyanın gereklerini her zaman çağın gerçeklikleriyle birlikte ele alarak, hem silahlı ve hem de halk destekli bir direniş olarak sürdürmüştür. Bu ayaklanmanın başladığı dönemlerde halkla ortak mücadele etme ve halka dayalı bir ayaklanmayı geliştirmenin en güzel örneklerini; Hilvan-Siverek direnişleri ve Kürt toplumu içinde yer alan gerici feodal öbeklere yönelik gerçekleşen mücadele gösterilebilir. Bu yönüyle Başkan APO'nun geliştirdiği çözümler, bu direnişin kimliğini ve gerçekliğini açığa çıkarmaktadır.

Son zamanlarda PKK ayaklanmasına/mücadelesine yönelik gerçekleştirilen saldırıları ve yürütülen komploları çok iyi görmekte ve bilmekteyiz. Tüm bu saldırıların karşısında üstün bir öngörü ve siyasi bilince sahip olan Başkan APO; 'Devrimci Halk Savaşı'nı gündemimize koymuştur. Önderliğimiz yürütülen mücadelenin salt bir parti-örgüt mücadelesi olmadığını, çağın gerçeklikleri doğrultusunda kırk milyonluk bir halkın kimlik mücadelesi olduğunu, bunun gerekleri doğrultusunda hareket edilmemesi halinde yok olmaktan kurtulunamayacağını ortaya koymuştur. Bu çerçevede de 'varlığını koruma özgürlüğünü kazanma' savaşıyla özelde Kürt halkının, genelde de tüm ezilenlerin özlemlerinin gerçekleşeceği bir devrim sürecini başarmak için herkesi görevlerini yerine getirmeye çağırılmaktadır. Tarihi anlamda ele aldığımız ayaklanmaların, hem dünyada hem de Kürdistan genelinde ortaya çıkış nedenlerini, yürütülen mücadeleleri daha derinlemesine incelediğimizde, bunlardan gerekli sonuçları çıkarabildiğimizde, Kürt halkının bu 29. ayaklanmasını gerçek anlamıyla bir zihniyet dönüşümüne, devrimine ulaştırmak mümkün olabilir.



## KADIN SOYKIRIMINA TOPLU BİR BAKIŞ

Kadın sorunu, kadın kırımını, oldukça güncel bir konu olması ve tüm toplumun bundan kaynaklı bir kaosu yaşaması itibarıyla tüm yönleriyle ele alınması ve incelenmesi gereken bir konudur. Güncelliğin tarih, tarihin şimdi olduğu ilkesinden de hareketle aynı hassasiyet önemini korumaktadır.

**“Kadın sorunu bütün sorunların temelidir, kadının özgürlük meselesinin hal edilmesi genel olarak toplumsal özgürlük mücadelesinin çözüme kavuşturulması demektir.”**

Daha doğru bir başlangıç için öncelikle çok kısaca kadını tanımlayıp toplum içindeki rolünü belirlemek doğru yaşam için esas olacaktır. Kadın kelimesi Kürtçede ‘Jin’ demektir. Jin ise ‘jîn’den geliyor, yani anlamı ‘hayat’ır. İnsanın insanlaşmaya başlamasıyla atbaşı gelişen toplumsallığı kuran, örgütleyen, geliştiren, en temel yaşam gücü kadındır. Sadece biyolojik bir varlık değil, bir yaşam tarzı, bir kültürdür.

Kadın Kırımlarını incelerken eğer salt bugüne ait ya da kapitalist sistemin bir getirisi, sonucu bir durum olarak ele alırsak daha başlarken temel bir yanılgıya düşmüş oluruz. Bunun bu şekil ele alınması dahi insanlık adına bir kırımdır. Çağımızda yaşanan kaos ve krizlerin esas nedenlerini burada aramak doğru bir sosyolojik çözümlemenin, gerçekler sosyolojisinin ilk adımlarından biri olur.

**“Unutmamak gerekir ki, tarih her zaman çalışan bir silahtır. SÜREKLİ MERMİ DOLU TETİKTE EL, ÇALIŞAN BİR SİLAHTIR.”** Önderliğimizin bu belirlemesinden hareketle ilkin yapılması gereken doğru



bir tarih tanımının yapılmasıdır. Kadının ve halkların, etnisite, aşiret, mezhep ve tarikatların tarihinin, insanlığın temel değerlerinin doğru tanımının yapılmasıdır. Resmi tarih; erkek egemen, iktidarcı zihniyet tarafından yazılan; yalana dayanan, özelde de kadının köleleştirilmesi tarihidir. Yaşamın tüm değerlerinin köleleştirilmesi, değersizleştirilmesinin kurgulanması, sahtekarlık ve komploların tarihidir. **İnsanlık tarihinin tersine çevrilen özgürlük tarihini doğru anlamak kadın tarihini anlamaktan geçer.** Erkek egemen, iktidarcı zihniyet, sistem, bu kadar görkemli, uygarlığın bütün değerlerinin kaynağı olan bir tarihi hiç yaşanmamış gibi göstererek, sınıflı, devletli uygarlık sistemine kadarki dönemi daha çok ilkel ya da barbarlık dönemi olarak adlandırır. Doğal toplumda gerçekleşen bütün kadın yaratımlarını kendine aitmiş gibi göstererek

tarihi kendinden başlatır. Kadını nesneleştirerek kendini özne konumunda insanlığın toplumsal hafızasına kazıtır. Kadınların ve özgürlükçü toplulukların tarihinin görülmemesi, bilinçlice görünmez kılınması ezilenlerin güçsüzlüğünü sürekli olarak derinleştirir. Egemenlerin kendine göre yaptıkları tarih anlayışı en çok da kadınları düzene hizmet eder konuma getirmektedir.

### Kadın Soykırımı

Kadının kırım tarihi en eski, en çok boyutlu ve en derinlikli bir soykırım tarihidir. *Hiçbir soy, sınıf veya ulus kadınlık kadar sistimli bir köleliğe tabi tutulmamıştır.* Kadının tarihsel olarak yaşadığı kırım tarihi insanlık tarihinin en çok gizlenen, örtünen boyutlarını oluşturmaktadır. Köleleştirme tarihi erkek egemen devletçi ve iktidarcı sistem tarafından ustaca yöntemlerle yapılmaktadır. Varlıklarını sürdürmelerinin kadının köleleştirilmesinden geçtiğini bilmektedirler. Mesela hiçbir zaman soykırım kavramı kadınlar için kullanılmadı. Son yüzyıla kadar da kadın soykırımı kavramından bahseden olmadı. Kadın bir soy olarak da kabul edilmiyordu. Oysaki kadının kendi kimliğinden, kültüründen uzaklaştırılması, yok edilmesi insanlığın ana köküne vurulan en sert darbe, en büyük soykırım anlamına gelmektedir. Soy kelimesi de son derece ataerkil bir zihniyetle ifadelendirilmiştir: **Soy:** Bir atadan gelen kimselerin topluluğu, sülâle. Sanki tek başına erkek, kendi çocuğunu doğuran, emek harcıyıp büyüten esas varlıkmiş gibi eksik ve yanlış bir tanımlama yapılmaktadır. Tanımlamalar tamamı ile insan zihniyetindeki ataerkil zihniyeti güçlendirecek temelde bilinçlice ve ustaca yapılmakta ve günlük olarak insanlığın hafızasında yer edinmektedir.

### Kadının Soykırımı Tarihine Doğru Bir Başlangıç

Bu değerlendirmeler ışığında yeni bir tarih okumasında bulunursak eğer; insanın

tür olarak farklılaşmaya başlamasından günümüze değin geçen öyküsü 'insanlık tarihi' olarak tanımlanmaktadır. İnsanlık tarihi; genel olarak yazılı tarih ve yazılı tarih öncesi olmak üzere ikiye ayrıştırılır. Sümerlerin yazıyı icat etmelerine kadarki insanlık tarihi daha çok doğada ya da insanlığın hafızasında, toplumsal genlerinde gizlidir. Üstelik bu günümüzde dahi çok canlıdır. Yani kısacası her yönüyle tarih günümüzde, biz tarihte gizliyiz. Yazılı tarih başlayana dek geçen süredeki insanlık tarihini doğadan da okumak mümkün; fosillerde, arkeolojik höyüklerde, taş parçalarında, bazen bir mağara duvarına çizilmiş bir resimde, bazen bir süs eşyasında ya da bir av malzemesinde... Yine yazılı tarih başlayana kadarki toplum 'doğal toplum' olarak da adlandırılır. Bu toplumda yaşam, yolunu doğallığıyla bulabilen bir nehrin akışı gibi ahenkli ve bir orman kuşunun şarkısı kadar sade ve coşkuludur. Sonsuza değin insanlığın hizmetinde olacak değerlerin yaratım coşkusu ve heyecanıdır bu. İnsan türünün insan olmasını sağlayan toplumsallık kadın eliyle, kadın merhamesinde, kadın öncülüğünde yaratılmıştır. Böylece Neolitik Toplum dediğimiz ve beş-yedi bin yıl devam etmiş bir dönemin yaratıcı, üretici ve sürdürücüsü olmuştur. Tüm tarihçilerin hemfikir olduğu üzere, bu dönemde anaerkil bir sistem yaşanmıştır. Dönemin ideolojik kimliği Ana Tanrıça kültüründe somutlaşmıştır. Bu dönemde ana kadın öncülüğünde oluşturulan toplumsallık, insanlığın bir kültür olarak kendini varedip günümüze kadar taşırılmasını sağlamıştır.

Peki sınıflı, devletli topluma nasıl ve ne zaman geçildi? Ne oldu, neler yaşandı da kadının bu statüsü tersyüz edildi, bu anlamda insanlık değerleri gasp edilip, değersizleştirilmeye çalışıldı, alaşağı edildi?

**"Anaerkil sistemin alaşağı edilmesi- nin iç ve dış nedenleri olmuştur. Erkeğin zayıflığı aşırılığa ulaşarak başarılı avcı ve etrafındaki mailyetiyle güçlü bir konumu yakalaması, anaerkil düzeni tehdit etmiş olabilir. İy**

*bitki ve hayvan yetiştiriciliği de bu güce yol açmış olabilir. Fakat ağırlıkta Neolitik toplum, dıştan gelen etkenlerle eritilmiştir, ki bu da rahibin kutsal devlet toplumdur... Toplumsal yarıklarda her zaman kurnazlar, tuzak ve komplo peşinde koşanlar olacaktır. Kaldı ki, bunda temelde rol oynayan çok eski bir kültür de vardır: AVCILIK. Avcılık kültürünün ilkesi, diğer canlılara karşı tuzak ve komplodur. Hayvanlar, hatta bitkiler âleminde bile kökleri olan bir kültürdür bu. Bu kökler aynı zamanda analitik zekânın da biyolojik kökleridir; insan toplumunda daha farklı olan bu avcılık kültürünün analitik zekânın gelişmesiyle birleşerek, sentezlenerek, toplumsal bünyede ve çevre ekolojisinde erkenden bir katman, hiyerarşi oluşturma yeteneğini veya gücünü kazanmasıdır. Felaket böyle başlamıştır. Cennet-cehennem ayrımı analitik zekânın toplumsal hiyerarşi kurma gücüyle el ele gider. Hiyerarşik toplumda bir avuç 'güçlü erkek adam' toplumun üstünde kurulup cennetsel yaşam tahayyülüne yol açarken, alttaki toplum için gittikçe derinleşen, nedeni ve çıkışı anlaşılamayan cehennemin yolu açılır."*

### **Doğal Toplumdan Uygar Topluma Geçiş Kadında İlk Kırılmayı Yaratmıştır**

Zaman zaman erkeğin bazen de kadının lehine gelişen hiyerarşik geçiş süreci, erkek üstünlüğü ve egemenliğiyle sonuçlanmıştır. Gerçekleşen devletçi sistemin gelişimi olmuştur. Bu dönemi birinci cinsel kırılma olarak da adlandırabiliriz. Bu dönemde kadın tüm bedeni, ruhu, düşüncesiyle köleleştirilmiştir. Kadının köleleştirilmesi özünde tüm toplumun köleleştirilmesidir.

Kadın köleleştirilerek kadın soykırımı yaşamın her alanında, sistemli bir şekilde, tüm hızıyla başlamıştır artık. Erkek egemen iktidarcı zihniyet tüm hüneriyle sahnededir. Başrollerde Sümer sınıflı uygarlığının rahip-

leri vardır. İlk peygamber örneği ya da toplum uzmanlarıdır. Yaptıkları ve yapacakları her şey çok bilinçli ve planlı olmak zorundadır. Çünkü karşılarında tüm mağrurluğuyla, hiç de hafife alınmayacak, bin yılların birikimiyle Ana Tanrıça kültü yer almaktadır. Artık ürün fazlaşmış, bunu kontrole almak için çok ince hesaplar, geniş bir planlama, kısacası ciddi bir efor gerekmektedir. Bu ürünün üzerinde söz sahibi olmak, devamlılığını sağlamak için ilkin Ana Tanrıça etkisizleştirilecektir. Toplumsal mühendislik iş başındadır. Rahipler toplumu tabakalara ayırarak kendilerini bu tabakanın en üst katlarına yerleştirirler. Ziggurat denilen tapınaklar kutsal mekanlar olarak ideolojik inşanın, yeni projelerin yaratıldığı, uygulandığı merkezler rolündedir. Bu merkezlerde sermayeyle birlikte iktidar da biriktirilir. Böylece hiyerarşik bir düzen oluşturulur. En başarılı yaratımları da Tanrının inşasıdır. Tanrı inşası teolojiyi oluşturup dogmaları yaratır. Geçiş döneminin ilk demlerinde kadın sadece tanrıça düzeyinde tanrıların yanında yer alırken, etki düzeyi aslında çok sınırlıdır. O dönem halen ana tanrıça katında bulunan kadın, mitolojik söylemlerle erkek tanrılarla evlendirilmiş ve ataerkil sistem yayıldııkça gücünü erkeğe vermiştir. Hiyerarşinin diğer alt basamaklarında kadına hemen hemen hiç yer bırakılmamıştır. Ona biçilen bütün roller (yerleştirildiği her alanda) erkeğin hizmetini karşılamak amaçlı düzenlenmiştir.

Neolitik toplumun inanışları toplumun hafızasında halen çok canlıdır. Neolitik kültür insanları tapınaklar kurup tanrıçalara adanarak bu sistemi sürdürmeye çalışırlar. Ana tanrıça yaşamda etkilidir. Bu etkiyi kırmak erkek egemen zihniyetin işini kolaylaştıracak, tüm toplumu rahatça kontrol altına alabilecektir. Bunun için kendini kutsal göstermesi, meşrulaştırması gerekecektir. Tüm bu düzenlemelere toplumu inandırmak için erkek egemen iktidarcı aklın, doğal toplum aleyhinde, kadın aleyhinde yaptığı her yara-

tımda olduğu gibi ilkin bunun ideolojik kılıfını tasarlamak gerekecektir. Böylece insanlar kurulan düzene inandırılacak ve yaratılan iktidarcı, hiyerarşik düzene boyun eğdirilecektir. Bunu da dönemin dili olan mitolojiyle başarılı bir şekilde planlamıştır. Her mitolojik anlatımda, destanda ilkin yaratım konu edilir. Öyle çok da sıradan bir başlangıç değildir bu, insanlık yeni bir yaratımla karşı karşıyadır artık. Sümer mitolojisinde kadın erkeğin kaburgasından insanlar da kul olarak tanrıların dışkısından yaratılır. İnsanları nesneleştirmenin ideolojik boyutu da tamamdır artık. Rahiplere, tanrılara kalan, toplumun öznelere olarak bunun tadını çıkarmaktır.

Enki'ye kaptırmıştır. Enki bu Me'lere sahip olmak, onları elinde tutmak için her yola başvurmuştur. Bu dönem, eski ile yeni sistem arasında bir uzlaşma olduğunu da insana düşündürmektedir. Bu destanlarla asıl anlatılmak istenen aslında köy ile kentin, kadınla erkeğin, ana tanrıça ile rahibin kavgasıdır ve bu çatışma M.Ö. 2.000'lere kadar da sürmüştür.

Mitolojik dönem diye de adlandırılan bu dönemde kadın Zigguratlarda aktif bir şekilde yer alır. Amaç neolitikteki ana kadın değerlerini, yeni tanrıların gölgesinde eritmektir. Üretimden uzak tutulan kadının bir aşk nesnesi olarak bu tapınaklarda hizmet vermesi bir onur olarak yansıtılır. Kadın dü-

**Kırırma uğrayan sadece kadın değil, onun şahsında tüm insanlıktır. Ana tanrıçanın, insanlığın bin yıllardır bin bir emekle yarattığı tüm ürünleri, değerleri yalanla, zorbalıkla tek tek gasp edilmeye başlanmıştır.**

Birinci cinsel kırılma artık sistemleştirilmiştir. Kırırma uğrayan sadece kadın değil, onun şahsında tüm insanlıktır. Ana tanrıçanın, insanlığın bin yıllardır bin bir emekle yarattığı tüm ürünleri, değerleri yalanla, zorbalıkla tek tek gasp edilmeye başlanmıştır. Toplumun temel değerleri artık toplumun varlığı karşısında kullanılır. Artık insanlar nesnelere olarak tanrıların, onların temsilcileri olan rahiplerin hizmetine koşacaktır. Yeni sisteme insanları bağlamanın yolu olarak bile kadının cinselliği kullanılmış ve kutsal ana Musakkadimlerde fahişeleştirilerek cinsel obje halini almıştır.

Fakat bu süreç o kadar da kolay geçmemiştir. Çünkü halen gücünü kaybetmemiş olan Ana Tanrıça değerlerini kaybetmemek için çetin savaşımlara girecektir. Sümer mitolojisinde temel anlatım konuları olan bu savaşların en ünlüsü Tanrıça İnanna'nın Kurnaz Tanrı Enki ile mücadelesidir. Tanrıça İnanna doğal toplum boyunca yaratmış olduğu değerleri; Me'lerini Kurnaz Tanrı

şürüldükçe tapınakların soylu tanrıçasından genelev kadını konumuna düşürülür. Zamanla özel evlerin genelev mantığıyla kurulması erkek egemenlikli sistemin hegemonyasını tamamlamış olduğunu gösterir. Son olarak Babil'in Enuma Eliş destanında Tanrıça Tiamat'ın oğlu Marduk'tan aldığı ölümcül darbe kadının toplumsal alanda almış olduğu darbedir. Erkekleşen tanrılarla toplum büyük bir ideolojik ve ahlaki dönüşümü yaşar. Rahipler erkeğe dayanarak kent merkezinde ataerkil bir kültür yaratır. Tanrıçanın kadın kültürüyle kıra dayalı olarak geliştirdiği ahlak parçalanır. Toplumun toplum yapan dinamikler kadın şahsında eritilir, güçsüz düşürülür. Ve bir daha başkaldırmamak üzere tarihin derinliklerine gömülür.

### **Hanedanlığın Sadece Döl Tutan Aracı Kadın**

Devletli uygar toplumun kadına, onun şahsında tüm insanlığa getirisi çok ağır

olmuştur. Kadında ve toplumda sosyal, siyasal ve ruhsal parçalanma yaratmıştır. Kadın kırımıyla insanlığın en temel yaşam damarları kesilmiş, toplum toplum olmaktan çıkarılmıştır. En temel özelliği olan doğurganlık artık kadının aleyhine çevrilmiştir. Hanedanlık ideolojisiyle başlayan bu durum kadını sadece soyun sürdürülmesi için mülklü düzene gerekli olduğu kadar döl üreten bir araç konumuna düşürmüştür. Ne kadar çok erkek çocuk doğurursa o hanedanlığa, toplumun temel yapı taşı olan aileye o kadar çok güç verecektir. Erkek ne kadar çok kadın ve çocuğa, özellikle erkek çocuğa sahip olursa o denli güçlüdür. Erkek çocuk daha çok savaşçı, daha çok çalışan ve aileyi, soyu, hanedanlığı savunan güçtür. Hanedanlık döneminde ataeril sistem artık kurumsallaşmıştır. Her ne kadar kadın doğurarak soyun devamını sağlıyorsa da erkek bu doğurganlığı ona bir günah olarak benimsetmiştir. Günümüzde dahi kimi toplumlarda kadın hamile olduğu zaman sanki ayıp bir şey yapmış, dini kuralların belirlediği ölçülere göre günah işlemiş gibi karnını saklar. Doğum esnasında çektiği fiziksel acıların dahi günahlarının bir sonucu olduğuna inandırılmıştır.

Kadın kırımlarında bu dönemi neden bu kadar ayrıntılı açıklama gereği duyuyoruz? Bu sorunun cevabı tamamıyla ideolojiktir. Bu dönemde kadının toplumsal statüdeki düşüşü tamamlanıp toplum buna inandırılmış ve kadın soykırımı ta günümüze kadar farklılaşarak, katmerleşerek gelebilmiştir. Toplumsal cinsiyetçilik bu dönemde oluşturulmuştur.

Kadın soykırımı dendiğinde akla ilk gelen fiziki şiddet olur. Tiamat ve Marduk mitolojisinde şiddet en üst boyuttadır. Kadın toplumsal değerlerini tekrar ele geçirip korumak için amansız bir savaşa girmek zorunda kalır. Erkek egemen sistem kadın üzerinde çok çeşitli biçimlerde şiddet uygular, bunlardan en fazla başvurduğu da fiziki şiddettir. Kadını fiziki şiddet yoluyla baskı altına alarak korkutur, sindirir ve sürekli

kendi hizmetine koyar. Daha da önemlisi kadının gücünü bildiğinden kadına göz açtırmamak, küçük de olsa özgürleşme eğiliminin gelişmemesi için yaşamın her alanında tedbirlerini alır. Fiziksel olarak kadının çok zayıf olduğuna ve her şartta erkeğe boyun eğmesi gerektiğine inanır. Fiziksel şiddet uygulayarak onu da buna inandırır. Kadını yola getirmek için (kendi amaçlarına hizmet ettirmek anlamında) fiziksel şiddeti her zaman hazırda bir yöntem olarak tutar ve en sık da başvurduğu yine bu yöntemdir.

Yaşamı boyunca kadın çok çeşitli şiddetlerle karşı karşıyadır. Bunlardan en başta geleni kutsal ocak sayılan aile ocağında başlar. Dayak, hakaret, cinsel istismar, evlilik içi tecavüz aile içi şiddetin sadece birkaç türüdür. İstatistiki verilere göre her üç kadından en az biri, hayatlarının bir noktasında dayak yemiş, zorla seks yapmaya zorlanmış ya da farklı bir biçimde tacize uğramıştır. Bunu yapan genellikle kendi ailesinden veya tanıdığı biridir. Avrupa Konseyi, 16 - 44 yaş arası kadınların ölüm ve sakatlanmalarının ana sebebinin aile içi şiddet olduğunu rapor etmiştir.

Bugün cinsiyet yüzünden yapılan kürtaj ve doğum sonrası kız bebeklerin öldürülmeleri sonucunda "kaybolan" kadın sayısı 60 milyondan fazladır.

Dünya Sağlık Teşkilatı kadın cinayet kurbanlarının neredeyse % 70'inin erkek partnerleri tarafından öldürüldüğünü rapor etmiştir.

Kadına yönelik şiddette sağlıklı istatistiki veriler ortaya çıkarılamamıştır. Verilen rakamlar hiçbir zaman gerçek boyutu yansıtmamaktadır. Bu durumun bir nedeni kadına yönelik şiddetin sistematik bir biçimde araştırılmamasıdır. Daha da önemli kadınların yaşadıklarından utanmaları, kendilerine inanılmayacağından, toplum tarafından maruz bırakılacakları diğer olumsuzluklardan çekinmeleri, şikâyetlerinin sonrasında daha da fazla şiddet göreceklere korkusu ile yasal makamlara şikâyetle

bulunma, korunma ve sığınma talepleri ol-maması nedeniyle istatistiki bilgi oluşma-maktadır. Zaten başvuracakları yasal mercilerde egemen erkek mantığıyla kurul-muş olup onları orada bekleyecek olan da başka bir şiddet türü olacaktır.

En tehlikeli ve sonuç alıcı şiddet daha çok kültürel olarak yapılanıdır. Kadın üre-timden uzaklaştırılıp yaratmış olduğu top-lumsal değerler bin bir hile ve zorbalıkla gasp edilerek bu yapılmaya başlanır. Bu artık soykırım derecesinde yapılır. Önderliğimiz bu konuya oldukça önem atfetmektedir; ***“Kültürel soykırım, başka soykırımlara benzemez, en tehlikelidir, fiziksel soykırım-dan bile daha tehlikelidir ama anlamı-yorsunuz, insanı çürütüyor, insanlığından çıkarıyor, onursuz bir kişilik ortaya çık-arıyor. Hatta kültürel soykırım insanı öyle bir hale getiriyor ki, bunun farkına vardığın zaman bile artık bir şey yapamayacak durumdasınız. Bu kültürel soykırım boğazımızdan-boynumuzdan bir zincir, bir ip gibi bizi yakalamış, köleleştiriyor.”***

Kadın üzerinde uygulanan kültürel soykırımın yöntemleri oldukça çeşitlidir. Devletli uygarlığın egemen erkek aklı kadın üzerinden tüm topluma, (özelde kadına) karşı bir ‘Tecavüz Kültürü’ geliştirmiştir. Yaşamanın her alanına müdahale ederek bu kültürü yaygınlaştırır, kurumlaştırır: Kadının üretimine, sosyalitesine, diline, hareketlerine, doğurganlığına, ses tonuna kadar. Tecavüz kültürünü toplumda oturtmak, di-lediğince devam ettirmek için de tüm fiziki ve psikolojik baskı ve şiddet yollarını dener, devreye koyar. Erkek egemen, devletçi, iktidar-ı zihniyet kadını toplumun dışına atıp, kendini var etmek ve sürdürmek için sistemler boyunca çeşitli yöntemler kullanır. Dinle, hukukla, siyasetle, sanatla, ekonomiyle kadın soykırımını gerçekleştirir. Bu yöntemlerden en fazla kullandığı ve sonuç aldığı da metafizik bir yöntem olan dindir.

### **Tek Tanrıya Sığınan Toplum ve Ka-**

### **dının İkinci Büyük Cinsel Kırılması**

Köleciler Sümer ve Mısır uygarlıklarının kurumsallaşıp yayılmasından sonra insanlık Tanrı-krallar, Nemrutlar ve Firavunların zul-münden kurtulmak için arayışlara girmiştir. Bu arayışların sonucunda Tek Tanrılı dinler ortaya çıkmıştır. Özünde köleleştirmeye, zulme karşı insan iradesini geliştirip özgür-leştirmek için çıkmışlardır. Uygar toplum içinde ortaya çıkan her üç tanrılı dinin İbra-himî dinler olarak değerlendirilmesi her üç dinin de ortak yönlerinden ve aynı geleneğin izinde olmalarından kaynağını almaktadır. İbrahimî dinler iktidarı sınırlandırmamış tam tersine arttırmışlardır. Özellikle iktidar-ların resmi dinleri olmaya başladıktan sonra onları sağlamlaştıran, güçlendiren ve man-evi yönü kullanarak sarsılmaz bir konuma getiren dinamikler olmuşlardır. Toplum bu iktidarlar karşısında daha fazla ezilmiş ve acı çekmiştir. Mezhepler, tarikatlar ve cema-atlar bu duruma bir tepki olarak ortaya çıkmışlardır. Bu gelenekle her ne kadar kölelik aşılmış gibi görünse de bu sefer farklı bir tarzda uygulanmaya başlanmıştır.

Tüm İbrahimi dinlerde peygamberler erkektir. Kutsal kitaplarda seslenen tanrı da erkektir. Hıristiyanlık dışında tüm din görev-leri erkekler tarafından yapılır.

İbranilik çıkış itibarıyla putlara, tanrı-krallara, var olan gelenek ve inançlara karşı bir başkaldırıdır. İbrahim peygamberin put-ları kırması bu başkaldırının sembolüdür. Çı-kışta halk kitlesini kurtuluşa götürme iddiasındadır. Köleliğin insanlığı iradesiz bı-rakan etkisinden sıyrıldığından özgürlükçü bir karakterdedir. Nemrut ve Firavunlara karşı çıkış aslında Sümer ve Mısır tanrıları-nın mutlak hakimiyetine karşı çıkıştır. Köleciler uygarlıkların reddi, insanın tanrı olamaya-cağının haykırılmasıdır. Yahudilik bir kavim dini olmuştur. En çok ezilen bir kavmin baş-lattığı bir isyan maalesef bir elitin dini haline gelmiştir. Yahudi erkekler kendilerini kadın olarak yaratmadığı için her gün tanrıya te-şekkür ederler. Musa'nın kız kardeşi Mariam

ile olan kavgası dönemin kadın statüsünü belirtir. Kadının mirastaki payı kaldırılmaktadır. Kadın Tevrat'ta erkeğin sosyal, siyasal ve ekonomik amaçlarına ulaşması için bir araçtır. Kadının evlilik öncesi bekareti ve evlilik sonrası cinselliği erkeğin denetimindedir. Musevilik kadının ikinci büyük kırılmasında ilk darbedir. Tanrıça kadın artık silinmiştir.

Museviliğin zamanla elit bir kesimin dini olması ve iktidarın elinde bir tahakküm aracına dönüşmesiyle birlikte karşı çıkışlarda yaşanmaya başlamıştır. Esseniler tarihati bu dönemin yoksullarının ezilenlerin sesini duyurduğu bir parti olmuştur. Bu tarihin düşünceleriyle aydınlanan İsa Yahudiliğin egemen ve ezen yanlarına karşı çıkmış ve toplumda ezilen kesimlerin sesi olmaya başlamıştır. Yahudilerle işbirliği halinde olan Roma İmparatorluğu'nun baskılarına karşı vicdani bir hareket olarak ortaya çıkmıştır. İsa kurtarıcı rolündedir. Bu dönem bir kurtarıcıya en çok kadınların ihtiyacı vardır. Zaten ilk olarak İsa'nın çevresinde annesi, teyzesi ve Magdalena toplanmışlardır. İsa da erkek karakteri ön planda olmamasına rağmen havarileri erkektir. Çıkışından 300 yıl sonra iktidarın resmi dini haline gelmiştir. Tanrı babadır. Baba ve oğul tanrı ve kutsal ruh erkektir. Meryem Ana artık sadece bir taşıyıcı rolündedir ve iradesi kalmamıştır. Dinin yayılmasında öncü olan Azizler erkek egemen karakteri de sağlamlaştırmışlardır. Aziz Paulus kadının sessizlik içinde bir kul olmasını öğütlemiş, kadının ahlaksız olduğunu ve erkek için yaratıldığını söylemiştir. Kadın tüm olumsuzlukların kaynağıdır ve cinsel çekicilikten uzak tutulmalıdır. Skolastik felsefenin kurucularından Aquinolu Thomas; "Kadınlar doğanın her bakımdan erkeğe sağladığı üstünlükle egemenlik için belirlediği efendilerinin, ebediyen boyunduruğu altında kalmak için doğar." der.

Ortaçağın halen bilgisini koruyan kadınları cadılıkla suçlanarak kiliseler tara-

findan engisizyonlarda yargılanıp katledilirler. Yapılan araştırmalara göre bu dönemde üç milyon civarında kadın katledilmiştir. Bu katliamlar kadının özgürlük arayışından duyulan korkunun bir ürünüdür. Bu uygulamalar Hıristiyanlığın kadını bir öz, kimlik ve beden katliamına tabi tuttuğunun göstergesidir. Kilise yönetiminde kadın yoktur. Son yüzyıllarda kadınlar manastırlara meslek edinmeye gelirler. Rahibeler İsa'nın gelinleridir ve İsa'yla evlendirilirler. Kilise 1977 yılında İsa'nın havarileri arasında kadın olmadığı gerekçesiyle kadınlara rahibelik verilmeyeceğini ilan eder. Böylece kadının sadece erkeklere ve kiliseye itaat için Hıristiyan olabileceğini, yoksa Hıristiyan olma haklarının da olmadığını ilan etmiştir.

Bir diğer tek tanrılı din olan İslamiyet dağınık Arap kabilelerinin içinden devrimci bir karakterde çıkmıştır. O dönem daha çok cahiliye dönemi diye de adlandırılır. Özellikle kız çocuklarının diri diri toprağa gömülmesi, kadınların savaş ganimeti olarak alınması kadın üzerinde en bariz görülen uygulamalardır. Bu dönemde kadının savaşçı ve çoban doğurmak dışında bir statüsü yoktur. Muhammed böyle bir ortamda çıkış yapmıştır. Yanına ilkin köleleri ve kadınları alarak ezilenlerin yanında olduğunu gösterir. Üst sınıftan Hatice'yle bir evlilik yapar ve Hatice artık kutsanarak tüm Müslümanların anası sayılır. Hatice'nin yaşam bilgisi ve tecrübesi Muhammed'in peygamber oluşunda önemli bir yere sahiptir. Ama aslında gerçekleşen daha çok ticari amaçlı bir evliliğdir. Muhammed daha sonra birçok kadınla evlenir. Bunun her ne kadar siyasi amaçlı olduğu söylene de bu durum daha sonra harem gelişmesine zemin olmuştur. Kadının başta belirttiğimiz durumları için olumlu birtakım uygulamalar olmuştur. Fakat statüsünün değiştirilmesine dönük çok da güçlü bir çıkış yaşanmamıştır.

Muhammed'in ölümünden sonra kadın iktidar kavgalarında ve komplolarda kullanılmıştır. Bunu Muhammed'in küçük

eşi Ayşe'nin yaşadıklarında görebiliyoruz. Ancak güçlü bir erkeğe dayanarak ayakta kalabilir. Kadının iradesinden eser kalmamıştır artık. Kutsal kitap Kuran-ı Kerim'de kadının erkeğin kaburga kemiğinden yaratıldığı belirtilmesi vardır. Kadının örtünmesi sıkı kurallara bağlanır. Ancak ona sahip olan ya da çok yakın akrabaları olan erkeklere görünebilir. Bir saç telinin dahi görünmesi günah konusudur. Ne giyeceği, nereye gidip nereye gidemeyeceği, kısacası ne yapması gerektiği hep erkek tarafından belirlenir. Erkek dört kadına kadar evlilik yapabilir. Evliliğin resmileşmesi dini kurallara göre yapılır. Yani imam eşliğinde nikah kıyılır ve bu nikahta da kadın bir erkek nezaretindedir. Tek başına böyle bir şeye karar dahi veremez.

Kadının regl dönemi bir kusur, bir ayıp olarak görülür. Kadın kirli sayıldığından bu dönemde ibadet yasaklanmıştır. Üstelik bu yasaklanan ibadetler reglden sonra tekrar yerine getirilmek üzere bir borç olarak bırakılır. Cinsellik kadın için yasaklanmıştır. Cinsellikten zevk alması dahi günahdır, sadece erkeğe karşı görevlerini yerine getirmelidir. Cinsellik erkeğin denetim ve insiyatifindedir. Bu konudaki suçlarda kadın taşlanarak öldürülür. Recm denilen bu uygulama İran gibi bir İslam Cumhuriyetinde dinsel bir kanun olarak halen de tüm vahşetiyle uygulanmaktadır.

Tek tanrılı dinler dediğimiz İbrahimi dinlerde kadın için değişen bir durum yaşanmamıştır. Kadına yönelik karalamalara din de alet edilmiştir. Kadın için ortaya çıkan fark erkek insanın kulluğuna girmesidir.

İkinci büyük cinsel kırılmanın aşamaları son tek tanrılı dinle tamamlanmıştır. Mariam'ın kapatıldığı evdeki çığılığı, Meryem ananın sessiz gözyaşları, Ayşe'nin taş doğmuş olma istemi bu kırılmanın düzeyini göstermektedir.

Kadın kendi cinselliğini kullanmaya bu dönemden itibaren başlamıştır. İkn etmek, kandırmak, para kazanmak gibi amaçlarla kullanmak üzere elinde sadece

cinselliği vardır. Kadın, insanın insanlaşmasındaki, toplumsallaşmadaki rolünden ikinci kez kırılarak koparılmıştır.

### **Sosyal Alandan Kopartılmış Kadın Daha Çok Erkeğin Hizmetindeki Kadındır**

Kadın tutsaklığı alabildiğine derinleştirilmiştir. Siyaset, sosyal alan, sanat, spor, bilime katılımı yasaklanmıştır, sosyal alandan kopartılmış eve hapsedilmiştir. Dışarıya çıkması, sosyal ilişkilenmesi tamamıyla erkeğin izin ve kontrolüne bırakılmıştır. En kötüsü de buna inandırılmıştır. Doğayla olan bağları kopartılmış, yüksek duvarların, perdelerin arkasına gizlenmiş, beton evlere hapsedilmiştir. Kadının biraraya gelip emek harcadığı, üretimde bulunduğu, sosyal paylaşımlarını yaptığı alanlar birer dedikodu mekanıymış gibi damgalanmıştır. Böylece kadınların birbirine güç vermesi, görüş alışverişinde bulunmasının önü de alınmış olur. Sürekli ev ortamında bulunup, aynı ve ağır işleri yapmaktan zihinsel olarak istediği gelişmeyi sağlayamaz. Ev işlerinin yıpratıcılığı fiziki ve ruhsal olarak birçok hastalığı beraberinde getirir. Herhangi bir spor etkinliğinde bulunması da egemen erkek tarafından uygun görülmez. Evin dışındaki dünyanın tehlikeli olduğu ona benimsetilmiştir.

Kadın aileden bir erkeğin rızası olmadan evlilik yapacağı eşini dahi özgür iradesiyle seçemez. Birçok Ortadoğu toplumunda kadının eşi öldükten sonra ailenin namusu başkasına gitmesin, çocukları yabancı bir erkeğin malı olmasın diye ya eşinin kardeşiyle, eğer bu olmazsa da aileden diğer bir erkekle evlendirilir. Bu evlilik için de kadının rızasına bakılmaz. Karşı çıkması, direnmesi halinde de en acılı bir ölüm onu bekliyordur. Kendi isteğiyle çocuk doğuramaz. Kaç çocuk doğuracağı her zaman erkek tarafından belirlenir. Kadın ataerkil topluma göre meta olarak görüldüğünden evlilikler de berdel usulü çok yaygındır. Bir aileden alınan bir kız karşılığında o aileye bir kız verilir ve ta-



raflardan birinin eşiyle anlaşamayıp boşanması halinde diğ erinin de boşaması şart koş ulur. Kad ının fikrini sormaya gerek bile duyulmaz, çünkü o sadece de ğ iş im konusu olan, döl tutması gereken bir metadır. Zaten hep meta olarak görü ldü ğ ü için baş lık parasıyla evlendirilir. Yani her kad ının baş ına maddi de ğ erini belirten bir tutar konur. Bu tutarı ö deyen kad ına sahip olup onu istedi ğ i gibi kullanma hakkına sahip olur.

Kendi baş ına yaş ama iradesini göstermek isteyen kad ına her türlü saldırı reva görü lür. Ya da kapitalist modernitenin yaşam kalıpları i çerisinde bireysel özgürlük anlayışı ile, daha do ğ rusu çarpık bir özgürlük anlayışı ile tüm de ğ erlerden kopartılıp eskisinden beter bir durumda kölele ş tirilir.

İnsanlığ ın kendini yaratma ve üretmesinin en güzel yolu, aracı olan sanatta da yaratıcı gücü baskılanmış, sesi yasak, haram, günah sayılmış tır. Sadece acılarına a ğ ıt yakabiliyordur. İnsanlığ ın en eski sanatlarından olan müzik, dengbêjlük kültürü kad ının kendini ifade tarzı olarak her zaman varolabilmiş tir. Ama sosyal alan kad ına tamamen kapatıldı ğ ından artık hemen hemen sadece erkek dengbêjler vardır. Kad ının ne kadar güçlü bir sanatsal kapasiteye sahip olduğunu bu dengbêjlerin ş arkı sözlerinde görebiliyoruz. Çünkü sözler hep bir kad ının a ğ zından çıkıyordur. Kad ın anaerkil dönemde yaptı ğ ı her iş in ahengine uygun bir müzik yaratmış ve iş lerini bu müzik eş li ğ inde yürütmüş tür. Çocuk uyuturken, ekin ekip biçerken, hasat toplarken, un öğütürken, ot toplarken, süt sa ğ arken, ip eğ irirken, dokuma dokurken, çamaş ır yıkarken, temizlik yaparken vb. tüm günlük, mevsimlik iş lerini ş arkılar söyleyerek yapmış lardır. Bu, aynı zamanda yaratmaya atfedilen kutsallıktır da. Masal, hikaye, ş arkı, türkü, destan, hep kad ının yaratımlarıdır. Yaptı ğ ı her iş te esteti ğ i ön planda tutmuş, doğ adan aldı ğ ı motiflere yaratıcılı ğ ını da katıp harmanlayarak nakış nakış iş lemiş, yaş ama güzellikler katmıştır.



Fakat ataerkil sistemin kurumlaş masıyla birlikte kad ının bütün bu hünerleri tek tek yasaklanmaya, günah sayılmaya ve elinden alınmaya baş lanmış tır. Ona kalan artık sadece evinin iç iyle uğ raş mak, el sanatlarıyla yetinmek olmuştur.

Böylece erke ğ in denetim ve hakimiyetinde olan, kad ının dış landı ğ ı sosyal alan tam bir faciaya dönüş müş tür. Kad ının doğ asından gelen hoş görü, ş efkate ve merhametin olmadığı bir sosyal alanda sürekli ş iddet ön plandadır. Savaş lar, öldürmeler, yaralamalar, hırsızlık, talan, gasp ve yalan artık ataerkil sistemin çok sıradan günlük yaşam ıdır.

**Kad ının Katılacağı Siyasette Erkek Egemen Aklın Sürdürülmesi Olan a ğ ı Yoktur**

Ahlaki ve politik toplumun kurucu, öncü gücü olmasına rağmen erkek egemen aklın iktidar olmasından sonra kendi yaşama, toplumun sosyal, siyasal yaşamının belirlenip yürütülmesine dair söz hakkı elinden alınmıştır. Kadının politikaya katılımı son yüzyıla kadar da ağır cezai yaptırımlara konu olmuştur. Bu alan sadece erkeğe ait bir alan olarak belirlenmiştir. Esasında sosyal yaşamın birçok alanında gerçek yürütücü güç kadın olmasına rağmen emeği bilinçli bir şekilde görünmez kılınıp bu emek en beceriksiz, yönetme, yürütme yeteneğinden mahrum erkekler tarafından bile sahiplenilir. Sadece ev işlerini idare etmesi, yürütüp yönetmesi ona bırakılmıştır. Ki bunlar da zaten her zaman gereksiz, basit, sıradan işler olarak gösterilir.

Erkeğin yürüttüğü politikada hiçbir zaman görüşü alınmamış, zaten hep eksik akıl olarak görüldüğü için buna gerek de duyulmamıştır. Tarihin kimi demlerinde siyasete katılımında da daha çok komplolara, kurnazlıklara alet edilmiş ama hiçbir zaman siyasetin öznesi olarak görülmemiştir. Erkek tanrı-kralın, hanedanın, peygamberin ve diğer yöneticilerin yanında ancak bir süs eşyası gibi durmuş, hiçbir söz hakkı tanınmamıştır. Kadının katılacağı bir siyasette erkek egemen aklın kendini var etmesi, sürdürmesi olanağı yoktur. Bu gerçek bilindiğinden sürekli baskı ve yasaklamalarla yüz yüze kalmıştır. Ancak son iki yüzyılda kadın bilincinin gelişip, örgütlendikten sonra yaptığı çetin mücadelelerle siyasete katılma, seçme ve seçilme hakkına kavuşmuştur. Ama halen de dünyanın, özellikle dinin ağır dogmalarıyla yönetilen bazı devletlerinde (Suudi Arabistan gibi) bu haklardan yoksundur. Günümüz siyasetine katılımı da daha çok erkeğin tarzındadır. Yani kendi tarzıyla siyasete katılımı çok sınırlıdır. Ana tanrıça öncülüklü ahlaki ve politik toplum kapitalist moderniteyle birlikte erkek aklın kirli politikalarıyla ahlaksız bir topluma dönüşmüştür.

## Ekonomik Alanda Kadın Soykırımları

Kadın soykırımının en yoğun ve derinlikli uygulandığı alanlardan biri de ekonomidir. Kadın tarımın ve ev ekonomisinin yaratıcısıdır. Kadın öncülüğünde toprağın ekilip düzenli tarım yapılmaya başlanmasından sonra muazzam bir ürün çıkmaya başlar. Bu üretime herkes gücü oranında ve gönüllüce katılır. Topluluğun ortaklaşa çıkardığı ürün kadın tarafından eşit ve adilane paylaştırılır, herkese ihtiyacı oranında, tüketebileceği kadar verilir, kimse aç kalmaz. Açlık vb. durumlar sadece doğanın getirdiği durumlardan olan kuraklık, sel, soğuk gibi nedenlerden dolayıdır. Fakat devletli uygarlığın gelişmesiyle birlikte kadın esas yaratıcısı olduğu bu alandan kopartılır. Erkeğin el koymasıyla birlikte kadının denetiminden çıkan ekonomi artık sadece belli bir kesimin hizmetindedir. Önderliğimiz bu durumu savunmalarında çok kapsamlı değerlendirir.

*“El konulan kadının kendisi, çocukları ve diğer kan hısımlarıydı; hepsinin maddi ve manevi kültür birikimliydi; ilk ev ekonomisinin talanıydı. Bu temelde proto-rahip şaman, tecrübe sahibi şeyh ve güçlü adamın zor örgütünün el ele verip, tarihin ilk ve en uzun süreli ataerkil hiyerarşik (kutsal yönetim) gücünü oluşturduğunu tüm benzer aşamadaki toplumlarda gözlemlemekteyiz. Sınıflaşma, kentleşme ve devletleşme aşamasına kadar toplumsal ve ekonomik yaşamda bu hiyerarşinin belirleyici rol oynadığı açıktır.*

*‘Güçlü ve kurnaz adam’ kadının ev ekonomisine bir hırsız gibi girdi. Talanla yetinmedi. Daha da vahimi, kadını daimi tecavüzü altında tutarak, kutsal aile ocağını kırk haramiler yatağına dönüştürdü. Ne yaptığı bilen bir hainin ruh halini hiçbir zaman terk etmedi. İlk sermaye birikimlerinin tohumları bu iki mekânda atıldı. Birincisi, ev ekonomisinin yakınlardan bizzat evi işgal etme; ikincisi, dev-*

**letin resmi, meşrulaşmış tekeline karşı özel tekel halinde kırk haramilerin üs merkezlerinde veya yakınlarında mekân tutma.”**

Bu şekil talan başladıktan sonra artık toplum bir daha kendine gelemeyi. Artı-ürün üzerine, sermaye üzerine kurulan iktidar tüm toplum üzerine kurulmaya başlandı. Savaşların temelinde daha çok iktidar zihniyetinin bu ürüne sahip olması vardı. Her savaştta binlerce, milyonlarca insan öldürüldü, kentler, kasabalar, köyler talan edilip yerle bir edildi. Sadece kadın değil insanlık köleleştirilmeye başlandı.

Anaerkil dönemde ekilip biçilmeye başlanan, insanlığı doyuran doğanın bir parçası olan toprak bile mülkleştirilmiştir. Çok büyük toprak parçalarını elinde bulunduran kişi ya da aileler, karın tokluğuna köleleri, köylüleri çalıştırlar. Burada kadının köleliği daha farklıdır, aslında katmerlidir. Çünkü bir kere hem toprak ve üretim araçlarının sahiplerinin köleliğini yapar hem de evde koca, baba ve ailenin diğer erkek fertlerinin köleliğine tabidir. Zaten artık üretimden koparılarıp eve hapsedilmiş, bir meta gibi alım satımların konusu haline getirilmiştir. Halen üretim yaptığı, en ağır işleri gördüğü tarım ve hayvan besleme alanlarında da emeği her zaman küçük görülür, en sıradan, basit, değersiz işler yapıyormuş gibi bakılır ve öyle de gösterilir. Esas iş gücünü oluşturduğu, esas emeği harcadığı zaman dahi sadece yardımcıymış gibi gösterilir, işin merkezine her zaman erkek oturtulur ve tüm emek süreçleri onun adını alır. Ticaret geliştikten sonra da bunun öznesi erkektir. Erkek tarafından yürütülen tüm ticari ilişkiler her zaman azami kâra dayanır. Emek olgusu hep arka plana atılır. İnsan dahi her şey ticaret konusu yapılır. Bir mal gibi köle alım satımları ataerkilliğin kurumlaşmasından günümüze kadar da devam edilir.

Artı ürün üzerinde sürekli kısa yoldan, yani az emekle yatma yarışı olduğundan bu yarışta altta kalan, sömürülen

kesimler her zaman açlığa mahkum edilir. Ki bu kesimler de toplumun büyük bir kısmını oluşturur. Yani üretime toplumun büyük bir kesimi katılıyorken, sadece küçük bir kesimi üründen aslan payını alır.

Özellikle sanayi devriminden sonra makineleşmenin başlamasıyla bu sefer insanlar ücretli köleler olarak çalıştırılmaya başlarlar. En büyük emek sömürüsü de kapitalizmle başlar. İnsanlar çok uzun saatler, kötü şartlarda, sadece boğaz tokluğuna çalıştırılırlar. Ücretli çalışarak ailenin esas geçimini sağlayan kadın her zaman sanki baba, koca, abi ya da erkek kardeşin aile geçindirmesine yardımcı oluyormuş gibi görülür, öyle gösterilir. Üstelik ücretine de baba, koca ya da ailenin diğer erkekleri tarafından el konur. Sadece küçük ihtiyaçlarını karşılayacak kadar bir kısmı kendisine bırakılır. İşyerinde erkek tek vardiya çalışmasına rağmen kadın iş, ev, koca ve çocuk olmak üzere dört vardiya çalışır. İşyerinden çıktıktan sonra da evdeki rollerini yerine getirmek için koşturur. Dinlenme, kendini toparlama ve kültürel aktivitelerde bulunma zamanı ya hiç yoktur ya da çok sınırlıdır. Her zaman koşuşturduğu, kendine ihtiyacı olan bakımı yeterli yapamadığı için genç yaşlarda yıpranır. İyileşmek bilmez birçok hastalıkla karşı karşıya kalır.

İşyerinde erkekle aynı işleri hatta çoğu zaman daha çok sabır, yetenek ve dikkat isteyen ağır işleri yapmasına rağmen cins ayrımcılığına maruz kalır. Erkekle aynı ücreti alamaz, aynı iş güvenliğine sahip olmaz. Her zaman ucuz işgücü olarak görülür. İşyerinde patron, işveren, yönetici ve diğer erkeklerin sözlü ve fiziksel tacizlerine maruz kalır. Fakat bunu ya işten atılır korkusuyla ya da zaten erkek karakterdeki hukuk sisteminin erkeği cezalandırmayacağını bildiğinden dile getiremez.

Kapitalizmin ideolojisi olan liberalizm kadını sadece evde ücretsiz işçiye dönüştürmemiş, onu cinsiyet objesi olarak metalaştırıp piyasaya sunmuştur. Erkeklerde sadece

emek metalaştırılırken, kadın bütün bedeni ve ruhuyla metalaştırılmıştır. En tehlikeli kölelik biçimi böylece inşa edilmiş oldu. Sadece 'kocasının karısı' değildir artık. Tüm kişiliğiyle metalaştırılır. ***"Herkesin köleliğine açılmak bir devlet veya kişinin kölesi olmaktan katbekat daha tehlikelidir. Modernitenin kadına kurduğu tuzak budur."***

Kapitalist modernite çağında Batılı kadınlar artık çocuk doğurmazlar. Yoksul toplumlarda kadınlar daha çok çocuk doğurarak sanayileşmiş ülkelerin ucuz işgücü ihtiyacını karşılamış olurlar.

Ücretsiz kadın emeği olmadan ne bir tek işçi ne de iş sahibi yaşayabilir, hatta en sıradan ihtiyaçlarını dahi gideremezler. Bu realite dahi hırsız sistemin üstünü örtmeye çalıştığı temel ekonomik gerçektir. Kadına vurulan en büyük darbelerden biri de budur.

### **Cinselliği Yasaklanmış, Bastırılmış Kadın**

Önderliğimizin erkek aklın kadın üzerinde yürüttüğü birkaç büyük operasyondan biri diye adlandırdığı cinsellik kadın soykırımında büyük bir araç rolündedir. Tüm doğada cinsellik üremeye ilgili olup, yaşamın devamını sağlama amaçlıdır. Fakat bu durum insan erkeğinde kadın tutsaklığını sağlama amaçlıdır. Devletçi sistemde egemen erkeğin cinsellik zaafı ve kadının cinselliği yoluyla erkeği ikna etme gücü de bilindiğinden cinsellik kadın için hep yasak ve günahdır. O sadece erkeğe istediği zevki vermek ve dölünü tutmak için bir araçtır. Erkek, kadınla olan ilk cinsel birleşmesini, kadının bekaretini bozmak olarak ele alır. Ve bunu yaparken de aslında kadın üzerinde iktidarını gösterir. Bakireliğini bozmakla artık esas sahibi odur. Bazı toplumlarda bu ilk birleşmeden önce erkek kadını döver. Bu uygulama gelenek haline gelmiştir. İlk atacağı bir dayakla kadın üzerinde hakimiyetini kuracağına inanır, onu sindirir, bütün isteklerine boyun eğmesini sağlar. Hele de kadın bakire değilse bu durum onun erkeğinden

önce erkek egemen, cinsiyetçi toplumun belirlediğinin dışında bir birleşmede bulunduğunu gösterir. O artık kirlenmiştir, ölmeyi hak ediyordur. Tıpkı bir mal gibi ilk kullanım hakkını erkeğinin elinden almıştır. Erkek onu ya öldürür ya da 'babasının evi'ne göndererek işine yaramadığını, istemediğini belirtir. Kadını bu durumuyla teşhir ederek toplumun da ona kirlenmiş gözüyle bakmasını sağlar. Tabi baba evinde kadını bekleyen de aile meclisinden çıkacak bir ölüm fermanıdır. Çünkü kadın kendi iradesiyle davranmıştır ve bu da erkeğin onun üzerinde kontrol kuramayacağını göstergesidir. Bunun adı da namussuzluk olarak konur ve kadın katledilir.

Günümüz dünyasında dahi kadın cinsel istekte bulunmaması için sünnet edilir. Ve bu insanlık dışı durum dini fetvalarla da meşrulaştırılır. Kadının namusunu korumak için bu gerekli bir uygulamaymış gibi gösterilir, toplum buna inandırılır. Sünnet olmuş kadın artık cinsel istekte bulunamaz, bu-

***Herkesin köleliğine açılmak bir devlet veya kişinin kölesi olmaktan katbekat daha tehlikelidir. Modernitenin kadına kurduğu tuzak budur***

lunsa dahi gerçekleştiremez. Kadının fiziksel yapısını bozan, çok çeşitli hastalıklara da yol açıp bazen ölümle dahi sonuçlanabilen 'Kadın Sünneti' kadın soykırımında 'Recm' kadar geri ve insanlık dışıdır.

Günümüze kadar da hiçbir toplumda kadın istediği gibi bir cinsellik yaşayamaz. Evlilik dışı yaşayacağı cinsellik ayıp, günah, öldürülme nedeni, skandal olarak görülür. Kadın cinselliği böyle bir baskı altına alınmasına rağmen günümüzde artık seksin, cinsel iştah ve iktidarın sürekli üzerinde denendiği bir araçtır. Doğal toplumda cinsel birleşmeye atfedilen kutsallığın anlamından eser kalmamıştır. Kadın bir seks aracına dönüştürülmüştür. Özellikle kapitalist toplumda cinsellik sapkınlık düzeyine çıkarılmıştır. Kapitalist pazar sistemi kendini daha çok pazarlamak için yaşamın her alanına cinsel motifler serpiştirir. Böylece erkeğin iştahını kabartarak kadını pazara sunar. Genelevlerden sağlanan vergiler devletlerin vergi gelirleri arasında ilk sıralarda yer alır. Zaten özel-genel ev ayrımlarının da artık anlamı kalmamıştır. Çünkü her yer ve her kadın artık genel ve özel ev kadını sayılır.

Cinsel istismar, pornografiyle meta-laştırılan kadın bedeni üzerinde derin bir egemenlik oluşturur. Bir endüstri kolu haline getirilerek, kadın sömürülürken erkek uyuşturulmaktadır. Toplumun tüm bireyleri sapıklaştırılmakta, tatminden başka bir şey düşünüp üretmez duruma getirilmektedir.

### **İnsanlığın Gönüllü ve Sürekli Eğitmeni, Öğretmeni Ana Kadın**

Kadın en büyük gücünü üretim ve doğurganlığından alır. Ana kadın çocuğu doğurmasından başlayarak sürekli bir eğitim ve öğretim faaliyeti içerisinde. Yeme, içme, yürüme, giyinme, konuşma ve yaşamda lazım olan diğer tüm temel davranış ve bilgiler anne tarafından sistemli bir şekilde çocuğa verilir. Bunları büyük bir sevgi, sonsuz bir sabır, ağır bir emek ve bitmez bir enerjiyle yerine getirir. Bu eğitim yaşam

boyu sürer. İşte bu anlamda ana kadın insanın insanlaşmaya başlamasının ilk adımlarından başlayarak insanı eğitmeye başlar. Ataerkil sistemin lanetli ağırlarını toplumun başına örmeye başlamasından sonra kadının bu rolü de hiçleştirilir. Sanki çocuğu erkek besleyip büyütüyor, eğitiyor, yaşama katıyormuş gibi kadın sadece doğuran olarak toplumda yer alır. Bilgeliğin ve cahilliğin sınırları okuma-yazma bilme, sistemin eğitiminden geçme ve okullarında okuma olarak çizilir. Bu anlamda mevcut eğitim kurumlarından da dışlanarak her zaman cahil gösterilir. İktidarcı zihniyet eğitilmiş kadından her zaman korkar. Çünkü egemen sisteme karşı kendini donatabilen, eğiterek öz savunma gücüne sahip olabilen, örgütleyen kadın sistemin baş belası kadındır. Eğer okursa, doğru bir eğitim sisteminden geçerse gözaçık olacaktır, erkeğin her hizmetine bu kadar kolay koşturmayacaktır. Bu yüzden okumasına, kendini geliştirmesine izin verilmez.

Kapitalist sistemde eğitim ve öğretim görevi daha çok kadınlara yaptırılır. Çünkü kadın zaten doğal olarak yaşamın her alanında eğitmendir.

Konumuzda buraya kadar açmaya çalıştığımız kadın soykırımları kadında derin yaralar açmıştır. Sadece kadında değil, ahlaktan yoksun bırakılan toplumda da derin kırılmalara, ağır tahribatlara yol açmıştır. Sürekli olarak erkeğin hakaret, baskı, taciz, tecavüz, katliam ve zorbalığına maruz kalan kadın ruhsal olarak bir bunalım içindedir. Fiziksel olarak da erkeğin beğeni ölçülerine göre olmadımı bunalıma girmesi doğal görülmektedir. En tehlikeli ve acı olanı da artık erkeğin gözüyle kendine bakıyor olmasıdır. Bu yüzdendir soykırıma uğramış kadın kendine güvensiz, silik, karamsar, kendini savunma gücünden yoksun, kendinden utanan, cins kimliği parçalanmış bir durumdadır. Cinsini ezenlerin yanında yer aldığı farkında bile değildir. Erkeğin beğeni ölçülerine göre olmak için adeta birbirleriyle yarı-

şır durumdadırlar.

Kadına uygulanan tecavüz kültürü kapitalist sistemde yaygınlaşıp derinleştirilmiştir. Kadın günümüzde bedensel tecavüzle birlikte ruhsal, beyinsel ve belleksel olarak tecavüze uğramaktadır. Kapitalist uygarlık sistemi erkeği de bu tecavüze tabi tuttuğundan tecavüze uğramış kitleleri gütmek, sistem için daha kolay ve faydalı bir durum olmaktadır. Bu durum erkek sistemin karışmış kitleler yaratmasının adıdır.

Kadın kırımının insanlık için en yıkıcı sonuçlarından biri de doğanın tahrip edilmesidir. İktidarcı erkek zihniyeti kadını eve hapsederek doğayla olan bütün bağlarını kesmiştir. Bu zihniyet için doğa artık insanlığı besleyen koruyan yaşam alanı olmaktan ziyade bir ticari kâr malzemesidir. Özellikle de sanayi devriminin gelişmesinden sonra azami kâr hırsıyla bütün doğal kaynakları ekonomik amaçlarının kurbanı etmiş, doğanın dengesini altüst etmiştir. Ormanlık alanları yok etmiş, suları, havayı kirletmiş doğanın ekolojik dengesini bozmuş, geri dönüşü mümkün olmayan tahribatlar bırakmıştır.

### **Başegmeyen Kadının Direniş Dalgaları**

Tarih kuşkusuz sadece bu kırımlardan ibaret değildir. Tüm bu köleleştirme ve boyun eğdirmelerin yanında tüm görkemiyile bir de başkaldırı ve direniş tarihi vardır. Ana Tanrıçanın insanlık yaratımları, değerleri, ruhu o kadar güçlü ve direngendir ki her an insanlığın hafızasında saklı durmakta, tarihin en karanlık dönemlerinde dahi kendini örgütleyip kölecî sistemlere karşı başkaldırabilmektedir. Her ne kadar yazılmamışsa da insanlığın bir de bu tarihi vardır. Egemenler kendi sistemlerini sonsuzmuş gibi gösterip, direnişleri hiçleştirip anlamsızlaştırmak, bu şanlı direnişleri, başkaldırıları gizleyip yok saymak için ellerinden gelen her şeyi yaparlar.

Kadın emeği olmadan hiçbir şekilde

yaşamın yürüyemeyeceği çok açıktır. Bütün yaratımların temelinde kesinlikle kadın emeği vardır. Bu emeği çekerseniz yaşam duracaktır. Fakat kadın hiçbir zaman bu emeğini esirgememiş, vicdanının sesine kulak vererek insanlığa gereken gücü vermiştir. Devletin çekirdeği olan ailelerde kadınlar hapsedildikleri evlerde değerlerini koruyarak yaşatmaya çalışmıştır. Halkların ana dillerini sürekli korumuşlar, çocuklarını en saf en temiz, ahlaklı bir şekilde eğitip büyümüşlerdir. Erkeğin zalim sistemine karşı hep bir mücadele içinde olmuşlardır.

Aşiretler, kavimler, etnisiteler, cemaatler, mezhep ve tarikatlar, köleler, filozoflar iktidarlara karşı her zaman bir direniş içerisinde olmuşlardır. Ki bunlar da toplumun esas bel kemiğini oluştururlar. Ne kadar bastırılmış, katledilmiş, köleleştirilmiş, yerinden yurdundan edilip sürgünlere yollanmış, aç bırakılıp, işkencelerden geçirilmiş, asimile edilmişlerse de tarihin buldukları her yarığında, her fırsatta tekrar varlık savaşını vermişlerdir. Kadınlar tüm bu asil ve zorlu direnişlerde önemli bir güç, isimsiz kahramanlar olarak yer almış, başat rol oynamışlardır. Özgürlüğün ilham kaynağı olmuşlardır. Duygusal zekalarıyla, gösterdikleri sabır, harcadıkları sınırsız emekle günümüze kadar yaşam kaynağı olmayı başaramışlardır. Toplumun anacıl komünal değerlerini savunmuş, bunların gerçek, yılmaz taşıyıcıları olmuşlardır. Bunu köylerde, kentlerde, manastırlarda, tapınaklarda, akademilerde, siyasi partilerde yapmışlardır. Doğayla olan bağlarının kopartılmasına rağmen kırsal alanlarda tarımın en cefakâr emekçileri olmaya devam etmiş, doğaya dost tavırlarını hiçbir zaman değiştirmemişlerdir.

Son iki yüzyılın bütün halk ayaklanmalarında, devrimlerinde hep ön saflarda yer alıp insanlığın yaşam umudunu yaratmak, gerçek toplumu yaşatmak için kendilerini feda etmekten geri durmamışlardır. Vahşi kapitalizmin çok yönlü sömürüsüne

karşı emeğin en kapsamlı mücadeleleri hep kadın öncülüğünde verilmiştir. Kazanımların hepsinde kadının imzası vardır.

18. yüzyılın sonlarına doğru bir düşünce biçimi olarak feminizm ortaya çıkmıştır. Başlangıçta toplumda kadının yararlanacağı hakları çoğaltarak erkek haklarıyla eşit düzeye getirmek oy hakkı, eşit işe eşit ücret, kadının eğitimi vb. hakların talebiyle ortaya çıkmıştır. Zamanla tüm insanlığın sorunlarını da değerlendirmiştir. Birçok kuram ve buna paralel birçok örgütlenme geliştirmiştir. Cins ayrımcılığına karşı toplumda ciddi bir farkındalık ortaya çıkararak birçok kazanım elde etmiştir.

Kürt Özgürlük Hareketi'nin mücadelesiyle birlikte Kürt kadınları da daha önce verilen bedeller, yaratılan cins değerleri ve kazanımlarla birlikte ciddi bir örgütlülük yaratmışlardır. Ataerkil zihniyetin insanlığa kaybettirdiği komünal değerlerine yeniden sahip olmak için Özgür Kadın Partisi kurmuş, özgün ordulaşmalara gitmiş ve halen de bunun güçlü, yılmaz mücadelesini vermektedirler. Ortadoğu ve tüm dünya kadınlarının özgürlük umudu olmayı kendilerine ilke edinmişlerdir.

### Özgür Yaşam İçin Perspektifler

İnsanlığın uygarlığın iktidarcı, egemen erkek eliyle insanlığa kaybettirilen değerlerine yeniden kavuşması için ahlaki ve politik bir toplum geliştirilmelidir. Bunun için kadın soykırımının doğru tanımlanması gerekmektedir. Kadının salt bir biyolojik varlık olmaktan öteye kültürel bir olgu olduğu gerçeğiyle sosyal bilimler yeniden tanımlanabilmelidir. Toplumsal cinsiyetçilik yaşamın her alanında doğru çözümlenip cinsler arası ilişkiler özgür ve eşit temelde düzenlenmelidir. Bunun için de kapitalist modernite tüm yönleriyle çözümlenmeli, alternatifi olan demokratik modernitenin hayata geçirilmesi için gerekli örgütlenmelere gidilmelidir.

Kavram olarak kadıncılık anlamına

gelen feminizmin karşıtı olan erkekçilik ikileminden kurtarılması gerekir. Bu da yeni bir adlandırmayla mümkündür. Önderliğimiz buna 'Jineoloji' demektedir. Kadın konusunu uygarlığın ince ve sinsi egemenlik tanımlarından kurtarmak kadın bilimini geliştirmekle olur. Kadın bilimini geliştirmek, tüm bilimcilerin insanlığa dayattığı maskelerin parçalanması demektir. Kadın özgürlüğü için tüm kadınların yapması gereken temel eylem, kadının öldürülmesi, sömürülmesi ve değerlerinin çalınması üzerinden geliştirilen bilimciliğe karşı kadın bilimini, Jineolojiyi geliştirmek ve Jineolojiyi bütün bilimlerin anası konumuna getirmek olmalıdır.

Önderliğimiz 'Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü-Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak' adlı son savunmasında 'Özgür Eş Yaşam' başlığı altında oldukça somut belirlemeler yapmaktadır. Konumuza sonuç olabilecek bir nitelikte kısaca alıntı yapmayı gerekli gördük;

***"Eş yaşamın bir toplumsal inşa olduğunu iyi bilmek gerekir. Bu yaşam eril ve dişil kişiler arasında gerçekleşmez; inşa edilmiş toplumsal kadınlık ve erkeklik arasında gerçekleştirilir. Hegemonik insanın her iki cinsi sakat bıraktığı, aralarındaki ilişkinin bundan etkilendiği ve hegemonik ilişki olarak yansımaları bulduğu iyi bilinmelidir. Hegemonik ilişkide aşk gelişemez. İnsan aşkıında temel şart, tarafların birbirine denk özgür iradeleridir.***

***Yaşam adına insan toplumuna attığımız ilk adım eş yaşama ilişkin olmalıdır. Hiçbir yaşam alanı eş yaşam alanı kadar temel ve belirleyici özelliğe sahip değildir. Ekonomiyi, devleti temel ilişki saymak modernite sosyolojisinin bir saplantısıdır. Sonuçta ekonomi de devlet de eş yaşamın aracı konumundadır. Eş yaşamlar ekonominin, devletin, dinin hizmetinde olamazlar. Tersine devlet, din ve ekonomi eş***



yaşamın h i z m e t i n d e olmak duru- m u n d a d ır. Bu nedenle bu terslik tüm moder- nite sosyolo- j i s i n i kaplamıştır.

K o - runmasız ve mülk olan k a d ı n l a özgür yaşam

mümkün olamaz. Ahlâken de bu mümkün değildir. Çünkü kölelik ancak ahlâk yok edildiğinde gerçekleşir. Tabii hegemonik güçlerin ahlâkına ahlâk diyemeyiz. Hegemonik güç, bu arada hegemonik erkeklik ancak toplumsal ahlâkın çöküşüyle gerçekleşir. Kadınsız yaşamayacağına (Tersi de geçerlidir; erkek olmadan da yaşam olabilir, ama kölece bir yaşam olur) göre, yaşamı kurtarmak kadının kurtuluşunu zorunlu kılmaktadır. Bu anlatım daha çok toplumsal yapısalılık içindeki kadınla ilgilidir. Zihniyet dünyası, ilişkisi içindeki kadın sorunu daha da önem kazanmaktadır. Kadın hakkında olumsuz işaretlere başarıyla karşı koyan bir zihniyet geliştirilmedikçe, genelde eş, özelde özgür yaşam eşi olarak yaşanılmaz. Dolayısıyla karşı tezler olarak kadınla özgür eş düzeyinde yaşamak için gerçekleştirilmesi gerekenler şöyle özetlenebilir:

a- Öncelikle soy sürdürümünü, çoğalmayı esas almayan, evrensel insanlık idealine uygun, gezegendeki diğer canlıların varoluşunu gözeten ekolojik bir eş yaşam kavramına ihtiyaç vardır. Toplumun vardığı evrensel düzey kadınla özgür yaşamayı zorunlu kılmaktadır. Gerçek sosyalizm ancak kadınla özgür yaşam temelinde inşa edilebilir. Sosyalizmin önce-

liği (sonralığı değil) kadınla özgür yaşam düzeyini mutlaka tutturmayı gerektirir.

b- Bunun için erkek egemen hegemonik iktidarla zihniyet ve kurumsal olarak mücadele etmek ve özgür eş düzeyinde bu mücadelenin zihniyet ve kurum olarak zaferini kesinleştirmek gerekir. Özgür eş yaşamı bu zafer ve başarı oluşmadan gerçekleştirilemez.

c- Kadınla yaşam asla cinsiyetçi güdüyü sürekli kılmak ve çok yaşamak anlamında yorumlanmamalıdır. Gerek uygarlık gerekse kapitalist moderniteyle korkunç bir düzeye taşırılmış olan toplumsal cinsiyetçi yaşamı tüm zihinsel ve kurumsal alanlarda tasfiye etmeden, özgür eş yaşamı gerçekleştirilemez. Kadını bir mülkiyet olgusu ve cinsiyetçi nesne olarak gören paradigma ve kurumlarda kadınla yaşam sadece en büyük ahlâksızlık değil, aynı zamanda en çirkin ve en yanlış yaşam biçimidir. Bu koşullar altında bir kadını ve dolayısıyla erkeği bu denli aşağılayacak ve çürütecek başka bir toplumsal olgu örneği yoktur.

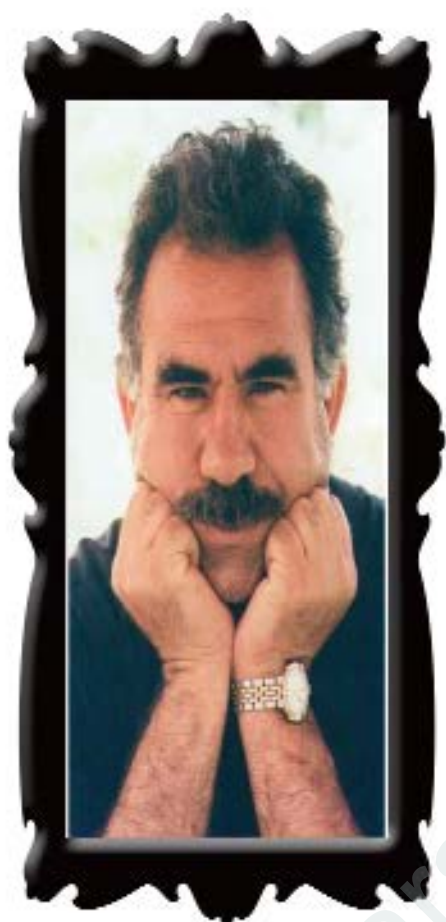
d- Kadınla özgür eş yaşam ancak mülkiyetçilik reddedildiği, istismar edilen toplumsal cinsiyetçilik tümüyle aşıldığı, her düzeyde toplumsal eşitliğin (farklılık temelindeki eşitlik) sağlandığı koşullarda mümkündür.

e- Özgür eş yaşam ancak soy sürdürüm aracı, ucuz veya ücretsiz işçi ve işsiz olmaktan çıkmış, nesnellikten çıkıp öznelliğini her düzeyde gerçekleştiren kadınla mümkündür.

f- Toplum ancak bu olumlu koşullar altında özgür eş yaşamına uygun düşebilir, dolayısıyla özgür ve eşit koşullu topluma evrilebilir.

g- Olumlu toplumsal koşullar altında yapısal ve anlaksal değerini geliştirmiş kadınlar ve erkeklerin özgür eş yaşamı mümkün olabilir.”





YA ÖZGÜR YAŞAM,  
YA SOYKIRIMLA  
BİRLİKTE YAŞANACAK  
BİR İKİLEM ASLA  
OLAMAZ. BU SUÇA  
ASLA BÖYLE  
YAŞAYARAK ORTAK  
OLAMAYIZ!